

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

Hazırlayan:

GÖZDE YİĞİTCAN
104205001009

TEZ KONUSU

KADINA YÖNELİK ŞİDDET – KIRIKKALE ÖRNEĞİ

Danışman:

Doç. Dr. Dolunay ŞENOL

KIRIKKALE

2013

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Kadına Yönelik Şiddet - Kırıkkale Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

20/02/2013

Gözde YİĞİTCAN

**TEZ JÜRİSİ KARARI VE
ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI**

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı: Doç Dr. Dolunay ŞENOL

.....

Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Sema ÖNAL

.....

Yrd. Doç. Dr. Hakan ARIKAN

.....

Sosyoloji Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Gözde YİĞİTCAN'ın "Kadına Yönelik Şiddet – Kırıkkale Örneği" başlıklı tezi 23/01/2013 tarihinde, saat 09:30'da Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	4
ÖZET.....	9
ABSTRACT.....	10
ÖNSÖZ.....	11
GİRİŞ.....	13

BİRİNCİ BÖLÜM

KADIN VE ŞİDDET

YAN YANA GELEN İKİ KAVRAM

1.1. KADIN OLMAK = İKİ SÖZCÜK.....	16
1.2. ŞİDDETİN ANLAMİ.....	16
1.2.1. Şiddet Olgusu.....	19
1.2.2.Şiddet Kavramı.....	23
1.2.3. Şiddetin Tanımı.....	26
1.2.4. Şiddetin Sınıflandırılması.....	30
1.2.5. Toplumsal Cinsiyet Kavramı.....	31
1.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE ÖZELLİKLERİ.....	33
1.3.1. Kadına Yönelik Şiddetin Gerçek Yüzü.....	36
1.3.2. Görünenin de Ötesinde, Görünmeyen Asıl Etkiler.....	38
1.3.3. Şiddetin Farklı Tezahürleri.....	40
1.3.4. Kadına Yönelik Şiddetin Özellikleri.....	42
1.3.5. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Özellikleri.....	45
1.3.6. Şiddete Eğilimi Olan Erkeklerin Özellikleri.....	44

1.4. KADINLARIN İNSAN HAKLARI.....	46
1.4.1. Kadınlar ve İnsan Hakları.....	46
1.4.2. Kadınlar İnsan Mıdır? Onların Haklarından Söz Edilebilir Mi?.....	47
1.4.3. Kadınların İnsan Haklarının İhlali.....	49
1.4.4. Kadınları Mal Olarak Kabul Eden Anlayış.....	51

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİDDETİN NEDENLERİ, TÜRLERİ VE ŞİDDET DÖNGÜSÜ

2.1. NEDEN KADINLAR VE NEDEN ŞİDDET?.....	53
2.1.1. Partnerlerin Uyguladıkları İstismarlar.....	53
2.1.2. Problemin Boyutları.....	55
2.1.3. Eşlerin Uyguladıkları Şiddete İlişkin Bir Model.....	56
2.2. ŞİDDETİN NEDENLERİ.....	58
2.2.1. Biyolojik Nedenler.....	60
2.2.2. Psikolojik Nedenler.....	61
2.2.3. Sosyal Nedenler.....	62
2.2.4. Ekonomik Nedenler.....	64
2.3. ŞİDDETİN TÜRLERİ.....	66
2.3.1. Fiziksel Şiddet.....	67
2.3.2. Sözel Şiddet.....	70
2.3.3. Duygusal Şiddet.....	71
2.3.4. Ekonomik Şiddet.....	73
2.3.5. Cinsel Şiddet.....	78
2.4. ŞİDDET DÖNGÜSÜ.....	88

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ETKİLEYEN ETMENLER
VE ŞİDDETİN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

3.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ETKİLEYEN ETMENLER.....	91
3.1.1. Şiddet ve Sosyo – Ekonomik Durum.....	91
3.1.2. Şiddetin Toplumsal, Kültürel ve Psikolojik Yönleri.....	92
3.1.3. Kültürel Kalıp Yargılar ve Olumsuz Toplumsal Tutumlar.....	96
3.1.4. Cinsiyete Dayalı İstismarın Kişisel Gelişime Etkileri.....	97
3.1.5. Çoklu Ataerkil Talepler.....	99
3.1.6. Namus Cinayetleri Kısacasında Kadın Şiddeti.....	101
3.1.7. Namus Adına İşlenen Cinayetlerin Hususiyeti.....	105
3.1.8. Şiddet, Ataerkil Baskı ve İntiharlar Arasındaki Bağlantılar.....	106
3.1.9. Şiddet Noktasında Medyanın Rolü.....	108
3.1.10. Türkülerimizde Bile, Kadın Şiddeti.....	114
3.2. ŞİDDETİN KADINLAR VE ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ.....	116
3.2.1. Şiddetin Kadın Sağlığı Üzerindeki Ölümcül Olmayan Etkileri.....	116
3.2.2. Şiddetin Kadın Sağlığı Üzerindeki Ölümcül Olan Etkileri.....	118
3.2.3. Aile İçi Şiddetin Çocukların Sağlığına Etkileri.....	119
3.3. ŞİDDETE İLİŞKİN, KURAMSAL YAKLAŞIMLAR.....	122
3.3.1. Psikanalitik Kuram.....	123
3.3.2. Etolojik Kuram.....	122
3.3.3. Dürtü Kuramı (Engellenme – Saldırganlık).....	125
3.3.4. Şiddet Alt – Kültürü Kuramı.....	127
3.3.5. Kültürel Görecilik ve Post – Yapısalcılık Kuramı.....	129
3.3.6. Irkçılık ve Anti – Feminizm Kuramı.....	131

3.4. TÜRKİYE'DEKİ VE DÜNYADAKİ ŞİDDET İSTATİSTİKLERİ.....	132
3.4.1. Türkiye'deki Genel Durum.....	132
3.4.2. Dünyadaki Genel Durum.....	134
3.4.3. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması.....	135
3.4.4. Rakamların Dili.....	137
3.4.5. 2011 Yılı = Kabus Yılı.....	138
3.4.6. Kadınların Yeni Umutları.....	140

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ŞİDDETE BAKIŞTA TÜRK HUKUK SİSTEMİ VE ŞİDDETLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

4.1. ŞİDDETE BAKIŞTA TÜRK HUKUK SİSTEMİ.....	142
4.1.1. Kadınlara Karşı Ayrımcılık ile Şiddet Arasındaki İlişki.....	142
4.1.2. Aile İçi Şiddete Karşı, Özel Yasayla Sağlanan Koruma.....	143
4.1.3. Cinsel Tecavüz Suçuna Karşı, Türk Hukuk Sistemi.....	145
4.1.4. Evlilik İçi Irza Geçme.....	149
4.1.5. Irza Geçme Sonucunda Evlenme.....	150
4.1.6. Evli Kadınları Kaçırma.....	151
4.1.7. Kadınların Namus Cinayetlerine Karşı Korunmaları.....	152
4.1.8. Şiddete İlişkin Yasal Durum.....	153
4.2. KADINLAR ŞİDDET KARŞISINDA, NELER YAPABİLİRLER?.....	155
4.2.1. Kadınların İstismar Karşısındaki Tepkileri.....	155
4.2.2. Kadınların Yaşadıkları Şiddeti Açığa Vurmak İstememeleri.....	157
4.2.3. Yaşadıkları İstismarı Açığa Vuran Kadınları Desteklemek.....	159
4.2.4. Kızları ve Kadınları Güçlendirmek.....	161
4.3. ŞİDDET İLE MÜCADELEDE SAĞLIK HİZMETLERİ ÇALIŞANLARI..	164

4.3.1. Türkiye'nin Eylem Planı.....	164
4.3.2. Dünya Sağlık Örgütü (WHO).....	166
4.3.3. Sağlık Hizmetleri Çalışanları, Nasıl Yardım Edebilirler?.....	168
4.3.4. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Muayeneleri.....	169
4.3.5. Adli Tıp Raporları.....	172
4.3.6. Bir Güvenlik Planı Geliştirmek.....	175
4.4. ŞİDDETİN ÖNÜNE GEÇMEK MÜMKÜN MÜDÜR?.....	177
4.4.1. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı.....	177
4.4.2. Kadınlara Hukuki Destek Merkezi Derneği (KAHDEM).....	180
4.4.3. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM).....	183
4.4.4. Kadın Dayanışma Vakfı.....	185
4.4.5. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği Çalışmaları.....	187
4.4.6. Zordur Kadın Olmak !!!.....	188

BEŞİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETTE KIRIKKALE ÖRNEĞİ

5.1. KIRIKKALE HABERLERİ.....	189
5.1.2. Şiddete Uğramanın Nedeni: Sadece ve Sadece, Kadın Olmak.....	189
5.1.2. Ailenin Değil; Kadının Korunması.....	190
5.1.3. Kırıkkale İl Müftülüğü / Kadına Yönelik Şiddet Seminerleri.....	191
5.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET – KIRIKKALE ARAŞTIRMASI.....	193
5.2.1. Araştırma Yöntemi ve Bulguları.....	193
SONUÇLAR VE TAVSİYELER.....	232
KAYNAKLAR.....	239
ANKET SORULARI.....	245

ÖZET

Yaptığımız çalışma, kadınların yaşadıkları şiddete ve şiddetin boyutlarına dair bir araştırmadır. Çünkü bilindiği gibi, şiddet üzerine en çok tartışma yapılan konuların başında gelmektedir. Öyle ya da böyle, maalesef pek çok kadın şiddete maruz kalmaktadır.

Aslında şiddete yönelik bir araştırma yapmak, dile getirildiği kadar kolay olmamaktadır. Keza geleneksel yapıyla şekillenen toplumlarda şiddet olaylarının aile içerisinde kalmasının gerekliliğine inanılmaktadır. İnsanlar kolay kolay mahremiyet alanlarını başkalarının duymasını istememektedir. Her ne yaşarlarsa yaşasınlar; bu yaşadıklarını gizli tutmayı tercih etmektedirler. Bu ise; yapılan çalışmaları güçleştirmektedir.

Şiddet hemen hemen her toplumda görülebilen bir vaka olarak karşımıza çıkmaktadır. İster geleneksel olsun, ister modern olsun, şiddet kelimesinden bahsetmeyen toplum yoktur. Bu doğrultuda biz de kendimize, Kırıkkale’yi temel aldık. Tabi ilk öncelikle, şiddet ve şiddetin belirli – başlı kavramlarından yola çıkılmıştır. Şiddetin tanımı yapılmıştır, şiddetin nedenleri ve çeşitleri ele alınmıştır. Şiddete hukuki mercilerin bakış açısı yansıtılmaya özen gösterilmiştir.

Özetle genel bir çerçeve ile şiddet profili çizilmeye çalışılmıştır. Çeşitli grafiklerden ve istatistiklerden yararlanılmıştır. Daha sonra ise; Kırıkkale’de yaşayan kadınlara anket uygulanmıştır. Bu bağlamda Kırıkkale örneği ile konu aydınlatılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kavramlar: kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet, kadın olmak, toplumsal cinsiyet kavramı...

ABSTRACT

The study we have done is a survey about which the violence against women and its dimension. As it is known, violence is one of the most discussed topics. No matter how it is, a lot of women experience the violence.

Actually, a research about violence is not easy as it is mentioned. Also, keeping the violence events like a secret in the family is believed as a necessary in the societies shaping with traditional terms. People are hardly willing to be heard of privacy areas by others. No matter what they experienced, they prefer to keep it hidden. But this make the survey harder.

Violence is an issue that we can encounter with any society. Whether traditional or modern, there is no society talking about the verb of “violence”. For this reason, we have made our survey basing on Kırıkkale. Of course firstly we started with violence and main headlines of violence. Definition of violence has made, causes and types of violence is discussed. It is strived to reflecting of perspective of legal authority against violence.

Briefly, with a general look the violence is tried to explain. Various graphics and statistics are used. Later, questionnaire is polled on women who live in Kırıkkale. In this point, thanks to the example of Kırıkkale, the topic is tried to alighten.

Key Words: violence against women, violence in family, being a women, social gender concept...

ÖNSÖZ

Genel olarak bakıldığında; şiddet her zaman, her yerde, her toplumda meydana gelen bir vaka olarak baş göstermektedir. Şiddet üzerine yazılmış pek çok kitap, pek çok makale bulunmaktadır. Şiddet üzerine en çok araştırma yapılan konulardan bir tanesidir.

Evet, şiddet en çok araştırılan konulardan bir tanesidir. Ancak bütün bunlara rağmen; maalesef hala şiddet olayları tırmanarak devam etmektedir. Yapılan onca çalışmaya, verilen onca mücadeleye rağmen; şiddetin önüne geçmek mümkün olmamıştır. İşte asıl sorun da budur !!!

Üstelik de, 21. yüzyıldan söz edilmektedir. Yani insan haklarının, insanlık onurunun, insanlığa duyulan saygının en popüler olduğu bir dönemden... Gelgelelim ortaya çıkan sonuçlar, bu kavramları doğrulamamaktadır. Bir taraftan modernleşme diye naralar atılırken; diğer bir taraftan da insanlar hunharca katledilmektedir.

Neden böyle bir araştırmaya gerek duyulduğuna gelince;

İtiraf etmem gerekirse; ilk zamanlarda şiddete yönelik bir araştırma yapmaya gönlüm olmamıştı. Zaten bugüne kadar sürekli dillendirildiği için, bir katkı getirebileceğime inanmamıştım. Üzerine çok konuşulmuştu, milyonlarca çalışma yapılmıştı. Yapılabilecek her şeyin yapıldığını düşünüyordum. Şiddet hep aynıydı, tanımını değişmiyordu, nedenleri belliydi, sonuçları biliniyordu... Daha doğrusu, ben öyle zannediyordum. Meğer, yanılmışım.

Nitekim şunu fark ettim. Ne kadar araştırma yapılırsa yapılsın; şiddet insan hayatını en fazla etkileyen kavramlardandı. Farkında olsak da, olmasak da, durum bundan ibaretti. Hatta bizler sadece şiddetin görünen yüzüyle haşır – neşirdik. Bir de, şiddetin suyun altında kalan kısmı vardı. Ki asıl sorun, belki de bu noktada başlamaktaydı.

Esasen kadına yönelik şiddete dair bir çalışma yapmak çok kolay değildi. “Kolay değildi.” diyorum; çünkü hiç kimse şiddet hakkında konuşmak istemez. Yok saymak, inkar etmek daha kolay gelir insanlara. Şiddetin varlığını kabul etmek bile, başlı başına sürüncemelidir. Nitekim anket yaparken; bu sıkıntılara birebir şahit olunmuştur. Fakat her şeye rağmen; şu anda böyle bir çalışma yapmaktan dolayı memnunum. Zira şiddetin bizim zannettiğimiz gibi, tanıdık olmadığının ayırtına vardım. Bizler sadece şiddetin ismini tanıyormuşuz. 6 harften oluşan bir kelime... Hâlbuki bizim bilgimiz denizde kum tanesi kadarmış. İşin % 1’lik kısmı bile değil...

Bu nedenle beni böyle bir konu hakkında araştırma yapmaya ikna eden ve benden yardımlarına esirgemeyen, bana anlayışla yaklaşan tez danışmanım *Doç. Dr. Dolunay Şenol Hocam’a* minnet duyduğumu belirtmek istiyorum. Ayrıca ben zamanımın çoğunu bilgisayar başında, bir şeyler yazmakla geçirirken; beni kendi halime bırakan ve benden hiçbir yardım bekleyen *anneme* de teşekkür ediyorum. Tabii *babama ve kardeşime de...* Babam da, sırf derslerimde başarılı olabilmem için, maddi – manevi elinden ne geliyorsa yaptı. Kardeşim ise; benim yorulduğum zamanlarda dövüş – kavga da olsa, benden yardımlarını esirgemedi. Bu yüzden ailemi de burada anmayı bir borç bilir ve bana destek olan herkese çok teşekkür ederim.

Gözde YİĞİTCAN
Kırıkkale, Şubat 2013

GİRİŞ

Şiddet geçmişten bugüne belki de en fazla telaffuz edilen bir olgudur. Kadın – erkek, çoluk – çocuk, genç – yaşlı vs. hemen hemen herkes bir şekilde şiddet ile tanışmıştır. Farkında olalım ya da olmayalım, durum bundan ibarettir. Nitekim yapılan araştırmalar da, bu kanıyı doğrulamaktadır.

Şiddetin kelime anlamı dahi o kadar yoğundur ki; şiddet üzerine net bir tanımlama yapılamamaktadır. Şiddet kimisine göre bir tokattır, kimisine göre vuruş – kırmadır, kimisine göre kaba davranıştır, kimisine göre ise duygusal baskıdır. Dolayısıyla şiddet çok boyutludur. Tek bir kavramdan yola çıkmak mümkün değildir. Ancak her ne olursa olsun; şiddet mutlaka incelenmesi gereken bir konudur.

Maalesef şiddet eskiden bu yana hala süre gelmektedir. Kadınlar hala dövülmekte, hala hırpalanmakta, hala eziyet çekmekte, hatta hala öldürülmektedirler. Ne yazık ki; bu sayı da artarak devam etmektedir. Onca modernleşme çabalarına rağmen; insanlar hala ilkel toplumlara özgü davranışları sergilemeye can atmaktadırlar.

Hâlbuki ister kadın olsun, ister erkek olsun, herkes bir bireydir. Herkese eşit haklar verilmiştir. Herkese seçme özgürlüğü tanınmıştır. En basitinden herkesin yaşama hakkı vardır. Gelgelelim bunlar lafta kalacaksa; bu söylemlerin hiçbir değeri olamaz. Elbette bu kavramlar yasalarla sınırlı kalması için, hukuk çerçevesine dâhil edilmemiştir. İnsanlığa yakışan bu tabirlerin gerçek hayata yansımaları da gerekir. O halde neden böyle sorunlar yaşanıyor, işte burası bir muammadır.

Şiddet evrensel bir nitelik taşımaktadır. Geleneksel toplumlardan modern toplumlara kadar, eğitim almış kesimden okuma – yazma bilmeyen kesime kadar, kadından erkeğine kadar, gencinden yaşlısına kadar vs. dur durak bilmeden baş göstermektedir. Zaten günümüzde bütün dünya şiddet ile mücadele etme çabası gütmektedir.

Yalnız şiddet halk arasında anlaşıldığı gibi, yüzeysel bir kavram değildir. İnsanlar şiddeti dayak, tokat, vurma, hakaret vb. sözcüklerden ibaret zannetmektedirler. En azından çok büyük bir kitle için, böyle zannedilmektedir. Lakin şunun farkına varmak gerekir ki; görünen ile uğraşmak daha kolaydır. Çünkü somut gerçekliği inkâr etmek neredeyse imkânsızdır. Bu doğrultuda problemleri çözmek için, ilk adım daha çabuk atılabilir. Peki ya, şiddetin görünmeyen kısımları ne olacaktır?

İnsanlar bilincinde olmasalar da, şiddetin en fazla bu görünmeyen bu kısımlarından etkilenmektedirler. Zira insan psikolojisi denilen iki kelimelelik bir kavram vardır. Ama bu iki kavram ağızdan çıktığı kadar, basit bir kavram değildir. İnsan hayatının en temel taşını oluşturmaktadır. Şiddet gören pek çok kadının da dediği üzere, kafa kırıkları ya da göz morluklarında ziyade, edilen çirkin sözler insanların canlarını yakmaktadır. Keza durum, sözel şiddet ile de sınırlandırılmış değildir. Bir de ekonomik ve cinsel istismarlar vardır. Ve maalesef pek çok kadın, bunların farkında dahi değildir. Ya da yok saymak, daha kolaylarına gelmektedir.

Kadınlar yaşadıkları şiddeti açığa çıkartmak istemezler. Çünkü kendilerini suçlu hissederler. Bunu kendi ayıpları olarak algırlarlar. Eşlerini memnun edememiş, çocuklarına iyi bakamamış gibi bir izlenime kapılırlar. Ayrıca çevrenin rolünü de unutmamak gerekir. Çevrenin olur – olmaz dedikoduları nedeni ile insanlar susmayı tercih etmektedirler. Sessiz kalınca, her şeyin rayına oturacağına inanılmaktadır.

Nitekim Türkiye gibi geleneksel yapıdan beslenen toplumlarda kadın kadındır. Yani sessiz kalmalıdır, alttan almalıdır, ailesini herkese karşı korumalıdır. İsyân etmek ya da boşanmak hadlerine değildir. “*Kocamdır. Hem döver, hem de söver.*” tabirinin dillere pelesenk olması da bu yüzdendir. Dövse de, sövse de, kocasıdır. Dışarıya açık vermek istemez. Mutlu aile portresi çizmek ister.

Verilen hukuki mücadelelerin önündeki en büyük engellerden bir tanesi de, bu olmaktadır. Zira kabul edilmeyen bir problemin, çözülmesine de imkân yoktur. Tabi burada kadınlara yüklenmek doğru olmaz. Ataerkil toplumların zihniyetleri bellidir.

Kadınların boyun eğen pozisyondan çıkmaları kolay olmayacaktır. Bu seziş yavaş yavaş olacaktır.

Biz de bütün bunlardan hareketle Kırıkkale’de bir araştırma yapmaya karar verdik. Kırıkkale’de yaşayan kadınlardan şiddete dair bilgiler aldık. 160 tane kadınla çalışmalarımızı yürüttük. Bu çalışmalarımızda da, anket tekniğinden yararlandık. Bütün bu verileri ise; SPSS haline dönüştürdük. Bu sayede genel profil ile Kırıkkale örneğini karşılaştırma imkanını elde ettik.

Zira Kırıkkale de, Türkiye’nin o geçmişten gelen ataerkil özelliklerini taşımaktadır. Biz de, bunun yansımalarını araştırmak istedik. Amacımız; şiddet olgusu üzerine bilgiler edinmekti. Hem teorik, hem de uygulamalı sonuçlar elde etmeye çalıştık. Böylece genel bir çerçeve çizmeyi hedefledik.

Özetle şiddet yüzyıllardır ağızdan ağıza dolaşmıştır. Sürekli incelemelere kaynaklık etmiştir. Ama sadece araştırma yapmakla iş bitmemektedir. Görevimizi yerine getirmiş farz edip, bir kenara çekilemeyiz. İşin esas kısmı, tam da bu noktada başlamaktadır. Araştırdık, verileri topladık da ne olacak? Eğer bunu kendimize saklayacaksak; onca emeğe gerek de yoktu. Önemli olan, insanlara bir katkı getirebilmektir. Çözüm yolu bulmaya özen gösterebilmektir.

Bizim yaptığımız çalışma göstermiştir ki; pek çok kadının verilen mücadeleden haberi bile yoktur. Kendi dört duvarı arasına sıkışıp kalmıştır. Oysaki farkında olsaydı, bir anlatan olsaydı, durum belki daha farklı olacaktı.

Elbette Polyannacılık oynamaya gerek yok. Bir – iki süslü cümle ile hiç kimse kolay kolay değişmez. Ancak işe bir yerden başlamak gerekir. En azından kendilerine sahip çıkan birilerinin var olduğunu bilmelerinde fayda vardır. Madem bu hizmetler, onlar için var. Bu hizmetlerden yararlanmaları da, en büyük hakları olsa gerek.

BİRİNCİ BÖLÜM

KADIN VE ŞİDDET

YAN YANA GELEN İKİ KAVRAM

1.1. KADIN OLMAK = İKİ SÖZCÜK

Siz hiç “erkek olmak” ya da “çağdaş erkek”, “çağımızda erkek”, “dünyada erkeğin durumu”, “dünden bugüne erkek”, “tarih boyunca erkek”, “yeryüzünde erkeğin yeri” vb. diye bir kitap gördünüz mü, duydunuz mu? Zira ne mümkün?

Oysa ki; özellikle son 10 yıldır dünyanın her yerinde kadın üzerine yazılan kitaplardan geçilmiyor. “Neye göre kadın?” sorusunu yanıtlamak çok kolay da ondan mı? Neye göre olacak? Erkeğe göre kadın !!!

“Kadın Olmak”... İki Sözcük... (Oral, 1996: 7)

“Kadın” ve “kadınlık” bir nitelik... İnsanın cinsiyetini belirleyen, fizyolojik bir farkla başlayıp yaşam boyu kişiliğin gelişmesiyle bütünleşen bir özellik... “Olmak” ise; bir eylem... Doğumla ölüm arasında sürdürülen bir eylem... Her ikisi de başlangıçta yeryüzüne gelmeden önce, kendi denetimimiz ve kendi seçimimiz dışında...

“Kadın” ve “olmak” sözcüklerini tanımlamaya ve belirlemeye, şu yukarıdaki birkaç cümle yetseydi; belki de “kadın olmak” diye bir kavram söz konusu olmayacaktı. Gelin görün ki; tarih boyunca kadına verilen sayısız roller, işlevler ve imgeler “kadın olmak” sorununu ortaya çıkardı. (Oral, 1996: 7) Mitlerden, dinlerden, törelerden, yaşama biçimlerinden kaynaklanan; ama mutlaka ekonomik ve politik inançlar, düşünceler doğrultusunda desteklenen bu rollerin, işlevlerin ve imgelerin kadının fizyolojik özellikleriyle doğrudan doğruya bağlantılı olduğu söylenemez. Zaten tarih içinde bir zamandan başka bir zamana, bir yöreden başka bir yöreye bu rollerine ve imgelerin değişmesi de bunların yapaylığını ortaya koymuyor mu?

“Kadın nedir? Kadın, evrenin kaynağı olan yaratıcı gücün yarısıdır. Evren ancak bu gücün süregitmesi ile varlığını korumaktadır. Bu güç de, ikiye ayrılmıştır. Birisi erkek, bir diğeri ise kadın olmak üzere...” (Nuri: 1993: 1) İşte sorun da, burada başlamaktadır. Çünkü kadın her zaman ezilen bir konuma mahkûm edilmektedir.

Kadın ister Tevrat’taki gibi Hz. Âdem’in kaburga kemiğinden (üstelik Hz. Âdem uyurken; yani en bilinçsiz halindeyken) yaratılmış olsun, ister Darwin’in evrim teorisindeki gibi homosapien’lerden türemiş olsun, hep “sonra”dan (erkekten sonra) geliyor ve hep erkekten “zayıf”, erkekten “güçsüz” olarak niteleniyor.

Anaerkil toplumlardaki lider kadınlar, Yunan mitolojisinde tanrıça kadınlar, Hint ya da Tibet efsanelerindeki erkeklerle cinsel açıdan eşit kadınlar, Amazon’un savaşçı asker kadınları, “günah” işlemeden çocuk sahibi olan Meryem Ana, tarih boyunca dünyayı avucunun içine alan imparatoriçeler, Golda Meir’ler, Thatcher’ler yok değil... Ancak bunlar ve bunlar gibileri topyekûn “güçsüz” ve “zayıf” olan kadınlar içinde ayrıcalıklı birkaç örnek...

Bu “zayıf” ya da “güçsüz”, bu ”sonradan gelme” cinse yine tarih boyunca verilen sayısız roller içinde ikisi hep ön plana çıkıyor ki; bunlar birbiriyle çelişkili (Oral, 1996: 8):

- 1) Birincisi; çocuk doğurtan, çocuklarımızın anası ya da anamız, bacımız olan kadınlar, yani “iyi kadınlar”...
- 2) İkincisi ise; erkeklerin cinsel isteklerini karşılayan “kötü kadınlar”...

Şimdi bunları bir kenara bırakalım ve 21. yüzyıla sıçrayalım:

Çağımızın başlıca özelliğini bilim adamları “hızlı değişim ve gelişim” diye niteliyor. Bu nitelemeyi geçerli sayarsak; “kadın olmak” bu gelişimi en uzaktan ve en yavaş izlemekle eşanlamlı kılınmıştır. (WHO, 1998) Kadın, bu gelişimde en geri planda bırakılmıştır. Çünkü kadının “annelik rolü”, “aile rolü” (yani “yuvayı dışı kuş yapar”) ve “toplumsal rolü” (anamız, bacımız, iyi kadın olma zorunluluğu) kadının değişmesini,

bu gelişime ayak uydurmasını engeller. Böylelikle kadına bir rol daha yüklenir: “Gelenekleri, töreleri sürdürme rolü.”

Peki, toplumun değişmesinde zorlayıcı etkenler olan politik ve ekonomik gelişmelerden kadın hiç mi pay almaz? Elbette alır; ama geriden... Kadının bunun aksini gerçekleştirmeye çalışması, değişim ve gelişim ipini önde göğüslemesi, maazallah süregelen ekonomik ve politik düzeni alt – üst edeceği gibi; kimi değer ölçülerini de tepe – taklak kılabilir. Ki bunu düşünmek bile (eyvah ki ne eyvah!) bizi “ahlaksal” ve “ideolojik” tartışmalara sokar... (Oral, 1996: 40) Kadının kendine verilen rollerden herhangi birinde en ufak bir değişiklik yapmak istemesi karşısında “Ahlak elden gidiyor!” ya da “Pis komünist” yaygaralarının çıkması bunun en güzeli ispatı... İyi de “kadın olmak”, gerçekten bu kadar mı kötü?

Hâlbuki yeryüzü kadınlardan ve erkeklerden oluşmuyor mu? Doğal olarak; bugün yeryüzünde 2 milyar 400 milyon kadın yaşıyor. Yok sayamayız. Görmezlikten gelemeyiz. Sorunları dinlemezlik edemeyiz. Kadın ya da erkek olalım, nüfusun yarısının sorunları çözülmeyen mutlu olamayız.

Gelgelelim günümüzde şiddet olgusu, hemen hemen her yerde karşımıza çıkmaktadır. Çığ gibi büyümekte ve hepimizin hayatını derinden etkilemektedir. Tehlike o denli büyüktür ki; her yıl milyonlarca insani şiddet yüzünden hayatını kaybetmektedir. (Page ve İnce, 2008: 82)

1975 Dünya Kadın Yılı’nda ilk kez, erkek ve kadın arasında mal varlıkları, iş, güç ve sorumluk dağılımını daha dengeli bir biçime dönüştürmek amacıyla girişimde bulunmak üzere bir adım atıldı. Evet, girişimde bulunmak üzere bir adım... Emek ve mal varlığı arasında... Güç ve sorumluluk arasında... Kadın ve erkek arasında... Daha dengeli... Çünkü yeryüzündeki toplam işgücünün üçte ikisini kadınlar oluşturuyor. Dünyanın toplam gıdasının yüzde ellisini kadınlar üretiyor.

Buna karşılıksa; kadınların geliri, dünya gelirinin onda biri... Ve kadınlar, dünyanın bütün mal varlıklarının sadece ve sadece yüzde birine sahip... O zaman, eşitlik ve daha da önemlisi; adalet bunun neresinde? (Oral, 1996: 44)

1.2. ŞİDDETİN ANLAMI

1.2.1. Şiddet Olgusu

Şiddet olgusu, günümüzde en çok ilgi gösterilen konulardan birisi haline gelmiştir. Şiddet çok farklıdır, çok başkadır. Şiddetin çeşitli sınıflamaları yapılmaktadır. Şiddet, zamana ve topluma göre değişen bir kavramdır. (Kocacık, 2000: 1) Şiddetin temelinde yer alan saldırganlık dürtüsü, bireyin toplumsallaşma süreci içinde öğrenilebilmektedir. Kitle iletişim araçları da, bu öğrenmeye hızlandırıcı etki yapmaktadır.

İnsanlar medya aracılığıyla, daha da baskıcı hale gelebilmektedirler. Sağlıklı bir toplum hiçbir şiddet olayının yaşanmadığı, çatışmaların olmadığı bir toplum olmaktan ziyade; ortaya çıkan sorunların çözülebilmesi alışkanlığının yerleşmiş olması ile ortaya çıkmaktadır. İnsanlık tarihiyle birlikte ortaya çıkmış olan şiddet olgusu, birçok bireysel ve toplumsal öge ile birlikte karmaşık bir yapı ortaya koymaktadır. Bu nedenle şiddet olgusunu tanımlamak ve ortaya çıkarmak da kolay olmamaktadır.

Kendisini çok farklı biçimlerde gösterebilen şiddet olgusu, günümüzde gerek bireysel ve gerekse de toplumsal boyutlarda sık sık karşılaşılabileceğimiz bir olgudur. Aile içi şiddet, çok boyutlu bir sorundur. Ayrıca aynı aile içinde farklı türlerde şiddetin bir arada yaşandığına dair veriler giderek birikmektedir. (Edleson, 1999)

İnsanlık tarihinde ölüm, hastalık ve sakatlığa yol açan en önemli neden şiddettir. Şiddet, her türlü sorunu beraberinde getirmektedir. Ortaya çıkış süreci, sorumlu, mağdur ve sonuçları yönünden farklı disiplinlerin konusu olmaktadır. Şiddet, bir suç davranışı olarak nitelendirilmekte ve adli bilimler alanından suça ilişkin araştırmaların yapılması

istenmektedir. Ki pek çok araştırmaya da, kaynak teşkil etmektedir. Adli tıbbi terminolojide de şiddetin farklı düzeylerde ele alındığı, etiyoloji, fail, mağdur ve eylemin özelliğine göre yapılan sınıflamaların sıklıkla i ie geçtiği görülmektedir.

Adli bilimler alanında yaygın olarak insan hakları ihlalleri, kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet, ocuk istismarı ve ihmali, yaşlı istismarı ve ihmali, çalışanlara yönelik şiddet, cinayet, intihar, madde kullanımı kaynaklı, psikiyatrik hastalıklara bağlı şiddet olgularında inceleme yapılmaktadır. şiddetin boyutlarını değerlendirmek, yeni biçimlerini kavramak ve çözüme katkı sunabilmek için adli tıp disiplini açısından kavramsallaştırılması ve sınıflandırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. (Biçer ve Tırtıl, 2011: 4(2) 66 - 67)

şiddet, artık popüler konulardan bir tanesi haline gelmiştir. Günümüzde araştırılan ve ilgi duyulan konulardan birisi haline gelen şiddet olgusu, diğer sosyal bilim dallarının olduğu kadar sosyologların da ilgisini çekmektedir. Sosyologlar tarafından şiddet olgusunun en iyi, toplumsal ilişkilerin dinamikleri içerisinde bütüncül bir yaklaşımla ele alınabileceği savunulmaktadır. Çünkü çatışmalar, daha çok birbirleriyle ilişki içinde olan bireyler ya da gruplar arasında olmaktadır. Gerçek yaşamda şiddet ve saldırganlık eylemlerinin genellikle birbirlerini tanıyan birey ya da gruplar arasında gerçekleştiği unutulmamalıdır. Bir toplumda hangi davranışların şiddet olarak kabul edildiği, o toplumun toplumsal yapı özelliklerine göre; diğer bir ifadeyle kültürel yapı ile geçerli olan değer yargıları ile yakından ilişkilidir.

Toplum, bir bütünden oluşmaktadır. Toplum kendisini meydana getiren kurum, değer ve bireyler arasında bütünlük sağlayabildiği sürece ayakta kalabilir. Ancak toplumsal yapının bütünlüğünü ve devamlılığını tehdit eden durumlar her zaman var olmuştur. Olmaya da devam edecektir. Bu doğal bir süreçtir. Çünkü toplum dinamik bir yapıya sahiptir ve sürekli değeriformmektedir. Toplumsal yapının bütünlüğünü ve devamlılığını tehdit eden durumlar ise; birer sosyal problemdir. Bu sosyal problemlerin önemi; toplumsal yapıdaki etkileri ile ölçülebilir. O halde acil çözümler üretmeyi gerektiren sosyal problemler, toplumsal yapının bir bütün olarak ele alınması ve

incelenmesi ile anlaşılabilir. Tıpkı günümüzde önemli bir sorun alanı olarak görülen şiddet olaylarında olduğu gibi... (Kocacık, 2000: 2)

Toplumsal kültürel yapımız şiddeti öğreten, meşrulaştıran ve insanlarımızı farkında olmadan şiddete karşı duyarsızlaştıran sosyal değerlerle doludur. Cinsiyetçi rol farklılaşmasına kaynaklık eden erkek egemen bir aile ve toplum yapılanması, buna bağlı olarak meşrulaştırılan töre ve namus cinayetleri, kan davaları, toplumsal dayanışma ve yardımlaşma anlayışının ötesine taşan ve bir gösteriye dönen dinsel ritüellerimiz bunlar arasında sayılabilir.

Bunlara ek olarak ise; gelişen kitle iletişim araçlarının kendilerini cazip kılma ve seyredilme oranlarını arttırma endişesi içinde şiddet olaylarını bir araç olarak kullanması, hatta yukarıda saydığımız şiddet olaylarını birey ile toplum arasında aracılık eder bir pozisyonda sunması, şiddetin tanık olunarak öğrenilmesinin de etkili gelişme olarak değerlendirilebilir.

“Genel anlamda aşırı bir duygu durumunu, bir olgunun yoğunluğunu, sertliğini, kaba ve sert davranışı dile getiren şiddet olaylarının yaşanmasında sosyo – kültürel, ekonomik, psikolojik ve iletişimsel faktörlerin birlikte rol oynadığını ve şiddetin hayatın her alanında duygusal, sözel, fiziksel, cinsel, siyasal ve daha birçok boyutta karşımıza çıktığını görmekteyiz.” (Ayan, 2010: 7) İşte bu boyutlardan birisi de ailede yaşanan, yaşanılma sıklığı oranında gizli ve örtük kalan aile içi şiddet olayları olmaktadır.

Aile içi şiddet, çok farklı bir olgudur. Eşlerin birbirlerine, büyük çoğunlukla da kocanın karısına uyguladığı değişik şiddet türlerini içeren aile içi şiddet çok yönlü bir olgu olup, şiddete sebep olabilecek pek çok etken bulunmaktadır. Çünkü şiddet tek bir düzeye indirgenememektedir. Şiddet denildiği zaman, birden çok etmen öne çıkmaktadır. Bireysel düzey ve bireyin yakın çevresiyle ilişkisi, psikolojik düzey, toplumsal çevre ve içinde yaşanan kültür gibi... (Ergil, 2001: 40) Bu yüzden birçok faktörün bir arada etkilediği aile içinde yaşanan şiddet olaylarını, şiddetin bir türü olarak ele almaktansa; onu toplumsal alanda yaşanan şiddetin bir bölümü, bir kısmı olarak ele

almak daha doğru olmaktadır. Çünkü aile içinde yaşanan şiddet olaylarını toplumsal alanda yaşanan diğer şiddet olaylarından bağımsız olarak düşünmek mümkün değildir.

Toplumda şiddet varsa; bunun aile içi ilişkilere, aile içinde şiddet varsa; bunun toplumsal alana yansımaması düşünülemez. Kısacası aile içi şiddet söz konusu olduğunda, aile ve toplum birlikte düşünülmesi gereken kavramlar olmaktadır. Zira aile içi şiddet, her toplumda görülebilmektedir. Hatta neredeyse her ailede...

Aile içinde şiddet, farklı aile bireylerini hedef aldığında çeşitli biçimlere gelişmektedir. Ancak aile içinde yaşanan şiddetin etkileri, hedef kim olursa olsun, ailedeki bütün birey ve bu bireyler arası ilişkileri olumsuz bir şekilde etkileyen gelişmeler olarak karşımıza çıkmaktadır. (Ayan, 2010: 8) Bu bağlamda kadına yönelik yaşanan şiddet olaylarını, etkileri açısından toplumdan bağımsız düşünmek mümkün değildir. Aile içinde kadına şiddet uygulanıyorsa; bundan değişen biçimlerde herkes nasibini almaktadır.

Nitekim şiddet, tanımlanması oldukça güç kavramlardan birisidir. Söz konusu güçlük şiddetin insanlık kadar eski bir kavram olmasından, insan düşüncesiyle beslenmesinden ve çok yönlü boyutları olmasından kaynaklanmaktadır. (Erten, 1996: 143) Bu sebeplerden dolayı şiddeti bir olgu olarak kaynağı, nedenleri, boyutları ve ortaya çıkış biçimleri açısından ele alıp incelerken; her toplum ve her zamanda geçerli olabilecek standart bir şiddet tanımlaması ve sınıflamasına ulaşmanın da mümkün olmadığı görülecektir.

Tarihi insanlık kadar eski olan bu şiddetin insan düşüncesi ile beslendiğini söylemek, sürekli değişimlerden etkilenen düşünce yapıları gibi şiddetin de değişen içeriklerde; ama her zaman var olan bir kimlikle mevcut olduğu anlamına gelir. Zira şiddet, daha en başında insanın doğayla mücadelesinde tercih etmek zorunda kaldığı bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. “Beslenme ve kendini koruma gibi temel ihtiyaçların karşılanmasında beden gücünü doğaya karşı bir silah olarak kullanma düşüncesi zamanla diğerine egemen olma niteliğine bürünerek insanlık tarihinin başlangıcına da vurgu yaparken; şiddetin bu dönemde çıplak, her türlü araçtan yoksun

ve doğal halde saldırganlık niteliğinde olduğu gözlemlenir.” (Erten, 1996: 160) Bu dönemde açıkça sergilenen ve gücün göstergesi olarak toplumsal anlamda meşru sayılan şiddet göstergelerinin bir dürtü olarak, bugüne kadar kat ettiği yolda kazandığı yeni nitelik, ilk ortaya çıktığındaki kadar sert olmamasıdır.

Ne var ki; dün olduğu gibi bugün de şiddetin varlığına rağmen, değişen sadece onu ifade biçimine getirilen kısıtlamalar olmaktadır. Çünkü şiddet, toplumsal yapının temel birimi olan insanın özündedir. İnsan değişmedikçe; şiddet de yok olamaz. Her şey, insanın bilinçlenmesine bağlıdır. Ancak insan uygarlaştıkça, uygarlaşan dünyaya yakışır bir gizlilik içinde; ama öncekinden daha ağır bedeller ödenerek varlığını sürdürmektedir.

Şiddet, zarar verici niteliği evrensel bir olgu olmasına rağmen, nedenleri ve ortaya çıkış biçimleri açısından içinde bulunduğu toplumsal yapının özelliklerinden ayrı olarak düşünülemez. Şiddet toplumdan bağımsız değildir. Çünkü şiddet, her toplumsal yapıda farklı nedenler ve biçimlerle ortaya çıkan ve gözlemlenen bir olgudur. (Dünya Sağlık Örgütü, 1998) Bu sebeplerden dolayı şiddeti anlama çabasında bize rehberlik edecek olan, odak noktası içinde yaşadığımız toplum birimleri ve bunların alt sistemleri olacaktır.

O halde şiddet, geneli ilgilendiren, beklenen ile gerçekleşen arasında bir fark bulunan, toplumsal kontrolü bozucu bir etki oluşturabilen, düzeltilmesi ve çözümü için ortak bir çabaya gereksinim duyulan, görülen veya potansiyel olarak var olan ve bireylerin sonuçlarından etkilendiği bir durum olarak oldukça önemli ve titizlikle incelenmesi gereken bir olgudur. (Ayan, 2010: 16)

1.2.2. Şiddet Kavramı

Şiddetin sözlük anlamı bile, ne denli yaygın bir kullanım alanı olduğunu göstermektedir: “Sertlik, katı ve kaba davranış, bedene zor uygulama, bedensel zedelenmeye neden olma, kişisel özgürlüğü zor yoluyla kısıtlama, büyük güç, haşinlik,

rahatça gelişmesini ya da tamamlanmasını engellemek üzere bazı doğal süreçlere ve alışkanlıklara yersiz kısıtlamalar getirme” vs. gibi... Şiddetin yol açtığı zarar (kişisel ya da toplumsal) kimi zaman tarihte örneklerini görebildiğimiz biçimde, yok etme sonucuna kadar varabilmektedir. Tabii şiddeti genelde algılandığı şekliyle yalnızca “fiziksel zarar” ile açıklamak yeterli değildir. Şiddetin ruhsal anlamda da bireyde ya da toplumsal boyutta değişken sürelerde, hatta kalıcı etkileri olabilmektedir. Peki şiddet, yeni mi ortaya çıkmıştır?

“Savaşın olmadığı zamanlar dünyanın barış içinde yaşadığını düşünüyorsak yanılıyoruz. Eğer kadınlarımız ve çocuk yaşındaki genç kızlarımız evlerde, sokaklarda, okullarda ve işyerlerinde sık sık şiddetin her türüsüne maruz kalıyorsa; bu savaşın devam etmesidir ve durdurulması gerekmektedir.” (Page ve İnce, 2008: 81) Tarihteki bulgular kadınlara yönelik şiddet içerikli davranışların her bir ırk, kültür, din, ulus ve ideolojilerdeki erkekler tarafından yapıldığını ve kadınların insan olarak değil, sadece bir nesne, bir ödül ve savaşın bir hatırası olarak her türlü şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir.

Özellikle erkeğin kadından üstün görüldüğü ve kadın ve erkek rollerinin katı çizgilerle birbirinden ayrıldığı toplumlarda kadınların daha çok istismara maruz kaldıklarına tanık oluruz. Bütün bunlar sadece geçmişi çok uzuna dayanan trajedilere örnek teşkil etmemektedir. Ne acı ki; şimdilerde yaşanan ve hatta gelecekte yaşanacak olan trajedilere de örnek teşkil etmektedir. Diğer bir deyişle, şiddet babadan oğula geçer. Mağduriyet de, anneden kıza ve şiddet nesilden nesile taşınır. Yani şiddet, açıklanması en zor konuların başında gelmektedir.

Genel bir sınıflama ile kişinin kendine uyguladığı şiddet, kişiler arası şiddet (aile içi şiddet), örgütlü / organize şiddet (savaşlar); şiddet tiplerini oluşturmaktadır. “*Dünya Sağlık Örgütü (WHO)*”, 49. Dünya Sağlık Asamblesi’nde şiddetin bütün boyutları ele alındığında; şiddetin halk sağlığı önceliklerinden birisi olduğu kabul edilmiştir. Şiddet ve sağlık konusundaki sorunların tanımlanması ve kavranması, şiddeti önlemeye ve etkilerini azaltmaya yönelik program ve önlemlerin belirlenmesi, bu programın uygulanması amacıyla bir entegre hareket planı hazırlanmıştır. Dünya Sağlık Örgütü

üyeyi olan 191 ÷lkeden 1200'den fazla delege Cenevre'de Şiddet ile m¼cadele etmek için uluslararası bir eylem planı yapılmasını oybirliği ile yasal hale gelmiştir. (D¼nya Sağlık Örgütü, 1998)

Kayıtlara yeterince geçmemekle birlikte, kadınlara yönelik Şiddet olaylarına pek çok ÷lkede sıklıkla rastlanmaktadır. Kız bebeklerin öldür¼lmesi, ev içi Şiddet, dulların kurban edilmesi ya da sürg¼n edilmesi, gebe kadına yönelik Şiddet, ırza geçme, zinaya verilen cezalar bunlara sadece birkaç örnektir. ABD'de her iki evlilikten birinde fiziksel Şiddet söz konusudur ve her yedi saniyede bir, bir kadın bir erkek tarafından döv¼lmektedir. (Ünsal, 1996: 33) Dayak, tek başına kadınlardaki yaralanmalarda en sık karşılaşılan travma nedenidir.

Şiddete maruz kalma sonucunda; fiziksel yaralanmalar, diŐ kırıkları, burun ve dudak yaralanmaları, bilinç kaybı, ilaç ve alkol kullanımı, depresyon vs... ortaya çıkabilmektedir. Kadınlardaki alkolizmin % 40'ının nedeni de, zaten süregelen Şiddettir. Kadın psikiyatri hastalarının %30 ile % 50'sinde Şiddete uğrama öyküsü vardır. Kadınlardaki intihar girişimlerinin %50'sinde ise; dayak olayı bulunmaktadır.

1993 yılında “Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu” tarafından yayımlanan “Kadına Yönelik Şiddetin Yok Edilmesi Bildirisi” ile “cinsiyete dayalı ve fiziksel, cinsel, psikolojik herhangi bir zarar ve üzüntü sonucunu doğuran ya da bu sonucu doğurmaya yönelik özel yaşamda ya da kamu yaşamında gerçekleşebilen her türlü davranış, tehdit, baskı ya da özg¼rlüğ¼n keyfi biçimde engellenmesi” (Atman, 2003: 334) olarak tanımlanan kadına yönelik Şiddetin yalnızca bu sınırlarda olmadığı, kadınla ilgili her türlü geleneksel – göreneksel alışkanlık ve uygulamaların da bu tanıma sokulması gerekliliği vurgulanılmaktadır. Bu da göstermektedir ki; Şiddet çok boyutludur.

Maalesef kadınlar, bu Şiddetin kurbanı olmaktadır. Özellikle de, eşleri tarafından... Halbuki; herkes bir birey olarak dünyaya gelmiştir. Herkesin kendi geleceğini belirleme hakkı vardır. Nitekim yasalar da, bu kanıyı desteklemektedir. Ancak sadece yazılı kurallar, sorunları çözmek için yeterli olamamaktadır.

1.2.3. Şiddetin Tanımı

Şiddet, insan hayatının her alanında var olan evrensel bir olgudur. Onun evrenselliği, kişiye ve topluma yönelik zarar verici niteliğinden kaynaklanır. Kelimenin kökenine inildiğinde, yerli ve yabancı kaynaklarda benzer sözcük anlamlarına rastlanır. Oxford English’de şiddet; bedene zor uygulama, bedensel zedelenmeye neden olma, kişisel özgürlüğü zor kullanarak kısıtlama, bozma ya da uymama, tutkulu davranışlara ya da kötü bir dile başvurma vb. şeklinde çeşitli anlamlarda ve geniş bir alanda tanımlanmaktadır. (Ünsal, 1996: 29)

Türkçe- Fransızca Grand Dctionary’de “violentia” kökeninden gelerek insanların ve nesnelere kaba kuvveti, yamanlık, zorluk, birbirine karşı zor kullanmak, ırza geçmek, kirlenmek anlamlarında kullanılmaktadır. (Ünsal, 1996: 29)

Şiddet kendi dilimizde de, pek çok biçimde karşımıza çıkmaktadır. Şiddet bizim dilimize Arapça’dan geçmiş bir kavramdır. Kamus-ı Türkiye’ye bakıldığında şiddet; sert ve katı davranış, kaba – kuvvet kullanma, sert muamele, mükafat ve ceza vermede mübalağa, peklik, müsaadesizlik, sıkı ve ziyadelik olarak geçmektedir.

Türk Dil Kurumu’nun Türkçe sözlüğünde ise şiddet; kelime anlamı olarak yeğlilik ve sertlik anlamlarından beslenmektedir. Tabii burada yeğlilik eğinlik, bir etkinliğin ya da bir gücün derecesini; şiddet olayı ise, çevreyi sindirmek için oluşturulmuş olayı ifade etmektedir.

“Yaşamımızın hemen hemen her alanında karşımıza çıkan şiddet, çığ gibi giderek büyüyen ve önüne geçilemeyen bir şekilde birçoğumuzun hayatını, fiziksel ve ruhsal sağlığını, huzurunu ve mutluluğunu etkileyen gizli bir tehlike olarak varlığını sürdürmeye devam ediyor. Tehlikenin büyüklüğünü kavrayabilmek adına yılda 1,6 milyondan fazla sayıda insanın şiddet yüzünden hayatını kaybettiğini vurgulamak büyük bir önem teşkil etmektedir.” (Dünya Sağlık Örgütü, 2002).

“Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi” kadına yönelik şiddeti, şu şekilde tanımlamaktadır: *“İster kamusal, isterse özel yaşamda meydana gelsin; kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma”* olarak ifade edilmektedir. Bu tanımın son yorumlamalarına: *“Kurbanı ekonomik ihtiyaçlardan yoksun bırakma”* da dâhil edilmiştir. (Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi)

“Kadınlara Yönelik Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi” 'ne göre; kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet: *“Bir kadına, sırf kadın olduğu için yöneltilen ya da oransız bir şekilde kadınları etkileyen”* şiddettir. (Kadınlara Yönelik Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi)

Bildirge, önsözünde kadına yönelik şiddeti: *“Kadınlar ve erkekler arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir göstergesi”* ve *“Erkekler ile karşılaştırıldığında, kadınları zorla bağımlı bir konuma sokmanın çok önemli toplumsal mekanizmalarından birisi”* olarak tanımlamaktadır. (Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi)

“Dünya Sağlık Örgütü (WHO)”, eşlerin uyguladığı şiddeti: *“Yakın bir ilişkide fiziksel, psikolojik ya da cinsel hasara yol açan her tür davranış”* olarak tanımlamıştır. Bunların içerisinde, aşağıdakiler de yer almaktadır (Dünya Sağlık Örgütü, 1998):

- Tokat atma, vurma, dövme ve tekmeleme gibi fiziksel saldırı fiilleri.
- Sindirme, aşağılama ve sürekli küçük düşürme gibi psikolojik tacizler.
- Cinsel ilişkiye zorlama ve diğer cinsel zor kullanma biçimleri.
- Bir kimseyi ailesinden ve arkadaşlarından uzaklaştırma.
- Karşı tarafın hareketlerini gözleme, bilgi ya da yardıma ulaşmasını kısıtlama gibi kontrol edici davranışlar.

Dünya Şiddet ve Sağlık Raporu'na gelince, şiddet şöyle tanımlanmaktadır. *“Bir kişiye, bir gruba ve bir toplumu karşı yaralanma, ölüm ve psikolojik zararlar, gelişme*

geriliği veya çöküntü hali, fiziksel güç veya tehdit uygulamak.” olarak ifade edilmektedir. (Dünya Şiddet ve Sağlık Raporu)

Ne var ki; güncel kullanımının çeşitliliğine rağmen şiddet, hukuksal anlamda daha kesin bir içerikle tanımlanmaktadır. Hukuksal anlamda şiddet, sadece kalıcı bedensel hasar meydana getiren güç kullanımını içermez. Aynı zamanda birini yere atmak, ona tükürmek, birinin saçını çekmek, birini tehdit ederek ya da birinin malına kötü davranarak karşı tarafın ruhsal dengesinin bozulmasına neden olmak gibi davranışlar da şiddettir. (Ayan, 2010: 24) Böylece hukukçular şiddeti insanın benzerlerine karşı giriştiği, onlarda önemli ya da önemsiz hasarlar veya yaralar oluşturan, saldırganlık ve hoyratlık ifade eden hareketler olarak değerlendirmektedirler. Yani şiddet, sadece tokattan ibaret değildir. Her türlü psikolojik baskı da, şiddet olabilmektedir.

Medeni hukukta ise şiddet; bir insanın istemi üzerine, onu geri adım atmaya zorlayacak baskı uygulaması olarak geçmektedir. (Ayan, 2010: 29) Elbette şiddetin zarar verici boyutunu temel alan bu tanımlamaların yanında, onu ortaya çıkış nedenleri açısından açıklamaya çalışanlar da vardır. Zaten şiddet, çok yönlü bir olgudur demiştik. Tek bir neden şiddeti doğurmaz. Ekonomik, psikolojik, toplumsal boyutlar şiddet olayında bir arada söz konusudur. Şiddetin tek bir nedene indirgenerek algılanması, her şeyden önce bilimsel gerçeklerle bağdaşmamaktadır. Eğer şiddeti böyle açıklamaya çalışırsak; açık ve net bilgiler elde edemeyiz.

Şiddeti sosyo – psikolojik açıdan ele alanlara göre; şiddetin ortaya çıkışında toplumların yapılarının, hareketliliğinin ve değişimlerin rolü vardır. Hızlı toplumsal değişimin şiddete yol açan yeni engellemeleri doğurduğu, bu değişimin ancak hızlı bir ekonomik gelişmeyle birlikte olmasının şiddeti azalttığı çalışmalarda izlenmektedir. Yalnız ekonomi de hiçbir zaman tek kıstas olamaz. O sadece bir veridir. Yoksa ekonomik yapılanmadan ziyade, psikolojik temellerden söz ediliyor olmazdı. (Can Gürkan ve Coşar: 125)

Şiddet toplumu içten içe yıpratmaktadır. İnsanlara bir şekilde zarar vermektedir. Şiddet kaynağı ve hedef aldığı alanlar açısından, toplumlara ve zamana göre değişiklik arz eden bir olgu olarak değerlendirilebilir. Böylece şiddet, barbar bir çağın kalıntısı bir olumsuzluk değildir. Şiddet, yalnızca ilkel toplumlarda görülmez. Bugün 21. yüzyıldayız diyoruz ve modernleşmeden bahsediyoruz. Buna rağmen, hala şiddetin önüne geçemiyoruz.

Demek ki; her şey fark etmekle başlar. “Çünkü kadına karşı şiddet, bir insan hakları ihlalidir ve bir suçtur. Bu konuda bir şey yapmamak da hem bir suç, hem de şiddetin temel nedenlerinden bir olan kadın erkek eşitsizliğini desteklenmesidir.” (Page ve İnce, 2008: 91) Kadınların normal ve sağlıklı yaşam hakkına sahip olabilmesi için birey, toplum ve devlet olarak bu eylemi bir suç olarak görmeli, bu suça teşebbüs edenlerin cezalandırılması ve kadınların güvenlik içinde yaşamaları amacıyla her türlü desteğin verilmesi için çalışılmalıdır.

Şiddet, 3 temel açıdan ele alınabilir (Ayan, 2010: 30): Psikolojik yönüyle, ahlaksal yönüyle ve siyasal yönüyle. Keza bu yönleri tarihsel gelişim süreci içerisinde, farklı zamanlarda yaşamış düşünürlerin şiddet tanımlamalarında da açıkça görmek mümkündür.

“Başlangıca kadar gidersek; esasen doğadaki şiddeti ilk dile getiren düşünür, bir doğa felsefecisi olan Herakleitos’tur. Heraklitos: “Savaş, her şeyin babasıdır.” der. Evren bize bir taraftan sürüp giden bir devinme, öbür taraftan da karşıt şeylerin sonu gelmez bir savaşı olarak görünür. Eğer bu karşıtlar ile bunlar arasındaki savaş olmasaydı, evrende nesnelere olmazdı. Ancak bu, şu şekilde algılanmamalıdır.” (Ayan, 2010: 35)

Bu rekabet ortamı uğruna, insanlar birbirine şiddet uygulamak zorundadır. Öyle olsaydı; insanın insan yapan özelliklerden nasıl söz edebilirdik? Evet, hayat çok zor, hatta bazen yaşanılmaz bir yer haline dahi gelebiliyor. Fakat bu hiçbir zaman, hiçbir şartta ve hiçbir durumda şiddeti maruz gösteremez. Şiddetin hiçbir haklı tarafı olamaz.

Çünkü herkesin yaşama hakkı vardır. Alelade yaşamak, üstünkörü değil... İnsan gibi yaşamak...

1.2.4. Şiddetin Sınıflandırılması

Şiddet, farklı biçimlerde sınıflanabilmektedir. Şiddet olgusu, çok yönlü bir olgudur. Bu nedenle değişik açılardan ele alınabilmektedir. Örneğin; ahlaksal, psikolojik, hukuksal, ekonomik ve siyasal yönleri ile incelenebilmektedir. Tek bir neden şiddeti doğurmaz. Şiddet toplumsal bir sorundur ve çevreden kaynaklanmaktadır. Şiddetin tek bir nedene indirgenerek algılanması, bilimsel gerçeklerle bağdaşmaz. (Tezcan, 1997: 101)

Bazı siyasal bilimcilere göre; şiddet 6 açıdan açıklanabilmektedir. Bunlar (Keleş ve Ünsal, 1996: 92):

- 1) Birinci grup; ülke kültüründen kaynaklanan şiddet eylemleridir. Yani dinsel, ırksal, etnik, bölgesel çeşitlilik içerisinde ve çıkar çatışmalarının yüzyıllarca süregeldiği bir ortamda içe dönüklük, yabancı düşmanlığı, sevgi ve nefret duyguların bileşimi ortaya çıkan gerginlikleri ve çeşitli şiddet eylemlerini simgelemektedir.
- 2) İkinci grup; devrimci ve karşı - devrimci şiddet eylemleridir.
- 3) Üçüncü grup; askeri darbelerin yol açtığı şiddet eylemleridir.
- 4) Dördüncü grup; öğrencilerin yaptıkları şiddet eylemleridir.
- 5) Beşinci grup; ayrılıkçı şiddet eylemleridir.
- 6) Altıncı grup ise; seçim dönemlerinde patlak veren şiddet eylemleridir.

Sınıflamalardan birisine göre; ölçüt failin kişiliğine çerçevesinde şiddetin bireysel ya da kolektif olarak uygulanıp - uygulanmadığıdır. Kolektif şiddette profesyonel çeteler, kabileler, etnik gruplar, toplumsal sınıflar ve devletlere kadar uzanan bir çeşitlilik söz konusudur. Bir başka ölçüte göre ise; şiddet eylemini harekete geçiren güdülemedir. Güdülemenin dayanağı bireyin ya da grupların somut bir hayat

beklentisi, dayanılmaz hale gelen baskılar, kan davaları, namus cinayetleri vs. olabilmektedir.

Şiddet, suça yönelik olup - olmamasına göre de sınıflandırılabilir. Cinayet, hırsızlık, silahlı saldırı, soygun, tecavüz, soykırım vb. suç sayılan şiddet örnekleri vardır. Fakat enflasyon, yoksulluk, eğitimsizlik, yönetimde kayırma, beklenti ve çıkarları uğruna modern çete denilebilecek bir biçimde bir araya gelinerek bazı yöneticilerin baskı ve zorlama ile yerinden ayrılmasının sağlanması, trafik kazaları, çevre tahribi vb. suç sayılmayan şiddet biçimleri de vardır. (Ünsal, 1996: 32)

Şiddet ile ilgili bir başka ayırım da dar ve geniş anlamları açısından yapılabilmektedir. Dar anlamıyla şiddet; fiziksel şiddetin insanların bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen, sert ve acı verici bir edimdir. Mala, cana, sağlığa, bedensel bütünlüğe, birey özgürlüğüne karşı bir tehdit oluşturması söz konusudur. Burada da yaralama, ırza tecavüz, yağma, adam kaçırmaya gibi başkasına yönelmeler olabildiği gibi; intihar girişimleri biçiminde bireyin kendine yönelik eylemleri de mevcuttur. Geniş anlamda şiddet ise; insan üzerindeki fiziksel ve ruhsal etkileri açıkça ölçülemeyen, dolaylı ve somut bir biçimde hissedilen çeşitli baskılardır. Örneğin; ekonomik şiddet, medya terörü, enflasyon, işsizlik, trafik korsanlığı, doğanın ve tarihsel çevrenin tahribi, sağlıksız kentleşme gibi... (Erten ve Ardalı, 1996: 43)

1.2.5. Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Uzun yıllardır Anadolu'da, hatta aydın kesimde bile kadın ile ilgili kullanılan "sopa" ve "sıpa" içeren deyim halen kullanılmakta olması, günümüzde kadınlara bakış açısını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Son yıllarda, genellikle bu deyim ilk kısmı vurgulanmakta ve kadınlara yönelik programlarda bu konu işlenmektedir. Ancak bu ilgilenme sadece şiddet ile sınırlandırılmaktadır.

Şiddetin çeşitli türleri bulunmaktadır. Diğer bir taraftan da, deyim ikinci kısmı üzerinde pek fazla durulmamaktadır. Neden bu deyimde "sıpa" kavramı kullanıldığı ile

pek ilgilenilmez. “Hayvanlar âleminde sypalar, doğunca cinsiyet farkı gözetmeksizin insanların yük taşıma görevini yükledikleri sevimli hayvanlardır. İnsanlarda ise, cinsiyet ayrımcılığının başladığı yerdur.” (Demirbulak)

Toplumsal cinsiyet, bizim biyolojik cinsiyetimiz ile ilgili olmayandır. Yani toplumun bizi nasıl gördüğü ve bizden neler beklediği ile ilişkilidir. Bizim toplum nazarında yapmamız gerekenlerdir. Çünkü cinsiyet rolleri ve sorumlulukları, kültürler arasında farklılık göstermekte ve zaman içerisinde değişmektedir. Zaten bütün toplumlarda kadınların rolleri, çok daha değersiz olarak algılanmaktadır.

Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkek cinsleri arasında doğanın belirlediği farklılıkların dışındadır. İki cins arasında toplumsal düzlemde oluşturulmuş ve yerleşmiş farklılıklar olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda, iki cins açısından belirlenmiş ve benimsenmiş toplumsal rollere de işaret etmektedir. Bu ayırım ise; birtakım eşitsizlikleri beraberinde getirmektedir. İnsanlar bunu kötüye kullanmaya dahi başlamışlardır. Bir bahane aracı haline gelmiştir.

“Kadın ve erkeği tanımlamada önemli olan bir diğer faktör de, kadın ve erkeğin değişik kültürlerdeki tanımlamalarıdır. Ki buna da, toplumsal cinsiyet denilmektedir.” (Töre Cinayetleri: Kadın, Mevzuat ve Töre Paneli, 1999: 17) Biyolojik cinsiyetin tam tersine, toplumsal cinsiyet farklılığı ve soysal yapılandırma sonucunda oluşmaktadır. Tabi değişme özelliğini de, içerisinde barındırmaktadır. Pek çok toplumda kadın ve erkek farklı canlılar olarak görülmektedir. Bununla birlikte her birisinin kendisine ait imkânları, rolleri ve sorumlulukları olduğu kabul edilmektedir.

Tabi toplumsal cinsiyet, bazı durumlarda erkekleri de olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü erkeklere daha fazla sorumluluk yüklemektedir. Örneğin; gerçek bir erkek olabilmek, ailesinin geçimini sağlamak vs. gibi... Erkekler de, bu noktaya sıkıntı yaşamaktadırlar. İşte bu misyonlar da, kimi zaman erkekleri zor durumda bırakabilmektedir. Ekonomik olarak yetersiz oldukları noktada, maalesef bunun hincını kadınlardan çıkartmaya çalışmaktadırlar. Eşlerini ezmeye ve hırpalamaya çalışarak;

kendi kendilerini rahatlatabileceklerine inanmaktadırlar. Ki böyle bir rahatlamanın mümkün olması beklenilemez. Tam aksine daha fazla zarar görülmektedir.

Kadın şiddeti, bir insanlık ayıbıdır. Kadın da bir insandır, onun da bir canı vardır. Kadına karşı şiddet ya da toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, bir bütün olarak kadınların insan haklarının ihlalidir. Kadına yönelik şiddet, genç kızların ya da kadınların hayatlarını etkilemektedir. Üstelik sadece olay esnasında değil, daha sonraki yıllarda da... (Centel, 2003: 93) Namus cinayetleri, erkek arkadaş tarafından zorla cinsel ilişki, çocukların ve kadınların seks için alınıp – satılmaları vb. şeklindeki zararlı geleneksel uygulamalar içerisinde şiddet ögesini barındırmaktadır. Çünkü kadınlara hem maddi, hem de manevi zararlar vermektedir. Kadınları hayattan soğutmaktadır. Kadınların canlarına mal olmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu'na göre; Mısır en sonda yer almaktadır. Mısır'ın bir önünde de, Türkiye bulunmaktadır. İlk sıradaysa; İsveç ve diğer Kuzey Avrupa Ülkeleri vardır. Yani 5 kıta'dan 58 ülkenin değerlendirdiği bir araştırmada, Türkiye 57. sırayı almıştır.

1.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE ÖZELLİKLERİ

Geleneksel yapımızda bireyler, demografik özelliklerine göre belirli rolleri üstlenir ve oynarken; cinsiyet önemli bir ölçüt olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece erkeğin üstlendiği ve oynadığı rolde üstün bir statüden hareket etmesi, değişen yaşam koşullarına nazaran daha yavaş değişen kültürel normlardan kaynaklanmaktadır.

Bu noktada aile içinde kız ve erkek çocuğa atfedilen roller ve onlarla ilişkiler, genel olarak kadın – erkek rol farklılaşmasını temellendiren değerlere paralel ele alıp incelenmelidir. Söz konusu kültürel normların değişmeye karşı direnci ise; sosyalleşme boyutunda kuşaktan kuşağa aktarılan değerler bağlamında aranmalıdır. (Ayan, 2010, s. 93)

Erkeğe üstün, kadına ise sürekli düşük pozisyonda roller biçen kültürel yapımız, sürekli değişmeler karşısında kimi zaman aile içinde ve kimi zaman da bireysel düzeyde patlamaların yaşandığı olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Herkes açısından, çok büyük sorunlar baş göstermeye başlamaktadır. Bu noktada aile içinde eşler arasında yaşanan şiddet, tıpkı cinsiyet rollerinden kaynaklanan farklılaşmanın meşrulaştırılması gibi meşrulaştırılan bir olgu olarak karşımıza çıkmakta ve onu tam anlamıyla ortaya koyabilme girişimlerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Nitekim kadınlar, bu durumdan zarar görmektedirler. Çünkü kadınlar, kendi haklarını yeterince savunamamaktadırlar.

Koskocaman bir toplum, bu ailelerin birleşmesi ile meydana gelmektedir. Toplumsal yapının çekirdeğini oluşturan aile, bireyleri ile birlikte o toplumun korunması, güçlendirilmesi ve refahın artırılmasında çok önemli bir yere sahiptir. En basit tanımıyla, aile toplumun temel taşıdır denilmektedir. O halde, aile en önemli kavramlardan bir tanesidir. Dolayısıyla toplumsal ve bireysel boyutta her an karşılaştığımız şiddet olgusunun aile içinde yaşanmasının yol açacağı zararlar, toplumsal yapıyı bugünkü ve gelecekteki boyutuyla önemli oranda etkileyeceğinden dikkat ve özenle ele alınması ve acil çözümlerin üretilmesi gereken bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu durumun önem ve ciddiyeti anlaşılmış olmalı ki; gelişmiş Batı ülkelerinde son 20 - 30 yıl içinde aile içi şiddet psikologlar, hukukçular, feministler vs. tarafından üzerine eğilen güncel bir konu olmuştur. Artık şiddet üzerine, daha yoğun bir biçimde eğilinmeye başlanılmıştır. Ülkemizde ise; aile içi şiddetin ivedilikle ele alınması gereken bir sorun alanı olarak görülmesi ve konuya ilişkin çalışmaların yapılması, 1980'lerin sonunda gelişen kadın hareketlerine paralel bir şekilde ilerlemiştir.

Bugün bütün dünyada önemli bir sorun olarak kabul edilmesine rağmen tarih boyunca aile içi şiddet; aileyi çevreleyen, toplumsal düzen ve insan sağlığından sorumlu kişi ve kurumlarca önemsiz, ailenin özel bir sorunu olarak görülmüş ve dışarıdan yardım yapılmasının mümkün olamayacağı savunulmuştur. (Armutçu, 2007: 46) Bugün

de geçerli olmak üzere, örneğin hekimlerin karşılaştıkları hastaların maddi durumları iyiye; aile içi şiddet olasılığını genellikle göz ardı ettikleri görülmektedir.

Polis de aile içi şiddetin onu ilgilendirmediğini düşünmekte ve “Karı – koca ve aile fertleri arasına girilmez.” düşüncesiyle bu tür olayları görmezden gelmektedir. Özellikle de Türkiye gibi geleneksel toplumlarda, bu söylemler daha çok duyulmaktadır. “Kocandır. Hem döver, hem sever...” tabirleri, kadınları daha fazla şiddete itmektir.

Bu kurumsal bakış açılarının yanı sıra; şiddetin aile içi ilişkilerde itaatsiz, otoriteye karşı gelen aile üyesini yanlış olduğu düşünülen davranıştan vazgeçirme, onu bir disiplin yöntemi olarak uygulama ve özellikle maddi açıdan eşlerine bağımlı kadınların şiddete rıza gösterip bu yaşamlarını hiç değiştirmemeye çalışmaları ve bu uygulamaların kültürel normlarca kabul görmesi, meşru sayılması gibi birçok nedenden ötürü hala gizli kalma olasılığı yüksek bir olgu olarak baş göstermektedir.

Bu gizliliğe rağmen ailede şiddetle ilgili olarak yapılan yerli ve yabancı araştırmalarda, ailede şiddetin her türünün yoğun bir biçimde yaşandığını; ancak güçsüz ve çaresiz olan kadınlara yöneltilen şiddetin daha da yoğun olduğu gün gibi ortadadır. Bir başka deyişle aile içi şiddet, en fazla erkekler tarafından kadınlara yöneltilmektedir.

Kadın – erkek statü farklılığına dayanan toplumsal değerlerimiz, yaş, cinsiyet ve iş üstünlüğüne dayalı tahakküm kurma gücünü de erkeğe verince aile içinde şiddet cinsiyetler arası farklılaşmalarda kaynağını bulan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu toplumsal değerlerimize ilave olarak, aile içi şiddetin toplumsal boyutta da mahrem bir konu olarak algılanması bu konuda kadına yönelik yasal önlemlerin yeterince alınamamasının nedenini oluşturmaktadır. İşte bu şekilde şiddetin meşru olarak görülmesi de önce ailede, sonra da toplumda tekrar tekrar üretilmesine ve bir sorun çözme yöntemi olarak kuşaktan kuşağa aktarılmasına yol açmaktadır.

“Kadına yönelik şiddet; aile içinde kocasının karısını fiziksel, sözel, duygusal, ekonomik ve cinsel istismara maruz bırakmasıdır. Bunun da ötesinde fiziksel şiddete aşığılama, yoksun bırakma ve diğler sindirme formları da eşlik etmektedir. Hatta kadına yönelik şiddet, sistematik olarak eleştirme ve küçümsemeyi de içerebilmektedir.” (Dünya Sağlık Örgütü, 2003) Her yıl 2 milyon kadının partneri tarafından istismar edildiğı ve bütün kadınların % 50’sinin de hayatlarının bir döneminde aile içi şiddet kurbanı olacağı tahmin edilmektedir. Fakat bu hayat boyu görülen şiddetin sıklığı örneklerin nasıl seçildiğine, şiddetin nasıl ölçüldüğüne ve tanımlandığına göre değişmektedir. Ya da toplumdan topluma bu oranlar, yine değişiklik göstermektedir. Hatta aynı toplumlarda dahi, pek çok farklılık göze çarpmaktadır.

“Şiddet hem bireysel, hem de toplumsal etkenlerle ilgili bir olgudur. Gerek bireysel düzeyde, gerekse de toplumsal düzeyde yaşanan şiddet eylemleri birbirini besler bir biçimde karşımıza çıkmaktadır.” (Ayan, 2010: 100) Öyleyse ailede şiddet varsa; toplumda da vardır. Ya da toplumda şiddet olayları yaşanıyorsa; bunun ailenin işleyişine yansması kaçınılmazdır. Çünkü toplum, aile üyelerinden oluşmaktadır. Ailede olan bir bozulma, bütün toplumu etkilemektedir. Bu ise; bütün dünyanın acizleşmesi demektir. Kadın yoksa erkek de yoktur. Erkek yoksa kadın da yoktur. Birisinin bir diğlerinden üstün olmaya çalışması, insanlığı yok etmektedir.

1.3.1. Kadına Yönelik Şiddetin Gerçek Yüzü

Şiddet, her yerde karşımıza çıkmaktadır. Şiddet, ceza hukukunun ilgi duyduğu temel konulardan bir tanesidir. Kriminoloji de bu konuya çok zaman ayırmış ve bu konu üzerinde çok durmuştur. Şiddet artık birçok araştırmaya kaynaklık teşkil etmektedir. Şiddet son zamanlarda Türkiye’nin sosyal hayatında özellikle kadının korunması, küçük kız çocuklarının korunması, çocuğun korunması vs. yönünden tekrar aktüel hale gelmiştir. Bu bağlamda aile içi şiddet, cinsel şiddet gibi kavramlar sosyal hayatımızda irdelenen ve konuşulan bir konu halini almıştır. Peki, şiddet aslında nedir?

“Şiddet, bir insanın başka bir insan üzerinde baskı kurmasıdır. Diğer insanı adeta egemenliği altına almasıdır. Bu egemenliği altına alıŖta pek çok veri kullanılır: Şiddet kullanılır, tehdit kullanılır, cebir kullanılır, hile kullanılır, hataya düşme kullanılır, dirençte bulunamama hali kullanılır. Dolayısıyla bir insan başka bir insanı bir an için, hâkimiyeti altına almaktadır.” (Kocacık, 2000: 6)

Hâlbuki hep Ŗu cümleleri kurmuyor muyuz? “İnsan özgürdür!”, “İnsan eşittir!”... İşte bu önemli kavramlar, şiddet olgusunda bir kenara itilmektedir. Bu yönüyle şiddet, hukukun ve çağdaş insanların kabul edemeyeceği bir eylem tarzıdır. Üstelik çağdaşlık da gerekmiyor. İlkel toplumlarda dahi kabul edilemez. Çünkü ortada bir insanın canı vardır.

O halde, kadına karşı ya da şiddet nedir cinsel şiddet? Aynı Ŗey kadının erkek tarafından veya kadının kadın tarafından şiddet altına alınmasıdır. İnsan hayatının en önemli ve en gizli noktalarında bile bu baskının, vahşiyane bir Ŗekilde sürdürölüp gitmeye çalışılmasıdır.

Her Ŗeyden önce, hukukta insanın üç hayatı vardır. Şöyle ki (Vural Dinçkol, 2003: 69):

- 1) İnsanın toplumsal hayatı vardır. Ŗu an hepimiz toplumsal hayatımızı yaşıyoruz. Tıpkı diğer insanlar gibi, herkes gibi...
- 2) İnsanın özel hayatı vardır. Evinize gittiğinizde eşinizle yemek yemeniz gibi...
- 3) Bir de insanın çok özel ve çok gizli bir hayatı vardır. İnsanın yatak odasındaki yaşayışı gibi...

İşte zaten sorun da, üçüncü kısımdan kaynaklanmaktadır. Tamam, hiç kimse insanın doğal hayatına, gizli ve dokunulmaz nitelikteki o özel hayatına giremez. Olayın yarı sosyolojik, yarı felsefi yönü de burada ya... Ne yani siz kadına karşı şiddette bulunduğunuzda, bu sizin en özel ve en gizli alanınız mı oluyor? İyi de bu en özel ve en gizli alan, daha sonra toplumsal alana dönüşüyor mu? Şimdi buna kimsenin karışmaya hakkı yok mu? Niye, neden? “Benim hayatım, benim özelim...” düşüncesi yüzünden

mi? Öyle değil, olamaz da... Çünkü şiddet, toplumsal bir olaydır ve herkesi ilgilendirir. Her ne kadar, iki kişi arasında yaşanmış gibi gözükse de...

1.3.2. Görünenin De Ötesinde, Görünmeyen Asıl Etkiler

Kadına karşı şiddet, bütün dünyada yaygın olarak görülen ve her ülkede karşılaşılan bir olgudur. Keza yapılan çalışmalar, bütün dünyada her 3 kadından en az 1'inin dövülmüş, cinsel ilişkiye zorlanmış ya da başka şekilde istismar edildiğini göstermektedir. Ki bu rakamlar, her geçen gün daha da artmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin etkilerinin, kadının fiziksel ve ruhsal sağlığını çok olumsuz etkilediği saptanmıştır. Şiddet yaralanmalara ve ölümlere neden olmasının dışında, kadının uzun dönemde kronik ağrı, fiziksel yetersizlik, narkotik ilaç alma, alkol kötüye kullanıma ve depresyon gibi bir dizi başka problemi yaşama riskini de arttırmaktadır. (Atman, 2003: 333) Cinsel şiddete maruz kalan kadınlarda planlanmamış hamilelik, dolayısıyla hamileliğin ters sonuçları ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar da sıklıkla rastlanan olgular arasında yer almaktadır.

“Sorunun asıl kaynağı; kadının eksik bir varlık olarak sayılmasıyla başlamaktadır. Ne acıdır ki; kadın kendisi de, yine kendisinin eksik bir varlık olarak kabul etmektedir. Kadının saygınlığı bozulmuştur. Kadın kendisini küçük görmeye başlamıştır.” Çünkü çevre tarafından, böyle bir izlenim ile büyütülmüşlerdir. Kendilerini noksan hissetmektedirler. (Nuri, 1993: 109)

Kadına karşı şiddet fiziksel, sözel, duygusal, psikolojik, ekonomik, cinsel şiddet ve istismarı içermektedir. Bu genellikle “*cinsiyete dayalı şiddet*” olarak da bilinmektedir. (Dünya Sağlık Örgütü, 1998) Özellikle gelişmekte olan ülkelerde ekonomik bağımsızlığını kazanamayan kadınların toplumdaki edilgen statusünden dolayı, bu tip olguların sıklıkla yaşandığı görülmektedir.

Pek çok kültürde kadına karşı şiddeti haklı gösteren, dolayısıyla da daimi hale getiren inançlar normlar ve sosyal kurumlar vardır. Bir tanıdığa, komşuya ya da patrona yöneltildiğinde cezalandırılabilircek aynı davranışlar; erkekler tarafından kadınlara, özellikle de aile içinde kadına yönelik olarak uygulandığında çoğunlukla karşılıksız kalmaktadır. Tabi bir yanlış anlaşılma olmasın! “Kadınlarda da, aynı şekilde erkekleri dvsnler.” demiyoruz. Burada karşılıktan sze edilen; hukuki bir yaptırımdır. Yoksa herkesin yaşama hakkı vardır ve kimse kimsenin bu hakkını gasp edemez. Kadın da olsa, bu böyledir... Erkek de olsa, bu böyledir... Çünkü insan olmak, tam da böyle bir şeydir.

Kadına karşı şiddetin en yaygın görülen şeklerinden ikisi şu şekildedir (Vural Dinçkol, 2003: 87):

- 1) Erkek partnerler tarafından istismar.
- 2) Cinsel ilişkiye zorlama.

Üstelik partnerin istismarını neredeyse, her zaman psikolojik istismar ile cinsel ilişkiye zorlama izlemektedir. Partnerleri tarafından istismar edilen kadınlarda büyük çoğunluğu, bu duruma pek çok kez maruz kalmışlardır. Gerçekten de istismarın yaşandığı ilişkiye çoğunlukla bir terör atmosferi hâkimdir. Bunlar bütün dünyadaki kızların ve kadınlarda hayatlarındaki en yaygın istismar tiplerini yansıtılmaktadır. Diğer istismar biçimlerinden olan; kadın satışı, savaş sırasındaki tecavüzler, kız çocuklarını öldürme vb. de ayrıca önemlidir.

Kadına karşı şiddet dünyada çok yaygın olan; fakat en az tanınmış bir insan hakları istismarıdır. Bu aynı zamanda kadının fiziksel sağlığını tehlikeye atan, enerjisini tüketen ve öz saygısını kemiren bir sağlık problemidir. Çünkü kadınlarda, her türlü baskıya maruz bırakılmaktadır. Kadınlarda hayatlarını yok etmektedir. Halbuki; herkesin yaşamaya hakkı vardır. Hiçkimse, bir başkasının bu hakkını elinden alamaz. Herkesin kendi kararını vermeye hakkı vardır. Herkes bu dünyaya eşit olarak gelmiştir. Bunu engellemeye çalışmak; bir insanlık ayıbıdır.

1.3.3. Şiddetin Farklı Tezahürleri

Türkiye’de toplumsal cinsiyete dayalı kapsamlı istatistikler bulunmamaktadır. Eldeki birkaç çalışma da, kadınlara yönelik şiddetin büyük bir kısmının aile içerisinde meydana geldiğini ve bütün sosyal seviyeler ile eğitim seviyelerini kapsadığını göstermektedir. 1990 - 1996 yılları arasında 1.259 kadının katılımıyla gerçekleştirilen bir araştırma, bu kadınların % 88,2’sinin şiddet ortamında yaşadığını ve % 68’inin kocaları tarafından dövüldüğünü ortaya koymuştur.

1995 yılında Ankara’da gecekondulu mahallelerinde yaşayan kadınlar arasında yapılan bir araştırma ise; bu kadınların % 97’sinin kocaları tarafından uygulanan şiddete maruz kaldığını göstermektedir. 1 yıl sonra orta ve üst gelirli aileler arasında yapılan bir başka araştırmada, kadınların % 23’ü kocalarının kendilerine karşı şiddet uyguladığını dile getirmiştir. Özel şiddet biçimlerine ilişkin sorular sorulduğunda ise; bu rakam % 71’e yükselmiştir. (Ertürk, 2006: 205)

Aile içi şiddet, bizzat kadınların da içerisinde olduğu toplum tarafından aile yaşamının olağan bir yönü olarak algılanmaya devam etmektedir. “2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması” ’nda katılımcı kadınlara kocalarıyla tartışmaları, çocukların bakımlarını ihmal etmeleri, lüzumsuz yere para harcamaları, cinsel ilişkiyi reddetmeleri ya da yemeği yakmaları hallerinde kocanın eşini dövmekte haklı olup - olmayacağı sorulmuştur. “Toplamda, kadınların % 39,2’si bu sebeplerden en az birini kadının dövülmesi için haklı bir gerekçe olarak görmüştür. Bu değer % 50,6 ile Güneydoğu Anadolu’da ve % 45,9 ile Doğu Anadolu’da çok daha yüksek olduğu gözlenmiştir.” (Ertürk, 2006: 205)

Aile içi şiddet olaylarının pek çoğu, resmi kayıtlara geçmemektedir. Çünkü bu konuların resmi mercilere bildirilmesi, bildirimde bulunan kadına yönelik namus cezasına yol açabilecektir. Ayrıca kendi içerisinde utanç verici bir eylem olarak görülmektedir. Hatta en büyük utancı, kadınlar hissetmektedirler. Halbuki bu olaylar gizlendikçe, şiddet oranları da artmaktadır.

“Toplumsal bir gerçek olan şiddet olgusu, tüm toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de önemle üzerinde durulması gereken bir sorundur. İnsanlık tarihi kadar eski olan şiddet, toplumsal koşullardan (sosyo - ekonomik, kültürel vb. koşullar) beslenmekte ve o toplumda yaşayan bireylerin özellikle de kadınların kişisel hak ve özgürlüklerini engellemektedir.” (Bilican Gökkaya, 2009: 167) Çünkü insanların yaşama haklarını ellerinden almaktadır. İnsanı insan yapan değerler, neredeyse yok sayılmaktadır.

Sosyal kurallar, çok zor değişen kurallardır. Ancak bu demek değildir ki; hiç değişmeyecek... Nitekim sosyal kurallar zaman içerisinde değişmekte ise de; Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nde erken ve görücü usulü evlilikler hâlâ çok sık gerçekleşmektedir.

Aile bağlarını beslemek, malların ve mülklerin aile içerisinde kalmasını sağlamak için baba tarafından kuzenler arasında görücü usulü evlilikler gerçekleştirilmesi hiç de ender görülen durumlar değildir. Daha ender görülen; ancak halen uygulanmakta olan diğer bir usul ise; iki aile arasında gelinlerin değiştirilmesi anlamına gelen berdeldir. Aileler bazen uzun zamandır sürmekte olan anlaşmazlıkları çözüme bağlamak için berdele başvurumaktadırlar. Berdel bazı hallerde ise; yüksek başlık parasını ödemek yerine kullanılan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. İşte bütün bunlar, insan hayatının kimi zaman ölüm ile son bulmasına zemin hazırlamaktadır.

“Türk Medeni Kanun’u, kanuni evlenme yaşını kadın ve erkekler için 17 olarak saptamıştır. Fakat hâkimin özel izni ile bir kız ya da erkek çocuk 16 yaşında evlenebilmektedir. Dini evlilikler ise; hukuken tanınmamaktadır.” (Ertürk, 2006: 206)

Uygulamada, başta bölgedeki kırsal alanlar ve kentlerdeki yoksul mahalleler olmak üzere bu kurallar devamlı ihlal edilmektedir. Bu konuda şikâyette bulunulmadığı sürece, yetkililer bu tür olayları nadiren soruşturmaktadır. Ama birkaç vali, yalnızca dini nikâha sahip çiftlere kadınların kanun hükümlerinden yararlanabilmeleri için resmi nikâh kıymaları yönünde teşvikte ve üstü kapalı olarak baskıda bulunmaktadır.

Görücü usulü evlilikler ile zorla yaptırılan evlilikler arasındaki sınır son derece değişken ve doğrudan şiddet içeren vakalar nadir olduğundan, zorla evlendirme olaylarını tespit etmek oldukça zordur. Kayıtlara göre; ailesi tarafından seçilen damatla evlenmeyi reddeden kadına boyun eğdirmek için genellikle yoğun psikolojik baskı, örtülü tehditler ve gerektiğinde büsbütün sosyal tecrit kullanılmaktadır. Aileleri Türkiye’den başka ülkelere göç etmiş olan bazı kızların Türkiye’den erkeklerle evlenmeye zorlanmaları sonucunda da, bu sorunun ulus aşırı boyutu gittikçe daha görünür bir hal almaktadır.

1.3.4. Kadına Yönelik Şiddetin Özellikleri

“Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi”; herkesin yaşama hakkını, bireyin hür ve güvende oluşunu ve hiç kimsenin şiddet, işkence, insanlık dışı ve aşağılayıcı davranışlara maruz bırakılmayacağını belirtmektedir. (Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi) Buna karşılık; insanlığın yarısını oluşturan kadınlar, dünyanın her yerinde şiddet görmektedirler. Gerek toplumsal alanda, gerekse de aile içerisinde farklı şiddet türlerine maruz kalmaktadırlar. (Yıldırım, 1998: 23)

Aile içi şiddetin nedenlerini ortaya koymaya yönelik olarak gerçekleştirilen yaklaşımlar incelendiğinde, bu yaklaşımlarda ileri sürülen hiçbir nedenin aile içi şiddeti tanımlamada tek başına belirleyici olamayacağı, birden fazla faktörün birlikte etkili olduğu görülmektedir. Keza Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Aile Raporu’ndan elde edilen veriler bu yargıyı doğrular niteliktedir. Bu tespitlere göre (Başbakanlık Araştırma Kurumu Aile Raporu, 2001: 51):

- Ciddi yaralama ve öldürme vakalarının % 20 ila % 50’si ailede gerçekleşmektedir.
- Öldürülen kadınların % 40’ı kocaları tarafından öldürülmüştür.
- Öldürülen erkelerin ise; % 10’u eşleri tarafından öldürülmüş olup, bunların % 7’si kendini müdafaa sırasında ortaya çıkan durumdur.

- Şiddet ailede öğrenilmektedir. Bu nedenle bir şiddet, başka bir şiddeti doğurmaktadır.
- Bütün katillerin kendi aileleri tarafından şiddete maruz bırakıldığı görülmektedir.
- Demek ki şiddet; bireysel bir sorun olarak kalmayıp, toplumsal bir sorun haline gelmektedir.
- Şiddete başvuran kadında ailede şiddet, çocukların şiddete maruz kalması ve alkol sorunu söz konusudur.
- Erkeklerde ise; duygusal sıcaklıktan yoksun bir aile geçmişi, koruyucu tutumdan yoksun ve şiddetin var olduğu alkol bağımlılığı görülen bir ortam söz konusudur. Şiddete başvuran erkekler; çoğunlukla engellenme eşiği düşük, dürtü kontrolü zayıf, patolojik düzeyde kıskanç ve alkole düşkün bireylerdir.

Görüldüğü gibi aile içi şiddet; aile bireylerinin birbirlerine ve genelde de güçlü olanın güçsüz olana uyguladığı fiziksel, sözel, duygusal, ekonomik ve cinsel nitelikteki olumsuz her türlü eylemdir.

1.3.5. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Özellikleri

19. yüzyıla kadar tek başına ele alınan bir kavram olmayan şiddetin sosyal – bilimciler tarafından, çeşitli boyutlarıyla ele alınması yeni bir olaydır. Sorunun ele alınışında şiddet ve saldırganlık kavramlarının birbirlerinden farklı kavramlar içerdikleri noktasından hareket edilmiştir. (Yıldırım, 1998: 25)

Şiddet, fiziksel ya da fiziksel olmayan biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Şiddet, fiziksel ve ruhsal olarak, karşı tarafa acı vermektedir. Yani bir nevi, saldırganlık davranışıdır. Dolayısıyla bu şiddetten en fazla etkilenen kesim ise; kadınlar olmaktadır. Çünkü kadınlar, ikinci sınıf vatandaş konumundadırlar. Kendi bedenleri üzerinde bile, söz hakları yoktur.

“Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Şiddetin Engellenmesi Bildirisi” nde “İster özel, ister toplumsal yaşamda olsun tehdit, cebren ya da keyfi olarak özgürlükten

alıkoymak da dâhil olmak üzere kadına fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar ve acı veren ya da verebilecek, cinsiyete dayalı her türlü şiddet hareketi” kadına yönelik şiddet kapsamına girmektedir. (Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Şiddetin Engellenmesi Bildirisi, 1992)

Birlikte olduğu erkeğin kadına uyguladığı şiddet yaş, sosyo – ekonomik durum, din, etnik kökenden etkilenmemektedir. Ancak gebelik, bekârlık ve eşinden ayrı yaşamak kadının şiddet görme riskini arttırmaktadır. Bu kişilerin özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Amargi Kadın Akademi, 2010):

- Duygusal açıdan katı bir aile ortamında yetişmişlerdir.
- Pasif olmaya yöneltmişlerdir.
- Sosyal açıdan yalnızlardır.
- Şiddetin bütün ailelerde olduğuna inanmaktadırlar.
- Saldırganın davranışlarından kendini sorumlu tutmaktadır. Onun bir gün değişeceğine dair inancını hiç kaybetmezler. Bu nedenle itaatkârdırlar.
- Öz benlik saygıları azdır ve bağımlı kişilik özelliği gösterirler.
- En önemlisi ise; yaşadıkları şiddeti inkâr etme eğilimindedirler. Sanki utanması gereken kendileriymiş gibi...

1.3.6. Şiddete Eğilimi Olan Erkeklerin Özellikleri

Şiddet, başlı başına ele alınması gereken bir kavramdır. Çünkü şiddet, çok karmaşık bir olgudur. Susan Steinmentz’e göre; bir bireyin yaralanmasına, sindirilmesine, öfkelenilmesine ya da duygusal baskı altına alınmasına yol açan fiziki veya herhangi bir şekildeki davranış ve muamele şiddettir. (Steinmentz, 1986: 59)

Şiddet, yıkıcı ve yok edicidir. Çiğdem Arıkan’ın da işaret ettiği üzere, kişilere ya da nesnelere çeşitli boyutlarda zarar vermeyi içeren, güçlü, kontrolsüz, aşırı, birdenbire, amaçsız olabilen toplu ya da bireysel görülebilen bir olgudur. (Arıkan, 1987:

78) Şiddet, her halükarda bireye zarar vermektedir. İnsanın kişiliğini yok saymaktadır. İnsanın kendi iradesini yok etmektedir.

Tabi şiddetin tanımını yapmakla, şiddetin çözülmesi mümkün değildir. Çünkü şiddet görenler de, şiddeti uygulayanlar da insanlardır. Demek ki; problem çok ciddidir. İnsanlar birbirlerine bilerek ve isteyerek zarar veriyorlarsa; artık birtakım faktörlerin değişmesi gerekmektedir. Ancak bunun için, ilk öncelik insanlara düşmektedir. Özellikle de, erkeklere... Zira şiddet uygulayanların çok büyük bir çoğunluğunu, erkekler oluşturmaktadır. Özellikle de, eşlerine karşı... Maalesef bu durumun önüne geçilememektedir.

Kadına yönelik şiddet uygulayanların çok büyük bir kısmı erkeklerdir. Bu kişiler ise; kadının eşi, flörtü, babası, ağabeyi ya da akrabalar içerisindeki diğer erkeklerdir. Bu kişilerin özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Amargi Kadın Akademisi, 2010):

- Düşük benlik algısına sahiptirler.
- Sıklıkla terk edilme, kayıplar, yardımsızlık, bağımlılık, güvensizlik vs. duyguları hâkimdir.
- Mahremiyet ile ilgili sorunlar yaşamaktadırlar.
- Kişilik bozukluğu tanısı konulmaktadır.
- Engellenmeye karşı düşük tolerans göstermektedirler.
- Kendi davranışları ile ilgili inkâr, küçümseme, iddiacı ve yalana yönelme şeklinde bir tutum içerisindedirler.
- Şiddet konusundaki görüşlerine bütün dünyanın katıldığını ve şiddetin günlük hayatla baş etme yollarından biri olduğunu düşünmektedirler.
- Empati yapma yetenekleri zayıftır. Daha doğrusu, hiç yoktur.
- Kadın ve erkek davranışları konusunda katdırlar.
- Sıklıkla kendilerini özel olarak görmekte, koruyucu ve bakım verici olarak özel ilgiye hakları olduğu hislerine kapılmaktadırlar.
- Madde bağımlılığı sık görülmektedir.
- Anormal düzeyde kıskançtırlar.

1.4. KADINLARIN İNSAN HAKLARI

1.4.1. Kadınlar ve İnsan Hakları

Kadınlar artık öyle bir noktaya gelmişlerdir ki; en çok vücutlar için yaşamaya başlamışlardır. Yani kadın bir obje olarak görülmektedir. Gelgelelim bu algılama biçimi, pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir. “Çünkü kadın erkeğe göre ne ise; erkek de kadına göre odur.” (Nuri, 1993: 109) Nitekim hem kadın, hem de erkek aynı insani özelliklere sahiptir. Hiçkimse, bir diğerinden üstün olamaz. Bu her yerde, böyle olmak zorundadır.

Kadının insan hakları, insan haklarından ayrı bir kategoriye ya da insan haklarının alt kategorisini oluşturmaz. Kadının insan hakları; evrensel insan haklarının vazgeçilmez, ayrılmaz ve bölünmez bir parçasıdır. Ancak biliyoruz ki; sadece kadın olmalarından dolayı, kadınların insan hakları ağır ihlallere uğramaktadır. Bu sebeple kadının insan hakları, önemle ele alınmayı hak etmektedir.

Günümüzde demokratik ülkelerde kadınlar sosyal ve ekonomik alanlarda eşit olmasalar da, hukuki eşitlik prensibi gereği kanun önünde eşit insanlar olarak değerlendirilmektedir. “Hukuki eşitlik prensibi dil, din, ırk, cins ayrımını reddeden bir ilke olarak kabul edilmektedir.” (Töre Cinayetleri: Kadın, Mevzuat ve Kadın Paneli, 1999: 78) Fakat bu genel ilkenin uygulanmasında toplumsal, politik ve ekonomik sorumluluk anlayışlarından doğan farklılıklar yaşanmaktadır.

Beş yüzyıldan daha uzun bir süredir kadınların fiziksel, düşünsel ve ekonomik bağımsızlıktan yoksunluğunu önlemeye yönelik insan hakları mücadelesi sürdürülmektedir. Özellikle sanayi toplumlarında ve bütün toplumların yoksul ailelerinde kadınlar aile içindeki görevleri konusunda da hala mücadele etmektedirler.

Bu mücadele sürecinde kadınlar kendilerini anne ve eş olmanın ötesinde görmelilerdir. Kadınlar da toplumun eşit bir bireyi ve eşit bir vatandaşdırlar. İşte bu

sosyal bilinç ve eğitim düzeyine sahip olmak gerekmektedir. Erkekler de tıpkı kadınlar gibi, çocuklarının bakımları ve ev işleri konusunda daha fazla sorumluluk sahibi olmalıdırlar. Çünkü ancak o zaman, kadınlar tam ve eşit vatandaş olurlar. Çünkü ancak o zaman, insan hakları onlar için bir anlam kazanır.

John Stuart Mill'in 1869'da ileri sürdüğü gibi, asıl sorun kadının yerinin öze alan mı; yoksa kamusal alan mı olduğunun belirlenmesidir. Zira insan türünün yarısı olan kadınlar özel alan içinde muhafaza edildikleri sürece, insan hakları tarihinde kadınların insan hakları ihmal edilmiştir. Kadının kamusal alanda olmasının kabulü ise; Mill'in de işaret ettiği üzere, kadınlar erkekler ile eşit olarak görüleceklerdir. (Mill, 1869)

Kadınların ikincil planda değerlendirilmesi, ataerkil anlayıştan doğan erkeğin üstünlüğü temeline dayanmaktadır. Erkeğin üstünlüğünü, yani erkeğin egemen olmasını meşrulaştırmak için iki yol kullanılmaktadır (Vural Dinçkol, 2003: 16):

- 1) Meşrulaştırıcı bir ideoloji geliştirmek.
- 2) Erkek egemenliğini hukuk yolu ile meşrulaştırmak.

Erkek egemenliğini meşrulaştırıcı ideoloji; kadının ve erkeğin doğasının farklı olduğu esasına dayanmaktadır. Bu farklılık hiyerarşi içeren bir farklılıktır. Bu ayrımında erkeklik akıl, rasyonellik ve güçlülük gibi olumlu özelliklerle açıklanırken; kadınlık duygusallık, duygusal yeti eksikliği ve zayıflık gibi olumsuz özelliklerle nitelendirilmektedir. Bu ise; maalesef şiddete zemin hazırlamaktadır.

1.4.2. Kadınlar İnsan Mıdır? Onların Haklarından Söz Edilebilir Mi?

Aile içi şiddet, bütün dünya kadınlarının karşılaştığı bir sorundur. Şiddetin tek bir sınırı yoktur. Genellikle fiziksel şiddet, beraberinde psikolojik vb. gibi şiddet biçimlerini de doğurmaktadır. Şiddet gören kadın, elbette bu durumdan rahatsızlık

duymaktadır. Bu nedenle çeşitli savunma mekanizmaları kullanmaktadır. (Erdoğan ve Diğerleri, 2009: 809 – 810) Fakat bunların da ötesinde, aslolan insan haklarının bilincinde olmaktır. Çünkü herkes eşit olarak dünyaya gelmiştir.

İnsan hakları, insanın insan olmasından doğan vazgeçilmez haklardır. Hak, bir kimseni isteyebileceği, ileri sürebileceği bir durumu ve iddia edilme olanağını ifade eder. Hak ve hukuk kuralları, bütün insanlar için geçerlidir. Üstelik de, herkesin ortak yaşam alanına dayanmaktadır. Hiçkimenin, hiçkimseye karşı bir üstünlüğü yoktur. Herkes kanun önünde eşittir. Ancak kanunu bir tarafa bırakırsak; herkes bir canlıdır. Herkesin yaşamaya hakkı vardır. İnsanların yaşama hakları ellerinden alınamaz.

“Gelgelelim bugün dünyadaki pek çok insan, kadınlar noktasında eksik kalmaktadır. Kadının konumu korkunçtur. Özellikle bizim gibi toplumlardaki kadınlar, kocalarının cinsel gereksinimlerini gidermek ile görevlendirilmişlerdir. Bu ise; kadının özgüvenini ve özsaygısını yok etmektedir.” (Nuri, 1993: 110)

Manga Carta ile başlayıp, İngiliz yasaları ile sürdürülen ve 1789 “*İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi*” ile pozitif hukuka geçen, 1984 “*İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*” ile gelişen insan hakları söylemi doğal hukuk teorisine dayanır.

“Tüm insanlığın ortak kazanımı olan insan hakları öğretisinin temel ilkelerinden biri eşitlik, diğeri ise özgürlüktür.” Tabi bu insan haklarını, maalesef herkes tam anlamıyla kullanamamaktadır. Zira buna, bazı kişiler engel olmaktadır. Özellikle de, kadın hakları noktasında...

İnsan hakları kavramı sınıfı, ırkı, cinsiyeti olmayan bir insandan yola çıkar. Ne var ki; kadının insan sayılıp-sayılamayacağı yüzyıllardan beri tartışılmalıdır. 16. yüzyılın “Kadın İnsan Mıdır?” tartışması, 21. yüzyılın başında hala devam etmektedir. (Töre Cinayetleri: Kadın, Mevzuat ve Töre Paneli, 1999: 95) Bu noktada maalesef insan hakları öğretisinde toplumsal ve ekonomik eşitsizlikler, özgürlükler dikkate alınmadığı gibi cinsiyete dayalı eşitsizlikler de dikkate alınmamıştır. Kadınlara yapılan muameleler,

kimi zaman sınırları dahi zorlamaktadır. Kadınlar kimi toplumlarda, bir köle gibi algılanmaktadır.

Bugüne değin kadınlar, dünyayı eşitlik içinde paylaşma olanağına kavuşmamışlardır. Bugün göreceli bir gelişmeden söz edilse bile, kadınların erkeğe bağımlı olması adeta evrensel bir geleneğe dönüşmüş, neredeyse doğallaşmıştır. Bu doğallık ise; erkeği meşrulaştırmıştır. Yani kadın, daima ikinci bir pozisyonda kalmıştır. Kanunen eşitlikten bahsedilse bile, bunun uygulamadaki yeri her zaman tartışmalara konu olmuştur. Böyle devam ederse; olmaya da devam edecektir.

Nitekim erkeğin kadından üstün görüldüğü toplumlar vardır. Hem de, haddinden fazla... Kadın ve erkek rolleri, birbirlerinden katı bir biçimde ayrılmıştır. Bu tür toplumlar da, maalesef kadınlar daha fazla şiddete maruz kalmaktadırlar. Ne yazık ki; bu şiddet giderek yaygınlaşmaktadır. (Page ve İnce, 2008: 81)

İnsan haklarının diğer bir temel ilkesi olan kişi güvenliği de, kadın için geçerli değildir. Bu güvenlik kamusal alanda erkekle eşittir. Fakat kadın ailenin sınırları içinde, şiddete karşı korunmasızdır. Kadın, kendi bedenine bile sahip değildir. Kadının bedeni, bir nesnedir. Bedeni kadar, onuru da güvenli dışıdır. Özetle kadına yeteri kadar değer verilmemektir. Çünkü o kadındır.

1.4.3. Kadınların İnsan Haklarının İhlali

Kadına yönelik şiddet, cinsiyet ayrımcılığına dayalı bir insan hakları ihlalidir. Kadına yönelik şiddet, öncelikli bir sağlık sorunudur. Bu tanımlama ve yaklaşımlar günümüzde yaygın olarak kabul görmektedir. (Polat, 2003: 96) Ancak kısa zaman öncesine kadar tartışılmış, bu yaklaşım ve çözümler için olumsuz kritikler ileri sürülmüştür. Kadına yönelik her türlü şiddetin cinsiyet ayrımcılığına dayandığı ve kadının insan haklarının ihlali olduğu günümüzde yaygın olarak benimsenmektedir.

Güncel kaynaklar gözden geçirildiğinde; kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi için hazırlanan ve yürütülen ulusal ve uluslar arası politikalar ve eylem planları ile ilgili zenginlik dikkati çekecek boyuttadır. Kadın hareketinin böylesine kurumsallaşması bazı yazarlar tarafından sakıncalı dahi bulunmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin tarihsel süreçteki örüntüleri ve devinimini ortaya koymak için yeni araştırma yöntemleri geliştirilmiştir. Bu yöntemlerle elde edilen verilerin anlamı kavranmaya çalışılmaktadır. Diğer bir taraftan ise; kadına yönelik şiddetin yaygınlığı, şiddete uğrayan kadınların ve şiddeti uygulayan erkeklerin sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini derinlemesine sorgulayan araştırmalar sürdürülmektedir.

Kadına yönelik şiddetin türleri, nedenleri ve sonuçları analiz edilmeye çalışılmakta ve şiddeti hazırlayan risk faktörleri araştırılmaktadır. Ülkelerin sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarındaki bazı sorunların kadına nasıl şiddet olarak yansıdığı gösterilmektedir. Kadına yönelik şiddetin farklı sosyal, ekonomik ve kültürel yapıdaki ülkelerde benzer temel nitelikler taşıdığı da gözler önüne serilmektedir.

Kadına yönelik her türlü şiddetin devletlerin sosyal, ekonomik ve kültürel gelişim süreçlerine olumsuz etkileri yıllar içinde izlenerek ortaya konmaktadır. Ülkelerin sosyal, ekonomik ve kültürel gelişim süreçlerine olumsuz etkilerin dönüştürülmesi için devletler, akademik çevreler ve sivil toplum kuruluşları çaba harcamaktadırlar. (Can Gürkan ve Coşar: 129) Toplumsal dönüştürme stratejileri geliştirerek yaşama yansımaları izlenmektedir. Olumlu dönüştürme programlarının güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar da dikkati çekmektedir. Önlenmesinde ve gerçekleşen şiddet türleri ile baş etmede devletleri, toplum ve bireyleri ilgilendiren sorumluluk düzeyleri yapılandırılmaya çalışılmaktadır. Cinsiyet eşitliğine duyarlılığın günümüzden başlayarak geleceğe doğru şekillenmesine çalışılmaktadır.

Kadına yönelik şiddetle ilgili bazı değerlendirme ve yaklaşımlar bundan 35 - 40 yıl öncesine kadar radikal uç görüşler olarak nitelendirilirken; artık en geleneksel yapıları olduğu düşünülen devletlerin dahi resmi söylemlerine ve yasalarına girmeyi başarmıştır.

Yaklaşık son 40 yıldır konuya yabancı kalmayı yeğleyenler tarafından fark edilmese de, dünya genelinde günlük yaşamda izlenen olumlu dönüşümler yapılan araştırmalarda ortaya konmaktadır.

Kadınların insan hakları ihlalleri; gündeme geliş, tanımlama ve ihlallerin ortadan kaldırılmasının yolları bakımından farklı siyasal ve ekonomik bakış açılarına koşut farklı söylemleri de doğurmuştur. (Salaçin ve Diğerleri: 95) Kendi içerisindeki çelişiklere, bu yaklaşım farklılığı da eklenerek zorlu ve uzun bir mücadele süreci başlatılmıştır. Mücadelenin bu karmaşık yapısının sağlıklı yol almada olumlu ve güvenilir olduğu düşünülmektedir. Bunların yanı sıra, bazı sığ donanımlıların derinlemesine bilgi yoksunlukları nedeni ile süreci yavaş bulmalarının da doğal karşılanması gerektiği vurgulamaktadırlar.

1.4.4. Kadınları Mal Olarak Kabul Eden Anlayış

Namus denildiği zaman, neredeyse bütün toplumlarda akan sular durmaktadır. Maalesef bu katı anlayış da, beraberinde namus cinayetlerini getirmektedir. Namus cinayetleri, erkek alt kültürü ve sosyo-kültürel yapının birleşmesiyle ortaya çıkmaktadır.

“Erkek, kadını koruyandır. Koruyucu sıfatı, erkek olmakla ilgilidir. Baba, erkek kardeş, koca ya da ailedeki erkekler koruyucu rolünü benimsemiş durumdadırlar. Hatta bu koruma, erkek arkadaş ve komşuya kadar uzanan bir çizgide karşımıza çıkmaktadır. Kadın zayıftır ve bu zayıflıktan kurtulması, bir erkeğe ait olmasıyla olanaklıdır. Burada ait olmak birinin eşyası, malı olmakla eş anlamlıdır. Bu anlayışa göre insan, birey olma özelliğinden de soyutlanmıştır.” (Töre Cinayetleri: Kadın, Mevzuat ve Töre Paneli, 1999: 57)

Gelenek ve görenekler, bu yargıyı içselleştirerek korumayı görev sayan anlayışı geliştirmiş; korunanın köle olması gerektiği genel kabulüne ulaşmıştır. Hatta “Sıla” adlı dizide de, bu durum gözler önüne serilmektedir. “Töre Töre, Olur Mu Kul Kula Köle?” şeklinde... Tabi bugün bütün dünyada ve ülkemizde, kadının insan hakları tartışılmaya

ve sorun olmaya devam etmektedir. Kadınlara karşı işlenen kimi suçlar, içinde bulunulan topluma özgü ve geleneksel niteliklidir. Geleneksel olanın uluslararası yaygınlığa sahip olmayışı, bu tür olumsuz uygulamalara karşı uluslararası hukuksal önlemlerin alınmasını da geciktirmektedir. Uluslar sorunun çözümünde, evrensel dayanaklardan tam manasıyla yararlanamamaktadırlar.

Kısacası; kadının kendine ait bir kimliği yoktur. Erkek ne isterse; kadın onu yapmaktadır. Zaten gelenek ve görenekler de, bu duruma zemin hazırlamaktadır. Kadın aksini düşünememektedir. Kaderine razı olmak deyip, bir kenara çekilmektedir. Böylece dada da ezilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİDDETİN NEDENLERİ, TÜRLERİ VE ŞİDDET DÖNGÜSÜ

2.1. NEDEN KADINLAR VE NEDEN ŞİDDET?

2.1.1. Partnerlerin Uyguladıkları İstismarlar

Şiddet biri ve diğeri arasında gerçekleşen bir olgudur. İnsan yok sayılmakta, ihlal edilmekte ve mevcut olanakları kısıtlanmaktadır. Şiddet, bir başkasına zarar vermektir. Hem maddi, hem de manevi olarak... Kişinin hakları elinden alınmaktadır. Öyle ya da böyle, herkes şiddete bir şekilde katılmaktadır. (Dursun, 2011: 8 - 13)

“Bütün dünyada kadına karşı şiddetin en yaygın görülen şekillerinden birisi, eşleri ya da diğ er erkek partnerlerin uyguladığı istismardır. Partner istismarı bütün ülkelerde; dolayısıyla da bütün sosyal, ekonomik, dini ve kültür gruplarında karşılaşılan bir olgudur. Partner istismarının çok büyük bir çoğunluğu, erkekler tarafından kadın partnerlerine karşı uygulanmaktadır.” (Vural Dinçkol, 2003: 89)

Aslında tamam, kadınlar da şiddet uygulayabilir ve istismar bazı aynı – cins ilişkilerinde de geçerlidir. Fakat onlar istisnai durumlardır. Üstelik kadın ya da erkek fark etmez. Kim olursa olsun, kim uygularsa uygulasin; şiddetin hiçbir haklı gerekçesi olamaz. Sonuçta cinsiyet farkından önce, herkes birer insandır. Her bireyin de, tek tek bir değeri vardır. Sebebi her ne olursa olsun; şiddet maruz görülemez.

“Genellikle eşin dövülmesi, hırpalanması ya da aile içi şiddet adları ile anılan partnerlerin uyguladığı istismar tek başına fiziksel bir hareket değildir. Bir istismar ve kontrol örüntüsünün parçasıdır.” Yani fiziksel faktörler, kimi zaman ikincil planda dahi

kalabilmektedir. Gözle görülmeyen; ama daha çok can yakan şiddet türleri vardır. (Zet Nielsen Araştırma Şirketi, 1995)

Partner istismarı temelde pek çok şekil alabilmektedir. Bunları şu şekilde özetlememiz gerekirse; vurma, tokatlama, tekme atma gibi fiziksel saldırı; devamlı küçümseme, gözünü korkutma ve hakaret etme gibi psikolojik istismar ve zorla cinsel ilişki... (Tekeli, 1982) İstismarın bu şekli, çoğunlukla kadını arkadaşlarından ve ailesinden ayırma, kadının hareketlerini takip etme ve yine kadının kaynaklara erişimini kısıtlama gibi kontrol etmeye yönelik davranışları da içermektedir.

Partner istismarı: “Yetişkin bir kişinin, yakın ilişkide olduğu diğer bir yetişkin tarafından fiziksel ya da duygusal sorunlara yol açacak şekilde saldırıya uğraması ya da baskı altında tutulmasıdır.” olarak tanımlanmaktadır. Ki bu da, dünyanın her yerinde karşımıza çıkan acı bir tablodur. Örneğin; Amerika’da yapılan bir araştırmaya göre; acil servise başvuran kadınların % 17’si birlikte oldukları erkekler tarafından dayak yediklerini ve yaralandıkları için buraya gelmek zorunda kalmışlarını belirtmişlerdir.

Bu tür şiddetlere başvuran saldırganların açıklamasında 3 farklı model geliştirilmiştir. Bunlar (Vural Dinçkol, 2003: 89):

- 1) Kişiler Arası Şiddet Modeli: Bu modele göre insanlar; anlaşmazlıklarını konuşarak çözüme yeteneğinden yoksun oldukları için şiddete yönelmektedirler.
- 2) Aile Şiddeti Modeli: Evde ve okulda disiplini sağlamak üzere şiddet kullanımına tanık olan çocuklar, yetişkinliklerinde bunu sorun çözmede doğal bir seçenek olarak görmektedirler. Toplumun da şiddeti bir sorun çözme yöntemi olarak benimsemesinin, bunda çok önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir.
- 3) Cinsellik Politika Modeli: Bu modele göre erkekler; kadınlar üzerindeki haklarının tehdit altında olduğunu düşündüklerinde ya da kadınların evdeki sorumluluklarını yerine getirmemeleri durumunda şiddete başvurmaktadırlar.

Araştırma sonuçları dahilinde; partner istismarı en çok işsiz ya da çalışan yoksul sınıf içinde görülmektedir. 21 yaşından küçükler ve 60 yaşın üzerindeki hamile kadınlar en çok istismar edilenlerdir. Bu olayların oluşmasında en güçlü uyarıcıların, erkeğin alkol bağımlılığı ile kadın ve erkek arasındaki sosyal sınıf farkı olduğu düşünülmektedir. Kadınlarda görülen fiziksel zararların en sık rastlanan hali de, hiç şüphesiz ki partner istismarıdır.

2.1.2. Problemin Boyutları

Bütün dünyada yapılan araştırmalarda, kadınların % 10'u ile % 50'si yaşamlarının herhangi bir evresinde bir erkek partner tarafından kendilerine vurulduğunu ya da başka şekilde fiziksel olarak, kendilerine zarar verildiğini bildirmiştir. Bununla birlikte ilişkideki fiziksel şiddeti, neredeyse daima psikolojik ve cinsel istismar da izlemektedir. (Saktanber, 1990: 198) Örneğin; Japonya'da 613 tane istismar yaşamış kadından % 57'si üç tip istismarın – fiziksel, psikolojik ve cinsel – hepsine maruz kalmıştır. Sadece % 8 oranındaki kadınlar ise; yalnızca fiziksel istismara uğramışlardır. Meksika Monterrey'de fiziksel şiddete uğramış kadınların % 52'si aynı zamanda, cinsel olarak da istismar edilmişlerdir. Yani bütün şiddet çeşitleri, çoğu zaman bir arada var olmaktadır.

Partnerin uyguladığı şiddete ilişkin araştırmalarda kadınlara genellikle tokat atılıp - atılmadığı, kadınların üzerlerine hücum edilip - edilmediği, yumruklanıp - yumruklanmadıkları, dövülüp - dövülmedikleri ya da silahla tehdit edilip - edilmedikleri sorulmaktadır. (Vural Dinçkol, 2003: 90) Örneğin; “Partneriniz sizi hiç isteğiniz dışında cinsel ilişki için fiziksel olarak zorladı mı?” gibi davranışlara ilişkin sorular sormak kadınlara istismara maruz kalıp - kalmadıkları ya da tecavüze uğrayıp - uğramadıkları gibi sorular yönelmekten daha kesin cevapların alınmasını sağlamaktadır. Araştırmalarda genelde tokat atma, itme ya da bir şeyler fırlatmadan daha şiddetli fiziksel hareketler ciddi boyutlardaki şiddet olarak tanımlanmaktadır.

Şiddet hareketlerinin incelemesini yapmak, istismarın yaşandığı ilişkilere nüfuz etmiş olan terör atmosferini ortaya koymakla eşdeğer değildir. Mesela; 1933'te Kanada'da yapılan ulusal şiddet araştırmasında partneri tarafından fiziksel saldırıya uğramış kadınların üçte biri, ilişkinin bir yerinde yaşamlarından endişe ettiklerini söylemişlerdir. Bu ise; çok ciddi bir sorundur. Çünkü insana hayatı tehlikeye girmiş demektir. (Kandiyoti, 1984: 19) Tabii kadınlar çoğunlukla psikolojik istismarın ve haysiyet kırılması gibi olayların fiziksel istismardan çok daha güç olduğunu bildirmişlerdir. Kısacası asıl can yakıcı olan, insanı hiçe sayan şiddet türleridir.

2.1.3. Eşlerin Uyguladıkları Şiddete İlişkin Bir Model

Temel sorumuz şudur: Kadına karşı şiddetin altında yatan nedir? Bu noktada pek çok araştırmacı, aynı kavramı kullanmaktadır. Onlara göre; istismar nedeni olan kişisel, duruma ilişkin ve sosyo – kültürel etkilerin açıklanmasında “ekolojik model” kavramı yer almaktadır. Bu model ise; kadına karşı şiddetin sosyal çevrenin farklı düzeylerdeki etkenlerinin etkileşiminden kaynaklandığını vurgulamaktadır.

Bu model, en iyi merkezleri bir olan dört daire ile gösterilebilmektedir. En içteki daire, herkesin ilişkilerindeki davranışlarına taşıdığı kişisel ve biyolojik geçmişlerini temsil etmektedir. İkinci daire, çoğunlukla aile ya da diğer tanıdıkları da içerisine alan istismarın gerçekleştiği ortamı açıklamaktadır. Üçüncü daire de yaşanan çevre, işyeri, sosyal ağlar ve arkadaş grupları gibi iletişim örüntülerini içeren hem formel, hem de formel olmayan kurum ve sosyal yapıları yansıtmaktadır. Dördüncü ve en dıştaki daire ise; kültürel normların da dâhil olduğu sosyal ve ekonomik çevre olarak karşımıza çıkmaktadır. (Vural Dinçkol, 2003: 93)

Çok sayıdaki çalışma, bir erkeğin partnerini istismar etme olasılığını arttıran bu düzeylerin her birindeki bazı etkenler üzerinde hemfikirdirler. Örneğin; şiddetin ortak tetikleyicileri vardır: alkol kullanımı, madde bağımlılığı, yoksulluk, kıskançlık, güvensizlik vs. gibi... Bunların yanı sıra çocukken istismara maruz kalmış olmak, eşler arasında yaşanan şiddete tanıklık etmek, babanın evde olmayışı ya da kendisini

kabul etmemesi vs. gibi faktörler de bir şiddet sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır. (Tekeli, 1982)

Aile ve ilişkiler düzeyinde kültürler arası çatışmalar, aile içerisindeki ilişkiler düzeyine bağlanmaktadır. Servetin ve karar verme yetkisinin erkeğin kontrolünde bulunması, eşler arasındaki uyumsuzluk riskini arttırmaktadır. Çünkü bu şekilde, kadın erkek karşısında ezilmektedir. (KAMAR Kadına Yönelik Şiddet Araştırması, 1990) Oysa evlilik, iki kişinin birlikteliğidir. Hatta bu iki kişiye, daha sonra çocuklar da katılmaktadır. Hal böyleyken; sadece erkeğe söz hakkının düşmesi, elbette birtakım problemleri de beraberinde getirmektedir.

Yaşanılan bölge düzeyinde de, erkeğin şiddet uygulamasını meşru kılan ve ona göz yuman etmenler baş göstermektedir. Özellikle geleneksel kültürler, buradaki en büyük belirleyiciler olmaktadır. Ya da erkek arkadaş grupları, şiddette birer kıstastır. Böyle gruplarca eşini dövme, erkekliğin göstergesi olarak algılanmaktadır. Töreler, örf ve ananeler, bu şiddete arka çıkmaktadır. Bu kurallara bağlılıktan ya da zorunluluktan dolayı, namus cinayetleri işlenilmektedir. (EARGED, 2008: 53)

Toplum düzeyinde ise; bütün dünyada yapılan çalışmalar kadına karşı şiddetin cinsiyet rollerinin katı şekilde tanımlandığı ve bunun için baskının yapıldığı bölgelerde daha sıklıkla görüldüğünü gözler önüne sermektedir. Erkeklerin sertlik, erkeklik gururu ya da egemen olma ile bağdaştırıldığı yerlerde şiddet çok yaygın bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Şiddet, çok farklı bir olgudur. Maalesef insanlar, şiddet karşısında kendilerini savunamamaktadırlar. Aynı zamanda istismara zemin hazırlayan diğer kültürel normlar arasında kadınların ve çocukların fiziksel istismarına müsamaha göstermelerin de etkileri yer almaktadır. Kimi kadınlar dahi bazen, kişiler arası uyumsuzlukların çözümünde şiddeti bir araç olarak kabul etmektedirler. Hatta erkeklerin kadınlar üzerinde bir sahiplik hakları olduğuna inanmaktadırlar. Bunun içindir ki; ilk önce kadınlarımız bilinçlendirilmelilerdir. (Vural Dinçkol, 2003: 94)

2.2. ŞİDDETİN NEDENLERİ

Aile içi şiddet, toplumsal boyutta çok önemli bir sorundur. Çünkü dünyada kadına yönelik şiddet, yaygın olarak görülmektedir. Şiddet her toplumda, her dönemde var olmuş ve var olacak sosyal bir olgudur. Kadınların fiziksel istismarları ise; binlerce yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Arkeologlar erkek mumyaların kemiklerinde % 9 - % 20 oranları arasında kırığa rastlarken; kadın mumyalarda bu oranların % 30 - % 50 olduğunu bildirmişlerdir. Bu kırıklar da savaştan ziyade, bireysel şiddete bağlı olduğu düşünülen kafa kırıklarıdır. (Köse ve Beşer, 2007: 114)

“Maalesef kadınlar ezilmektedirler. Halbuki; çağımızda kabul edilen hak eşitliğini kadınlara yaymamak için, hiçbir neden yoktur. Kimilerine gör kadın; yaratılışı sırasında yarım kalmış bir erkektir.” Ne var ki; bu tarz düşüncelerin hiçbir dayanak noktası bulunmamaktadır. Yoksa kadın ve erkek diye, iki ayrı sınıflandırma olmazdı. (Nuri, 1993: 141 – 144)

“Aile içi şiddet; kendini aile olarak tanımlamış bir grup içerisinde zorlamak, aşağılamak, cezalandırmak, güç göstermek, öfke, gerginlik boşaltmak amacıyla bir bireyden diğerine yöneltilen şiddet davranışıdır.” (Köse ve Beşer, 2007: 115) Kadına yönelik şiddet türlerinin en sık görülen şekli; kadının birlikte olduğu kişi tarafından istismar edilmesidir. Kadına yönelik şiddet, yapılan antropolojik çalışmalara göre; Papua Yeni Gine'de bazı yerli toplulukları dışında, dünyada neredeyse her toplumda görülmektedir.

Kadının eşi tarafından yöneltilen şiddet davranışıyla karşı karşıya kaldığı her dönem ve her toplumda bilinmesine karşın, buna aile içinde çözülmesi daha uygun kişisel bir sorun olarak bakılmış ve bu konu bilim adamlarının ilgisini pek çekmemiştir. Son 30 yıldır ise; aile içi şiddete uğrayan kadınların sıklığıyla ilgili toplumbilim araştırmalarının artması, kitle iletişim araçlarında trajik aile öykülerinin yer alması, feminist grupların kamuoyunu harekete geçirmeleri ve bu kadınları korumak amacıyla örgütlenmeleri bu toplumsal soruna ilgi çekmiştir.

Kadına yönelik şiddet, kadın sağlığını olumsuz etkilemekte ve bütün sağlık sistemleri üzerinde yük oluşturmaktadır. Çünkü insanlık adına bir kayıptır. İnsanın onurunu yıkmaktadır. ABD'de yapılan bir araştırmaya göre; şiddet gören kadınların sağlık harcamaları 2,5 kat; sağlık kuruluşlarına başvurusu ise 2 kat artmış olarak bulunmuştur. Kadına yönelik şiddet; cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona zarar veren, fiziksel, cinsel, ruhsal hasarla sonuçlanma olasılığı bulunan, toplum içerisinde ya da özel yaşamında ona baskı uygulanması ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranıştır.

Şiddetin insanın hayatına zarar verdiği bir gerçektir. Şiddetin nedenleri arasında; toplumun şiddeti hoş görmesi, şiddetin kuşaklararası aktarımı, çocuğun sosyal öğrenme yoluyla ailedeki şiddet davranışını örnek alması, bireylerin stresle baş etme ve problem çözme becerisinin yetersiz olması, öfke ifadesinde şiddete alternatif geliştirememiş olması, hızlı kentleşme, parçalanmış aile, yoksulluk, işsizlik, kültürel değişimler, göçler, kadın ve erkeğin eğitim düzeylerinin düşük olması, çocuk sayısının fazlalığı sayılmaktadır. Şiddet, maalesef ataerkil toplumlarda daha ön plana çıkmaktadır. Şeref, namus, saygınlık, bekaret vs. gibi olgular şiddeti tetiklemektedir. (Topaloğlu, 2009: 137)

Kadın olmak, şiddete maruz kalma açısından başlı başına bir risk faktörüdür. Özellikle ilk 30'lu yaşlarındaki kadınlar, şiddete daha sık maruz kalmaktadırlar. Üstelik hamilelik şiddet riskini arttırmaktadır. Hamile ergenlerdeki şiddet oranı (yaklaşık % 20), yetişkinlerden (yaklaşık % 15) daha yüksek oranlarda saptanmıştır. Eşlerinden ayrı yaşayan kadınlar; henüz boşanmış olanlardan 3 kat; hala evli olanlardansa 25 kat daha fazla şiddete maruz kalma riskine sahiptirler.

Şiddetin pek çok etmeni vardır. Yani şiddeti doğuran, birden fazla faktör mevcuttur. Ayrıca yoksulluk, kötü sosyo - ekonomik durum, düşük gelir düzeyi, erkeğin alkol ve madde bağımlılığı olması, ruhsal hastalık varlığı ve çocukken şiddete maruz kalmış olmaları da şiddet riskini arttıran durumlardır. Çünkü insan ailesinden gördüğünü yapmaya meyildir. Kız annesinden, erkek babasından gördüğünü...Eşler arası zayıf iletişim de, kadına yönelik şiddet noktasında her zaman vardır. Diğer kadına

yönelik şiddet nedenlerini ise; 3 ana başlık altında toplayacak olursak; (Yetim ve Şahin, 2005: 49)

2.2.1. Biyolojik Nedenler

Türkiye'de kadına yönelik şiddetin araştırılmasına yönelik çalışmaların geçmişi kısadır ve sayıları oldukça sınırlıdır. Çünkü şiddetin aile içerisinde kalması gerektiğine inanılmaktadır. Fakat artık bu anlayış, yavaş yavaş değişmeye başlamıştır. Bu konudaki ilk çalışma bir kamuoyu şirketi olan PİAR tarafından 1988 yılında yapılmış ve kadına yönelik şiddet sıklığı % 75 olarak bulunmuştur. (PİAR, 1988) Aile içi şiddet ile ilgili oranların buzdağının üstünü gösterdiği, konunun hassasiyeti sebebi ile kadınların yaşadıkları şiddeti ifade etmedikleri ileri sürülmektedir. Bu nedenle cinsiyet temelli şiddetin anlaşılması ve mevcut veya geçmişte şiddet hikâyesi olan kadınlara ilişkin vakaların doğru bir şekilde yönlendirilmesi, sağlık çalışanları için temel işlevlerden olmaktadır.

Kadın olmak, çok zor bir iştir. Kadın olmak, insana çok ağır bir sorumluluk yüklemektedir. Kadın olmak, akut zorlu yaşantılarla mücadeleyi ve kronik sosyal zorlukları birlikte getirir. Hormonal etmenler çocukluğundan itibaren şiddete maruz kalma, girişken olma yönünden baskılanma, boyun eğen, pasif ve bağımlı olmayı öğrenme, toplumsal roller (ev işleri, çocuk bakımı, eşe karşı sorumluluklar), düşük eğitim ve gelir olanakları, işsizlik, düşük sosyo - ekonomik düzey, ayrımcılığa maruz kalma gibi riskler, ruhsal bozuklukların kadınlarda daha sık görülme nedenleri arasındadır. (Noble, 2005 - Mc Farland ve Thomas, 1991)

Biyolojik nedenler arasında erkeklik hormonlarının etkisi, şizofreni gibi bazı akıl hastalıkları ve anti - sosyal kişilik bozukluğu gibi bazı ruhsal bozukluklar sayılmaktadır. Saldırgan davranışların genel olarak, limbik sistem ile beynin temporal ve frontal ile ilişkili olduğu varsayılmaktadır. Biyolojik nedenler, genel olarak şu şekilde açıklanabilmektedir (Subaşı – Akın, 2001: 1):

- 1) Nörotransmitterler: Serotonin metabolizması intiharların yanı – sıra, şiddet davranışının ortaya çıkışında da benzer yollardan etkili olmaktadır.
- 2) Limbik Sistem: Saldırganlık ile bu bölgelerdeki yapılardan kaynaklanan nöbetlerin ilişkisi ile ilgili tam bir fikir birliği bulunmamaktadır.
- 3) Endokrin Bozukluklar:
  - a) Çoğu şiddet içeren davranışların erkeklerde baş göstermesi, şiddetin oluşmasında androjenlerin rolünün olduğunu düşündürmektedir. Ancak yapılan çalışmalar bu ilişkiyi doğrulamamaktadır. Çünkü anti – androjenik tedaviler, şiddet içeren davranışların sergilenmesini önleyememektedir.
  - b) Premenstrual sendromu kadınlardaki saldırgan davranışları arttırmaktadır. Fakat nedensel ilişkiyi doğrulayacak herhangi bir kanıt henüz bulunamamıştır.
  - c) Alkol ve uyuşturucular da, şiddet davranışlarında çok önemli bir yere sahiptir. Zira alkol, dürtü kontrolünde inhibisyon ve muhakeme yeteneğinde azalmaya neden olmaktadır. Alkol intoksikasyonu ve şiddet davranışı arasında açık bir ilişki bulunmaktadır. Amfetamin, kokain, fensiklidin ve sedatif – hipnotik maddeler vs. gibi diğer uyuşturucuların da beyin ve davranışlar üzerinde benzer etkileri mevcuttur. Bunlar ve bunlara benzeyen yasal olmayan maddelerin kullanılması saldırgan ve kriminal davranışlara neden olmasının yanı - sıra, şiddet davranışlarının dolaylı bir sebebidir.

2.2.2. Psikolojik Nedenler

Fiziksel şiddet, şiddetin görünen kısmıdır. Ne var ki; asıl yıkıcı olan, belki de psikolojik şiddettir. Sosyal – psikoloji, dayığa maruz kalmış kadınlarda daha çok sosyal koşulların önemi ve etkisi üzerine durmaktadır. Şiddete uğramış kadınlar, bu

olayların nedenlerini genellikle dışsal faktörler ile açıklama eğiliminde olmaktadır. Şiddete uğramış kadınların psikolojik ruh halleri şiddet içeren ilişkiyi sürdürüp – sürdürmemelerine bağlı olarak da, farklılık taşımaktadır. Örneğin; Susan Miller Brown’a göre; şiddete başvuran eşler ile halen yaşamakta olan kadınlar kendilerini suçlamaktadırlar. Ayrı yaşamaya başlayan kadınlar ise; tam tersine eşlerini suçlama eğilimindedirler. (Brown, 1988: 46)

Şiddet uygulayan çoğu eş, aile birliğinin ilk dönemlerinde bunu uygulamaz. Ne zaman ki; arada derin ruhsal bağlar kurulmaya başlar, işte o zaman; şiddet eğilimleri kendini gösterir. Şiddeti uygulayan kişiler, uyguladıkları bu şiddet karşısında elde edecekleri kazancın şiddetin maliyetinden daha fazla olduğunu düşünürlerse; şiddeti uygulamaya devam etmektedirler. Psikolojik nedenler, genel olarak şu şekilde açıklanabilmektedir (Subaşı ve Akın, 2001: 2):

- 1) Psikotik Bozukluklar: Manik tip bipo bozukluklarda, paranoid vakalarda ve şizofrenilerde kendisine ya da çevresine yönelik saldırgan davranışlarda görülebilmektedir.
- 2) Non - Psikotik Bozukluklar: Post tramvatik stres bozukluğu olan kişilerde ortaya çıkmaktadır.
- 3) Anti – Soysal ve Paranoid Kişilik Bozuklukları: Şiddet içeren davranışlarda, çok sık olarak baş göstermektedir.

2.2.3. Sosyal Nedenler

“Şiddet uygulama, öğrenilebilen bir davranıştır. En önemli öğrenme kaynağı ise; şiddeti uygulayan kişinin kendi ailesidir. Şiddetin, toplum tarafından paylaşılan bir değer yargısı olarak görülmesi, yoksulluk, hayat karşısında şanssız olmak, beklentilerin ve kazanılmış niteliklerin yoksunluğu gibi sosyo - ekonomik baskı unsurları da sosyal nedenler arasındadır.” (Vural Dinçkol, 2003: 90)

Birçok kültürdeki kocalar, eşlerinin davranışlarını kontrol etmeye hakları olduğunu ve buna karşı çıkan kadınların cezalandırılabilmesine inanmaktadır. Hatta kadınlar, bunu ev ihtiyaçları için ya da çocukların gereksinimleri ifade ederek yapmış olsa bile sonuç değişmemektedir. (Subaşı ve Akın, 2001: 3) Bangladeş, Kamboçya, Hindistan, Meksika, Nijerya, Pakistan, Tanzanya, Zimbabve ve Papua Yeni Gine gibi ülkelerde yapılan çalışmalar sıklıkla şiddetin döverek cezalandırma yöntemi olduğunu gözler önüne sermiştir. Şiddet kocanın hata yapan eşe, bunun hesabını sorması olarak algılanmaktadır. Koca, bu hakkı kendinde görmektedir. Sanki kadın, onun malıdır. İşte şiddet, zaten bu düşünceden beslenmektedir.

Şiddetin mazur görülmesi, çoğunlukla cinsiyet normlarında kadınlar ve erkeklerin uygun rol davranışları ve sorumlulukları hakkındaki sosyalleşme süreçlerinden kaynaklanmaktadır. Tipik olarak, erkeklere evin geçimini sağladıkları sürece serbestçe hüküm sürme olanağı verilmektedir. Erkekler evin direği konumunda olarak, her istediklerini yaptırmaya çalışmaktadırlar. Kadınlardan ise; evlerine yönelmeleri, çocuklarına bakmaları, eşlerine itaat etmeleri ve saygı göstermeleri beklenmektedir. Eğer bir erkek eşinin rolüne uygun olarak davranmadığını, sınırlarının ötesine geçtiğini, haklarını savunduğunu anlarsa, buna şiddetle karşılık vermektedir. Şiddet, bir terbiye aracı olarak görülmektedir. Ki geleneksel kültürler de, maalesef bunu desteklemektedir. (Dinçkol, 2003: 91)

Bütün dünyada yapılan çalışmalar sonucunda, özellikle şu hareketlerin şiddeti tetiklediği belirtilmiştir: Kocasına itaat etmemek, kocası kendisine kızdığında cevap vermek, yemeği zamanında hazırlamamak, çocukla ya da evle yeterince ilgilenmemiş olmak, kocasına para ya da kız arkadaşlar konusunda sorular sormak, kocasından izin almadan bir yere gitmek, cinsel ilişkiyi reddetmek, kocanın sadakatinden şüphe... “Çünkü bütün bunlar, cinsiyet normlarını çiğnemek anlamına gelmektedir. Bunu çiğneyen kadın ise; mutlak ve mutlak cezalandırılmalıdır.” (Zet Nielsen Araştırma Şirketi, 1995) Çoğu erkek böyle bir zihniyet taşımaktadır. İşte bu da, şiddeti beraberinde getirmektedir.

Şimdi kadınlar bunu düşünürse; erkeklere ne diyebiliriz ki? Bir şeylerin önüne geçmek istiyorsak; ilk öncelikle bizler bilinçli olmalıyız. Hiçbir zaman, hiçbir durumda şiddet mazur görülemez. Kadın ya da erkek fark etmez. Karşı taraf her ne yaparsa yapsın; şiddet uygulamak asla meşru olamaz. Bunun için, kadınlarımıza bunu anlatmamız gerekmektedir. Yoksa böyle davranarak erkekleri şiddete yönelten bizzat bizler oluruz. Ki bunun zararı da, yine bizzat bizlere olur.

Üstelik geleneksel kültürler erkeğe, kadının davranışı üzerinde önemli bir kontrol hakkı vermektedir. Bu noktada istismarcı erkekler de, genellikle normların ötesine geçmektedirler. “Tek bir neden şiddeti doğurmaz. Şiddet toplumsal bir sorundur ve çevreden kaynaklanmaktadır. Şiddetin tek bir nedene indirgenerek algılanması, bilimsel gerçeklerle bağdaşmaz.” (Tezcan, 1996: 107)

En ufak bir olayda, hemen şiddete başvurmaktadırlar. Ancak çözümün bizim elimizde olduğunu unutmayalım! Biz haklarımızın bilincinde olursak; biraz da cesaretli davranırsak; kimse bizim önümüzde duramaz. Tabi bu, erkekleri yok sayalım demek değildir. Bizim istediğimiz, onlarla gerçekten eşit haklara sahip olabilmektir. Tıpkı kanunlarımız öngördüğü üzere... Bunun dışında kadın ya da erkek, zaten kimsenin birbirini ezmeye hakkı olamaz ki...

2.2.4. Ekonomik Nedenler

Kadına yönelik şiddet, bütün dünyada hala en önemli sorun alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorun, uzun bir zaman sürecinden geçerek günümüze dek taşınmıştır. Şiddet, özellikle ekonomik açıdan kaynakları kıt olan toplumlarda daha belirgin olarak görülmektedir. “Kadına Yönelik Şiddet - Pekin Eylem Platformu” ‘nda “kadının fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan, bu tür hareketlerin tehdidini, baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, ister toplum önünde ister özel hayatta meydana geliş olsun, cinsiyete dayalı her türden şiddet” olarak tanımlanmıştır. (Kadına Yönelik Şiddet – Pekin Eylem Platformu)

Şiddet, ne biçimde olursa olsun; kadınların hayatına korku ve güvensizliği sokmakta, temel hak ve özgürlüklerini kullanmalarını engellemektedir. Kadınların inan olma özelliğinin önüne geçmektedir. Özellikle de aile içi şiddet; yaygınlığı tam olarak bilinemeyen, aile mahremiyetinin bir unsuru olarak görülerek gizlenen, bu sebeple de mücadele edilmesi ve önlenmesi güç bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2011: 34)

Aile içi şiddette en önemli nedenlerden bir tanesi de, ekonomik kökenlidir. Çünkü gelir seviyesi düşük ailelerde, sosyo - ekonomik sorunlar daha fazla yaşanmaktadır. Bu tarz durumlardan bunalan erkekler, tüketici gibi gördükleri kadınlara şiddet uygulamakla kendilerini rahatlamış saymaktadırlar. Gelir seviyesi yüksek ailelerde ise; şiddetin önüne tam anlamıyla geçildiğini söylemek yanlış olur. Bilakis şiddet, her ekonomik kalıpta ortaya çıkmaktadır. Zira hayatla ilgili beklentilerin karşılanmamasının meydana getirdiği gerilim, şiddeti körüklemektir.

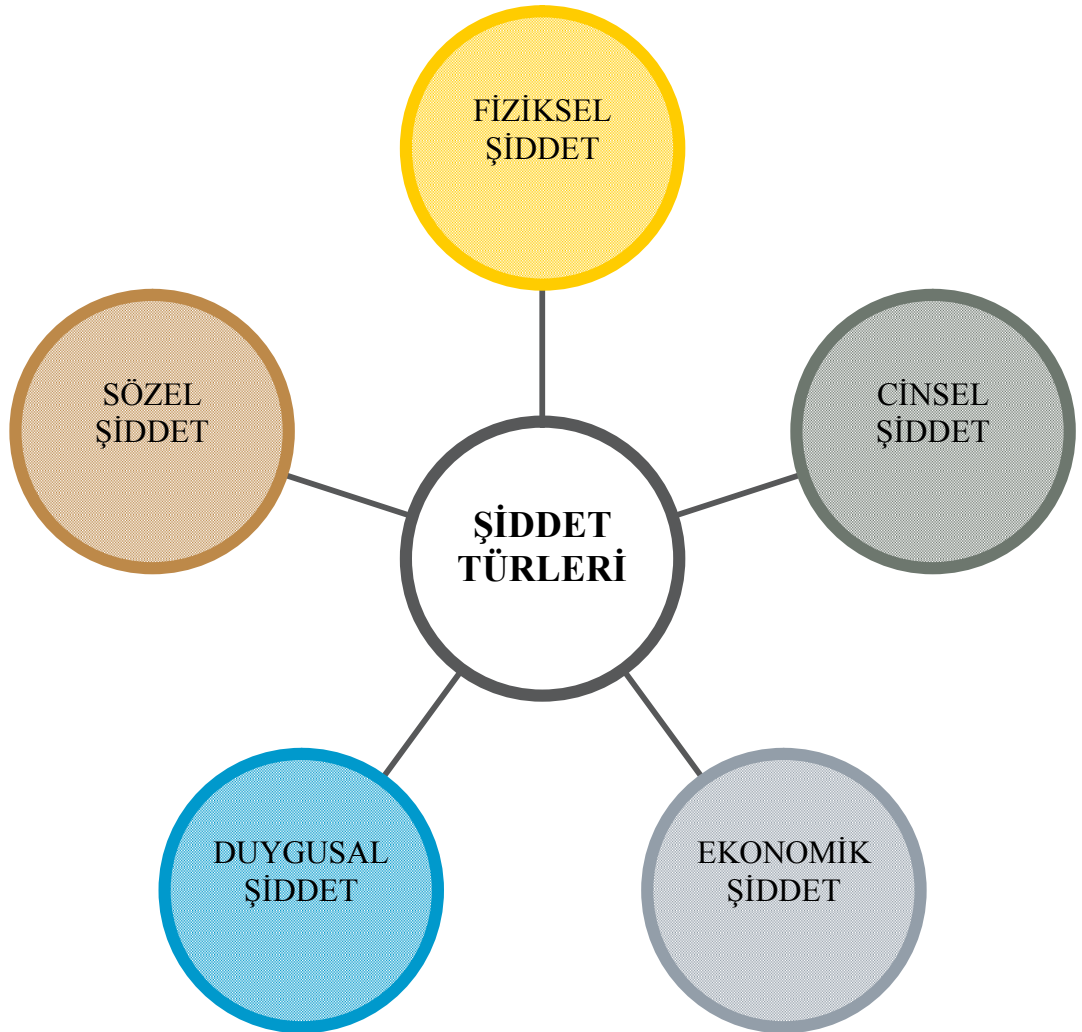
Ekonomik nedenler, kadınların hayat karşısında zayıf kalmalarının en temelinde yer almaktadır. Çünkü kadınları, erkeklere bağımlı hale getirmektedir. Bu ekonomik fkirlik, kadınların güvenlerinin yok olmasına da yol açmaktadır. Erkekler, ekonomik olarak daha özgürdürler. Dolayısıyla kazandıkları paraları, kadınlar üzerinde bir yaptırım aracı olarak dahi kullanmaktadırlar. Kadınların kendilerinden daha üst pozisyona yükselmesini kesinlikle istemezler. Hatta maddi imkânları yeterli ise; eşlerini çalıştırmaktan da yana değillerdir. (Fawole, 2008: 169) Yoksa kadınlar da, söz sahibi olurlar. Ki bir erkek, bunu asla istemez.

Keza ekonomik yetersizlik, erkeklerde genel bir sinirlilik hali meydana getirmektedir. Çünkü geleneksel yapıya göre; evin reisi erkeklerdir. Evin her türlü ihtiyacını, erkekler karşılamak zorundadırlar. Eğer bu noktada eksik kalırlarsa; kendilerini yarım hissedeceklerdir. Bunun bedelini ise; maalesef eşlerine ödetmeye çalışmaktadırlar.

Latin Amerika Ülkeleri'nde; erkeklerin yarısından fazlası kadın ve erkeklerin aynı imkânlarla sahip olamayacağını, Bangladeş'te erkeklerin % 66'sı üniversite eğitiminde

erkeklerin öncelikli olması gerektiğini söylemişlerdir. İran, Mexico ve Uganda gibi ülkelerde erkeklerin 1 / 3'ü, bu konuda aynı düşüncededir. Orta Asya ve Kuzey Afrika ülkelerindeki erkeklerin %82'si özellikle işlerin az olduğu zamanlarda o işi kadınlardan çok erkeklerin yapması gerektiğine inanmaktadırlar. Çin'de ayrımcılık 1 / 10 oranıyla daha az orandadır. Bu oran Amerika'da da, 1 / 13'tür. (Fawole, 2008: 175).

2.3. ŞİDDET TÜRLERİ

2.3.1. Fiziksel Şiddet

☞☞☞

Şiddet, insan yaşamının her alanında görülebilen ve dünyada giderek artan önemli bir toplum sağlığı sorunudur. Kadına yönelik şiddet, birçok toplumda kabul edilebilir bir davranıştır. “*Dünya Sağlık Örgütü (WHO)*” aile içi şiddeti; kendini aile olarak tanımlamış bir grup içerisinde zorlamak, aşağılamak, cezalandırmak, güç göstermek, öfke, gerginlik boşaltmak amacıyla bir bireyden diğerine yöneltilen şiddet davranışı olarak tanımlamaktadır. Şiddet, genellikle aile içinde güçlü olanın zayıf olana karşı işlediği suçtur. (Dünya Sağlık Örgütü, 1998) İnsanlar sıklıkla farklı bireylerden ziyade, kendi evlerinde ve diğer aile üyelerinden birisi tarafından şiddete maruz kalmaktadırlar.

Fiziksel şiddet; kaba kuvvetin bir korkutma, sindirme ve yaptırım aracı olarak kullanılmasıdır. Aile içerisinde yetişkinlerin birbirlerine uyguladıkları, en yaygın yaşanan ve tanımlanan şiddet türüdür. Fiziksel şiddet; genellikle kadınların maruz kaldığı istatistiksel kanıtlarla gösterilmektedir. Fiziksel şiddet; itmek, tokat atmak, ısırma, boğmaya çalışmak, tekmelemek, yumruklamak, eşya fırlatmak, fiziksel kuvvet kullanarak evden çıkmasına ya da eve girmesine engel olmak, bıçak ya da silah gibi aletlerle tehdit etmek ve işkence yapmak gibi fiziksel gücün kullanıldığı durumları kapsamaktadır. (Yetim ve Şahin, 2005: 50)

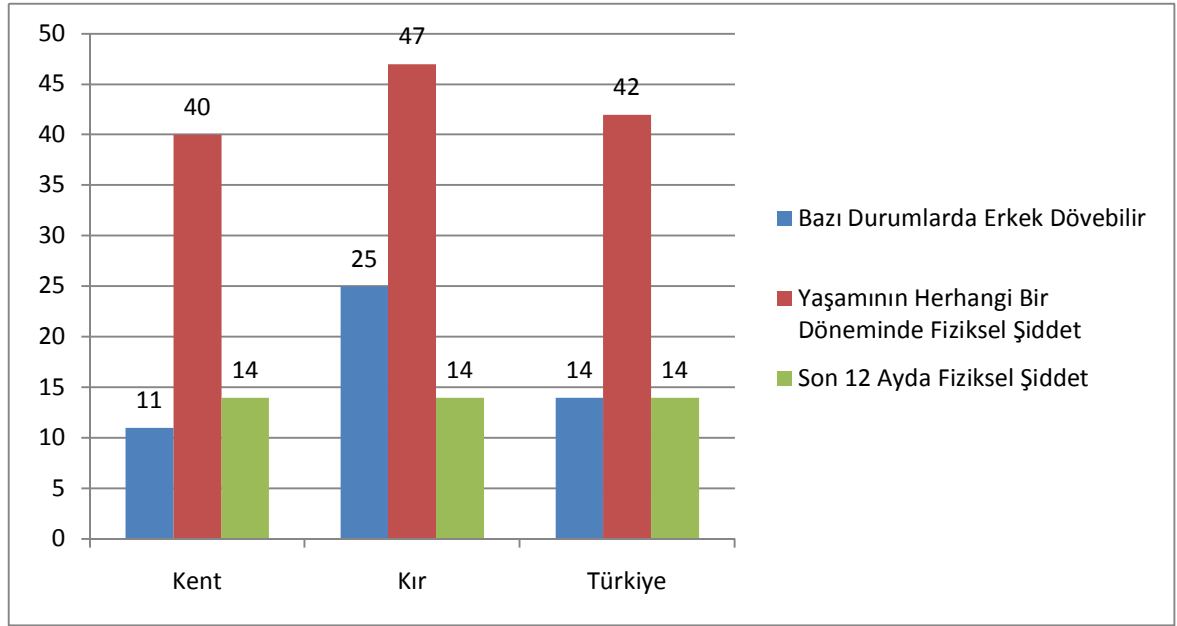
Türkiye’de yapılan gözlemler, özellikle de geleneksel aile yapılarının görüldüğü yerlerde fiziksel cezalandırma yöntemlerinin sıklıkla uygulandığını kaydetmektedir. Çünkü dayak, bir terbiye aracı olarak algılanmaktadır. Ailesinden şiddet gören bireyler, aynı şiddeti başkalarına uygulamaktadırlar. Dolayısıyla da şiddet, öğrenilen bir davranış haline dönüşmektedir. (Kağıtçıbaşı, 1990: 38) Yani nesilden nesile aktarılmaktadır.

“*Hacettepe Nüfus Etüteri Enstitüsü*” ’nün 1988 yılı araştırması sonuçlarına göre; Türkiye’deki erkeklerin % 44,9’u kadın kocasına itaat etmediği zaman, kocanın karısını dövme haklarının olduğunu düşünmektedir. Erkeklerin % 66,2’si ise; evde erkeğin mutlak otorite olduğu fikrini savunmaktadır. (Hacettepe Nüfus Etüteri Enstitüsü, 1988)

Üstelik şiddet görme derecesi, kır ve kent ayırımına göre farklılık arz etmektedir. Çünkü kırdaki yaşayan insanlar, daha gelenekçi özelliklere sahiptirler. Bundan dolayı da, eşlerinin üzerinde otorite kurmaya daha meyillidirler. Tabii bu otoriteyi ise; dayak vs. gibi fiziksel yollarla sağlamaya çalışmaktadırlar. Bu şekilde, kendilerini gücü elinde bulunduran kişi olarak görmektedirler. Kısacası; kırsal bölgelerdeki şiddet olayları, kente nazaran daha belirgindir. Yalnız bu demek değildir ki; kentteki kadınlar şiddet görmüyorlar. Maalesef kırdaki olsun, kentte olsun, şiddet günümüzde artarak devam etmektedir.

Fiziksel Şiddete İlişkin Tutum ve Yaşanan Fiziksel Şiddet

Evlenmiş kadınların fiziksel şiddete ilişkin tutumları ve eşi ya da birlikte olduğu kişiden maruz kaldığı şiddetin yerleşim yerlerine göre yüzdesi (%), Türkiye 2008

(Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009: 67)

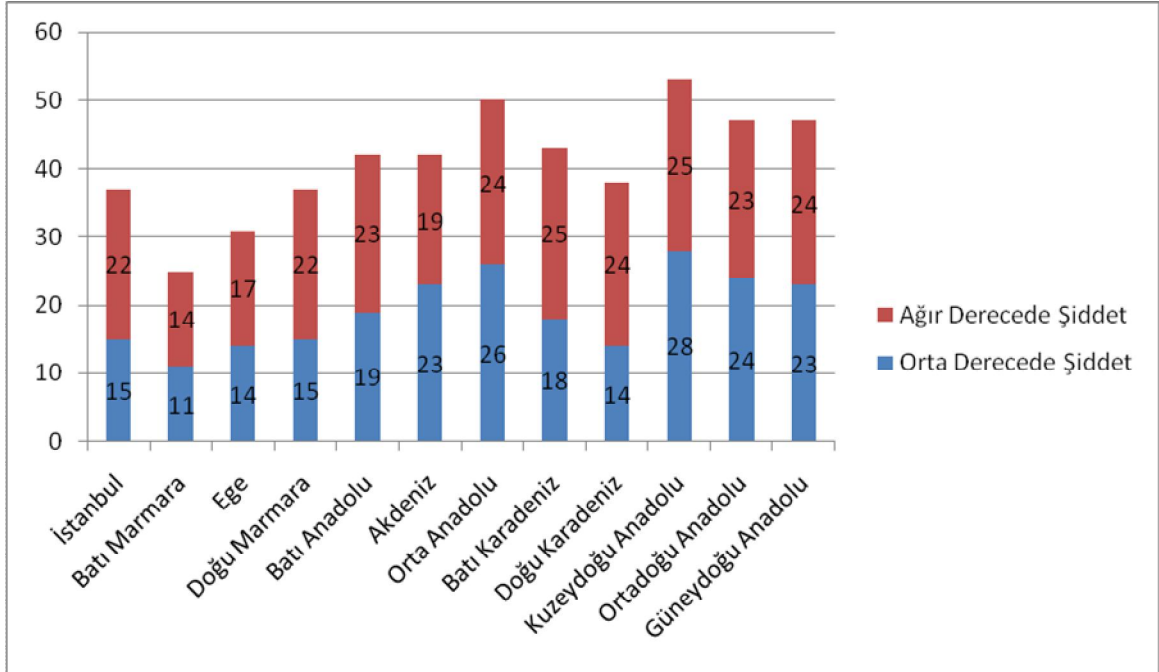
“Şiddet türü olarak en fazla görülen, fiziksel şiddet türü ifade edilebilmektedir. Oysa ki; fiziksel şiddet kadar sözel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddet türleri de kadın yaşamını olumsuz etkilemektedir.” (Can Gürkan ve Coşar, 2009: 124) Şiddete maruz kalan kadınlarda fiziksel yaralanmalar, bilinç kayıpları, ilaç ve alkol kullanımları,

depresyon, kabus görme, güvensizlik, uykusuzluk, intihar girişimleri, sosyal izolasyon ve baş ağrıları gibi şikayetlerin daha fazla görüldüğü ve bireylerin benlik saygılarının düşük olduğu bildirilmiştir.

Ülke genelinde yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten Kadınların oranı % 39'dur. Başak bir ifadeyle, her 10 kadından 4'ü eşi veya birlikte olduğu kişi tarafından fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Yerleşim yeri açısından, çok önemli bir farklılaşma vardır. Bölgeler arasında yaşanan fiziksel şiddet yüzdeleri 25 ile 53 arasında değişmektedir. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan yaklaşık her 2 kadından 1 tanesi, fiziksel şiddete uğradığını belirtmiştir. (Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009: 46)

Fiziksel Şiddet Derecesi

Eşi ya da birlikte olduğu kişiden orta ve ağır derecede fiziksel şiddet yaşamış kadınların bölge ve yerleşim yerlerine göre yüzdesi (%), Türkiye 2008

(Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009: 49)

2.3.2. Sözel Şiddet

Kadına yönelik aile içi şiddet toplumsal, kültürel, coğrafi, dini ve ekonomik sınırları aşan küresel düzeyde bir sorundur. İnsan hakları açısından, toplumsal cinsiyet temelinde bir insan hakkı ve özgürlük ihlali olan kadına yönelik aile içi şiddet, kadınların toplumsal ve ekonomik yaşamdaki yerlerini alma haklarından çeşitli biçimlerde yoksun kalmalarına neden olmaktadır. Hatta bunların da ötesinde, kişileri bunalıma sürüklemektedir. (Başbakanlık, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009:19)

Şiddet, yalnızca fiziksel olarak karşımıza çıkmamaktadır. Şiddetin görünün yüzünün ötesinde, bir de görünmeyen yüzü vardır. Bu ise; en can alıcı noktalardan bir tanesidir. Pek çok kişinin aklına, sadece fiziksel şiddet gelmektedir. Ancak şiddet, bu kadar basit bir olgu değildir. Somut olarak görünmeyen etkenler de, bazen şiddet olabilmektedir. Bunlar içerisinde ise; sözel şiddet ayrı bir yere sahiptir.

İlk olarak, şiddetin tanımın yapmakta fayda vardır. Şiddet, bir kişinin diğerini rıza ve arzusu dışında zor kullanarak kendi iradesine hakim kılmasıdır. Veyahut da Holmes'e göre; verimsiz bir sistemin harcanmış enerjisidir. Birbirlerine karşılıklı olarak bağlı olan sistemler verimli bir şekilde işlenmez ise; şiddet ortaya çıkmaktadır. (Holmes, 1981: 595)

Aile içi şiddet denildiği zaman, genellikle kadınların yedikleri dayaklar düşünülmektedir. Hâlbuki şiddet, sadece fiziksel anlamda örselenmek demek değildir. Sözel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddet kadınların ruh sağlıklarını oldukça olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Ancak ne yazık ki; kadınlarımızın pek çoğu sözel, duygusal, ekonomik ya da cinsel şiddete maruz kaldıklarıyla yüzleşmek bile istememektedirler. Yani bir inkâr söz konusudur.

Sözel şiddet ise; söz ve hareketlerin düzenli bir şekilde korkutma, sindirme, cezalandırma ve kontrol aracı olarak kullanılmasıdır. Sözel şiddete ilişkin davranışlardan en belirginini ise; kişinin değer verdiği konulara yönelik güven sarsmak ve

kadını yaralamak amacıyla belirli aralıklarla çok ağır hakaret ve sözler söylemektedir. “Kadını küçük düşürücü adlar takmak, sık sık olumsuz bir şekilde eleştirmek ve alay etmek de sözel şiddet kapsamında değerlendirilmektedir.” (Yetim ve Şahin, 2005: 49)

Özelikle de, sözel şiddet çok farklıdır. Çünkü kendisini, çok zor hissettirmektedir. Elbette her evlilikte ve ilişkide, tartışmalar olmaktadır. Fakat bu tartışmalar hakaret boyutuna vardığı zaman, bu noktada sözel şiddet başlamaktadır. İlk önceleri küçük tartışmalarla başlayan anlaşmazlıklar, zaman içerisinde kavgalara dönüşmektedir. Yine erkeğin eşini ya da sevgilisini aşağılaması, ona hakaret ve küfür etmesi sözel şiddetin başlangıcını oluşturmaktadır. Başlangıçta kadınlar şiddete maruz kaldığını düşünmezlerken; daha sonraları ilişki içerisinde pasif ve ürkek bir konuma gelmektedirler. Üstelik birdenbire çığırından çıkan ve küfürler yağdıran eşlerini daha da öfkelenmemek adına, susmayı tercih etmektedirler. (Yıldırım, 1998: 27)

2.3.3. Duygusal Şiddet

Şiddet, insan yaşamının her alanında görülebilen ve bütün dünyada giderek artan çok önemli bir toplum sağlığı sorunudur. “*Dünya Sağlık Örgütü (WHO)*” şiddeti: “Fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması...” durumu olarak tanımlamaktadır. (Dünya Sağlık Örgütü, 2002) Şiddetin en yaygın görülen biçimi ise; elbette ki fiziksel şiddettir. Ancak bunun dışında, daha can yakıcı olan şiddet türleri de vardır. Tıpkı duygusal şiddet gibi...

Kadına yönelik şiddet biçimleri arasında yer alan bir diğer şiddet biçimi ise; duygusal şiddet ya da duygusal istismardır. Ülke genelinde evlenmiş kadınların % 44’ü duygusal istismar davranışlarından en az bir tanesine hayatlarının herhangi bir döneminde maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Kadınlara görüşme sırasında yöneltilen duygusal istismar içeren davranışlardan en fazla belirtilen, % 37 oranında eş veya birlikte olunan kişinin hakaret ve küfür etmesi şeklinde izah edilmiştir. Evlenmiş her 5

kadından yaklaşık 1 tanesi de, aşağılandığını ve küçük düşürüldüğünü söylemiştir. Korkutulmak ve tehdit edilmek ise; % 19'luk bir paya sahip olmaktadır. (Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009: 53)

Aile içi şiddet denildiği zaman, insanların akıllarına duygusal istismar gelmemektedir. Daha doğrusu, sadece fiziksel şiddet gelmektedir. İnsanlar gözlerinde kurban tarafından saklanan duygusal yara izlerini değil, oluşan morlukları ve kırıkları canlandırmaktadırlar. Oysa duygusal şiddet de, en az fiziksel şiddet kadar yıkıcıdır. Çünkü kadınları, yavaş yavaş yok etmektedir.

Yıllarca maruz kaldıkları devamlı eleştiriler sonrasında kadınlar, kendi başının çaresine bakamayacağını düşünerek ayrılmaktan ya da boşanmaktan korkar bir hale gelmektedirler. Yine kadınların cinsel bir metaa olarak görülmesi ve değer yargıları üzerinden eleştirilmesi de, bu şiddet türüne dâhildir. Yani şiddet, basit bir olgu değildir. Şiddetin pek çok, alt dalı bulunmaktadır. Şiddet, yalnızca kol – bacak kırıklarıyla sınırlanabilir. İnsanların insani özellikleri de, ele alınmak zorundadır. Bu da, insan haklarına saygılı olmak demektir.

Duygusal şiddet; duyguların ve duygusal gereksinimlerin zorlamak, aşağılamak, cezalandırmak, öfke, gerginlik boşaltmak amacıyla karşı tarafa baskı uygulayabilmek için tutarlı bir şekilde istismar edilmesi, bir yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır. Duygusal şiddete ilişkin bazı davranışlar sevgi, saygı, şefkat, ilgi, onay, destek gibi duygu ve duygusal ihtiyaçların göz ardı edilmesi, küçümsenmesi, dine, ırka, dile, kültürel gruba ya da geçmişe ait değer verilen inançların aşağılanması ya da onlara aykırı davranmaya zorlanması, kadının maddi ve manevi destek alabileceği kurum ve kişilerden soyutlanmasına yönelik olarak arkada ve aile bireylerinin sürekli aşağılanması, görüşmenin denetlenmesi ve engellenmesi, evden kovulma ya da evden ayrılmakla tehdit edilmesi şeklinde sıralanmaktadır. (Yetim ve Şahin, 2005: 49)

Aile içi şiddet, kuşaktan kuşağa geçmekte ve yalnızca şiddet gören kişiyi değil, şiddete tanıklık etmiş kişilerin psikolojik durumlarını da etkilemektedir. Özellikle de, çocukların... Çocuklukta aile içi şiddet maruz kalanların ya da aile içi şiddete tanık

olanların, kendi yetişkinlik dönemlerinde şiddet uygulama ihtimalleri çok daha yüksektir. Çünkü çocuklar, dünyaya masum olarak gelmektedirler. Yani onlara doğru ile yanlış öğretebilecek olanlar, ilk başlangıçta kendi aileleridir. Bunu da, davranışlarıyla çocuklarına yansıtmaktadırlar. Bilerek ya da bilmeyerek, çocukların geleceğinde çok önemli bir rol oynamaktadırlar. (Vahip ve Doğanavşargil, 2006: 108)

“Ekonomik, politik ve toplumsal etmenlerin yanı sıra; bazı psikolojik etmenler de kadınları şiddet karşısında daha savunmasız kılmakta ve çok ciddi örselenmelere yol açmaktadır.” (Aslan ve Avcı, 1994) Aile içi şiddete maruz kalan kadınların psikolojik bozukluklar geliştirme açısından, daha büyük tehlike altında oldukları bilinmektedir. Aile içi şiddete uğrayan kadınların ilk şok ve inkâr dönemini atlattıktan sonra, şiddete şiddet ile karşılık verme ve daha sonra da, depresyon ve kendini suçlama tutumu takındıkları gözlenmektedir. Şiddete maruz kalan kadınlarda travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, intihar girişimleri, alkol ve ilaç kötüye kullanımı ve çocuklarına yönelik saldırgan davranışlar sık görülen durumlardır. (WHO, 2005)

2.3.4. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet; ekonomik kaynakların ve paranın kadın üzerinde bir yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak düzenli bir şekilde kullanılmasıdır. Ekonomik şiddetin varlığına işaret eden bazı davranışlara şunlardır: Kadının çalışmasına ve düzenli bir iş tutmasına engel olmak, ailenin ekonomik ihtiyaçlarını karşılamamak, kadının iş yaşantısında ilerlemesine yardımcı olabilecek fırsatları değerlendirmesine izin vermemek, kadına çok kısıtlı harçlık verip bununla yapılması mümkün olmayan isteklerde bulunmak ve gerçekleşmediğinde olay çıkarmak, kadının çalışmasını reddedip kadının gelirini harcamak, evi zaman zaman terk ederek giderler ile hiç ilgilenmemek gibi şekillerde ortaya çıkmaktadır. (Yetim ve Şahin, 2005: 49)

Kadın yaşamını önemli oranda etkileyen, kadını bağımlı ve fakir hale getiren bir başka şiddet türü ise; ekonomik şiddettir. Ekonomik şiddet; gelişmiş ve gelişmekte olan

Ülkelerin toplumsal ve ekonomik kalkınmalarına engel olmaktadır. 1,5 milyar fakirin yaşadığı ve bunların % 70'inin kadın olduğu dünyamızda fakirlik ekonomik şiddetin hem sebebi, hem de sonucudur. Ekonomik durumun iyi olması kadının refah içinde yaşamasını sağlamakta ve şiddet görme oranı azaltmaktadır. Ancak "ters tepki hipotezi", bu duruma farklı bir yaklaşım getirir. Ters tepki hipotezine göre; özgürlüğü ve statüsü artan kadının şiddete uğrama oranı yükselmektedir.

Dünya Değer Araştırması; sağlık bakımı, eğitim ve ev giderlerinin karşılanmasında erkeklerin gücü ellerinde tuttuklarını göstermiştir. Kadınların ekonomik özgürlükleri noktasında birkaç istatistikî veriye bakacak olursak; şu sonuçlarla karşılaşırız (Can Gürkan ve Coşar, 2009: 126):

- 1) Kadınların alışmalarına İzin Verme Durumları: Afrika'da eşlerin bir kısmı eşlerinin çalışmalarına izin vermezken; diğer bir kısmı da kısmen çalışmasına izin vermektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde şiddet uygulayan kişiler; eşlerinin para kazanmasını engellemek için kadının iş kıyafetlerine zarar verme, iş yerine giderek sorun çıkarma, fiziksel şiddet uygulayarak kadının işe gidemeyecek hale gelmesini sağlama, şiddet mağduru kadının yaşadığı fiziksel ve psikolojik sıkıntılar nedeniyle iş göremez hale gelmesini sağlama gibi yöntemlere başvurmaktadırlar.
- 2) Kadınların Ev Harcamalarıyla İlgili Kararları Verme Durumları: Kadınların Alt Sahra lkeleri'nde % 100', Malawi'de % 66, Madagaskar'da ise % 5,8'i ev harcamalarıyla ilgili karar verememektedirler.
- 3) Kadınların Para Harcamalarına İzin Verme Durumları: Afrika lkeleri'nde kadınların para harcamalarına izin verilmezken; Orta Doğu, Güney Asya ve Kuzey Afrika'da bu oran % 24 ile % 34 arasında olmaktadır. Ayrıca Doğu Asya ve Pasifik lkeleri'nde ise; %2 ila % 9 arasında değişmektedir.
- 4) Kadınların Mal Sahibi Olma Durumları: Kadınlar az para kazanmakla kalmayıp, az miktarda da mala sahiptirler. Yapılmış çok az istatistiksel çalışmada gelişmekte olan ülkelerde de, benzer durumların olduğu belirtilmektedir. Erkekler ile

karşılaştırıldıkları zaman; kadınların malların çok az bir bölümüne sahip oldukları bulunmuştur. Örneğin; Kamerun'da tarım alanında çalışan kadınların oranı % 75'ten daha fazla olmasına rağmen; toprağa sahip olma oranları % 10'dan azdır. Gelişmekte olan ülkelerde ya da Afrika ve Alt Sahra'da resmi olmayan alanlarda çalışan kadın oranı % 84 ile en yüksektir.

Bunların dışında yine kadınlar; zor, uzun süre çalışma koşulları, iş güvenliğinin olmaması ve yüksek oranda fakirlik gibi olumsuz koşullarda çalışmaktadırlar. Paraları erkek patronları tarafından tam ödenmemekte ya da çalınmakta, satılacak ürünlere illegal olarak el konulmakta ya da polis gücü gibi devlet eli ile de iş yerleri kapatılmaktadır. Daha genç ve deneyimsiz kadınlar ise; erkek patronları tarafından daha fazla çalıştırılmakta, sözleşmenin dışında fazla mesai yapmak zorunda bırakılmakta ve daha az ücret almaktadırlar.

Dünya üzerindeki kadınların maaşları, erkeklerinkinden % 20 oranında daha düşüktür. Orta Doğu ve Kuzey Afrika Ülkeleri'nde kadınların maaşları erkeklerin maaşının % 30'u, Latin Amerika ve Asya'da % 40'ı, Afrika ve Alt Sahra'da % 50'si, Doğu Asya ve endüstrileşmiş ülkelerde ise % 60'ı kadardır.

Türkiye'de elde ettikleri kazancın harcanmasına ilişkin kadınların % 38'i kendisi, % 50'si kocası ya da diğer kişiler ile beraber karar verirken; % 10'unun kararda yeri olmadığı belirlenmiştir. Kazancın kullanımına karar verme, yaşı daha ileri kadınlarda yüksekken; 15 - 19 yaş grupları arasındaki kadınların % 26'sının kendi kazançlarının kullanımında söz haklarının olmadığı belirlenmiştir.

Türkiye'deki kadınlar ev işlerine benzeyen hizmet sektörlerinde, sağlık, eğitim, tekstil ve gıda gibi alanlarda çalışmaktadırlar. Ücretleri erkeklerinkinden düşüktür. Ekonomik kriz dönemlerinde işten çıkartılan, ilk öncelikli kesimlerdir. Karar alıcı, yönetici, örgütleyici konumlara çok az sayıda ve çok zor gelebilmektedirler. Evlilik ve çocuk gibi nedenler ile işi aksatma ve bırakma olasılıkları yüksek olduğuna inanılmaktadır. Bunun içindir ki; işe alınmalarda kadınlardan ziyade, erkeklere öncelik verilmektedir.

Kadınların iş gücüne katılımları, kentlerde Türkiye ortalamasının altındadır. Kentlerdeki kadın işsizlik oranı ise; erkeklerin iki katıdır. Kadınlar çok iyi bir eğitime sahip değillerdir. Ancak bütün bunlara rağmen; kazançları kamu sektöründe erkeklerin % 76'sı, özel sektörde ise erkeklerin % 68'i oranındadır. Erkeklerin % 54,5'ü ücretli çalışırken; kadınlarda bu oran % 24,3'tür. Erkeklerin sadece % 13,8'i ücretsiz aile işçisi konumundayken; kadınlarda bu oran % 68,8'tir. Üstelik çalışan her 1000 kadından ancak 9'u işveren pozisyonundadır.

Ekonomik şiddetin kadın yaşamındaki etkilerine geçmemiz gerekirse; bu etkiler aşağıdaki gibidir (Can Gürkan ve Coşar, 2009: 127):

- 1) Birinci Etki: Ekonomik şiddetin sonucunda; kadınlar çok şiddetli bir fakirliğe düşmektedirler. Buna bağlı olarak, kadınlar fiziksel şiddete daha fazla maruz kalmaktadırlar. Hatta ruh sağlıkları bozulmakta ve bu durum çocuklarına da yansımaktadır.

Yapılan bir çalışmada kadınların kazandıkları paraları içki ve kumar için, eşlerine vermediğinde fiziksel şiddete daha fazla maruz kaldıkları bildirilmiştir. Ayrıca cinsel istismar oranı yükselmekte, Human Immunodeficiency Virus (HIV) virüsü artmakta ve buna bağlı olarak da kadın ticareti, maternal mortalite ve morbidite oranı yükselmektedir.

Ekonomik şiddet, kadınların çok büyük bir bölümünün kendi kendilerine ekonomik olarak yetebilmelerine ve geçimlerini sürdürebilmelerine engel olmaktadır. Çünkü kadınları aile üyelerine bağımlı kılmaktadır. Kadınların yoksullaşmalarına ve insanca yaşamalarına zemin hazırlamaktadır. Kadın ve çocuğun eğitim, beslenme, sağlık ve yaşam hakkını engeller.

- 2) İkinci Etki: Ekonomik şiddet, genel bir sinirlilik hali ve gerilim atmosferi oluşturmaktadır. Bu ise; fiziksel şiddete yol açmaktadır. Kadınlar eğer

boşanmışlarsa; çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere, yasal haklarını kullanmak ve nafaka almak istemektedirler.

Çocuklarının bakımlarından sorumlu olan bu kadınlar, ihtiyaçları karşılanamayınca daha çok şikâyet etmeye başlamakta ve bu nedenle eski eşlerinin fiziksel şiddetine maruz kalmaktadırlar. Tabi bazen kadınlarla birlikte, şiddet çocuklara da yöneltilebilmektedir. Erkeklerin kazançları düşükse ya da çok eşlilik varsa; bu durum daha da karmaşık bir hal almaktadır.

- 3) Üçüncü Etki: Sosyal yetersizliğe sebep olarak, genç kızlar ve kadınların daha yaşlı erkekler tarafından cinsel amaçlı kullanımlarını arttırmaktadır. Fakirliğinden kurtulmak isteyen kadınlar, vücutlarını ticari anlamda kullanılmaya başlamaktadırlar. İş bulamama, bakmakla yükümlü olduğu çocuklarının ekonomik baskıları ve eşlerinden yeterli finansal desteği alamama bu duruma yol açmaktadır. Bu amaçla bedenlerini kullanan kadınlar cinsel şiddet ile incinebilmektedirler. Hatta maalesef HIV virüsü taşıma riskleri artmaktadır.
- 4) Dördüncü Etki: Ekonomik şiddet sonucunda; ekonomik ve üretken iş gücü azalmaktadır. Çünkü bir korku iklimi hakim olmaktadır. Kadınlar için, eğitim ve gelişim imkânları engellenmektedir. Böylece onların beceri ve fırsatları ziyan edilmiş bir hale gelmektedir. Kadınlar eğitimleri az ya da yetersiz olduğu için ev işleri, seyyar satıcılık, çıraklık ve çiftçilik gibi vasıfsız işlere sahip olmaktadır. Kimi zamansa; sırf bu çileden kurtulabilmek adına, erken yaşta evlenmektedirler.
- 5) Beşinci Etki: Ekonomik şiddete maruz kalan kadınlar, diğer kadınlardan farklı olarak 6 kat oranında depresyon, stres ile ilişkili semptomlar, kimyasallara bağımlılık, kötüye kullanım ve intihar girişimleri yaşamaktadırlar.
- 6) Altıncı Etki: Ekonomik şiddet mağduru kadınlarda cinsel yollarla bulaşan CYBH ve HIV virüsü gibi hastalık riskleri artmakta, maternal mortalite ve morbidite durumları yaşanmakta ya da istenmeyen gebelikler ortaya çıkabilmektedir.

İşte bu nedenle kadınların ekonomik haklarını düzeltebilmek için uzun vadeli, ülkesel bazda ve sektörler arası işbirliği sağlayacak stratejiler oluşturulmalıdır. Geliştirilen stratejiler kadınların iş, eğitim, kazanç ve yasal hakları gibi konularda reform ve politikaları içermelidir. “*Dünya Sağlık Örgütü (WHO)*” 2002 yılında halkın duyarlılığını arttıracak, medyanın dikkatini çekecek, dava açılmasını ya da boykot yapılmasını sağlayacak, diplomatik ve politik anlamda değişiklik yapabilecek etkiye sahip olan eylemler planlaması gerektiğini açıklamıştır. (Dünya Sağlık Örgütü, 2002)

Özellikle de, kadınları ekonomik olarak güçlendirecek programlar oluşturulmalı ve kadına yönelik şiddet azaltılmaya çalışılmalıdır. Şiddet mağdurlarının eğitimi ve gelişimleri için, destek servislerinin oluşturulması da çok önemlidir. Ekonomik şiddet ile ilgili araştırmalar yapılmalı ve veriler toplanmalıdır. Kadınların istihdamlarına öncelik verilmeli ve kadınların iş kurmak için, gereksinim duydukları kredi olanakları arttırılmalıdır. Kadınların yerel ve ülke düzeyinde politik aktivitelere katılımları sağlanmalıdır. En önemlisi ise; kadınlar cesaretlendirilmelileridir. (Can Gürkan ve Coşar, 2009: 128)

2.3.5. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet; cinselliğin bir tehdit, sindirme ve kontrol etme aracı olarak kullanılmasıdır. Cinsel şiddetin varlığına işaret eden bazı davranışlarsa şunlardır: Kadına cinsel bir nesne gibi davranmak, aşırı kıskançlık ve şüphencilik göstermek, cinselliği bir cezalandırma yöntemi olarak kullanmak, çoğu zaman başka kadınlara ilgi göstermek ve kadını aldatmak gibi şekillerde ortaya çıkmaktadır. (Yetim ve Şahin, 2005: 50)

“Cinsel şiddet; tecavüz ile istekleri dışında kişileri birlikte olmaya zorlama arasında değişen çeşitli hareketleri kapsamaktadır.” (Brownmiller, 1984: 27) Bu tip zorlamanın en önemli tarafı; kadının seçim hakkının olmayışı ve eğer cinsel davranışlara direnirse, ciddi fiziksel ve toplumsal sonuçlarla karşı karşıya kalacak olmasıdır.

Tecavüz gibi bazı zorlama şekilleri, pek çok hukuki sistem tarafından suç olarak kabul edilmektedir. Diğer şekiller ise; gözünü korkutmak, sözle baskı ya da zorla evlendirmedir. (Devlet Planlama Teşkilatı, 1993: 94) Ne yazık ki; bunlar da kültürler tarafından hoş görülmektedir. Hatta çoğu zaman, bunlara göz yumulmaktadır. Çünkü toplum bundan beslenmektedir. Kültürlere göre, normal olan budur !!!

Tabi şiddet denilen olgu, bu kadar basit değildir. Kadınları ve çocukları karanlık işlerde kullanma, kadınlara savaşta tecavüz etme gibi organize suçlar da bir şiddet çeşididir. Ya da hükümetler tarafından kurulan tuzaklardan da bahsedilebilmektedir. Bunların hepsinin ortak nokrasına gelince; genellikle kadınlarımızın mağdur olmalarıdır.

Rıza olmadan cinsel ilişki yaşama, en çok birbirlerini tanıyan kişiler arasında gerçekleşmektedir. Eşler, aile bireyleri, flört eden partnerler ya da tanıdıklar olmak üzere... Cinsel yönden zorlama, bir kadının hayatının herhangi bir noktasında gerçekleşebilmektedir. İleri yaşlarda bile, kadınların bu durumla karşı karşıya kalma riskleri vardır. Tecavüz kriz merkezleri, 70'lerinde ve hatta daha yaşlı kadınların uğradıkları tecavüzleri bildirmektedir.

Çocuklara ya da ilk gençlere karşı cinsel saldırıların çoğu hem endüstriyel, hem de gelişmekte olan ülkelerde meydana gelmektedir. ABD, Şili, Peru, Malezya, Meksika, Panama ve Papua Yeni Gine'deki adalet sistemleri ve tecavüz kriz merkezlerinden edinilen bilgilere göre; bilinen cinsel saldırı kurbanlarının üçte biri ile üçte ikisi arası kurbanlar 15 ve altı yaş gruplarında gözükmektedir.

Çocuklukta küçük kızlar zorlama ve kandırılma ile cinsel saldırıda bulunan, yaşları daha büyük olan erkek akrabalar ya da arkadaşlar tarafından kolay hedefler olabilmektedirler. Daha ileride ise; erkek arkadaşlar, öğretmenler, akrabalar ya da kendileri üzerinde otorite sahibi başka erkekler genç kadınlara cinsel saldırıda bulunabilmektedirler.

Örneğin; Güney Afrika'nın Cape Town varoşlarındaki bir klinikte yaş ortalamaları 16 olan 192 genç annenin % 32'si ilk cinsel ilişkilerinin zorlanarak gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Bu annelerden % 72'si de herhangi bir noktada istemeden birlikte olmak zorunda kaldıklarını ve % 11'i de tecavüze uğradıklarını söylemişlerdir. Bu annelerden % 78'i eğer cinsel ilişkiyi reddederlerse dövüleceklerini, % 39'u kendilerine gülüneceğinden korktuklarını, % 6'sı da arkadaşlarını kaybedeceklerinden korktuklarını söylemişlerdir. % 58'lik bir kısım anne de cinsel partnerinin kendisini 10 ya da daha fazla kez dövdüğünü bildirmiştir.

Bir kadının ilk cinsel ilişkisindeki yaşı ne kadar küçükse; bunun zorla gerçekleşmiş olma olasılığı o kadar büyüktür. Şöyle ki; ABD'de 14 yaşından önce cinsel ilişki yaşamış kızların % 24'ü bunun zorla gerçekleştiğinden söz etmektedirler. Benzer bir şekilde, Yeni Zelanda'da 14 yaşından önce, cinsel ilişki yaşamış her dört kızdan biri bunun zorla ve çoğunlukla da yaşları çok büyük erkekler tarafından gerçekleştirildiğini söylemişlerdir.

İlk cinsel ilişki evlilikte yaşanmamış bile olsa, özellikle de kızlara ve kadınlara cinsel ilişki hakkında az bilgi verilmişse; bunun sonuçları travmatik olabilmektedir. (Vural Dinçkol, 2003: 95) Hindistan'da yoksul bir bölgede evli kadınlar arasında yapılan bir çalışmanın bulgularına göre; birçok kadın ilk cinsel deneyimlerinden rahatsız olmaktadır. Bunlardan sadece % 18'i evlendikleri gece neler bekledikleri hakkında çok az bir fikirleri vardır. Hatta bir kadın o gece yaşadıklarını korku verici olarak nitelendirmektedir. O geceyi: "Direnmeye çalıştığımda ellerimi başımın üstüne bağladım." şeklinde anlatmaktadır. Özetle o ilk gece, kadının beynine kâbus olarak kazınmıştır.

Keza küçük yaşlarda evlendirilen kızların durumları, özellikle çok kötüdür. Çocuk yaşlarda evlendirmelerde azalma görülse de, bu sayılar yeterli değildir. Yine küçük yaştaki pek çok kız rızaları olmadan, hem de kendilerinden yaşça çok büyük kişiler ile evlendirilmektedir. Küçük yaştaki bu cinsel ilişkiler, bazı kültürler tarafından desteklense de kızlar için yıkıcı sonuçlar doğurmaktadır.

Mesela; ABD’de yaşayan İranlı kadınlar, ülkelerindeki ilk kızlık bozma olaylarının başlarından çok kötü bir şekilde geçtiğini söylemişlerdir. Çoğunlukla akrabalar kızı tutarken, erkek zorla cinsel ilişkiye girmektedir. Görüşme yapılan kadınlar yaşadıklarını anlatmak için, tecavüz ve işkence gibi kelimeler kullanmışlardır. Fakat İran’da bu olaylara tecavüz denmediğini; çünkü bunun evlilik içinde gerçekleştiğini eklemişlerdir. Yalnız öyle ya da böyle, kanunda yer alsın ya da almasın fark etmez. Kadınlar zaten bizzat kendileri, bunun bir tecavüz ve işkence olduğunu dile getirmişlerdir. Demek ki; ortada mağdur olan bir taraf vardır: Kadınlarımız...

Bütün toplumlarda kadının özerkliğini ayaklar altına alan ve cinsiyete dayalı şiddete zemin hazırlayan kültürel kurumlar, inançlar ve uygulamalar hâkimdir. Örneğin; çeyiz gibi bazı evlilik uygulamaları, bazen kızları dezavantajlı bir konuma düşürmektedir. Son yıllarda bazı ülkelerde çeyizin, evliliğin beklenen bir bölümü haline geldiği görülmektedir. Erkekler evlilik öncesinde ve sonrasında, artan miktarlarda çeyizler talep etmektedirler. Çeyiz talepleri taciz, tehdit ve istismara kadar gidebilmektedir. Uç noktadaki bir durum da, intikam alınması amacıyla kadının öldürülmesi ya da intihara sürüklenmesidir.

Başka bir yerde, erkeklerden başlık parası ödenmesi beklenmektedir. Buradaki gaye, gelinin ailesinin evindeki işgücü kaybını karşılamaktır. Ülkemizde de yaşanan bu durumun, Asya ve Afrika’nın bazı bölgelerinde ticari bir hale getirildiği görülmektedir. Büyük miktarlardaki başlık parası, erkeklere neredeyse evlenecekleri kadını “*satın aldıkları*” duygusunu vermektedir. Güney Afrika’nın Doğu Cape Bölgesi’nde yapılan bir araştırmada, kadınların % 82’si şu durumun kültürlerinde kabul edildiği söylemektedir: Bir erkeğin başlık parası ödemesi durumu, onun kadına her şekilde sahip olacağı anlamına gelmektedir. En kötüsü ise; kadınların % 72’si bu durumu kabul ettiklerini belirtmişlerdir.

Burada söz edilen her iki evlilik geleneği de, kadını istismarın yer aldığı ilişkiler noktasında savunmasız bırakmaktadır. (Vural Dinçkol, 2003: 96) Örneğin; Hindistan’ın bir yöresinde yeniden para ödemek zorunda kalacakları korkusuyla aileler kızlarının eve geri dönmesini istememektedir. Başlık parasının uygulandığı ülkelerde ise; kızların

eşlerini terk etmesi durumunda ebeveynleri damada başta ödediği parayı geri vermek zorunda kalmaktadırlar.

Keza kadınlar da, doğal olarak bundan şikâyet etmektedirler. Çünkü arkalarında, onlarında sahip çıkabilecek birileri yoktur. Daha doğrusu vardır; ama sahip çıkmamaktadırlar. Kadınlar tarafından: “Çoğu zaman insanın canı her şeyi bırakıp gitmek istiyor. Fakat nereye gidebilir ki? Tek gideceği yer anne – babasının evi. Fakat onlar da devamlı geri göndermeye çalışırlar.” cümleleri, tam da bunun için söylenilmiştir.

Ayrıca kızların bekâreti ve erkeklik gururu üzerine şekillenen kültürel tutumlar da, kadına karşı şiddeti maruz göstermekte ve şiddetin sonuçlarını ağırlaştırmaktadır. Öyle ki; Yakın Doğu ve Latin Amerika gibi bazı bölgelerde erkeklik gururu, ailedeki kızların cinsel “temizliğine” bağlanılmaktadır. Bir kadın cinsel olarak “kirlenirse” (ya tecavüzle ya da kendi isteğiyle evlilik dışı birlikte olma yoluyla); aile namusunu ayaklar altına almış olmaktadır. Örneğin; bazı Arap toplumlarında ailenin şerefini “temizlemenin” tek yolu, “kabahat işlemiş” kadını öldürmektir.

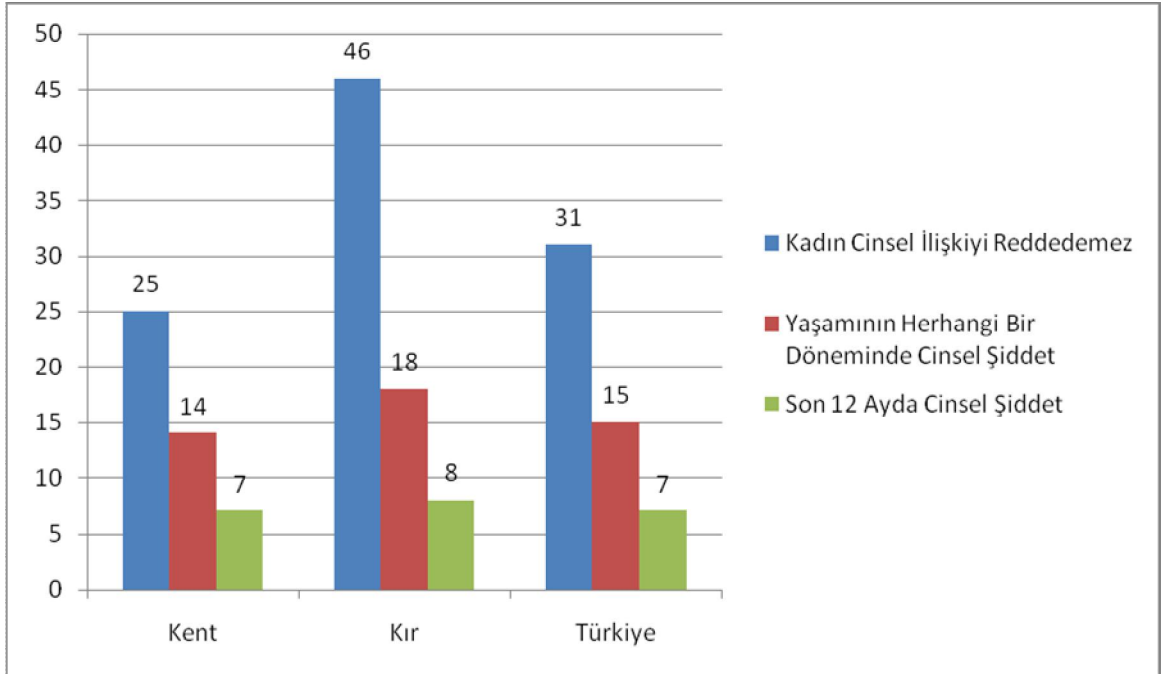
Şiddet çok boyutludur. Tek bir neden şiddeti doğurmaz. Şiddet toplumsal bir sorundur ve çevreden kaynaklanmaktadır. Özellikle geleneksel toplumlarda, çevreden etkilenme daha yaygındır. Şiddetin tek bir nedene indirgenerek algılanması, bilimsel gerçeklerle bağdaşmaz. Çünkü şiddetin pek çok farklı nedeni bulunmaktadır. (Tezcan, 1996: 109) Mısır’ın İskenderiye’de bölgesinde kadınların öldürülmesi üzerine yapılan bir çalışmada öldürülen kadınların % 47’sinin bir akraba tarafından, tecavüz edildikten sonra cinayete kurban gittiği tespit edilmiştir.

Yakın zamanda Ürdün’de yapılan bir konferansta 6 Arap ülkesinden gelen uzman, namus yüzünden her yıl en az birkaç yüz kadının öldürüldüğü tahmininde bulunmaktadır. Tabi bu durum, diğer ülkeler ile sınırı değildir. Bugün aynı olguları, bizler de yaşamaktayız. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde, bu tarz olaylar had safhaya yükselmiştir.

Üstelik fiziksel şiddette olduğu gibi, cinsel şiddette de kırsal kesimler daha ön plana çıkmaktadır. Yine aynı nedenden ötürü, yine geleneksel yaklaşımlardan ötürü... Zira erkekler, bir egemenlik arayışı içine girmektedirler. Bunun yolunu ise; eşlerine işkence yaparak sağlamaya çalışmaktadırlar.

Fiziksel Şiddete İlişkin Tutum ve Yaşanan Cinsel Şiddet

Evlenmiş kadınların fiziksel şiddete ilişkin tutumları ve eşi ya da birlikte olduğu kişiden maruz kaldığı şiddetin yerleşim yerlerine göre yüzdesi (%), Türkiye 2008

(Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009: 63)

Kadınlar cinsel istismardan, erkeklere oranla daha çok etkilendiklerini bildirme eğilimindedirler. Ki bu da, çok normal bir durumdur. Zira zaten cinsel istismara uğrayanların çok büyük bir kısmını, kadınlar oluşturmaktadır. Buna karşın, bazı erkekler de şüphesiz bu durumdan çok etkilenebilirler. Çünkü bu durum hem kadınlar, hem de erkekler için travmatik sonuçlara yol açmaktadır. Sonuçta bu, sadece cinsel istismar olarak kalmamaktadır. Aynı zamanda, psikolojik yönden de zararları açığa çıkmaktadır.

Yapılan çalışmalar göstermektedir ki; kurbanın cinsiyeti ne olursa olsun, failerin çoğu erkektir. Kurban tarafından, kim oldukları bilinmektedir. Failerin birçoğu da, çocukluklarında cinsel istismara uğramışlardır. Şunu da belirtmek gerekir ki; çocuklukta böyle bir olay yaşamış pek çok erkeğin başkalarını istismar etmemesi beklenilmektedir. Ancak olması gereken ile olan birbirlerinden farklı biçimlerde kendilerini göstermektedir.

Cinsel istismar; cinsel fonksiyon bozuklukları, davranış problemleri, psikolojik problemler, ilişkilerde problemler, öz saygının azalması, intihar düşünceleri, alkol ve narkotik ilaçların kötüye kullanımı, cinsel yönden risk alma vs. gibi çok çeşitli sağlıklı olmayan duruma yol açmaktadır. Çünkü bu bir süreçtir. Şiddet olaylarının pek çoğu, zaten birbirleri ile bağlantılı olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsel şiddetin olması, diğer şiddet türlerinin olmayacağı anlamına gelmemektedir. Bir kadın, aynı anda bütün şiddet türlerine de maruz kalabilmektedir.

Bununla birlikte bazı çalışmalar cinsel istismarı, para ve narkotik ilaç karşılığında cinselliğini satma ile ilişkilendirmiştir. Örneğin; ABD Rhode Island'daki araştırmacıların bulgularına göre; ya çocuklukta ya da yetişkinlikte tecavüze uğramış ya da cinsel ilişkiye zorlanmış kadın ve erkeklerin istismara maruz kalmamış kişilerden dört kat ve daha fazla olmak üzere, kötü yollarda çalışma olasılığı fazladır. Bu kişilerin aynı zamanda, bir yılda birden çok partnerinin olması ve düzensiz bir cinselliğin içerisinde bulunma riskleri vardır.

Kadınlar arasında çocukluklarında cinsel saldırı kurbanı olanlar, aşırı alkol tüketme açısından iki kat ve 18 yaşından önce hamilelik açısından üç kat daha fazla risk altındadırlar. İlginçtir ki; çalışmaya katılan istismar kurbanı kadınların, normal şartlar altında HIV virüsü taşıma ihtimalleri yüksek oranlarda değildir. Ancak çocukluklarında cinsel istismar kurbanı olmuş erkeklerde, HIV virüsünün pozitif olma riski daha fazladır.

Barbados'ta ulusu temsil ettiği düşünülen bir çalışmada antropolog Penn Handwerker, ilk cinsel ilişkideki yaşın küçüklüğü ve cinsel partnerlerin sayısındaki

fazlalığının olumsuz etkilerinin daha fazla olduğunu saptamıştır. Hatta en önemli belirleyici de, işte budur !!! “Cinsel olarak istismar edilmiş ya da saldırıya uğramış kadınlar, çoğunlukla korunmasız cinsel ilişkiye daha meyillidirler. Üstelik para ve narkotik ilaç için, cinselliklerini pazarlama olasılıkları da artmaktadır. Bu ise; cinsel istismarın en dramatik yaşanan yönlerinden bir tanesidir.” (Vural Dinçkol, 2003: 98)

Geleneksel tanımlarda tecavüz; bir kadınla isteği dışında, zorla cinsel ilişki kurulması olarak algılanmaktadır Ancak son 20 yılda tecavüzün yasal tanımlarında geniş kapsamlı düzeltmeler yapılmıştır. Günümüz yasalarında tecavüz *”fiziksel zorlama, vücuda zarar verme ya da kurbanın ruhsal hastalık, zihinsel gerilik ve ilaç etkisi nedeniyle rıza gösterme yetisinin olmadığı durumlarda bir ergene ya da yetişkine cinsel girişim”* olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım ise; daha geniş anlamda cinsel suçları kapsamaktadır. (Töre Cinayetleri: Kadın, Mevzuat ve Töre Paneli, 1999: 48)

En basitinden ABD’de erişkin kadınların %20’sinin, yüksekokul öğrencilerinin %15’inin ve ergenlik çağındakilerin %12’sinin cinsel kötü davranışa ya da saldırıya maruz kaldıkları belirlenmiştir. Barbados’da ada genelinde yapılan bir çalışmada, her üç kadından birinin çocukken cinsel saldırıya uğradığı bildirilmiştir. Güney Kore’de Seul’de kadınların %17’sinin tamamlanmış tecavüz girişimine maruz kaldığı tespit edilmiştir.

Özetle genel inanışın tersine ırza geçme, hiç de az rastlanan bir olgu değildir. Tamam, maalesef Irza geçme olayları sıklıkla kayıtlara geçmemektedir. Ne var ki; bu varlığını inkâr edeceğimiz anlamına gelemez.

Yasal bakış açısıyla bakıldığında; ırza geçme ceza hukukunun ilgi alanındadır. Bununla birlikte, ülkelerin konuya yaklaşımları da farklılık içermektedir. Yani ırza geçme evlilik içinde yaşanıyorsa; bazı ülkelerde ırza geçme olarak kabul edilmemektedir. Örneğin; Pakistan’da bir kadının zorla ırzına geçilse bile, kadın zina suçundan yargılanmakta ve hapse atılmaktadır. Sanki suçlu kadınmış gibi...(Atman, 2003: 333) Hindistan’da da, resmi kaynakların verilerine göre; her yıl kastlara ya da

kimi etnik grupların üyesi kadınlara yönelik binlerce ırza geçme olayı gerçekleşmektedir.

Yaygın anlayışın tersine; tecavüze uğrayanların büyük bir kısmı, kendilerine saldıran kişiyi bilmektedirler. Bu gerçek ABD, Meksika, Malezya, Panama ve Peru'da yapılan çalışmalarda bizzat gösterilmiştir. Türkiye'ye gelince ise; ırza geçme hiç de ender rastlanan olaylardan değildir. Aslında eskiden Türk Ceza Kanunu (TCK), kocanın karısıyla zorla cinsel ilişkiye girmesini ırza geçme olarak değerlendirmemekteydi. Cinsel taciz sanıklarına verilecek ceza kadının statüsüne göre değişmekteydi. (Aykut, 1999: 76) Mesela; kadın fuhuşu kendisine meslek edinmişse; saldırgana verilecek ceza üçte ikiye kadar indirilebilmekteydi.

Fakat 21.11.1990 tarih ve 3679 sayılı kanununun 26. maddesi ile bu hüküm yürürlükten kalkmıştır. Ki değişen şartla gereğince, yapılması gereken de budur! Bir yanlışta ısrar etmenin manası yoktur! Zira burada mağdur bir taraf vardır. Hukuk kuralları da, insanların mağduriyetini gidermek için oluşturulmuştur. O halde; önemli olan, toplumun beklentilerine cevap verebilmektir.

Aynı zamanda kadınların yanı sıra, küçük çocuklar da cinsel tacize uğrayabilmektedirler. Tecavüze uğrayanların % 36 ile % 58 arasındaki kısmını, 15 yaş ve altındaki genç kızlar oluşturmaktadır. Bunların da önemli bir bölümü, 9 yaşından küçük çocuklardır. Ancak özellikle saldırıya uğramaya aday bir risk grubu tanımlanmıştır. Ki bu gruba ise; özellikli olmayan, deneyimsiz, ikinci bir iş bulma şansı zayıf olan dul kadınlar, iş yerinde hiyerarşik olarak bir erkeğe bağlı olarak çalışan hemşire, hostes ve sekreterler girmektedirler.

Gözaltına alınan kadınların ırzına geçilmesi ya da cinsel tacize uğraması pek çok ülkede varlığını sürdüren bir şiddet türüdür. Mağdur üzerinde hem fiziksel, hem de ruhsal izler bırakan bu olgu bazı ülkelerde yetkililerce yaygın olarak kullanılmaktadır. Hatta sorgulama sırasında ırza geçme sanığa fiziksel ve ruhsal acı çektirmeye yönelik bir eylemdir. Ne yazık ki; ırza geçme ya da ırza geçme tehdidi, sorgulama sırasında sanığa iddianameyi kabul ettirmek için bir yöntem olarak kullanılmaktadır.

Bazı durumlarda kadına yöneltilen cinsel taciz, yakını olan erkekleri baskı altında tutabilmek ya da onlara bazı şeyleri kabul ettirmek amacıyla uygulanmaktadır. Çünkü kadınlar, bu amaçla rehin alınmakta ve baskı görmektedirler. Bütün bunlarla birlikte, cinsel istismarlar çeşitlilik göstermektedir. Şöyle ki (Atman, 2003: 334):

Savaşlardaki Cinsel Tacizler ve Irza Geçmeler:

Askeri çatışmalarda kadınların ırzına geçilmesi, yaygınlığına karşın son zamanlara dek yeterince rapor edilmeyen bir konudur. Eski Yugoslavya'da yaşanmış olan savaş, toplumsal bağları zedelemek ve şiddete karşı direnci zayıflatmak amacıyla ırza geçmenin kasıtlı bir strateji olarak kullanımına dikkat çekmiştir. Savaş sırasında kadınların ırzına geçildiğine ilişkin yazılı belgeler eski Yunan'a kadar uzanmaktadır.

Son zamanlarda yayımlanan bildirelere göre; İkinci Dünya Savaşı sırasında Kore'de çoğu Koreli olan 100-200 bin Asyalı kadın Japon Askerleri tarafından kaçırılmış ve cinsel tutsaklığa mahkûm edilmek üzere cepheye gönderilmiştir. Bangladeş'te 1971'de başlayan savaş sırasında ırzına geçilen kadın sayısı 250- 400 bin arasındadır. Liberya'da sürmekte olan iç savaş sırasında çok sayıda kız çocuk ve kadın cinsel tacize uğramıştır. “Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komisyonu” ’nun verilerine göre, 1985 yılında tekneler ile kaçan 11 - 40 yaşları arasındaki Vietnamlı kadınların çoğu, kaçırılmış ya da tecavüze uğramışlardır. (Birleşmiş Milletler Yüksek Komisyonu, 1985)

Aslında savaş sırasında ırza geçme hem kişiye, hem ailesine, hem de ait olduğu topluma yönelik bir tecavüzdür. Etnik çatışmalarda ırza geçme askeri bir strateji olmakla birlikte, aynı zamanda ulusal bir politika da olabilmektedir. Ya da Eski Yugoslavya'da uygulanan biçimiyle etnik temizlik amacıyla kullanılmaktadır. Askerlerin tecavüzüne ilişkin kanıtlar ilk kez Nürnberg Savaş Suçları Mahkemesi'nde ortaya konulmuş; ancak özgül bir savaş suçu olarak tanımlanması Tokyo Savaş Suçları Mahkemesi sırasında gerçekleşmiştir. 1993 yılında olayın kitlesel boyutta olduğunu gösteren kanıtların bulunması üzerine “Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu”

ırza geçmeyi, ilk kez açıkça savaş suçları kapsamına alarak uluslararası bir mahkeme kurulmasını talep etmiştir. (Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu, 1993)

İşyerlerindeki Cinsel Tacizler ve Irza Geçmeler:

Bir kadının işyerinde istemediği halde uğradığı laf atma, okşama, çimdikleme, ırza tasaddi ve tecavüz gibi bütün cinsel tacizler bu kapsamda ele alınmaktadır. İş yerinde cinsel taciz hem gelişmiş, hem de gelişmekte olan ülkelerde her türlü ortamında gizli kalmış bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çoğunlukla güvencesiz çalışma koşullarında işini yitirme tehdidi altında olan kadınlar, bu konuda bir yakınmada bulunmazlar. Avrupa Topluluğu'na üye ülkelerdeki araştırmalarda, çalışan kadınların % 35 ila % 84'ünün işyerlerinde cinsel tacize uğradıkları saptanmıştır. ABD'de de, 1985 - 1987 yılları arasında kadınların % 42'sinin işyerlerinde cinsel tacize uğradıkları belirlenmiştir.

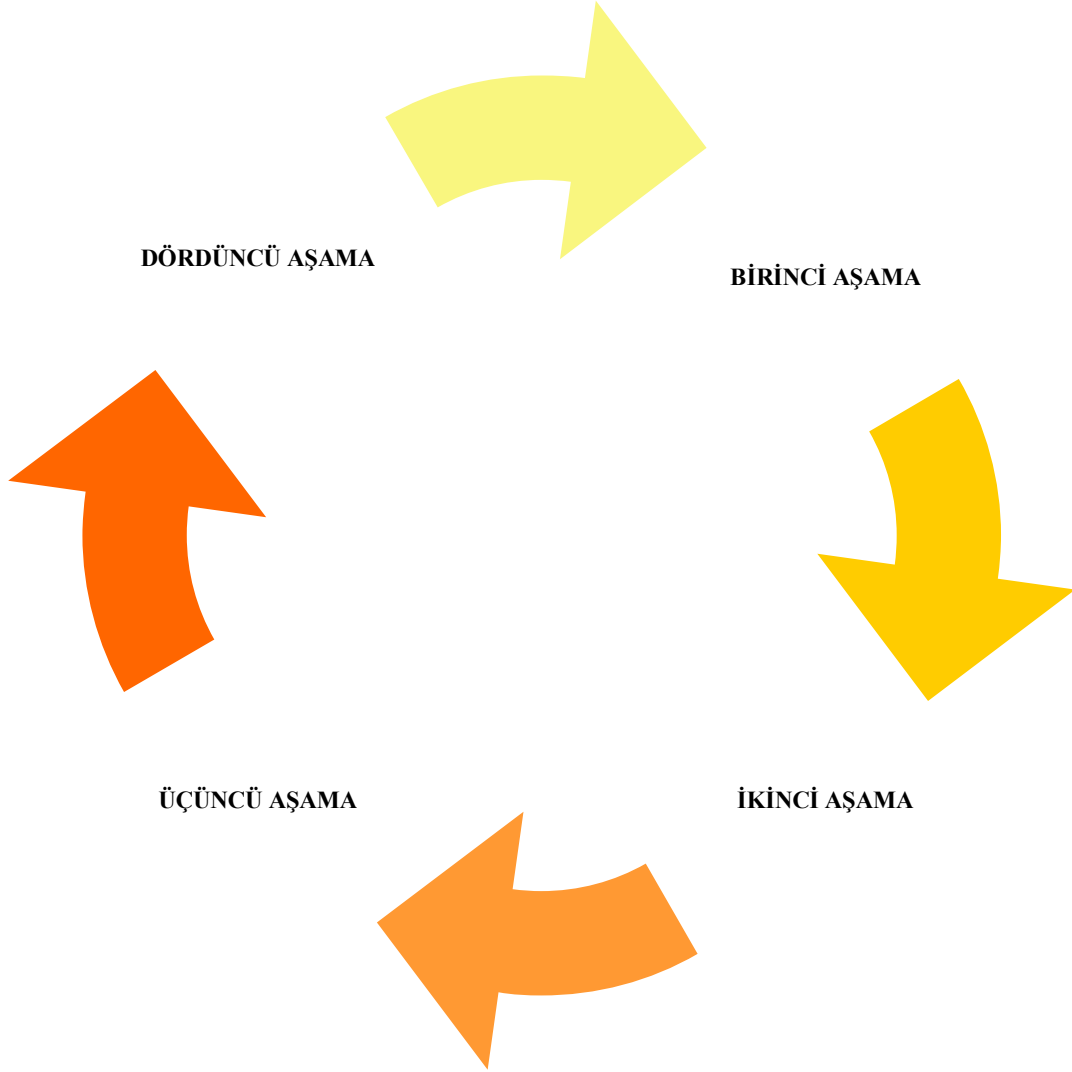
2.4. ŞİDDET DÖNGÜSÜ

Şiddet döngüsü genellikle eşler arasında, sürekli olarak bulunan bir gerilimin giderek artmasıdır. (Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı) Burada şiddetin tetikleyicisi adı verilen erkeğin sözünü tutmama, yemeğin vaktinde hazır olmaması, ev ve çocuklarla yeterince ilgilenmeme, kocaya kız arkadaşları ve parayla ilgili sorular sorma, kocanın izni olmadan bir yere gitme, erkeğin cinsel isteklerini reddetme, kadının sadakatine duyulan güvensizlik gibi nedenler ile şiddet uygulanması vardır. Daha sonra; yaşanan bir artmış gerilim, suçlama ve tartışma süreci arkasından gelen dayak aşaması baş göstermektedir.

Şiddetin dozu tokatlama, tekmeleme, sarsma, itme gibi çeşitli boyutlara da taşınabilmektedir. Sözel tehdit, cinsel istismar vb. unsurlar da yine bu dönemde söz konusudur. Patlama sürecinin ise; arkasından balayı dönemi adı verilen sakin dönem gelir ki; bu dönemin süresi zaman içinde kısalma eğilimindedir. Erkeğin şiddeti inkâr etme ya da kabul etse bile şiddeti içkili olmaya bağlaması söz konusudur. Erkek bu

dönemde üzgün olduğunu ve bir daha asla tekrarlamayacağına dair söz vermektedir. Tabi lafta kalan, bir türlü icraata geçmeyen sözler... (Amargi Kadın Akademisi)

Şiddet döngüsü, genellikle düşünce olarak bir temsildir. Devam eden şiddeti açıklamak amacıyla kullanılmaktadır. Şiddet döngüsü, Lenore Walker'e ait bir tanımlamadır. Bugün ise; herkes tarafından kullanılmaktadır. Bu döngü, kesintisiz bir daire şeklinde etkisini göstermektedir. Dolayısıyla asla ve asla, şiddetin sonu gelmez !!! Şiddetin birisi bitip, bir diğeri başlamaktadır. Daha doğrusu şiddet, sürekli olarak

kendisini tekrar etmektedir. Şiddet uygulayan kişi, kendince şu sıralamayı uygulamaktadır. Şöyle ki (Walker):

1) Birinci Aşama:

- Gerilim yaratır.
- Kıskançlık gösterir.
- Kadının davranışını kontrol eder.
- Kadını tehdit eder.

2) İkinci Aşama:

- Gitgide kadının bütün yaşamını kontrol etmeye çalışır.
- Küçük şeylerden kavga çıkartır.
- Duygusal ve psikolojik şiddet uygular.

3) Üçüncü Aşama:

- Şiddetin boyutu değişir.
- Fiziksel şiddet başlar.
- Hemen sonrasında ise; şiddeti uygulayan kişi yaptıklarına bahaneler bulur.

4) Dördüncü Aşama:

- Balayı aşamasıdır.
- Şiddet uygulayan erkek gönül almaya çalışır.
- Gerilim azalır.
- Şiddet uygulayan erkek durumun normale dönmesi için, genellikle yapıcı bir tavır sergiler.

Ta ki; tekrar gerilim yaratma aşamasına, yani en başa dönene kadar...

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ

ETKİLEYEN ETMENLER VE

ŞİDDETİN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

3.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ETKİLEYEN ETMENLER

3.1.1. Şiddet ve Sosyo – Ekonomik Durum

Aile içi şiddet, bütün sosyo – ekonomik gruplarda meydana gelmektedir. Lakin araştırmalara göre; yoksul kesimlerde yaşayan kadınlar daha fazla şiddet görmektedirler. (Eken, 1996: 409) Bununla birlikte yine de yoksulluğun niçin şiddeti arttıran bir etken olduğu tam anlamıyla açık değildir. Düşük gelirin kendisin mi; yoksa yoksulluğu takip eden kalabalık, ümitsizlik gibi başka nedenler mi bu duruma sebep olmaktadır? İşte asıl sorun budur !!!

Bazı erkekler için, yoksulluk içinde yaşamamanın anlamı çok daha büyüktür. Yoksulluk her şeyden önce, başlı başına stres demektir. Çünkü geleneksel kültürlerle ve dolayısıyla da bu kültürlerde tanımlanmış rollere göre; ailesine bakan kişi olarak erkeğin rolünün gereklerini yerine getirmesi beklenilmektedir. Tabi bunun için de, yüksek bir maddi kazanç... Eğer erkek bu yüksel maddi kazancı elde edemezse; sonuç hüsrana olacaktır. Zira kendisinin yetersiz olduğu kapılacaktır. Bunun faturası da, maalesef aciz olan kadından çıkartılacaktır.

Üstelik yoksulluk, evlilikteki anlaşmazlıkların nedenlerinden bir tanesidir. Hatta çoğu zaman, en önemlisidir. Özellikle erkek bu noktada, kadına karşı daha da aşağılayıcı davranacaktır. Zaten yapması gerekenleri yapamamıştır, evinin geçimini sağlayamamıştır. Bu yüzden iyi niyetle bile söylene, kadının tek kelime etmesine

tahammülü olmayacaktır. Kadın bunun nedenini soracak olursa da, şiddet yeniden açığa çıkacaktır.

Düşük sosyo – ekonomik statü büyük olasılıkla, kadının şiddet kurbanı olmasına yol açacak çeşitli koşulları yansıtmaktadır. Uzmanlar bir araya geldiklerinde istismara yol açan kişisel, duruma ilişkin ve sosyo – kültürel faktörlerin birbirleriyle olan ilişkilerini açıklamak için bir “*ekolojik model*” tanımını kullanmaktadırlar. (Vural Dinçkol, 2003: 92)

İstismara ilişkin bir ekolojik yaklaşım şunu savunmaktadır: Hiçbir faktörün tek başına şiddete neden olamaz. Şiddet bir dizi faktörün bir araya gelerek oluşturduğu bir sistemdir. Yani şiddeti tek bir nedene indirgeyebilmek mümkün değildir. Toplum farklı yapılardan oluşmaktadır. O halde; şiddetin de pek çok farklı nedeni olacaktır. Şiddet çok boyutludur. Birçok faktöre bağlıdır. Ekolojik yaklaşıma göre; kadın ve erkeğin sosyo - kültürel normlarını belirlemektedir. Şöyle ki; bir kadın çocukken, bir erkek tarafından istismar edilmişse; bu şiddet riskini aynı oranda arttırmaktadır. Kısacası risk faktörleri ne kadar fazla ise; şiddetin uygulanma riski de o kadar fazladır. (Vural Dinçkol, 2003: 93)

Ayrıca sosyal çevreye ait bazı faktörler bir araya gelerek, bazı kadınları korumaktadır. Örneğin; eğer kadınlar ailenin dışında otorite ve güce sahip iseler; partnerleri ile olan ilişkisindeki istismar riski oranı da düşmektedir. Aynı şekilde aile bireylerinin hemen müdahalede bulunması da, aile içi şiddet riskini azaltmaktadır. Bunun aksi davranışlar da, şiddet olayını tetiklemektedir. Mesela; ailenin mahrem olarak kabul edildiği yerlerde, eşlerin istismar oranları yüksektir. Bu nedenle şiddet gören kadını destekleyebilmek, çok önemlidir.

3.1.2. Şiddetin Toplumsal, Kültürel ve Psikolojik Yönleri

Şiddetin toplum içerisinde, toplum tarafından nasıl sunulduğu ve nasıl kabul gördüğü de çok önemlidir. Çünkü kabul gören şiddet de, meşrudur. Hatta şiddet

genellikle bir yaşam biçimi olarak benimseniyorsa; sorun olarak görülmez ve sorun çözmenin bir aracı olarak onay görür. Geleneksel sayılmayacak; ancak gelişimini tamamlayamamış ülkelerde dev boyuttaki iç ve dış güçler, kültür kaymaları, kuralsızlık (anomi) nedeniyle uyumsuzluklar ve sorunlar yaşanmaktadır. Yabancılaşma, kendini boşlukta hissetme ya da değersizleşme duyguları ile beslenen toplumsal öfke, toplumun alt kesimlerinde ani bir biçimde şiddete dönüşebilmektedir. (Ergil, 2001: 40)

Örneğin; şiddet eylemleri ile ilgili istatistiklere bakıldığı zaman, ülkemizde Adalet Bakanlığı istatistiklerine göre; 1993 yılında 53618 cürüm ve kabahat cereyan etmiştir. Bunları gerçekleştirenlerin 52474'ü erkek, 1144'ü ise kadındır. Suç türlerine bakıldığı zaman da, bunun 6973'ünün öldürme, yaralama, ırza geçme veya zorla adam kaçırmaya ile 5592'sinin ise hırsızlık ile ilgili olduğu görülmektedir. 1999 yılında ise; ceza mahkemelerinde açılan dava sayısı 173667'dir. Bunun % 62,1'i şiddet eylemleri ile ilgili olup bunlar müessir fiil (% 22.9), hırsızlık (% 17.8), adam öldürme (% 5.6), kişi hürriyeti aleyhinde cürümler (% 5.1), ırza geçme (% 3.3), resmi evrak çalma (% 2.9), hakaret ve sövmeye (% 2.6), kız, kadın ve erkek kaçırmaya (% 1.7) olarak gerçekleşmiştir. (Eken, 1996: 409)

Büyük değişimlere uğrayan ve gelişmekte olan ülkelerde ortaya çıkan; fakat henüz yapıcı ve yaratıcı hedeflere yöneltilmemiş sosyal enerji, aşağıda belirtilen türde geçici şiddet türlerine bürünebilmektedir. Bunlar (Ergil, 2001: 41):

- 1) Kendine Karşı Şiddet: Gittikçe artan miktarda intiharlar, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı sıkça görülmektedir.
- 2) Aile İçi Şiddet: Çocuk ve eşin dövülmesi eski bir gelenek olabilir. Ancak işsizlik, oturan gecekondunun yıkılması vs. gibi kriz anlarında aile içi şiddet de artmaktadır. Kocasını tarafından tecavüze uğrayan eş olaylarında da, artış vardır. Bu nedenle dayak yiyen kadınlar için, sığınma evleri kurulmaktadır. Çünkü dayak, erkeklerin kadınlar ve gençler üzerindeki baskı aracıdır. Kültürel olarak en yaygın üstünlük aracı anlamından başka aile içi şiddet öğrenilen, diğer sosyal ortam ve ilişkilerde uygulanan temel bir sosyalleşme biçimi haline dönüşmüştür.

- 3) Kan Davası: Kuşaklardan beri devam eden belirli diğerlerine ve karşı duyulan nefret ile grup dayanışmasını ayakta tutan kültürel bir şiddet biçimidir.
- 4) Namus Cinayetleri: Kültürel olarak onay gören, geleneği bozan aile bireylerine ve özellikle kadınlara yönelik bir şiddet eylemleridir. Ailede uysal ve namuslu rolünü zorlayan kızlara ve kadınlara karşı gerçekleştirilen bir şiddet türüdür.
- 5) Trafik Kazaları: Ülkemizde trafik kazaları, kitlesel katliam boyutlarına ulaşmıştır. Trafik kazaları her geçen gün daha da artmakta ve bu durum önlenememektedir. Trafik kazaları, çevre kirliliğine sebep olma gibi ne kadar ölümcül olursa olsun; hukuken eylemli bir suç olarak sayılmamaktadır. Araba kullanmak bir ulaşım olgusu olduğu kadar, rakiplerine üstün gelme fırsatı sağlayan bir yarış olarak algılanmaktadır. Bundan dolayı da, trafik kurallarının çiğnenebilir olduğu düşünülmektedir.

Bunların dışında adak ve kurban teşhiri, zorla bekaret kontrolleri, dövüşme, kaba güç vs. gibi bazı erkeklik özelliklerinin abartılması ile ortaya çıkan şiddet görüntüleri de vardır. Üstelik bu şiddet biçimleri, kalıcı bir şiddet kültürünün oluşmasına ve şiddetin yapısallaşmasına neden olmaktadır.

Şiddet kavramı, ana özellikleri her ne olursa olsun; zamana ve topluma göre değişmektedir. Şiddet olgusu, birçok toplumsal sorunun da kaynağını teşkil etmektedir. Şiddetin temelinde yer alan saldırganlık güdüsü de, değişik biçimlere bürünebilecek bir davranıştır. (Hisli, 1988: 124) Yukarıdaki sınıflamalar da, zaten bu nedenle ortaya çıkartılmıştır. Saldırganlığın temelinde ve gelişiminde hangi tür kişilik özelliklerinin, hangi tür toplumsal ve çevresel etmenlerle etkileşime girdiğini incelemek oldukça güçtür. Ancak bilinen odur ki; diğer bütün insan davranışlarında olduğu gibi, insandaki saldırganlık ve bunun şiddete dönüşmesi kişinin psikolojik ve toplumsal gelişiminin, nörolojik ve hormonal yapısının etkileşimi ile ortaya çıkmaktadır.

Buna göre; saldırganlık kadar, saldırgan olmama davranışı da öğrenilebilir bir davranış örüntüsüdür. İletişim teknolojisindeki hızlı gelişmeler sonucunda, kitle iletişim

araçlarının çok yaygın olarak tüketilmesi ve kitle iletişim araçlarının toplumları etkisi altına alması bu konuyu daha fazla ön plana çıkarmaktadır. (Kocacık, 2000: 111) En basitinden; özellikle kadın bedeninin reklamlar ve diğer pornografik mesajlar yoluyla topluma sunulması hem erkeğin kadına bakış açısını, hem de kadının kendine bakış açısını olumsuz olarak etkileyebilmekte ve bu durumun içselleştirilmesine neden olabilmektedir. Toplumsallaşma süreci çerçevesinde gerek çocukluk döneminde, gerekse de yetişkinlik döneminde kitle iletişim araçlarının etkisiyle kolay öğrenilebilen saldırganlık davranışlarının ortaya çıkması kadar, bunun yol açtığı çatışmaların çözülmesi de önemlidir.

Toplum halinde yaşayan bireyler arasında şiddet olaylarıyla meydana gelen çatışmaların, toplumsal yaşamın bir parçası olarak görülmesi gerekmektedir. Çatışmayı anlamaya çalışmak kadar, çatışmaların çözülmesi konusunda da becerilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Sağlıklı bir ilişki, hiç çatışma yaşanmayan ilişki değildir. O ilişkilerde ortaya çıkan sorunların ne kadar sağlıklı bir biçimde çözüldüğü önemlidir. Bunun için, yani bireyin sorunlarını şiddete yönelerek çözmesini giderebilmek için, toplumsal yaşam içerisinde önce bireyin kendisini tanımasını ve empatisini geliştirmesi sağlamak gelmelidir.

Ayrıca kişi, çatışmayı çözüme ve iletişim becerileri konusunda kendisini geliştirmelidir. Hatta gerekiyorsa; uzman kişilere başvurarak, yardım almalıdır. Zira iyi bir toplum olmanın birçok koşulu vardır. Bunların içinde yer alan bireyler arasında sağlıklı ilişkilerin bulunması da, ancak ve ancak yukarıda belirtildiği biçimde sağlanabilmektedir. Yapısallaşan şiddetin sona erdirilmesi için, otoriter ya da geleneksel yapının dönüştürülmesi ve sosyal davranışları yönlendiren yerleşik değerlerin çağın ihtiyaçlarına uyumunu sağlamak da gerekmektedir.

Temel değerlerin uzlaşmacı ve barışçı olmasına özen gösterilmelidir. Adaletin toplum için, çok önemli olduğu unutulmamalıdır. Toplumun aileden devlete kadar, demokratikleştirilerek ve hukukun üstünlüğüne göre düzenlenmesi sağlanarak, bu sorunlar aşılabilecektir. Böylece de, toplumsal sorunların çoğunun ortaya çıkmadan çözülebilmesi söz konusu olabilecektir. (Kocacık, 2000: 5)

3.1.3. Kültürel Kalıp Yargılar ve Olumsuz Toplumsal Tutumlar

Sağlık hizmetleri çalışanları genel olarak, toplumda yer alan istismar konusunda tipik bir biçimde aynı kültürel değerleri paylaşmaktadırlar. Bu nedenle bazı kadınların istismarı hak ettikleri ya da kadının erkek için, her zaman cinsel anlamda hazır olması gerektiği düşünülmektedir. (Dünya Sağlık Örgütü, 1998) Bu kişiler ayrıca aile içi şiddet ve cinsel saldırının, sadece yoksul kadınlar ile belirli etnik ya da dini geçmişe sahip kadınların yaşadığı bir durum olduğunu zannetmektedirler. Böyle tutumlar, hizmet için başvuran kadınlara anlayışlı ve ilgiyle yaklaşmayı engellemektedir.

Partnerlerin şiddet uygulamalarının kabul edilen bir durum olmadığı, kültürlerde bile hırpalanmış kadınlar hakkındaki olumsuz sosyal tutumlar, çoğunlukla derinlere işlemiş ve üstesinden gelinmesi zor bir hal almıştır. Bu inançlar, kadının samimiyetini ya da duruma ilişkin sorumluluğunu ölçerken de etkisini göstermektedir. Halbuki; kadın da, bir insan değil midir? Üstelik toplumun yarısını oluşturan bir kesimdir. Erkek niye varsa; kadın da onun için vardır. (Vural Dinçkol, 2003: 105)

Bürokratik boşluklar ya da sağlık, suç ve adalet sistemleri arasındaki koordinasyonsuzluk nedeniyle kadınların ihtiyaçları maalesef göz ardı edilmektedir. Bazı ülkelerde doktorların tecavüze uğramış ya da hırpalanmış kadınları, mahkeme ya da polis izni olmadan tedavi etmeleri yasaklanmıştır. Bu da, yine bir systemsizlik göstergesidir. Zaten kadınlar, kendilerini suçlu hissetmektedirler. Gerçek suçlular, onlara şiddet uygulayan erkekler olsa bile... Hal böyleyken; bu şekilde kadınlar, daha da zor durumda kalmaktadırlar. Maalesef bu durum, çoğu zaman değişmemektedir.

Kaldı ki; bu süre içerisinde fiziksel delillerin çok büyük bir kısmı kaybedilmektedir. (Yetim ve Şahin, 2005: 51) Başka ülkelerde de, sadece mahkemeye tayin edilen adli tıp doktorlarının söz konusu suçun kurbanlarını muayene etmeye izinleri vardır. Sevk etme hizmetlerinin bulunmayışı, sağlık çalışanları ve bu hizmetler arasındaki koordinasyon eksikliği kadınların gebelikten acilen korunma ve tarama gibi

işlemlerin de dâhil olduğu gerekli tıbbi bakımı almaktan alıkoymaktadır. Bunlar ise; bugün şiddetin önündeki en büyük sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.1.4. Cinsiyete Dayalı İstismarın Kişisel Gelişime Etkileri

Kadına karşı şiddet, kadının sosyal hayata katılımını engellemekte ve toplumların ekonomik durumlarını da kötü yönde etkilemektedir. Kadının sosyal hayata katılımı, şiddet olgularında önemli bir rol oynamaktadır. Kadına karşı şiddet, gelişim projelerine katılma sürecinde bir sorundur. Sosyal ve ekonomik gelişimin katkısını da azaltmaktadır.

Meksika’da yapılan bir çalışmada, kadınların neden sıklıkla gelişim projelerine katılmaya son verdikleri incelenmiştir. Sonuç olarak ise; başlıca nedenin erkelerden gelen tehditler olduğu bulgusu elde edilmiştir. Erkekler eşlerinin artan şekildeki güçlerini, onlar üzerinde sahip oldukları kontrole bir tehdit olarak algılamakta ve bunu yeniden elde etmek için de, eşlerini dövmetedirler. (Oral, 1996: 76).

Papua Yeni Gine’deki bazı erkekler eşlerinin toplantılara gitmelerini engellemek için onları eve kilitlemişler, vasıtalara binmelerini engellemişler ya da eve doğru peşlerinden gelmişler, hatta onları sürüklemişlerdir. Erkekler kadınların toplantılara katılımını önleyerek, toplantıların onlara kazandırdıkları yararlarından onları mahrum etmişlerdir. Çünkü karşılarında güçlü duran ve haklarını savunan bir kadın istememektedirler. Yoksa o çok sevdikleri şiddeti uygulama imkânları kalmamaktadır. Erkekler için ideal olan kadın profili, aciz olanlardır.

Şiddetten kaçınmak için pek çok kadın, davranışlarını partnerlerince kabul edilebilir olarak düşündükleri şekle uydurmak için değiştirmektedirler. Bu da aslında kadınları, kendi gardiyanları haline getirmektedir. Bilerek ya da bilmeyerek, erkeklere çanak tutmaktadırlar. Örneğin; Papua Yeni Gine’de Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan bir çalışmada kadın öğretmenlerin terfi almaktan vazgeçmelerinin başlıca nedeninin, bu

durumun eşlerinin daha fazla şiddet uygulamasına yol açacağını düşünmelerinden kaynaklanmaktadır. Zira erkekler, kendilerinden daha üstün bir pozisyonda olan kadınlardan da hoşlanmazlar. Tek hâkimin kendileri olamamasından ve otoritelerinin sarsılmasından korkarlar.

Söz konusu bu korkularsa; kazanılanları azaltmanın yanında, kadının sağlığı ve aileleri üzerinde olumsuz etkilere de neden olabilmektedir. (Ünsal, 1996: 32) Mesela; tecavüz korkusu, Sudan sınırı kamplarında yaşayan mülteci Etiyopyalı aileler arasında yetersiz beslenmeye yol açmıştır. Yapılan bir araştırmaya katılan mülteci kadınlar, çocukları için çok az besin hazırlayabildiklerini; çünkü dışarıda yiyecek toplarken, tecavüze uğramaktan korktuklarından söz etmişlerdir. Gerçekten de 2-3 saatlik yakacak toplama sırasında, pek çok kadın tecavüze uğramıştır.

Aile içi şiddet kadının kazancı ve çalışmaya devam etme yetisi üzerinde tutarlı bir etkiye sahip gibi görünmektedir. Chicago'daki çalışmada aile içi şiddete konu olan kadınların işsiz geçen dönemler yaşamaları, daha çok iş değiştirmeleri ve iş performanslarını etkileyecek fiziksel ve ruhsal problem yaşama olasılığının büyük olduğunu ortaya koymuştur.

ABD'deki bulgular çocuklukta istismar yaşamış olmanın da, kadının eğitim düzeyini ve gelirini düşüren bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan bir çalışmada çocukken cinsel istismara uğramış kadınların kazancının, istismara uğramamış kadınlardan maruz kaldıklarının şekline ve faillerin sayısına bağlı olarak yıllık % 3 ile % 20 arası daha az olduğunu bulmuştur. Yabancı kişiler tarafından cinsel istismara uğrayan kadınlar için ise; bu olayın gelir üzerindeki etkisi doğrudan olmuştur. (Vural Dinçkol, 2003: 100)

Şu şaşırtıcı olmamalıdır ki; çocukluk ya da yetişkinlik dönemlerinde fiziksel ya da cinsel istismar yaşamış kadınlar, sağlık hizmetlerini diğer kadınlardan daha çok kullanılmaktadırlar. İstismar kurbanları yaşamları boyunca diğer kadınlardan daha fazla olmak üzere ameliyat olmakta, hastane ve eczane kapılarını daha sık aşındırmaktadırlar. Çünkü hem beden sağlıkları, hem de ruh sağlıkları tehlike altına girmektedir. Bu

nedenle, yardıma daha çok ihtiyaçları vardır. Tabi buradaki yardım, sadece maddi bir yardım demek değildir. Asıl yardım, manevi anlamda destek olmayı da kapsamaktadır.

3.1.5. Çoklu Ataerkil Talepler

Kadın - erkek eşitliğinin Türkiye'nin modernleşme projesinin ayrılmaz bir parçasını oluşturduğu kabulü ile Cumhuriyet kurulduğunda bu amaca yönelik hukuksal ve kurumsal tedbirler alınmış olmasına karşın; günümüzde kadınların temel gelişim göstergeleri içler acısıdır. Çünkü kadınlara yönelik şiddetin her biçimi son derece yaygındır. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ndeki kadınların durumu kaygı uyandırıcıdır. (Oral, 1996: 94) Eğitim, istihdam, bilgi edinme, sağlık hizmetleri ve adalete sınırlı bir şekilde erişiyor olmaları bu kadınların vatandaşlık haklarının, varlık koşullarını müzakere edebilme ve sorunlarına çözüm arama imkânlarının büyük ölçüde kısıtlanmasına neden olmaktadır.

Namus, Türk toplumunda önemli bir değer teşkil etmektedir. Kadınlar ve cinsellikleri üzerinde sıkı bir denetim kurulmasına hizmet etmektedir. Buna göre; aile bütün mensuplarının namus kuralına riayet etmesini sağlamak zorunda kalmaktadır. Zira ihlaller ya da ihlal edildiğine ilişkin söylentiler, bütün ailenin "lekesi" olarak algılanmaktadır. Bu lekelerin ne pahasına olursa olsun; gerektiğinde cinayetle temizlenmesi gerekebilmektedir. Geleneksel toplum yapısı, bunu gerektirmektedir. "Kısacası; şiddeti doğuran birçok faktör mevcuttur. Toplumdan topluma, insandan insana, bu şiddetin etkileri değişmektedir." (Tezcan, 1996: 108)

"Töre ve namus cinayetleri sorunu, yalnızca Türkiye'ye özgü değildir. Dünyanın pek çok ülkesinde halkın karşı karşıya kaldığı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkelerin yapılarına göre töre ve namus anlayışı, derecesi ve algılanışı farklılık göstermektedir." (EARGED, 2008: 8) Çünkü her toplumun niteliği birbirinden farklıdır. Birisine göre normal sayılan bir davranış, bir başkasına göre anormal sayılabilmektedir.

Namus, Türk toplumunda önem taşıyan bir değerdir. Kadınlar ve kadın cinselliği üzerinde katı bir denetim kurulmasına hizmet etmektedir. Kadınlar açısından namus kurallarına uymak; “edepli” giyinmek ve davranmaktan evlenene dek bekâretini korumaya, görücü usulü evlenmeyi kabule ve kendisinden yaşlı bir akrabanın izni bulunmaksızın veya eşliğinde olmaksızın evden çıkmamaya dek çeşitlilik gösterebilmektedir. Namus kavramı, töre adıyla teamül hukukunun bir parçası olacak kadar önem taşımaktadır. Özellikle de, Doğu toplumlarında “bekaret” gibi kavramlar çok önemlidir. İnsanlar bu uğurda hem ölmekte, hem de öldürülmektedirler.

Namus, kolektif kimliğin ayrılmaz bir parçası olarak sunulmaktadır. Yani kolektif ilişkilere dayalı bağlar, namus ideolojisini pekiştirmekte ve sağlamlaştırmaktadır. Kadınlar ve birincil dereceden akrabaları, töre kurallarının düzenine hapsedilmiş durumdadırlar. Töre, her şeyi sarıp sarmalamaktadır. Yalnızca kadınların değil, erkeklerin / bu düzenin bekçilerinin ve kadınlarla erkekler arasındaki ilişkilerin ahlâk düzenini de kontrol altında bulundurmaktadır. Dolayısıyla namusa riayet, toplumsal bir mesele haline gelmektedir. (Mojah ve Abdo, 2006: 53)

Aşiret bağlantıları, törenin etki alanını genişletmekte ve kadınların şiddetten kaçmasını zorlaştırmaktadır. 1997 yılında “Şanlıurfa İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü” ’nden koruma talebinde bulunmuş olan 18 yaşındaki bir kadının yaşadığı olaylar, buna örnek oluşturmaktadır. (Ertürk, 2006: 202)

Silahlarını kuşanmış aile üyeleri kadının ailesine geri verilmesini talep etmişler; ancak kadın Ankara’da bir sığınma evine gönderilmiştir. Şanlıurfalı bir Bakan, kadının yerini bulmaları için aileye (belki de iyi niyetle) yardım etmiştir. Ardından aile sığınma evine gelmiş ve kuzeniyle evlenmesi halinde kadına zarar vermeyeceklerine söz vermişlerdir. Kadın bunu kabul etmiş ve evlilik gerçekleşmiştir. Kadın Şanlıurfa’ya dönmesinden 6 ay sonra ise; maalesef babası tarafından öldürülmüştür.

3.1.6. Namus Cinayetleri Kıskaçında Kadın Şiddeti

Kimi zaman filmlerde Batılı bir seçkin ya da soylunun onurunun zedelendiği gerekçesiyle muhatabına düello teklif ettiğini görürüz. Sonunda ise yer ve zaman kararlaştırılır, kılıçlar çekilir, silahlar patlar, biri ölür diğeri kalır, böylece onur meselesi çözüme kavuşturulmuş olur. Düello yöntemiyle kurtulan onur kişisel onurdur, bir üçüncü kişiyi ilgilendirmez bu sorun.

Peki, Ortaçağ Avrupası'nda onuru kurtarmak için bu yöntem uygulanırken; Doğu'da neler oluyordu? Kısacası onur savaşında nasıl bir yöntem uygulanıyordu? Hemen belirtelim: Doğu'da çok farklıydı bu fotoğraf. Bir kere söz konusu edilen onur, kolektif onurdu. Ayrıca onur savaşında düello yönteminden birçok yönleriyle ayrılan başka bir yöntem daha uygulanıyordu: O da, kan davasıydı... (Töre Cinayetleri: Kadın, Mevzuat ve Töre Paneli, 1999: 15)

Bir grubun onurunu kurtarmak için aileden seçilen erkek çocuk, alınan kararı yerine getiriyordu. Bu karar ölümdü. Böylece hem kolektif onur kurtarılıyor, hem de ölenin öcü alınıyordu. Yani kan, kanla temizleniyordu. Sonuçta da bitmeyen düşmanlıklar sürüp gidiyordu. Aile ya da oymaktan bir kadının namusu söz konusu olduğunda namus kanla temizleniyordu. Çoğu zaman bu yöntemin kurbanları da kadınlar oluyordu.

Batı'daki düello Ortaçağ kapandığında tarihin karanlık yerini alırken; Doğu'da kan davası bütün acımasızlığıyla devam ediyordu. Ülkemizde de terk edilmemişti bu yöntem. Ne yazık ki; bugün de yaşıyoruz aynı olguları.

İşte asıl sorun budur !!! 2000'li yıllara gelmişiz diyoruz. Modernleşme ve çağdaşlaşmadan bahsediyoruz. Buna karşın, ilkel toplumlarda yaşanan bu vakanın halen yörelerimizde yaşanıyor olmasıdır işte asıl sorun... Çünkü şiddetin kültürel kökleri incelenirken; namus ya da töre cinayetleri ile sıkça karşılaşmaktayız. Bir şiddet biçimi olarak namus cinayetleri, Türk toplumunun kültüründen özellikle değer sisteminden kaynaklanmaktadır. Kentleşme ile birlikte kentlere gelen bu tür cinayetler, genellikle alt toplumsal katmanlar arasında yaygındır.

Bir kere Akdeniz havzasının az gelişmiş toplumları hala kır kökenli sosyal değerlerin etkisini taşır ve sürdürür. Bu yörelerde yerleşik gelenek ve görenekler bir erkeğe çeşitli misyonlar yükler. (Mojab ve Abdo, 2009: 83) Şöyle ki; kendisinin ve ailesinin şerefine sahip çıkmak, kadının da cinsel saflığını ya da namusunu korumak gibi... Nitekim bu beklentiler kadında cinsel utanç, erkekte ise erkeklik olarak belirir.

O halde gerek erkek, gerekse kadın açısından sorumluluklar şu şekilde belirlenir: Erkek açısından erkekçe tutumlar takınmak ve erkekçe davranmak, kadınlar açısından ise dinsel sakınmaya önem vermek ve hareketlerini utanç kavramıyla sınırlamak bir namus borcudur. Bu borç önce aileye, sonra da topluma yöneliktir. (Töre Cinayetleri: Kadın, Mevzuat ve Töre Paneli, 1999: 36)

Namus cinayetlerinde söz konusu olan, sert ve acımasız törelerdir. Töre, sosyolojik bir kavram olan toplumsal normlar içinde yer alır. Toplumsal değerlerden, normlardan sapmalar genellikle sert ve acımasız yaptırımları içerir. Ataerkil toplumlarda kadının iffeti, erkeğin namus ve şefi sayılır. Kadınlar bu yapı içerisinde düşük bir statüye sahiptir. Böylece kadın cinselliğine aşırı derecede bir değer atfedilmiştir. Töreler, hayatın içindedir. İnsan ile hayatın gerçekleri, hayatta oluşan kurallardır. (Mojab ve Abdo, 2006: 96) Bunlar sosyo-ekonomik şartlar içinde kendilerinden oluşurlar. Uzun zaman yürürlükte kalır, daha sonra kendilerinden değişime uğrarlar. Bunların yaptırımları ayıplama ve dışlamadır. Aileden atma, toplumun dışına itme, en acısıysa giderek öldürmedir.

Adam öldürme örf, adet ve töre gereği gerçekleşmesi ekonomik yönden kapalı toplumlarda olan bir vakadır. Daha ziyade tarıma dayanan ekonomilerle beslenen toplumlarda görülür. Bu toplumlarda aile birdir ve geniştir. Aile fertleri, aile reisinin hâkimiyeti altındadır. Aile reisinden sonra, çoğunlukla büyük kardeşin sözü geçer. İkinci egemen odur. Kız kardeşlere göre erkek kardeşler egemendir. Yani söz sahibi konumunda olan erkeklerdir.

Ailede kazanç birdir ve müşterektir. Aile reisinin emrine göre, kazançlar harcanır. İş hayatı tarıma dayanır. Hayat topraktan kazanılır. Aile çoğu zaman, kendi ihtiyacını kendisi topraktan üretir. Genelde erkekler ailenin hayatını kazanır; kadınlar

ise örfi ve dini yaşam gerçekleri gereği erkeğe bağlıdırlar. Buna bağlı olarak, erkek egemen bir toplum hâkimdir. Dolayısıyla da, namus olgusu çok fazla ön plana çıkmaktadır. Çünkü namus, beraberinde töreyi de getirmektedir. Töre ise; bir toplumun benimsediği ve o toplumda yerleşmiş davranış kalıplarıdır. (Topaloğlu, 2009: 135)

“Kadınların namusu, ailenin şeref ve ihsanıdır. Kişiler arasında mesafe yoktur. Kişiler dışa karşı bir bütündür. Tek başlarına hareket etmezler. Özgüvenleri zayıftır. İçlerinden birisine yapılan kötülük, hepsine yapılmış sayılır. Birisinin yaptığı örf ve töreye aykırı hareket, hepsinin adını lekeler.” (Mojab ve Abdo, 2006: 126) Kadın cinselliğinin soyut ve sembolik değerinin yoğunlaştığı asıl husus, evlilikten önce bekâretin titizlikle korunmasıdır. Böyle bir sistemde bekâretin normlara uyulmadan yitirilmesi, cinayetlere yol açabilmektedir. Akdeniz ve Orta Doğu kültürlerinde bu böyledir. Ayrıca bekâretin kutsallığı da kültürel bir değerdir.

Ekonomik yönden dışa kapalı aile bireylerinin başkalarının işinde sürekli çalışmadığı endüstri toplumuna entegre olamamış aileler, grup zihniyeti taşıyan ailelerdir. Aileden birisi öldüğünde, tüm aile fertleri arasında bir boşluk doğar. Bu boşluğun diğer yüzü intikamdır. İntikam duygusunun yanında, tatmin edilmek istenen örf ve hınç duygusu vardır. Bu da ancak ölüme ölümdür. Öte yandan ölüme ölüm ile aile, failin mensup olduğu aile karşısında varlığını ve aileye eşitliğini kanıtlayacaktır. Aile karşısında aciz olmadığını ve ondan korkmadığını kanıtlayacaktır. İşte kan davasının kaynağını budur !!! (Töre Cinayetleri: Kadın, Mevzuat ve Töre Paneli, 1999: 48)

Törelere göre; namusa ihanet etmenin sonucu ölümdür. Bu ölüme ise; aile meclisi karar vermektedir. Yalnız aile meclisinin toplanması da, başlı başına birer sorundur. Şöyle ki; kararı kimin vereceği, hangi oranda ceza uygulanacağı vs. konuları aile içerisinde tartışmalara neden olmaktadır. (Topaloğlu, 2009: 138)

Keza evlenen kadının evlendiği evde mutlu ve geçimli, eşine sadık olması da aile şerefiyle ilgilidir. Çünkü kadın eşine sadık olmak zorundadır. Eşine sadık olmayan kadının cezasını da ailesi verir. Aile içinde kadının namusundan aile erkekleri

sorumludur. Irzına geçilen, terk edilen, peşinde dolanılan, kendisine sarkıntılık edilen kadının ailesi bunların intikamını alır ve failden hesabını sorar. (Soyaslan, 1999: 72)

Bilindiği gibi “*Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi*” her bireyin yaşama hakkının olduğunu; özgür ve güvende olmasının gerekliliğini; hiç kimsenin şiddet, işkence, insanlık dışı ve aşağılayıcı davranışlara maruz ve mağdur bırakılmayacağını belirtir. (Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi) Ne var ki bu belirlemeye karşın; insanlığın yarısını oluşturan kadınlar, dünyanın her yerinde ezilen bir konumdadırlar.

Yaşama hakkının ortadan kaldırılması da dâhil olması üzere gerek toplumsal alanda; gerekse aile içinde dayak, cinsel istismar, taciz, tecavüz, ensest gibi çeşitli biçimlerde şiddete maruz kalmaktadırlar. Kadının aile kurumu içinde karşılaştığı şiddet, kadınların karşı karşıya kaldığı şiddet türleri içinde özel bir yer tutar. Bu şiddetten yoğun bir biçimde etkilenen kesim ise, özellikle kız çocukları ve kadınlardır. Birleşmiş Milletler “*Kadına Karşı Şiddetin Engellenmesi Bildirisi*” nde, şiddete dair şu tanımlamayı yapmıştır;

“İster özel, ister toplumsal yaşamda olsun tehdit, cebren ya da keyfi olarak özgürlükten alıkoymak da dâhil olmak üzere kadına fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar ve acı veren ya da verebilecek cinsiyete dayalı her türlü hakaret...” (Kadına Karşı Şiddetin Engellenmesi Bildirisi)

İşte kadına yönelik şiddet, dünyanın gözünde böyle nitelendirilmektedir. Burada temel konumuz olan namus cinayetleri de, aile içi şiddet türleri içinde yer alan en insanlık dışı olayın başında gelmektedir. Kadınları yok saymaktadır. Oysa ki; her insan tek ve biriciktir. Erkeklerin kendi özgürlükleri varsa; kadınların da vardır. Bunu yasalar belirtmektedir.

3.1.7. Namus Adına İşlenen Cinayetlerin Hususiyeti

Namus adına öldürülen kadınlar, son 10 yıl içerisinde Türkiye kamuoyunda yoğun tartışmalara konu olmaktadır. Her ne kadar; bu cinayetler üzerine sistematik veriler bulunmuyorsa da, sivil toplum kuruluşları her yıl kadınların ve bazen erkeklerin de namussuz addedilen davranışlardan ötürü öldürüldüğü onlarca vakayı belgelemektedirler.

Dicle Üniversitesi'nden Profesör Aytekin Sır tarafından Güneydoğu Anadolu'da 336 erkek ve 94 kadının katılımıyla yapılan 2005 tarihli bir araştırma, katılımcıların % 37,4'ünün kadının zina yapması halinde öldürülmeyi hak ettiğine inandığını göstermiştir. “Emniyet Genel Müdürlüğü” yakın bir tarihte, 2000 - 2006 yılları arasında polisin görev yetkisi altındaki kent bölgelerinde işlenmiş olan 1.091 töre cinayetine ilişkin olarak takdir edilecek bir anket gerçekleştirmiştir. (Emniyet Genel Müdürlüğü, 2007)

Buna göre; öldürülen toplam 1.190 kişiden 480'i kadın, 710'u ise erkektir. Bu cinayetlerin yaklaşık 1 / 3'ünamusa, diğer 1 / 3'ü aile içi anlaşmazlıkla, % 10'u da kan davasıyla ilişkilendirilmiştir. Geri kalan olaylar ise; tecavüz, görücü usulü evliliğe ilişkin uyuşmazlıklar vs. gibi... olaylarla bağlantılı bulunmuştur. Ayrıca bu araştırma, söz konusu cinayetlerin çok büyük bir kısmının yüksek göç alan bölgelerde (Ankara, İstanbul, İzmir vs. gibi...) işlendiğini; ancak sanıkların ve kurbanların % 50'sinin doğum yerinin Güneydoğu ve Doğu illeri olduğunu ortaya koymuştur.

Namus cinayetlerini kadına yönelik diğer şiddet biçimlerinden ayıran en önemli etken; bu cinayetlerin tasarlanarak işlenme biçimidir. Uzak akrabaları da içerebilen bir aile meclisi, cinayetin gerçekleştirilmesine karar vermekte ve bunun nasıl yapılacağını planlamaktadır. Cinayeti işlemek üzere, genellikle genç bir delikanlı ya da erkek çocuk görevlendirilmektedir. Çünkü genç sanığın daha hafif bir ceza alacağı varsayılmaktadır.

Bu cinayetler, genellikle çok ciddi bir ahlâksızlıkta bulunmuş olduğu düşünülen bir kadına yönelik olarak verilen ceza olarak yansıtılmaktadır. Lakin bu cinayetlerin işlenme biçimi, bu eylemlerin esasen ataerkil imtiyazları güçlendirmek amacıyla kadınlara korku salma maksadı taşıdığını ortaya koymaktadır. Üstelik bu cinayetler,

genellikle bir kadının zina yaptığı varsayımına dayalı rivayet ve dedikodulardan kaynaklanmaktadır. Bu utanç verici davranışın ispatı da, çok büyük bir önem taşımamaktadır. Zira asıl nokta; toplumun günah anlayışı ve bu günah ile ailenin sosyal konumuna meydan okunmuş olmasıdır. (Ertürk, 2006: 207)

Namus cinayetleri ile ilgili olarak kamuoyunun sesi, özellikle “*Ceza Kanunu Reformu Süreci*” ’nde duyulmaya başlamıştır. Bu reform sonucunda da, töre cinayetlerine ömür boyu hapis cezası getirilmiş ve ceza indirimi kaldırılmıştır. “*Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)*”, 18 Mayıs 2005 tarihinde namus cinayetleri ve kadınlara ve çocuklara yönelik şiddet konusunda bir “*Araştırma Komisyonu*” oluşturmuştur. Bu süreçte, kapsamlı bir çalışma yürütmüş ve tespitleri sunulmuştur.

3.1.8. Şiddet, Ataerkil Baskı ve İntiharlar Arasındaki Bağlantılar

Şiddet insan hayatını, çok büyük oranda etkilemektedir. Çünkü sadece fiziksel şiddet yoktur. Bunların dışında ağır psikolojik baskılar, kadınları daha fazla yıpratmaktadır. Şiddet korku, yalnızlık, düşük özgüven, özerklik kaybı vb. gibi sorunları da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla bu sorunlar, insanları ölüme sürükleyebilmektedir. (Erdoğan ve Diğerleri, 2009: 822)

Kayıtlara geçen kadın intiharları arasında, zorla intihar ve cinayet vakalarının gerçekten de mevcut olduğuna inanmak için yeterli sebep bulunmakla birlikte; intihar vakalarının çok büyük bir kısmı muhtemelen doğrudan cezai sorumluluk içermemektedir. Ancak pek çok olayda aile üyeleri ve daha geniş anlamıyla toplumun çeşitli ölçülerde ahlâki sorumluluğu mevcuttur.

En başta, intihar etmiş olan kişilere bu yola neden başvurduklarını sormak mümkün olmadığından intihar sebeplerinin hepsini idrak edebilmemiz olanaklı değildir. Genellikle kişisel, ailevi ve sosyo - kültürel faktörler bir araya gelmektedir. (Ertürk, 2006: 210) Kadına yönelik şiddet ve kadın intiharları arasındaki ilişkiler konusunda

dünya çapında pek az araştırma yürütülmüştür. Resmi istatistikler fiziksel ya da psikolojik şiddeti, genellikle intihar sebeplerinden birisi olarak saymamaktadır. Türkiye’de kadına yönelik daha önce gerçekleştirilmiş şiddet eylemlerinden kaynaklanan vakalar, muhtemelen aile içi geçimsizlik, duygusal ilişki ve istediği kişiyle evlenememe kategorilerinden birisinin altında kaydedilmektedir.

Şanlıurfa’nın Siverek İlçesi yakınlarındaki bir köyde meydana gelen bir olay, bu duruma örnek teşkil etmektedir. Üniversiteye hazırlanan bir genç kız, genç bir erkek ile el ele görülmüştür. Halk arasında bu kızın evlilik öncesi, cinsel ilişkiye girdiği yolunda dedikodular dolaşmaya başlamıştır. Aile meclisinin toplanarak kızı bu konuda sorguya çekmesinin ardından, genç kız uyku hapi alarak intihara teşebbüs etmiştir. Bunun üzerine ise; dedikodular daha da çoğalmış ve aile delikanlının ailesine berdel teklif etmeye karar vermiştir. Genç kız bu erkek ile evlenmeyi reddedince, ağabeyine kızı öldürmesi emri verilmiştir. Ağabeyi bu emre karşı gelmiş ve kız kardeşini köyden birlikte kaçırmaya ikna etmiştir. Genç kız, bu durumun ailesi üzerinde yaratacağı sıkıntıyı düşünerek bir el bombası ile hayatına son vermiştir. (Başbakanlık – GAP İdaresi, 1994)

Örnek niteliğindeki diğer bir olay ise; Şanlıurfa’nın çoğunlukla kırsal alandan gelen göçmenlerin oturduğu yoksul bir mahallesinde yaşayan 32 yaşındaki Şükran’ın hikâyesidir. Şükran 13 yıl önce, kocasıyla dini nikâhla evlendiğini ve yedi çocukları olduğunu söylemiştir. 16 yaşındaki kızı, başına kötü bir şey gelmesini engellemek için yine dini nikâhla evlendirilmiştir. Şükran bir gün, kocasının ikinci bir evlilik yaptığını ve kendi evlerine yakın bir yerde ikinci eşi için bir ev kiralamış olduğunu öğrenmiştir.

Her ne kadar Şükran ve çocukları kocadan ayrı yaşıyorlarsa da, kocasıyla ara - sıra cinsel ilişkiye girdiğinden hamile kalmıştır. Kocasını Şükran’ı zina yapmakla suçlamıştır. Bu suçlama DNA testiyle çürütülmüş ve kocası iftira atma suçundan mahkûm olmuştur. Bunun karşılığında da, kocasının akrabaları Şükran’a taciz ve şiddette bulunmuşlardır. En nihayetinde ise; Şükran fare zehri içerek intihara kalkışmıştır. Ancak kurtulmuş ve yaşama arzusunu yeniden kazanmıştır. Bugün için Şükran oldukça güçlü ve yaşama bağlı görünmektedir. Hatta çocuklarına iyi bir yaşam sunabilmek için var gücüyle çalışmaktadır. (Başbakanlık – GAP İdaresi, 1994)

Ataerkil baskılar ile kadın intiharları arasındaki bağlantılar, bir dizi akademik çalışma ile de gözler önüne serilmiştir. Örneğin; 2001 yılında Batman'da meydana gelen 31 intihar kurbanının aile üyeleriyle yürütülen bir araştırma, kurbanların çoğunun yoğun bir biçimde ataerkil baskıya maruz kaldığını gözler önüne sermiştir. Bu baskının tam bir toplumsal tecride yol açtığı gözlemlenmektedir. Kurbanların yalnızca % 10'u hissettikleri çaresizlik hakkında bir başkasıyla konuşmuştur. Görüşülen ailelerin % 66'sı da, kızların kocalarının aile, akraba ya da çöpçatanlar tarafından seçilmesi taraftarıdır. % 90'ı ise; kızlarının erkek arkadaşı olması fikrine karşı çıkmaktadır. (Ertürk, 2006: 211) Başka araştırmalar, intihara eğilimli davranışlar ile zorla bekâret testi uygulaması veya çocuklukta cinsel tacize uğramış olmak gibi faktörler arasında bağlantılar bulunduğunu göstermektedir.

Kuşaktan kuşağa aktarılan her zaman basitçe şiddetin kendisi değil, bu durumu çevreleyen duygusal atmosferdir. İçselleştirilen öfke, korku ve çökkünlük duyguları, kişinin tutum ve davranışlarını yaşam boyu etkileyebilmektedir. Şiddet ve ihmal sonucu oluşan intrapsişik yapı, çoğu kez yine çeşitli biçimleriyle şiddeti doğuran bir saldırganlık kaynağı oluşturmaktadır. Aile içerisinde şiddete maruz kalan çocukların çoğunluğu, büyüdüklerinde şiddet uygulayan eşlere ya da ana babalara dönüşmeseler de, şiddet uygulayan yetişkinlerin büyük bölümünde çocuklukta aile içi şiddete maruz kalma öyküsü saptanmıştır. (Kaufman ve Zigler, 1987)

3.1.9. Şiddet Noktasında Medyanın Rolü

Medya, anlama ölçülerimizi ve eylemlerimizi biçimlendiren önemli bir iletişim ve toplumsallaşma aracıdır. Medyanın en önemli ögesi olan televizyon (TV) izleyicilerin hiç farkına varmadan başka toplum ve kültürlerin yaşam standartlarını, yaşam biçimlerini, birbirleri ile olan ilişkilerini, davranış kalıplarını, sosyal sorunlarını, tüketim alanları konusundaki bilgiler ile donanmalarını sağlamaktadır. Hatta 1980'li yılların ortalarında ABD'de yapılan bir çalışmada, katılımcıların % 65'i dünya görüşlerinin temel olarak, televizyon aracılığıyla biçimlendiğini belirtmişlerdir. (Ayrancı ve Diğerleri, 2004: 133)

Son zamanlarda, televizyonun izleyenler üzerindeki etkilerini gösteren çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda ortaya çıkan etkiler fiziksel, ruhsal ve cinsel saldırganlığı, anti - sosyal kişilik yapısını, asiliği, isyankârlığı, daha çabuk öfkelenmeyi, suistimali, cezalandırmayı, alkol ve sigara kullanmayı, yemek yeme alışkanlıklarındaki değişiklikleri kapsamaktadır. (Armutçu, 2007: 67) Ayrıca çok fazla televizyon seyreden çocuklarda yağlı, şekerli yiyecek reklamlarından dolayı yeme alışkanlıklarının bozulduğu ve çok geç yatmaktan dolayı da gelişimlerinin geri kaldığı ve gündüz daha az başarılı oldukları üzerinde durulmaktadır.

Zira televizyonun en büyük tüketici kitlesi çocuklardır. Günümüzde çocuklar, günlük yaşamları içerisinde çok uzun süre televizyona bağlı kalmaktadırlar. Çocuklar en iyimser olasılıkla 3 - 4 yaşından başlayarak, 12 - 13 yaşına kadar günde ortalama en az 1 - 2 saat televizyon izlemektedirler. , televizyonlar en yıkıcı etkisini, etkiye en fazla açık durumdaki çocuklar ve gençler üzerinde göstermekte; onların davranışlarına, sözlerine ve oyunlarına yansımaktadır.

Üstelik araştırmaların ortaya koyduğu bir başka gerçek ise; çocukların televizyonda yalnız çocuk izleyici kitlesi dikkate alınarak hazırlanmış çocuk programlarını değil de, yetişkinlere yönelik programları da izledikleri yönündedir. Özellikle yetişkinlere yönelik programları izlemelerinin çocuklar için olumsuz etkileri vardır. Bunlardan en önemlileri ise; şiddet ve olumsuz davranışlar (küfürlü dil kullanımı, alkol ve uyuşturucu kullanımı vs. gibi...) içeren programlara bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. (Armutçu, 2007: 68) Televizyon programlarını çok fazla izleyen, özellikle de şiddet içeren programları izleyen çocukların ileriki yaşlarda dikkat eksikliği ortaya çıkmakta; bilişsel, duygulanım ve davranışsal süreçlerinde olumsuz değişikliklere neden olmakta ve sonuçta da, izleyenlerde yaşam olaylarına karşı duyarsızlaşma başlamaktadır.

Şiddet; sosyo – kültürel, sosyo - ekonomik ve psikolojik boyutları ile kitle iletişim araçlarında ve özellikle de, televizyonlarda yer alırken; bireysel / toplumsal, yasal / yasal olmayan ya da fiziksel /sözel / ruhsal yönlerden toplumsal yaşama yansımakta ve toplumsal yaşamı etkilemektedir. Şiddet en geniş anlamıyla,

saldırganlıkla bağlantılı bir davranış biçimidir. Bu şekliyle şiddet; bir kişi ya da nesneye doğru yönlendirilmiş, yönlendirilişi kişinin istemediği ve o kişiyi tahrik edici, yıpratıcı bir eylemi, kimi zaman da eylemden kaçınmayı veya eylemsizliği içermektedir. Bu bağlamda fiziksel anlamdaki her türlü saldırı, şiddet tanımı unsurları arasında yer alırken; fiziksel olmayan kimi sözlü davranışlar da, bu tanım kapsamı altına girmektedir. (Ayar, 2010: 36)

Saldırganlık atılğan, zorlayıcı ve tecavüzkar davranışların bir bütünü olarak tanımlanmaktadır. Çeşitli yayınlarda saldırganlığın doğuştan var olan, sonradan öğrenilen ve çevreden gelen uyarılara bir tepki olduğuna ilişkin farklı görüşler öne sürülmektedir. Özellikle de, sonradan öğrenilen saldırganlığın artmasında medyanın oldukça önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Televizyondaki şiddet görüntülerini izleme, gelişimsel özellikleri dolayısıyla gerçek ile hayal ayırımını yapamayan küçük yaştaki çocukları olumsuz bir biçimde etkilemektedir. (Ayrancı ve Diğerleri, 2004: 137)

Televizyondaki şiddetin yalnızca çocuklar için söz konusu olmayan bir başka önemli sonucu da, şiddet içeren programların genel olarak yoğun bir biçimde yayınlanması dolayısıyla, “dünyanın güvensiz bir yer olduğu” na ilişkin bir “kültürleme” oluşturmaktadır. Bir başka önemli etki ise; çizgi filmlerde çoğunlukla bir sorun çözme aracı olarak şiddetin kullanılmasıyla ilgilidir. Şiddet filmlerini izleyen çocuk, kötülerini cezalandırmak adına da olsa; şiddetin “işe yaradığı” iletisini almakta ve “gözlemsel öğrenme” aracılığıyla şiddet davranışını benimseyebilmektedir.

Aile, çevre ve medyanın şiddeti besleyen en önemli etkenler olduğu bilinmektedir. Televizyon, çocukları ve gençleri her gün binlerce şiddet görüntüsünün edilgen alıcısı haline getirmektedir. Çocuk bu görüntüleri ekran karşısında bir ışık ve ses gösterisi ile monolog halinde izliyor olsa dahi, izlediği görüntüler çocuğun beynine işlenilmektedir. Bu yapılanmalar sağlıklı bir insan olabilmesi için, gerek duyduğu doğal duygusal gelişimini engellemekte ve çocuğun kendi gelişim sürecindeki düş gücünün önüne set çekmektedir.

Kaldı ki çocuklar; yetişkinliğe adım atarken rol modelleri aramaktadırlar. Bu modeller kimi zaman bir aile üyesi, kimi zaman sokaktan birisi ya da çocuğun seyrettiği film kahramanlarından birisi olabilmektedir. Örneğin; Nisan 1999'da ABD'nin Colorado Eyaleti'nde iki öğrencinin bir liseyi basarak 12 öğrenciyi ve bir öğretmeni öldürmesiyle sonuçlanan olayda, bu eylemi gerçekleştiren öğrencilerin katliamdan önce "Katil Doğanlar" filmini defalarca seyrettikleri öğrenilmiştir. ("Katil Doğanlar", 1999)

Televizyonun çocuklar üzerindeki etkisi ile ilgili olarak İngiltere'de yapılan bir araştırmada, yatılı okulda kalan 13 - 16 yaş grubundaki çocuklar ikiye ayrılarak bir gruba 15 gün süreyle yalnız komik ve sosyal programlar izlettirilmiş, ikinci gruba ise şiddet içeren filmler gösterilmiştir. Yapılan testler sonucunda birinci grupta hoşgörü, tartışma, iletişim ve gülme düzeyinin; ikinci grupta ise sözel ve fiziksel saldırganlık düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır. Bu çalışmada, televizyondaki filmlerdeki şiddetin sıklığının, süresinin ve türünün belirlenerek konuyla ilgili öneriler oluşturulması amaçlanmıştır.

Yine Türkiye'de yapılan ve tanımlayıcı özelliği olan bir çalışma ortaya konulmuştur. Buna göre; Türkiye'nin 5 farklı özel televizyon kanallarındaki (Kanal D, Show TV, ATV, Star TV, TGRT) filmler izlenmiştir. Rastgele seçilmiş filmlerdeki şiddet türleri çocukların en çok TV izleyebilecekleri hafta içi 16.00 - 21.30, hafta sonu ise 09.00 - 21.30 saatleri arasında toplam 80 adet yerli / yabancı film, toplam 5600 sn. süreyle izlenerek araştırma ekibi tarafından geliştirilen veri toplama formuna aktarılmıştır.

Hemşirelik bölümünden 5 öğrenci hemşireden oluşan çalışma ekibi, araştırmacılar tarafından şiddet ve türleri hakkında kısa bir eğitimden geçirilerek bilgilendirilmişlerdir. Çalışma ekibinin üyeleri belirtilen saatlerde 5 adet özel televizyon kanalının her birindeki filmleri seyrederek, bu sahnelerdeki şiddet türlerini ve sürelerini belirlemeye çalışmışlardır.

Rastgele olarak her öğrenci belirtilen saatler arasında herhangi bir günde herhangi bir saatte kendi sorumlu olduğu kanalını açarak film varsa, 70 saniye süre ile

izlemeye başlamış ve 70 saniye sonunda izlediği sahnelerdeki şiddet türü ve süresini veri toplama formuna aktarmıştır. Her film sadece bir kez izlenmiştir. Öğrenciler total süre 70 saniye olduğu için, her şiddet türünün başladığı ve bittiği süreyi saniye olarak forma kaydetmişlerdir. Veriler ise; SPSS 10,0 paket programı yardımıyla ortalamalar ve yüzdelik değerler kullanılarak değerlendirilmiştir.

Televizyon başta olmak üzere, medya şiddetinin çocuklar açısından etkileri en çok çalışılan konulardan birisidir. Varılan ortak sonuç; medya şiddeti ile sürekli iç içe olan çocuklarda anti - sosyal davranışların geliştiği yönündedir. Bu davranışlar oyuncaklara karşı şiddet gösterme gibi önemsiz davranışlardan, karşılaşılan problemlerin çözümünde şiddeti çözüm olarak görme, artmış düşmanlık duyguları, şiddet kurbanlarına karşı daha az sempati gibi ciddi davranışlara kadar değişmektedir.

Küçük çocuklar (2 - 6 yaşları arası) filmlerdeki canavarlar, hayvanlar ve doğal felaketlerin görsel imgelerinden korkmaktadırlar. Buna karşın; daha büyük çocuklar bu filmlerde gelişen olayları kendileri için daha gerçekçi bir tehlike olarak görmektedirler. Okul öğrencileri ve daha küçük yaştaki çocuklarda şiddetin etkileri üzerine yapılan çalışmalarda, sürekli şiddet programları izleyen çocukların şiddete karşı duyarsızlaştıkları ve ileride saldırganlıklarının arttığı belirlenmiştir. Duyarsızlaşma ortaya çıktığında ise; moral değerlendirme sürecinde bozulmalar olmaktadır. Çocuğun ileriki yaşamında düşünülmeden adımlar atılmaya başlanmaktadır. Bir başkasının durumunu algılama ve yaşama kapasitesi olan empati yok olmaya başlamaktadır.

Televizyondaki şiddet, yaratıcı ve aktif doğasından dolayı şiddetli olayların gerçek sonuçlarına izleyenleri duyarsızlaştırmakla empatiyi etkileyebilmektedir. Çünkü şiddetli programlar ile empatik cevap arasında güçlü bir ilişki vardır. Televizyon, evlerimizin bir parçası haline gelmiştir. Özellikle de, çocukların uzun süre yüz yüze kalabildikleri bir araç haline gelmiştir.

Tabi bütün bunlarla birlikte; televizyonun aynı zamanda dinlendirici ve eğlendirici bir yönü de vardır. Hatta bir eğitim aracı olarak da kullanılabilir. Bu nedenle televizyonun var olan gücü göz önüne alındığında TV'den tamamen kopmaya

çalışmak yerine, şiddet içeren programlardan uzak kalabilmenin yolları aranmalıdır. “*Amerikan Pediatristler Birliği*”, istenmeyen programları bloke edebilen bir programla çocuk sağlığı üzerine negatif etkisi olan programların bloke edilmesini önermişler ve çocuklar üzerine olumsuz etkisi olacak programların listelerini anne - babalara, hükümet yetkililerine ve eğlence sektörü çalışanlarına sunmuşlardır. (Amerikan Pediatristler Birliği, 2004)

Yine yürütülen çalışmalar göstermektedir ki; medyanın töre ve namus cinayetlerinin azalmasında olumlu bir rol üstlenmesinden ziyade, olumsuz yönünün ağır bastığını ifade edilmektedir. (EARGED, 2008: 86) Çünkü insanlar, görsel medya aracılığıyla özenme durumu yaşayabilmektedirler. Bu durumda ise; şiddet olayları daha sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Yapılan çalışmalara uygun olarak, çocukların genellikle taklit ederek öğrendikleri ve öğrendiklerini uygulamaya çalıştıkları dikkate alınır; televizyonun şiddetle ilgili olumsuz etkilerini en aza indirebilmek için, bir şeyler yapılmak zorundadır. Mesela; televizyon izleme süresinin günde 1 - 2 saat ile sınırlandırılması, çocukların televizyon seyretmeleri yerine okuma ve yaratıcı hobilere yönlendirilmeleri, aile bireylerinin de çocuğa örnek olabilmek amacıyla zaman zaman televizyonu kapatıp müzik dinleme ya da kitap okuma gibi farklı uğraşlarda bulunmaları, yine aile bireylerinin çocukların seyredeceği programların seçimine katılarak gördüklerinin anlamlandırılmasına yardım etmek amacıyla onlarla birlikte TV seyretmeleri bir başlangıç olabilir.

Yukarıda anlatılan ve anne - babaların başvurabileceği bu yollar, televizyon kanalları ile “*Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)*” tarafından yapılabilecek planlar ve alınabilecek önlemleri daha değerli kılmaktadır. Öncelikle televizyon kanalları; sorumlu yayıncılık anlayışı içerisinde çocukların televizyon izleyebilecekleri saatlerde çocuklar için, olumsuz içerik özellikleri taşıyan yayınlara yer vermemeyi bir sorumluluk bilinci olarak görmelidirler.

Ayrıca konuyla ilgili kişiler ya da yetkili kurumlar tarafından 3 ay, 6 ay ya da 1 yıllık yayım dönemini temsil edecek çocuk programlarının da bu açıdan inceleneceği çalışmaların yapılması yararlı olacaktır. Çünkü televizyon şiddet sadece çocukları değil, yarının büyüğü olan çocuklar aracılığıyla toplumun geleceğini de etkilemektedir. Bu nedenle toplumdaki her meslek grubunun bu konuya daha duyarlı olması gerekmektedir. (Ayrancı ve Diğerleri, 2004: 140)

3.1.10. Türkülerimizde Bile, Kadın Şiddeti

Yapılan bir araştırmaya göre; kadına yönelik şiddet, yüzyıllar önce türkülerimize de konu olmuştur. Kadına yönelik şiddet olaylarına farklı bir bakış açısı getiren Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Bülent Alaner, yüzyıllar önce Anadolu türkülerinde de kadına yönelik şiddetin anlatıldığını söylemiştir. Alaner, türkülerin Anadolu insanının yaşam biçimini anlattığına dikkat çekerek, "Kadına şiddet içeren öğeleri de, türkülerimizde bundan dolayı bulabiliyoruz." demiştir.

Türkiye'de medyada her gün yer bulan kadına yönelik şiddet haberleri insanlar tarafından tepki ile karşılanırsa da, en çok okunan haber olmaya devam etmektedir. Şiddet olaylarının perde arkasını araştıran Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Bülent Alaner, ilginç bir tespiti ortaya çıkartmıştır.

Türkülerdeki kadına şiddet içeren bölümlerin anlamlarını araştırmak için yola çıkan Alaner, öncelikle türkünün insanlar için ne anlam ifade ettiğini saptamaya çalışmıştır. Türkülerin toprağa bağlı kesimlerde tarımla uğraşan insanların günlük yaşamını seslerle anlatma biçimi olduğunu belirlemiştir. "Türküler, köylünün ve çalışanın yaşam biçimidir." diyen Alaner, kadına yönelik şiddet içeren öğeleri türkülerde bulmanın mümkün olduğunu kaydetmiştir. Kadına yönelik şiddetin türkülerde illa ki de, fiziksel olarak var olmadığını ve dolaylı yollar ile de

anlatılabildiğini ifade eden Alaner'e göre; türkülerde kadınlar kendi çektiği acıları, yine kendi seslendirmeleri ile anlatmış ve vurgulamışlardır.

Özetle türküler kadınların çektikleri acı ve ızdırabı anlatmaktadır. "Türkülerimizde kadına şiddet içeren bölümlerin anlamları önemlidir." diyen Prof. Alaner'e göre; türkülerin çiftçinin, köylünün, kısacası tarımla uğraşan insanların günlük yaşamını sesler ile anlatma biçimini ifade ettiğini dile getirmiştir. Alaner, yine sözlerine şu şekilde devam etmiştir: "Bir köylünün yaktığı ağıt ya da tarlada saban sürerken yorulması türkülerde yansımıştır. Dolayısıyla türküler, bir yaşam biçimidir. Kadına şiddet içeren öğeleri türkülerimizde bundan dolayı bulabiliyoruz. Bir şiddet var ortada ve bu şiddet illa ki de, fiziksel olarak değil; dolaylı bir şekilde de var olabilir. Kadının çektiği acıyı, kadın kendi seslendirmesi ile insanlara anlatıyor. Kim tarafından yapıldığı belli olmayan bu anonim metinleri ve sözleri kadın gözüyle baktığımız zaman, bu şiddeti ortaya koyuyor."

Araştırma boyunca 3 bin türküyü incelediklerini belirten Alaner, yaptıkları eleme neticesinde bu sayının 75'e düştüğünü ve en son 12 türkü içerisinde kadına yönelik şiddet unsurlarının var olduğunu saptadıklarını söylemiştir. Alaner, "Bu kadar iletişim ağının olduğu ortamda türkülerin yok olma şansı yok tabii ki de... Anadolu'da derlenmeyi bekleyen pek çok türkü var. Bu türküler içerisinde daha da kapsamlı incelemeler yapılırsa; mutlak surette şiddet içeren öğeleri görebileceğiz." demiştir. Kadınların tarih boyunca ezildiklerini ve şiddete maruz kaldıklarını belirten Alaner, o türkülerden bazılarını da şöyle sıralamıştır:

Biz Mürselekli kadınlar...

Hep geceleri tütün dizerik.

Acılarımızı dizerik ipe.

Kök sökerik, kök gündüzlerimizde.

Geceleri kömür yakarık, karanlığı yakarık.

Ağaçlarımız ürker geceden, biz ürmezik.

Biz Mürselekli kadınlar...

Biz de yaşarık, gelin olur gider evler döşerik.

Ya da bi başka örnek, aşağıdaki türküde olduğu gibidir:

Kara kara kazanlara,
Kara yazı yazanlara,
Kimse sevgi göstermesin,
Ak yazıyı bozanlara.

Alaner, bu türküde de kadının günlük yaptığı işlerin yanı - sıra ,çektikleri sıkıntıların anlatıldığını kaydetmiştir. İşte bütün bunlar da göstermektedir ki; kadın her yerde kadındır. Maalesef her yerde ezilmektedir. Kadınların şiddet ile şekillenen yaşam biçimleri, türkülerimize bile konu olmuştur. (Alaner, Gerede Habercilik, Kaynak: Samanyolu, 2011).

3.2. ŞİDDETİN KADINLAR VE ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

3.2.1. Şiddetin Kadın Sağlığı Üzerinde Ölümcül Olmayan Etkileri

Toplumsal bir sorun olan sağlık sorunu, bir ülkenin gelişmişlik düzeyine ilişkin ipuçları vermektedir. Ülkemizde de bunun ipuçlarını bulmak, hiç de zor değildir. Her ne kadar değişim ve dönüşümler yaşansa da, gelenekselliğini kaybetmeyen ülkemizde kadın ve erkeklerin toplumsal konumu, rolleri ve ilişkileri kanıksanmış kültürel öğeler içerisinde değerlendirilmektedir.

Şöyle ki; toplumda kadın ve erkeğin rollerinin paylaşımı, çoğunlukla cinsiyet rol kalıpları doğrultusunda olmaktadır. “Toplumda kadın anlamsal rolleri yerine getiren; bakan, besleyen, büyüten, ev işlerini yapan, para kazanma ve karar verme sorumluluğu olmayan; erkek ise araçsal rolleri olan; aile de geçimi sağlayacak parayı kazanma

sorumluluğu verilen, otorite figürü olan, ailenin güven ve korunmasını sağlayandır.”
(Bilican Gökkaya, 2009: 168)

Aile içi şiddetin dünyada ve Türkiye’de çok önemli bir sağlık sorunu olduğu bilinmektedir. Son 15 – 20 yalda dünyanın her yerinde, eş şiddeti ile ilgili çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bütün dünya nüfusunu temel alan 48 adet çalışmanın verilerine göre; “*Dünya Sağlık Örgütü (WHO)*”, kadınların eşleri ya da partnerleri tarafından şiddete uğrama oranlarını % 10 ila % 69 arası olarak bildirmiştir. (Dünya Sağlık Örgütü, 2002)

Ülkemizde “*Başbakanlık Aile Kurumu*”, ailelerin % 34’ünde fiziksel şiddet görüldüğünü belirtmiştir. % 53’ünde ise; sözel şiddet yaşanmaktadır. (Başbakanlık Aile Kurumu, 1995) Üstelik rakamlar, bu kadarla sınırlı değildir. Çünkü şiddet, fiziksel ve sözel olmakla kalmamaktadır.

Toplumda yaygın olan aile içi şiddetten, psikiyatrik hastalar da paylarını fazlasıyla almaktadırlar. Akyüz ve arkadaşları, Sivas ilinin psikiyatri polikliniğinde bir araştırma yapmışlardır. Bu bağlamda fiziksel şiddet gören kadınların oranı, % 57 olarak bulunmuştur. (Akyüz ve Diğerleri, 2002: 45)

Annenin şiddet gördüğü durumlarda çocuğun örselenmesi, annenin dövülmesi bittikten sonra da sürmektedir. Bu çocuklar, yardıma gereksinimi olan, yaralanmış, berelenmiş bir annenin bakımını üstlenmek zorunda kalmaktadırlar. Bu yalnızca bir fiziksel bakım üstlenme durumu ya da şiddet gören annenin yeterli annelik yeteneklerini kaybetmesinden dolayı, ihmale uğrama ile sınırlı değildir. Çalışmalar göstermektedir ki; dayak yiyen kadınlarda psikiyatrik bozukluklar, en basitinden depresyon oranı yüksektir. (Yüksel ve Kayır, 1986)

Dolayısıyla şiddet, kadınların hayatlarını bir şekilde etkilemektedir. Bu etkilerin ölümcül olması mecburi değildir. Kimi zaman, etkiler daha can yakıcı olabilmektedir. Çünkü kadınlar bu izleri, hayatları boyunca taşımak zorunda kalabilmektedirler. Şiddetin kadın sağlığı üzerinde ölümcül olmayan etkileri ise; aşağıdaki gibidir:

- İç organlarda yaralanmalara ve organ kayıplarına neden olmaktadır.
- HIV gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklara yol açmaktadır.
- PID ve düşüklere sebebiyet vermektedir.
- Depresyon, korku, anksiyete gibi rahatsızların kaynağıdır.
- Azalmış öz benlik saygısı, yeme problemleri, obsesif – kompulsif davranış bozuklukları, post tramvatik stres bozukluğu gibi ruhsal sorunları açığa çıkartmaktadır.

3.2.2. Şiddetin Kadın Sağlığı Üzerindeki Ölümcül Olan Etkileri

Şiddet, bireyi her şekilde etkilemektedir. Gerek fiziksel olarak, gerek sözel olarak, gerek duygusal olarak, gerek ekonomik olarak, gerekse de cinsel olarak... Şiddete maruz kalan kadınlar, bu durumdan kolay kolay kurtulamamaktadırlar. Çünkü şiddetin sonuçları, her zaman insanın hayatta kalmasına imkan vermemektedir. Çoğu zaman da, ölümler ortaya çıkmaktadır. (Demir, 2000: 59)

Aile içi şiddet, birçok farklılığı da beraberinde getirmektedir. Aile içi şiddetin algılanması ve tanımlanması, her zaman toplum ve bireyler üzerinde şekillenmektedir. Bu nedenle şiddetin kullanımı, toplumun benimsediği ve meşru gördüğü bir amaç haline gelmektedir. “Birçok toplumda kadınlara şiddet uygulanması, kabul edilebilir bir davranış olarak görülmektedir. Şiddete uğrayan kadınlar açısından güvenilir, ciddi destek merkezlerinin tam anlamıyla olmaması ve yasal düzenlemelerdeki yetersizlikler sebebi ile şiddet oranları tavan yapmaktadır.” (Güler ve Diğerleri, 2005: 52)

Kadına yönelik şiddet, hiçbir şekilde kural tanımamaktadır. Coğrafi sınır, öğretim düzeyi ve ekonomik gelişmişlik düzeylerine bakılmaksızın; her ülkede görülmektedir. (Yurdakul, 1996: 55) Gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalarda, kadınların 1 / 3 'ü ile 2 / 3 'ünün eşleri tarafından şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır.

Gelişmekte olan ülkelerde ise; bu oran, çok daha yüksektir. Yani % 20 ila % 50 civarına kadar çıkmaktadır.

Keza şiddet, kadınların hayatlarını tehdit etmektedir. Şiddet, yalnızca kol – bacak kırıklarıyla kalmamaktadır. Zira kadınların yaşamlarının son bulmasına dahi, sebep olmaktadır. Şiddetin kadın sağlığı üzerinde ölümcül olan etkileri ise; aşağıdaki gibidir:

- Kadının cinayete kurban gitmesine neden olmaktadır.
- Kadını intihara sürüklemektedir.
- Anne ölümlerini arttırmaktadır.
- HIV /AIDS virüslerinin yayılmasına zemin hazırlamaktadır.
- Kadının yoksullaşmasına, dolayısıyla da ekonomik bağımsızlığını kaybetmesine sebebiyet vermektedir.

3.2.3. Aile İçi Şiddetin Çocukların Sağlığına Etkileri

“Anne ile baba arasındaki uyuşmazlık, çoğunlukla etkisini küçük çocukları üzerinde de göstermektedir. Aile içi şiddete tanık olmuş bir çocuklar depresyon, okul başarısının düşmesi, öz saygının azalması, itaatsizlik, kâbus görme ve fiziksel sağlık şikâyetleri gibi duygusal ve davranışsal problemler için artan bir risk altına girmektedirler.” (Vural Dinçkol, 2003: 98)

Şiddet doğal olarak, çocukları da etkilemektedir. Çünkü anne ve babaları ile aynı evi paylaşmaktadırlar. Ebeveynleri arasındaki şiddete şahit olan çocuklar, bizzat kendileri istismara uğramış çocukların geliştirdikleri davranışsal problemlerin çoğunu yaşamaktadırlar. Yani o şiddete doğrudan maruz kalmalarına gerek yoktur. Onun bir başkana yapıldığını görmek bile, çocuklarda çok derin izler bırakabilmektedir.

Aile içi şiddet, herkesi bir şekilde himayesi altına almaktadır. Herkese zarar vermektedir. Herkesin canını yakmaktadır. Zira kuşaktan kuşağa geçmekte ve yalnızca şiddet gören kişiyi değil, şiddete tanık olan kişilerin psikolojik durumlarını da etkilemektedir. Özellikle de, bu şiddete tanıklık edenler çocuk yaşta olsalar... Çocuklukta aile içi şiddete maruz kalanların ya da tanık olanların, kendi yetişkinliklerinde şiddete daha meyilli oldukları saptanmıştır. Türkiye’de kadın sığınma evlerinde yapılan bir çalışmada, şiddet gören kadınların tamamına yakınının çocukken de şiddet gördükleri ve sonradan kendi çocuklarını dövdükleri de tespit edilmiştir. (Yıldırım, 1998: 108)

Çocukluklarında aile içi şiddete maruz kalma ile kendi çocuğuna şiddet uygulama arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Yani şiddet, ardışık üç kuşak boyunca devam etmektedir. Bir başka önemli bulgu ise; evlilikte aile içi şiddete maruz kalma ile kendi çocuğuna şiddet uygulama arasındaki anlamlı ilişkidir. Yani kocasından dayak yiyen kadınlar, yemeyenler ile karşılaştırıldıkları zaman; çocuklarını daha fazla oranda dövmektedirler. Çalışmanın bulguları, çocukların kötüye kullanımlarıyla ilgili olarak, 3 temel soruna işaret etmektedir (Vahip, 2002: 315):

- 1) Eşlerinden ya da anne ve babalarından şiddet gören kadınların, annelik işlevlerinin ve çocuklarıyla ilişkilerinin bozulması.
- 2) Çocukların, şiddet görme risklerinin artması.
- 3) Çocukların, anne ve babaları arasında şiddete tanık olmaları.

Bu her 3 durumun da, erken ya da geç psiko - sosyal etkileri bulunmaktadır. Gelgelelim aile içi şiddetin çocuğun yaşamını sürdürmesini, tam anlamıyla ne şekilde etkilediği açık değildir. Buna rağmen, getirilen bir açıklamaya göre, istismara uğramış kadınların çocuklarının düşük kiloda doğma olasılıkları çok yüksektir. Ki bu da, bebeklik ya da çocukluk dönemlerinde yaşanan ölüm risklerini arttırmaktadır.

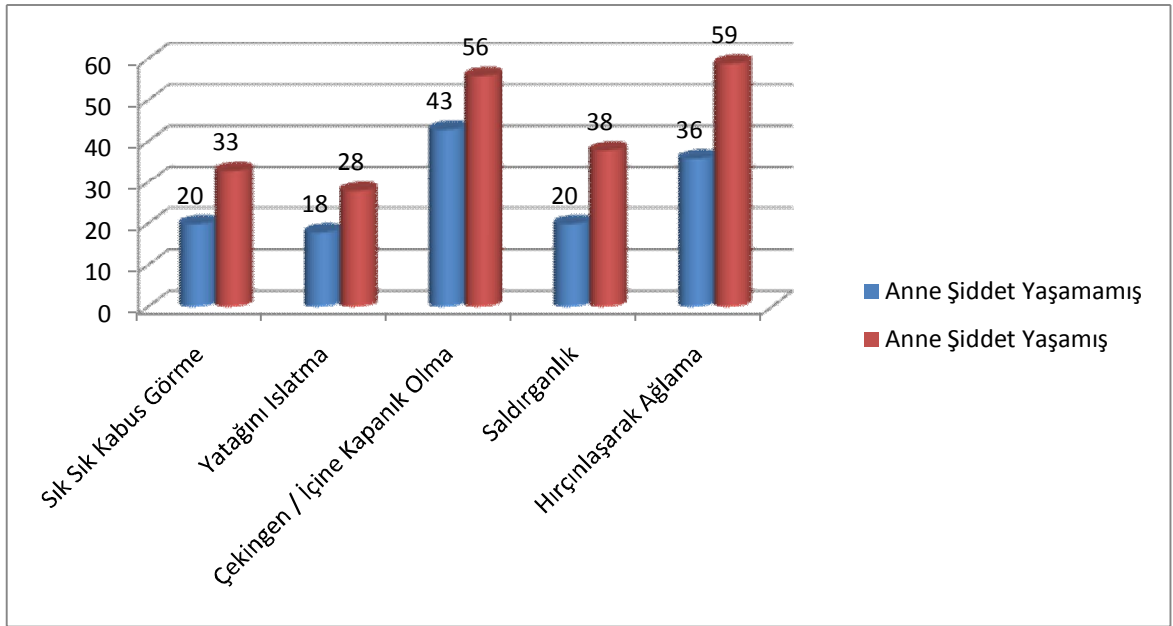
Diğer olası bir açıklama da şöyledir: Şiddet uygulayan partnerlere sahip kadınların öz saygıları düşük, girişkenlikleri eksik ve kaynaklara erişimleri kısıtlıdır. Bu nedenle çocukların sağlığını muhafaza etme olasılıkları da yok olmaktadır.

Kaldı ki; çocuklar bu aile şiddetinden her türlü anlamda zararlı çıkmaktadır. Yani sadece bedensel manada bir zarar kast edilmemektedir. Daha da önemlisi; çocukların ruhsal dengeleri bozulmaktadır. Kendi ailelerindeki huzurluk bir tarafa, aynı huzursuzluğu dışarıda kendileri de göstermeye başlamaktadırlar. Bu ise; kuşaktan kuşağa doğru yayılmaktadır. Şiddetvari bir ortamda büyüyen çocuklar, ileride aynı davranışı kendileri de sergilemeye başlamaktadırlar.

Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Etkisi

Annenin fiziksel ya da cinsel şiddet yaşama durumuna göre çocuklarda görülen bazı davranış sorunlarının yüzdesi (%), Türkiye 2008

(Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009: 81)

Dayak yiyen kadınların çocuklarının daha az besin aldıkları da, bir başka can yakıcı husustur. Ki bunun nedeni de, şöyle açıklanmaktadır (Vural Dinçkol, 2003: 99): Bu kadınların çocukları için, partnerlerinden bir şeyler istemeye cesaretleri yoktur. Aksi takdirde, bunun bedelini ödemek zorunda kalacaklardır.

Üstelik bu isteklerin bir yararı da olmayacaktır. Erkekler yine, kendi bildiklerini okuyacaklardır. Çünkü zaten kadınları, ciddiye almamaktadırlar. Kadınları bir meta olarak görmektedirler. Onların gözünde, kadınların bir değeri yoktur. Kadınlar acizdirler. Her şeyi kendilerinin bildiklerini düşünerek; tek hâkimiyet kendilerinde olsun isteyeceklerdir. Kısacası çocuğun aç kalmasının yanına, bir de annenin şiddet görmesi eklenecektir.

3.3. ŞİDDETE İLİŞKİN, KURAMSAL YAKLAŞIMLAR

Sosyolojik açıdan şiddet olgusu, çok sayıda değişken tarafından çözümlenmektedir. Bu çerçevede bireylerin deneyimledikleri aile yapısı, sosyalleşme biçimi ve kültürel yapı gibi faktörlerin bireylerin şiddete eğilimli olmalarında ya da şiddet davranışlarını sergilemelerindeki etkisi açıklanmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak, şiddet davranışlarının kültürel, yapısal ve etkileşimsel faktörlerden oluşan genel bir kuramsal perspektif tarafından daha iyi açıklanabileceği ileri sürülmüştür.

“Bireyleri şiddet davranışını sergilemeye yönelten çok sayıda faktör vardır. Ancak bu faktörler içerisinde, özellikle sosyo - kültürel faktörlerin önemli bir yer tuttuğu söylenebilmektedir. Namus, şeref, erkeklik, prestij ve kişiler arası ilişki biçiminden kaynaklanan şiddet eylemlerini bu bağlamda ele almak mümkündür.” (Kızmaz, 2006: 247)

Modern toplumların en önemli sorunlarından bir tanesi; şiddet ve saldırganlık olaylarıdır. Gerek bireylerin çevrelerinde sık sık şiddet olayları ile yüz yüze kalmaları; gerekse de medyanın tutumu nedeni ile şiddet ve saldırganlık toplumun hemen hemen her kesiminde kanıksanır hale gelebilmektedir. Örneğin; Hovardaoğlu (1995) toplumda saldırganlığın kanıksanmasını, çok sayıda şiddet ve saldırganlık olayının görülüp, haberdar olunması sonucu bir sistematik duyarsızlaştırma yaşanması ile açıklamaktadır.

Şiddeti açıklamaya çalışan tanımlar, farklı kuramsal görüşlerin ürünüdür. Her kuramını kendisine ait bir öngörüsü bulunmaktadır. Bu farklılığın temelinde de, insan ile çevre arası etkileşim ve doğuştan getirilen ile sonradan kazanılmış davranışlar

konusundaki felsefi tartışma yatmaktadır. Örneğin; psikanalitik kuramda saldırganlık, kısaca psişik enerjinin kaçınılmaz bir dışavurumudur. Etolojik görüş açısından bakıldığında da, saldırganlığın koruyucu ve hayat kurtarıcı bir işlevi vardır. Bir diğer taraftan ise; sosyal ve deneysel psikologların yaptığı saldırganlığın günümüzdeki en geçerli tanımı, saldırganlığın diğer bütün davranışlar gibi öğrenilmiş bir davranış olduğudur.

Kadına yönelik şiddetin artıyor olması ve bunu engellemek konusunda yetersiz kalıyor olmamız, herkes için; ama özellikle de akademik çevreler, hükümetler, okullar ve medya gibi kurumlar ve aktivisler için ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Elbette erkek şiddetinin kökenleri, çok eskiye dayanmaktadır. Üstelik bu olgu sosyal, ekonomik ve siyasi örgütlenmelerin dokusuna derinlemesine nüfuz etmiş durumdadır. Bu tür şiddetin ataerkillik adı verilen toplumsal cinsiyet ilişkileri rejimleri ile radikal bir savaşıma girilmeden ortadan kaldırılamayacağı gayet ortadadır. (Mojab ve Abdo, 2006: 18)

3.3.1. Psikanalitik Kuram

S. Freud ve K. Lorenz, saldırganlığı doğuştan donanımcı (naturist) ya da katılımcı görüş açısından ele almışlardır. Freud'un görüşü, ana çizgileri ile "why war" adlı ünlü bir mektupta dile getirilmiştir. Bu mektup, 1932 yılında Albert Einstein'ın Freud'a yönelttiği insanlığın savaştan nasıl kurtulacağına ilişkin sorusuna yanıt olarak yazılmıştır. Freud, mektubunda saldırganlığı biyolojik bir temele dayandırdığından karamsar bir görüş belirtmiştir. Nitekim bu mektup yazıldığından bu yana; neden ya da saldırganlık neden savaş soruları hala önemini ve güncelliğini koruyan bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

"Freud'un saldırganlıkla ilgili kuramına tarihsel açıdan bakıldığında zaman; üç ayrı açıklama görülmektedir. Psikanalitik kuramın ilk dönemlerinde, saldırganlık konusu pek fazla önemslenmemiştir. Bu ilk dönemde libido ve psiko - seksüel gelişim dönemlerine ağırlık veren Freud, bütün nevrotik çelişkileri cinsellik ile açıklamaya çalışmıştır. Bu nedenle saldırganlık dürtüsünün de, psiko - seksüel gelişim süreci içinde

ele alındığı görülmektedir.” (Demirhan, 2002: 19) Örneğin, çocuğun oral dönemde dış çıkarması ve nesnelere ısırması, anal dönemde çevresindekilere zarar verme ve onları kontrol etme isteği, saldırganlığın ilk belirtileri olarak nitelendirilmiştir.

Freud, kuramında daha sonra; saldırganlığı ego içgüdüsüne bağlamış ve tepkisel açıdan incelemiştir. Ego içgüdüsünün amacı; kişinin kendini koruma eğilimleri, bilişsel fonksiyonların ve ahlaki sınırlamaların karışımı olarak açıklanmıştır. Bu açıdan, kişinin doyumunu engelleyen ve tehdit eden durumlarda egonun tepki göstereceği varsayılarak; bu tepkiler saldırganlık biçiminde değerlendirilmiştir.

Freud, kuramının birinci aşamasında kişiliğin gelişim dinamiği ile ilgili süreçte ortaya çıkan sorunları, gerilimleri, belirli gelişim dönemlerine takılıp kalmaları saldırganlığa yol açan nedenler arasında sayarken; ikinci aşamasında saldırganlığı, doğrudan doğruya biyolojik bir içgüdüye bağlayarak; daha katı ve değiştirilemez bir model ortaya koymaktadır. (Başoğlu, 1998: 7)

Freud, içgüdüleri iki ana bölümde toplamıştır: Yaşam İçgüdüsü ve Ölüm İçgüdüsü. Hem yaşam, hem de ölüm içgüdülerinin amacı; gerginliği azaltmaktır. Ölüm içgüdüsü, organizmanın hiçlik durumuna dönme isteğini simgelemektedir. Yaşam içgüdüsü, cinsel gerilimi azaltmayı; ölüm içgüdüsü ise, yaşam geriliminden arınmayı amaçlamaktadır. Bu iki çelişkili güç etkisinde varlığını sürdürmeye çalışan organizma, sonunda ölüm içgüdüsünün zaferi ile tüm gerilimlerden kurtulmaktadır.

Ölüm içgüdüsünün özneyi yok etmesine, yaşam içgüdüsü engel olmaktadır. Bu engelleme sonucunda, özneye yönelemeyen ölüm içgüdüsü bireyin çevresine yönelmektedir. Bireyde ölüm içgüdüsü güçlendiğinde de, kişilere ve nesnelere yönelik saldırganlık artmaktadır. Kişinin dışındaki insan ya da nesnelere yönelmeyen saldırganlık ise; kişinin kendisine yönelecektir.

Freud'un ölüm içgüdüsü kuramı, psikanalistleri üç ayrı gruba ayırmıştır. Bir grup, bu kuramı tümüyle benimserken; bir diğer grup da, metafizik yönü nedeni ile ölüm içgüdüsünü reddetmiştir. Ancak saldırganlığı, libido kadar önemli bir içgüdü

olarak kabul etmiştir. Üçüncü bir grup ise; Freud'un saldırganlığı içgüdüsel değil, tepkisel açıklanmasına katılmışlardır.

3.3.2. Etolojik Kuram

Saldırgan davranışların kökenini biyolojik yapıya bağlayanlar, yalnızca psikanalistler olmamıştır. Saldırganlığı hayvan davranışlarını gözlemleyerek inceleyen etologlar, saldırganlığın evrim süreci içinde önemli bir işlevi olduğunu öne sürmüşlerdir. Saldırganlığın içgüdüler ile açıklanması, K. Lorenz'in 1966 yılında yayınlanan "On Aggression" adlı kitabıyla yeniden güncellik kazanmıştır. Saldırganlığın kendi içgüdüsel enerji kaynağına sahip ve dış uyaranlardan bağımsız bir davranış olduğunu savunan Lorenz, bu kavga dürtüsünün uygun bir çıkış noktası bulana kadar yoğunlaştığını savunmuştur. (Aktaş, 2001: 7)

Bu görüşe göre; saldırganlığın yöneldiği hedef, saldırganlığın gerçek nedeni olmayabilir. Örneğin; Lorenz insanların haksızlık, baskı ve savaşlar nedeni ile saldırgan davranmadıklarını; tam tersine zaten doğuştan saldırgan oldukları için, bu tür mekanizmaları geliştirdiklerini öne sürmüştür. Lorenz'in saldırganlıkla ilgili etolojik görüşü, oyun yazarı olan R. Ardrey tarafından da desteklenmiştir. Ardrey'e göre; insanlarda arazi ve mülk edinme duygusu içgüdüsel olarak vardır. İnsanlar, kişisel mülklerini hayvanlarda da izlendiği gibi, yabancılara karşı savunmaktadırlar.

Lorenz ve Ardrey'in saldırganlıkla ilgili yapıtları edebi açıdan övülmüş; ancak bilimsel açıdan çok eleştirilmiştir. Ardrey'in içsel yaşam alanı dürtüsü kuramı, birçok bilim adamının topladığı veriler ışığında hemen hemen tümüyle çürütülmüştür. Lorenz'in kuramı ise; hayvan davranışları ve kültürel yapı konusunda gerçeklere dayandırılmamış genellemeleri içermesi, yetersiz ve seçici kanıt kullanmış olması açısından eleştirilmiştir. Bu kurama yöneltilen eleştirilerden en önemlisine gelince; Lorenz'in insan davranışları ile hayvan davranışları arasında paraleller kurarken; evrim süreci içinde öğrenme ve kültürel gelişimi hiç dikkate almamış olmasından kaynaklanmaktadır. (Fromm, 1992: 43)

Biyolojik, genetik ve hormonal bulgularla da desteklenen bazı arařtırmalarda saldırganlıđı etkileyen diđer bir olgunun androjen hormonu olduđu ortaya konulmuřtur. Bu hormonun beyin dűzeni űzerindeki etkisinin yanı - sıra, fiziksel bűyűme ve kas geliřimini dolaylı olarak etkilemesinin saldırganlıđa yol ađtıđı gözlemlenmiřtir. Mesela; bazı hayvanlarda çiftleřme dűneminde androjen hormon dűzeyinin yűkselmesi, űzellikle erkekler arası kavgacı ve saldırgan davranıřların yođunlařmasına neden olmaktadır.

3.3.3. Dűrtű Kuramı (Engellenme – Saldırganlık)

Son yıllarda saldırganlıđı ađıklayan enerji modellerinde igűdűlerin yerini dűrtűlerin aldıđı gűrűlmektedir. Bu duruma gűre; kiři saldırgan davranıřa dođuřtan deđil de, engellenmenin neden olduđu bir dűrtű tarafından gűdűlenmektedir. Bu gűrűř, ilk kez Yale grubu olarak anılan J. Dollard ve arkadařları tarafından ortaya atılmıřtır. (1939) Dollard, Doob, Miller, Mowrer ve Sears tarafından geliřtirilen engellenme - saldırganlık kuramının oluřturulmasında psikanalitik gűrűřten de űnemli ۆlűde yararlanılmıřtır. Hatta saldırganlıđı ađıklayan kuramların gruplandırmasını yapan birçok yazar, bu kuramı da psikanalitik kuramla birlikte igűdű kuramları arasına almıřtır. Ancak engellenme - saldırganlık kuramcıları Freud'dan ayrılarak; saldırganlıđı igűdűsel deđil, tepkisel bir davranıř olarak kabul ettiklerini ileri sűrműřlerdir.

Engellenme – saldırganlık kuramında amaca yűnelik bir davranıřın engellenmesinin saldırganlık dűrtűsűne yol açacađı, bunun da yűneldiđi kiřiye zarar verici bir davranıřı bařlatacađı varsayılmıřtır. (Kozcu, 1985: 46) Kısacası; kiřinin istediđi bir řeyi yapmasının engellenmesi, saldırganlıđa yol açmaktadır. Bu engellenme ise; kiřinin çevresinden gelebileceđi gibi, kendi içerisindeki çeliřik istek ve eđilimler sonucu da oluřabilmektedir. Engellenme kuramına gűre; devam etmekte olan bir devinin engellenmesi tahriki oluřurmaktadır. Bunun tepki amacı da, bir kiřiye ya da nesneye zarar verme olabilmektedir. Saldırganlıđa yűnelme gűcű, engelleyici deneyimlerin sıklıđı ve yođunluđuna bađlı orantıdadır.

Kişilerin engellenmeye gösterdiği tepkilerin kişilik yapısı ve geçmiş deneyimlerinden de etkilendiği görülmüştür. Farklı kişilerin farklı öğrenme deneyimleri, benzer engellenme durumlarında farklı saldırganlık eğilimlerine yol açabilmektedir. Kişinin içerisinde bulunduğu durum, benzer durumlara geçmişte gösterdiği tepkiler, bu tepkilerin yol açtığı sonuçlar nedeni ile geliştirdiği alışkanlıklar (ceza gibi), engellenmenin kızgınlık dışında bazı tepkiler doğurması (suçluluk, endişe gibi) ve engellenmeyi düşmanca bir tutum sayıp – saymaması engellenme ile saldırganlık arasında basit bir bağ kurulmasını zorlaştırmıştır. (Lodge, 2005: 78)

Berkowitz, her engellenmenin saldırganlığa yol açmadığı eleştirisi karşısında saldırgan davranışlara yol açan çeşitli engellenme türleri üzerinde durmuştur. Güçlü dürtüleri doyurmaya yönelik eylemlerin katı bir biçimde engellenmesinin saldırgan davranışlara yol açabileceği gibi, kaçış davranışına neden olabilecek korku duygusunu da oluşturabileceğini belirtmiştir. Birey kendisini güçsüz olarak algılıyor ve olayların yaratabileceği sonuçlardan çekiniyorsa; engellenmenin doğuracağı sonucun kızgınlık değil, korku olabileceği öne sürülmüştür. Özetlenecek olursa; Berkowitz, engellenme - saldırganlık kuramını değiştirerek; engellenme ile saldırganlık arasına duygusal tepkileri yerleştirmiştir.

3.3.4. Şiddet Alt - Kültürü Kuramı

Şiddet pratiklerini kültürel temelde açıklayan ilk ve en kapsamlı kuramlardan bir tanesi, hiç kuskusuz Wolfgang ve Ferracuti tarafından 1982 yılında geliştirilen şiddet alt kültürü kuramıdır. Wolfgang ve Ferracuti, sorunların şiddet kullanılarak çözümünü öngören değerlerin revaçta olduğu bölgelerde şiddet alt kültürünün var olduğunu ileri sürmüşleridir. Dolayısıyla şiddet pratiklerinin temelinde bir kültürel yapıyı görmektedirler. Bu kültür, aynı zamanda kişiler arası sorunların çözümünde bireyleri şiddet kullanmaya yöneltmekte veya teşvik etmektedir. Ayrıca onlara göre; şiddet kodları bir öğrenme sürecinde kazanılmaktadır.

Sutherland tarafından 1939 yılında geliştirilen farklılaştırıcı birlik kuramı ise; şiddet davranışının, bireylerin kendilerini eşleştirdikleri bir grup ya da arkadaş ortamında öğrenildiğini varsaymaktadır. Çete ve suç isleyen gruplarda şiddet uygulamaktan kaçınan bireyler, diğer grup üyeleri tarafından genelde ayıplanabilmektedirler. Çünkü şiddet alt kültüründe genellikle başarılı olma, cesaret, kavgacı vb. gibi değerlere sürekli vurgu yapılmakta ve bireyler bu değerler etrafında sosyalleşerek; çete içerisinde bir statü kazanma çabası içerisinde olmaktadır. Demek ki; kültür burada şiddet eylemini meşrulaştırıcı ve teşvik edici bir işlev görevi üstlenmektedir. (Kızmaz, 2006: 255)

Alt - kültür kuramına göre; şiddet etkinliği; bireyin yaşam biçimi, sosyalleşme süreci ve kişiler arası ilişki biçimi ile de yakından ilintilidir. Ayrıca, Wolfgang ve Ferracauti'ye göre; şiddet eylemlerini sergileyen bireyler, bütünü ile egemen normatif yapıdan kopuk bireyler değildir. Şiddet tutumları, diğer bir deyişle bireylerin yasallık durumlarının devam etmesi ile birlikte ortaya çıkmaktadır. Yani şiddet alt – kültürünün üyesi olan bireyler; egemen kültürün bazı değerlerini paylaşmakla birlikte, sorunlarını çözmeye şiddet kullanmayı tercih etmektedirler.

İlginç olan ve aynı şekilde şiddeti cazip kılan unsur; şiddet davranışlarını gerçekleştiren bireylerin kendi grup veya akran oluşumları içerisinde suçlu olarak stigmatize edilmemeleridir. Çünkü şiddet olgusu; bu grup ya da toplumlarda yanlış bir eylem olarak değerlendirilmenin de ötesinde, bir kişisel onur unsuru olarak görülmektedir. (Siegel, 1989: 251) İnsanlar bu onur mücadelesi uğruna, her şeyi yapabilmektedirler.

“Şiddet alt - kültür kuramı, şiddet davranışının yoksul yerleşim yerlerinde yaşayan bireylerin düşük özgüven yapısından kaynaklandığını öngörmektedir. Alt - kültürel bağlamında şiddet, genellikle erkeklerin bir itibar veya statü unsuru olarak hayati bir rol oynamaktadır. Şiddet pratikleri irrasyonel bir görünüme sahip olabileceği gerçeğine karşın, yine de bu eylemlerinin alt - kültür içerisinde bir saygı kazanma aracı da olabilmektedir.” (Croall, 1998: 190)

Wolfgang ve Ferracuti'ye göre; şiddet davranışlarının temelinde hakaret ve küfür etme, itip - kakma vs. gibi önemsiz olaylar bulunmaktadır. (Levi, 1997: 865) Tabi buradaki önemsizlikten kasıt, şiddeti kabullenmek demek değildir. Sadece şiddetin hiç yok yere ortaya çıkışının bir ifadesidir. Zira şiddet, bazen sırf güç gösterisine dönüşmektedir. Ataerkillikten gelen imajlar, hayata geçirilmek zorundaymış gibi algılanmaktadır. Erkekliğin kriteri, kadına şiddet uygulamak olarak görülmektedir.

Kısacası şiddet eylemlerinin sosyo - kültürel kaynaklarının analizinde irdelenmesi gereken unsurlardan bir tanesi de, ataerkil yapı ve erkekliğe ilişkin algılama biçimidir. Türkiye'deki hâkim erkeklik klişesinin şiddet, saldırganlık, öfke, uzlaşmazlık, sertlik vb. gibi tanımlayıcı unsurlardan oluştuğu belirtilmektedir. (Atay, 11: 2004) Çünkü bu kavramlar, ataerkil toplumlarda daha yoğun bir şekilde dile getirilmektedir. Erkekler, bu vurgularla büyütülmektedir. Bütün bunların sonucunda ise; şiddete eğilimli bireyler ortaya çıkmaktadır. Hatta şiddete başvurmak, normal bir durum olarak görülmektedir.

3.3.5. Kültürel Görecilik ve Post – Yapısalcılık Kuramı

Kültürel göreciliğe göre; bir kültür kendisine has değerlere ve doğrulara sahiptir. Bunları değerlendirmede kullanılabilecek evrensel ölçüt ya da kriterler mevcut değildir. Örneğin iyi – kötü, güzel – çirkin vb. gibi anlayışların evrensel olarak kabul edilmiş bir kriteri yoktur. Bir kültürün değerleri, başka bir kültürün değerleri baz alınarak değerlendirilmemelidir. (Mojab ve Abdo, 2006: 28) Mesela; Ortadoğu kültürlerinde kadınların peçe ile örtünmesi, hatta bu kültürlerde uygulandığı şekli ile namus cinayetleri bile kendilerince meşrudur. Tabi bu hiçbir şekilde, hiçbir şiddet biçimini haklı kılmamaktadır.

Kültürel görecilik kavramı, 20. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Modernist ırkçılık ve bu ırkçılığın, ırksal saflaştırma projelerine karşı yürütülen kuramsal ve siyasi

mücadelede çok önemli bir rol oynamıştır. Kültürel görecilik, kültürlerin çeşitliliğine vurgu yapmaktadır.

Günümüz akademik dünyasında hâkimiyet kuran, popüler kültür ve medyada bir hayli revaçta olan post – yapısalcı düşünceye göre ise; sosyal dünyanın temel unsuru farklılıktır. Bu şekilde yorumlanan bir dünyada bütün insanlar, değişik ve tikel kimlikleri ile birbirlerinden farklıdırlar. Her insan, kendine özgüdür. İnsanlar arasında neredeyse; hiçbir ortak bağ bulunmamaktadır. Gündelik hayat ve siyaset, insanları bütün diğer insanlardan ayıran kimlikler etrafında şekillenmektedir.

“Kültürel görecilikte olduğu gibi, farklılık teorisyenleri de kültürel farklılığa saygının ve hoşgörünün altını çizmektedirler. Bu teorisyenler, ötekileştirmeye karşıdırlar. Ancak bu anlayışlı yaklaşım, bazen sorunlara yol açabilmektedir. Çünkü diğer toplumlardaki baskının kabullenilmesine, hatta meşrulaştırılmasına dahi sebep olabilmektedir.” (Mojab ve Abdo, 2006: 29)

Post – yapısalcılar, şiddete karşıdırlar. Fakat buna rağmen; şiddet konusunda sessiz kalmayı tercih etmektedirler. Herhangi bir yorum yapmaktan kaçınılmaktadırlar. Özellikle de kültürel farklılık nedeni ile yargılayamayacakları ötekiler tarafından uygulanan şiddet noktasında, tek kelime etmemektedirler. Bu şekilde şiddet olaylarını, onu üreten toplumun ataerkil kültüründen yalıtma yönünde bir çaba ortaya çıkmaktadır. Yani konuşmaktan yana değildirler. Hakbuki; yok saymamak gerekmektedir. Çünkü sorunlar, yok sayarak çözülememektedir.

Kültürel görecilik İsveç, Kanada ve pek çok başka Batılı liberal demokrasinin kamu politikalarını şekillendirmektedir. Farklılığa ve çeşitliliğe karşı saygı başlığı adı altında İsveç, Müslüman ailelerin kızlarını okul gezileri ya da yüzme gibi ders dışı aktivitelere katılma haklarından mahrum etmelerine imkân vermektedir. Başlangıçta iyi niyetler taşıyan bu politika, günümüzde maalesef eşitsizliğe yol açmaktadır. Zira şiddeti bizzat beslemektedir. (Mojab ve Abdo, 2006: 33)

3.3.6. Irkçılık ve Anti – Feminizm Kuramı

Batı ülkelerindeki aşırı sağcı ve ırkçılar, şiddet olaylarını Batılı olmayan dünyadan gelmiş göçmenlerin kültürlerinin bir parçası olarak görmekte ve buna “Barbar Kültürü” adını vermektedirler. (Mojab ve Abdo, 2006: 33) Irkçı bir yaklaşımla şiddeti bir kültür ile bağdaştıran insanlar, kadınların öldürülmesinin hem Doğu’daki, hem de Batı’daki ataerkil kültürlerde görülen bir fenomen olduğu gerçeğini atlamaktadırlar. Şöyle ki; beyaz ya da beyaz olmayan erkekler, kadınları öldürmeye devam etmektedirler. ABD’de de her gün ortalama 10 kadın öldürülmektedir.

İrkçıların entelektüel ve siyasi açıdan yanlış tarafta olduklarını ispat etmek çok olay olsa da; tıpkı kadına yönelik şiddet ya da savaş gibi ırkçılık da, bir zihinsel yanılğı değildir. Irkçılık daha ziyade, ırkın bir iktidar kaynağı olduğu ve iktidarın eşitsiz bir biçimde dağıtıldığı bir dünyada bir iktidar kurma aracıdır.

Namus suçlarını etnik bir grup olan Kürtler ile ve Kürt kültürü ile bağdaştırmak, ırkçı bir tavır olur. Üstelik bu tür bir ırkçılık, Avrupa’da geniş ölçüde yaşanmıştır. Kürtler’i namus cinayetleri işleyen insanlar olarak gören bu ideolojik yapı, bu suça karşı yürütülen mücadeleyi çeşitli şekillerde kısıtlamaktadır. En basitinden bu düşünce şekli, Kürt olmayanlar tarafından işlenen cinsiyete dayalı benzer suçları görmezden gelmekte ve böylece ırkçıların kendi eril şiddet rejimlerini meşru kılmaktadır. Aynı zamanda hedef topluluk içerisinde, ırkçı tavırlar oluşmasına da sebep olmaktadır.

Milliyetçilik ve ırkçılık arasındaki bu çatışma ise; ataerkil şiddetin devam etmesine zemin hazırlamaktadır. Bu çatışma, her iki taraftaki kadın ve erkeklerin, milliyetçi ve ırkçı eğilimlerinin artmasına yol açmaktadır. Yine bu çatışma, ırklar ötesi olan bir olgu olan cinsiyete dayalı şiddet konusunda son derece önemli olan ırklar arası dayanışmanın bertaraf edilmesine neden olmaktadır.

Geleneksel yapılar etrafında şekillenen karakter özellikleri nedeni ile şiddetin önüne geçilememektedir. Tabii burada, bu olayları tek bir ırka mal etmek doğru olmaz. Sadece tek bir cins yoktur. Zira şiddet, maalesef bütün dünyada görülmeye devam etmektedir. Geri kalmış toplumlar bir tarafa, en ileri dediğimiz medeniyetlerde bile...

Hâlbuki; Doğu ya da Batı diye, bir ayırım yapmamak gerekir. Sonuçta hangi coğrafi bölgede olursa olsun; ortada bir cinayet vardır. Cinayet olmak, zorunda da değil... Bir şiddet söz konusudur. Yani burada bölge bölge ayırım yapmadan önce, oalyı bir bütün halinde ele almak gerekmektedir. O halde; alınacak tedbirler bütün dünyayı aydınlatacak düzeyde olmalıdır. (Mojab ve Abdo, 2006: 34)

3.4. TÜRKİYE'DEKİ VE DÜNYADAKİ ŞİDDET İSTATİSTİKLERİ

3.4.1. Türkiye'deki Genel Durum

Dünyanın dört bir tarafında olduğu gibi Türkiye' de de, yüz binlerce kadının insan hakları her gün ihlal edilmektedir. Maalesef ortada böyle bir tablo vardır. Tahminlere göre; ülkedeki kadınların en az üçte birinden yarısına kadarı aile içi fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Bu kadınlar dövülmekte, tecavüze uğramakta ve hatta bazı durumlarda öldürülmekte ya da intihara zorlanmaktadırlar. Genç kızlar takas edilmekte ve evlenmeye mecbur bırakılmaktadırlar. Yani kadınlar her yaşta, bir şiddete maruz bırakılmaktadırlar. Fiziksel, sözel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddet olmak üzere; kadınlar kurban olarak seçilmektedirler.

Kadına yönelik şiddet, kadınların ve kızların insan haklarının ihlalidir. Kadınların maddi ve manevi bütünlük, kişi ve ifade özgürlüğü, güvenlik, evleneceği kişiyi seçme gibi haklarını ihlal etmektedir. İşte bu tarz şiddetler; insanlık dışı, onur kırıcı ve zalimane muameleye kadar varan hareketlere yol açabilmekte ve hatta uç vakalarda, kişilerin yaşam haklarını ellerinden alabilmektedir. Yine kadına yönelik

şiddet, sağlık ve çalışma hakları gibi temel hak ve özgürlüklerin tam olarak engellenmesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizde genel olarak, şu şekilde bir tablo vardır:

- Tüm kadınların % 25'i fiziksel şiddete uğramaktadır.
- Şiddete uğrayan kadınların % 75'i eşleri tarafından şiddete uğramaktadır.
- Şiddete uğrayan erkeklerin % 75'i aile dışından gelen şiddete uğramaktadır.
- Cinayet sonucu ölen kadınların % 40 ila % 70'i arası eşleri tarafından öldürülmektedir.
- Tecavüze uğrayanların % 50'si 18 yaşının altındadır.
- Tecavüze uğrayanların % 10'unu erkek çocuklar, gerisini de kız çocuklar oluşturmaktadır.
- Her 4 kız çocuktan 1 tanesi, cinsel şiddete maruz kalmaktadır.
- Daha çok 7 - 9 yaşları arasındaki çocuklar, cinsel şiddete uğramaktadır.
- 5 - 10 yaşları arası çocukların % 55'i ensest mağdurdur.
- 10 – 16 yaşları arası çocukların % 40'ı ensest mağdurdur.
- Cinsel saldırganların % 75'i tanıdık birisidir.
- Ensest olayında faillerin % 50'si öz baba ve sırasıyla amcalar, enişterler, ağabeyler, dedeler ve dayılar olmaktadır.
- Acil yardım hattını arayan kadınlardan % 75'i fiziksel şiddete, % 46,9'u cinsel şiddete, % 14,6'sı enseste ve % 8,6'sı da tecavüze maruz kalmıştır.
- 1995 yılında Başkent Ankarada'ki gecekonduarda yaşayan kadınlar arasında yapılan bir araştırma, kadınların % 97'sinin kocalarının saldırısına uğradığını ortaya koymuştur.
- 1996 yılında orta ve yüksek gelir gruplarında yer alan aileler ile yapılan bir araştırmada, soruların başlangıcında kadınların % 23'ü kocalarının kendilerine karşı şiddet kullandığını söylemiştir. Fakat belirli şiddet tipleri ile ilgili sorular sorulduğunda, bu oran % 71'e kadar yükselmiştir.
- Başka bir araştırma, kadınların % 58'inin yalnızca kocalarından, nişanlılarından, erkek arkadaşlarından ya da erkek kardeşlerinden değil de; kadın akrabalar da dâhil

olmak üzere, kocalarının ailelerinden de aile içi şiddete maruz kaldığını açığa çıkartmıştır.

- Bir grup orta ve üst sınıf kadının % 63,5'inin cinsel tacizin herhangi bir türüne maruz kaldıkları bulgusuna ulaşılmıştır.
- Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı'nın 1990 ile 1996 yılları arasında 1.259 kadın arasında yürüttüğü bir araştırma, kadınların % 88,2'sinin bir şiddet ortamında yaşadığını ve % 68'inin kocaları tarafından dövüldüğünü gözler önüne sermiştir.
- Başkent Ankara'da yapılan bir başka kadın araştırma araştırmasına göre; kadınların % 64'ü kocalarından, % 12'si ayrıldıkları kocalarından, % 8'i birlikte yaşadığı erkeklerden ve % 2'si de kocalarının ailesinden şiddet görmektedir. Yine % 60'ı ise; kocalarının kendilerine tecavüz ettiğini söylemiştir.
- Türkiye'nin Kuzey Batısı'nda yer alan Bursa şehrindeki halk sağlığı merkezlerinde yapılan bir araştırma, kadınların % 59'unun şiddet kurbanı olduğunu belirlemiştir.

3.4.2. Dünyadaki Genel Durum

Kadına yönelik şiddet konusundaki istatistikler, sadece ülkemizde değil; dünya genelindeki bir insan hakları felaketini ortaya çıkartmaktadır. Zaten aşağıdaki veriler, bunun en önemli kanıtı olmaktadır. Veriler ise; şu şekildedir:

- Her 3 kadından en az 1 tanesi dövülmüş, cinsel ilişkiye zorlanmış ya da farklı bir biçimde tacize uğramıştır.
- Kadına kötü muamele eden kişiler ise; genellikle kadının kendi ailesinden ya da tanıdığı insanların arasından olmaktadır.
- Avrupa Konseyi, 16 – 44 yaşları arasındaki kadınların yaralanma ve ölümlerinin temel sebebinin aile içi şiddet olduğunu belirtmiştir.
- Bugün cinsiyet yüzünden yapılan kürtaj ve doğum sonrası kız bebeklerin öldürülmeleri sonucunda, kaybolan kadın sayısı 60 milyondan fazladır.
- Dünya Sağlık Teşkilatı, kadın cinayet kurbanlarının neredeyse % 70'inin erkek partnerleri tarafından öldürüldüğünü rapor olarak sunmuştur.
- Kadınların yaklaşık % 47'si ilk cinsel ilişkilerinin zorla olduğunu bildirmişlerdir.

- Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Özel Şiddet Raporu'na göre; 1999 yılında ABD'de aile içi şiddete maruz kalan kurbanların % 85'i kadınlardan oluşmaktadır.
- Rus Hükümeti, 1999 yılında 14.000 kadının partnerleri ya da akrabaları tarafından öldürüldüğünü tahmin etmektedir.
- ABD'de her 15 saniyede bir kadın, genellikle partneri tarafından dövülmektedir.
- İspanya'da 2000 yılında yapılan bir araştırmaya göre; her 5 günde 1 kere, bir kadın erkek partneri tarafından öldürülmektedir.
- Kenya'da haftada birden fazla kadının erkek partneri tarafından öldürüldüğü söylenmektedir.
- Britanya'da haftada yaklaşık, 2 kadın partnerleri tarafından öldürülmektedir.
- Zambia'da haftada 5 kadın erkek partneri ya da aile bireyi tarafından öldürülmektedir.
- Kanada'da aileye yönelik şiddetin maliyeti (tıbbi bakım ve verim kaybı da dâhil), yılda 1,6 milyar dolardır.
- Mısır'daki kadınların % 35'i evliliklerinin bir noktasında kocalarından dayak yemiştir.
- Bolivya'daki 20 yaş ve üzerindeki bütün kadınlar, son 12 ay içerisinde fiziksel şiddete maruz kalmıştır.
- Pakistan'daki kadınların % 42'si şiddeti kader olarak görmektedir.
- Yeni Zelanda'daki kadınların % 20'si erkek partnerleri tarafından dövüldükleri ya da ya da fiziksel tacize uğradıkları belirtilmektedir.
- Bangladeş'teki bütün cinayetlerin % 50'sini erkek partnerler tarafından öldürülen kadınlar oluşturmaktadır.

3.4.3. Türkiye'de Kadına Yönelik

Aile İçi Şiddet Araştırması

Kadına yönelik aile içi şiddeti izlemek ve aile içi şiddetle mücadele etmek için göstergeler belirlenebilmesi amacıyla, ilk kez ülke genelinde “*Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)*” ’nün yararlanıcı kurum olduğu, “*Avrupa Birliği 2005 Yılı Katılım Öncesi Mali Yardım Programı*” kapsamında bir çalışma başlatılmıştır. Bu bağlamda da,

“Kadına yönelik şiddetin kaynağı ve türleri nelerdir?” sorusuna yanıt verecek olan büyük ölçekli bir “Türkiye”de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” yürütülmüştür. Sonuçları “TÜİK Resmi İstatistik Programı” kapsamında resmi veri olarak değerlendirilen araştırmanın temel bulguları ve istatistikler ise; Şubat 2009 tarihinde gerçekleştirilen toplantıda kamuoyuna sunulmuştur. Araştırmaya ilişkin bazı çarpıcı veriler, şu şekildedir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2011: 34):

- Ülkemiz genelinde eşi veya eski eşi tarafından, fiziksel şiddete maruz bırakılan kadınların oranı % 39’dur.
- Hayatının herhangi bir döneminde duygusal şiddet yaşayan kadınların oranı % 43,9’dur.
- Sadece cinsel şiddete uğrayan kadınların oranı % 15,3’tür.
- Fiziksel ya da cinsel şiddetin birlikte yaşanma oranı % 41,9’dur.
- Kentte fiziksel şiddet oranı % 38 iken; kırdada da % 43’tür.
- Yaşadıkları fiziksel şiddet sonucunda yaralanan kadınların oranı % 25’tir.
- En az 1 kere fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalan kadınların eğitimi alamayanların oranı % 55,7’dir.
- Lise ve üzeri düzeyde eğitim alanların oranı da, % 27’dir.
- Eğitim düzeyi daha yüksek olan kadınlar arasında ise; her 10 kadından 3 tanesi eşleri tarafından, fiziksel ya da cinsel şiddete uğramışlardır.
- “Bazı durumlarda erkekler, eşlerini dövebilirler.” İfadesine katılan kadınların oranı % 14,2’dir.
- Yaşadıkları şiddeti hiçkimseye anlatmayanların oranı % 48,5’tir.
- Şiddet gören kadınların sağlık sorunları yaşama, intihar etmeyi düşünme ya da deneme olasılıkları en az 2 kat artmaktadır.
- Her 10 kadından 1 tanesi gebeliği sırasında şiddete maruz kalmıştır.
- Evlenmiş kadınların hayatlarındaki en yaygın şiddet şekli, eşlerinden gördükleri şiddettir.
- Kadınların % 7’si çocukluklarında (15 yaşından önce), cinsel istismar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmanın sonuçları, kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için alınacak önlemler ve üretilecek politikalara temel oluşturmuştur. (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2011: 35) Çünkü hiçbir araştırma, boşu boşuna yapılmaz. Şiddetin önüne geçmek istiyorsak; her türlü veriyi değerlendirmek zorundayız.

3.4.4. Rakamların Dili

Şiddet, taciz, tecavüz, öldürülme vs. aslında sadece Türkiye’de mevcut sorun ve olaylar olmayıp; bütün dünya ilkelerinde yaşanan gerçeklerdir. Dünya genelindeki kadınlar, her zaman ikinci sınıf kategoride görülmektedir. Türkiye’de de kadına yönelik şiddet olayları, son yıllarda artış göstermiştir. Her ne kadar ülkeyi yönetenler artış olmadığını, tam tersine düşüş yaşandığını söyleseler de, istatistiklere baktığımız zaman rakamlar durumun pek de onların dedikleri gibi olmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Kadın cinayetlerinin en büyük ortak özelliği ise; öldürenlerin erkek kesimi olmasıdır.

- 2002 yılı kayıtlarına 66 olarak geçen kadın cinayet sayısı, 2007 yılında 1011 rakamına yükselmiştir.
- “İçişleri Bakanlığı Emniyet ve Jandarma Teşkilatları” ’nın istatistikî verilerine göre; 2001 – 2004 yılları arasında 21268 kadın efradına kötü muamele, 10148 kadın kaçırma, 3800 kadın müstehcen hareket, 3336 kadın ırza geçme, 1803 kadın evlenme vaadi ile aldatılarak kızlık bozma, 1371 kadın da fuhuşa teşvik suçlarının mağdurları olarak kayıtlara geçmişlerdir.
- Tecavüze uğrayanların % 50’si 18 yaş altındadır. Bunlardan sadece % 10’u erkek, gerisi ise kız çocuk olmaktadır.
- Her 4 kız çocuktan 1 tanesi cinsel şiddete uğramaktadır.
- 5 – 10 yaşları arasındaki çocukların % 55’i ensest mağdurdur.
- Daha çok 7 – 9 yaşları arasındaki çocuklar cinsel şiddete maruz kalmaktadır.
- Cinsel saldırganların % 75’i tanıdık birisidir.
- Ensest olaylarında failerin % 50’si öz baba, sırasıyla da amcalar, enişterler, ağabeyler, dedeler ve dayılardır.
- Acil yardım hattını arayan kadınların % 57’si fiziksel şiddete, % 49,9’u cinsel şiddete, % 14,6’sı enseste, % 8,6’sı da tecavüze maruz bırakılmıştır.

- 2010 yılının ilk 7 ayında 226 kadın cinayete kurban gitmiştir.
- Aynı dönem içerisinde cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar kapsamında 6423 kadın şiddete maruz kalarak hastanelik olmuş, 722 kadın taciz edilmiş, 478 kadın da tecavüze uğramıştır.
- “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)” verilerine göre; taciz ve tecavüz gibi cinsel saldırı suçlarında son 5 yılda % 30 oranında bir artış meydana gelmiştir.
- Buna göre; 2006’da 489, 2007’de 540, 2008’de 589, 2009’de de 624 kadın cinsel taciz mağduruyken; 2006’da 528, 2007’de 473, 2008’de 577, 2009’de ise 652 kadın tecavüze uğramıştır.
- Ocak 2009 yılında yayımlanan “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Raporu” ’na göre; en yüksek şiddet oranı Orta Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgeleri’nde ortaya çıkmıştır. En yüksek oranın sahibi, % 29 ile Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi olmuştur. En düşük oranın sahibi ise; % 9 ile Marmara Bölgesi olarak kaydedilmiştir.
- İlkokul düzeyinde eğitimi olan kadınlarda şiddete maruz kalma oranı % 56 olarak tespit edilirken; lise, üniversite vs. gibi daha yüksek eğitimi olan kadınlarda bu oran % 32 civarına denk gelmektedir.
- Boşanma artışları Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde % 40, Doğu Anadolu Bölgesi’nde % 36, Ege Bölgesi’nde ise % 20 olarak açıklanmıştır. (Dinçer Demirel, 08.03.2011)

3.4.5. 2011 Yılı = Kâbus Yılı

“Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu”, 2011 yılında kadına yönelik cinayet ve şiddetin rakamlarını açıkladı. 2011 yılında 160 kadın eşleri, sevgilileri, babaları ve en yakınındaki erkekler tarafından öldürüldü. Kadınların % 66’sı aile içinde katlediliyor. Devlet kendine başvurarak koruma isteyen kadınların % 73’ünü korumadı. 2011 yılında en az, 610 kadın cinsel tacize maruz kaldı. 179 kadın tecavüze uğradı.

2011 yılı kadınlar için parlak bir yıl olmadı. Kadınlar yine şiddeti ve ölümü gördü. “Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu” ’nun açıkladığı rakamlara göre;

bu yıl 160 kadın cinayete kurban gitti. Verilere göre; öldürülen her iki kadından biri kendi hayatına dair bir karar vermek istediği için öldürüldü. Kadınların % 41'i ayrılmak ya da boşanmak istedikleri için, % 32'si kıskançlık sebebiyle, %16'sı da karşılarındaki erkeği reddettikleri için öldürüldü.

Bu rakamların resmi rakamlar olmadığını söyleyen platform sözcüsü Tuğba Gümüş ise; şu sözleri sarf etti: *“Platform olarak 6 aydır devletin birçok kurumuna başvuruda bulduk. Kadına yönelik şiddet hakkında veri almak istedik. Emniyet Genel Müdürlüğü'nden Adalet Bakanlığı'na, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan Cumhurbaşkanı'na kadar devletin hiçbir kurumu bize kendi ülkesinde öldürülen kadınlar hakkında bilgi vermedi, veremedi. Bizler kendi verilerimizi araştırarak bu sonuçlara ulaştık. Bu sonuçlar 2008 - 2012 yılları arasındaki zaman diliminde kadınlara yönelik şiddeti gösteriyor.”* dedi.

Bu verilere göre; kadınların % 88'i en yakınları ya da tanıdıkları erkekler tarafından öldürülüyor. Hukuk ve semavi dinler boşanmayı kabul ederken bu coğrafyadaki erkekler boşanmayı kabul etmiyor. Kocasını ya da eski kocasını tarafından öldürülen kadınların oranı da, % 47 olarak belirlendi. Verilerde dikkat çeken başka bir nokta ise; kocasını ya da eski kocasını tarafından öldürülen kadınların oranı 2009 yılından 2010 yılına kadar % 193 arttı.

Kadınların % 66'sını aile içerisinde öldürülüyor. Kadınların % 71'i kocaları tarafından katledilirken; krizin baş gösterdiği 2008 yılından 2010 yılına kadar kadınların kriz ve işsizlik sebebiyle öldürülmesindeki artış oranı % 175 oldu. Öldürülen kadınların maddi durumlarına bakıldığı zaman; fakir, orta ve alt sınıftan olma kadınların oranı % 55,5 olarak tespit edildi. Fakir, orta ve alt sınıftan olan kadınların 2009 yılından 2010 yılına kadar katledilme oranları da, % 100 arttı. Kadınların öldürülme sebeplerinden bir diğeri ise; erkeğin bir isteğini yerine getirmemek denildi. İşte bu durum; öldürülen her 5 kadından 1 tanesinin ölüm sebebidir.

Öldürülen kadınların % 14'ünün işkence gördüğü de, istatistiklerde yer alıyor. Öldürülen kadınların % 21'inin neden öldürüldüğü, % 12'sinin kim tarafından

öldürüldüğü, % 48'inin koruma talep edip etmediği, % 13'ünün de nasıl öldürüldüğü bilinmiyor. (Meltem Günay, 2011) Kısacası; kadınlar bir şekilde kurbandırlar. Öyle ya da böyle, şiddetin hedefi haline gelmişlerdir.

3.4.6. Kadınların Yeni Umutları

Şiddet mağduru kadınlar daha iyi bir yasal koruma için, 28 Aralık 2011 tarihi bekliyorlar. Hükümet, Türkiye'nin gündemindeki en önemli sorunlardan kadına yönelik şiddete neşter vurmaya hazırlanıyor. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin yılın son toplantısını 28 Aralık'ta kadın örgütleri ile yapacak. Bu toplantıda kadına yönelik şiddeti engelleyecek yasa taslağı masaya yatırılacak.

“Haklı Kadın Platformu”, yasa taslağında şiddet olaylarında uzlaşma ve arabuluculuk yapılamayacağına ilişkin açık hükümler bulunmasını talep ediyor. “Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu” ise; kendilerinin hazırladığı yasa teklifinin milletvekilleri tarafından TBMM'ye sunulduğu söylediler. Ayrıca 4 Mart 2011 tarihinden itibaren de, yaşanan kadına yönelik şiddet olaylarıyla ilgili rakamları Bakan Fatma Şahin'e sunacaklar.

Tabi bu arada kadınlar, maalesef şiddet görmeye devam etmektedirler. Üstelik koruma sağlanmadığı için, pek çok kadın hayatını kaybetmiştir. Doğal olarak, bu duruma tepkiler yağmaktadır. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Genel Başkanı Canan Güllü:

“Yasa çıksa; en azından adli mercilerin uygulama fırsatları doğacaktı.” demektedir. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'ndan Berna Görgülü ise: “Yasa çıksaydı; birçok kadına koruma verilebilirdi.” görüşünü savunmaktadır. Çünkü yasanın TBMM Başkanlığı'na sunulduğu 4 Mart 2011 tarihinden bu yana, 208 kadın daha cinayete kurban gitmiştir. Yani şiddet, bütün hızıyla devam etmektedir. Maalesef halen varlığını sürdürmektedir.

2011 Yılı Kadına Yönelik Şiddet Rakamları

Mart	28 ölüm, 8 şüpheli intihar...
Nisan	21 ölüm, 14 tecavüz, 12 öldürmeye teşebbüs, 8 şüpheli intihar, 8 intihar girişimi, 7 şüpheli ölüm, 2 yaralama...
Mayıs	27 ölüm, 3 şüpheli intihar...
Haziran	16 ölüm, 5 tecavüz, 4 öldürmeye teşebbüs, 3 şüpheli ölüm, 3 silah ve bıçakla yaralama...
Temmuz	20 ölüm, 8 fiziksel şiddet, 7 şüpheli intihar, 5 öldürmeye teşebbüs, 4 kasıtlı yaralama, 3 şüpheli ölüm, 3 tecavüz, 1 taciz...
Ağustos	21 ölüm, 9 öldürmeye teşebbüs, 6 şüpheli intihar, 3 tecavüz, 1 şüpheli ölüm...
Eylül	32 ölüm, 17 tecavüz, 7 şüpheli ölüm, 5 şüpheli intihar, 2 kasıtlı yaralama...
Ekim	27 ölüm, 5 şüpheli intihar, 3 şüpheli ölüm...
Kasım	16 ölüm, 9 tecavüz, 3 şüpheli intihar, 3 öldürmeye teşebbüs, 1 intihar girişimi, 1 kasıtlı yaralama...

Tablodan da anlaşılacağı üzere, kadınlar ezilmeye devam etmektedirler. Hâlbuki 21. yüzyıldan bahsediyoruz. Modernleşme denilen olgu, neredeyse bütün dünyayı sarıp – sarmalamış bir haldedir. Ancak buna rağmen, şiddetin önüne geçilemiyor. İlkellik olarak adlandırılan bu vakalar, hala gündemi meşgul etmektedir.

Dolayısıyla kadınlar, yine en çok zarara uğrayan kesim olmaktadır. Buna dur demek için, daha fazla adım atılmalıdır. Yoksa caydırıcı tedbirler olmadığı müddetçe, kadınların insanca yaşamasına izin verilmemektedir. Ya da her şeyden önce, seminerler vs. aracılığıyla insanların zihin yapılarına hitap edilmelidir. Zira yaptıklarının yanlış olduğunun farkında olmayan bireyler, kendi doğrularının peşinden gitmeye devam edeceklerdir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ŞİDDETE BAKIŞTA TÜRK HUKUK SİSTEMİ

VE ŞİDDETLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

4.1. ŞİDDETE BAKIŞTA TÜRK HUKUK SİSTEMİ

4.1.1. Kadınlara Karşı Ayrımcılık ile Şiddet Arasındaki İlişki

Ne yazık ki; kadınlar her türlü şiddete maruz kalmaktadırlar. Başta fiziki şiddet olmak üzere sözel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddetle de sık sık karşılaşmaktadırlar. Bu noktada kadına karşı şiddet ve kadına karşı ayrımcılık birbirleriyle kesişen ya da bir arada kullanılan olgulardır. Nitekim Uluslararası Af Örgütü'nün son raporlarından biri, "*Türkiye / Kadınlara Yönelik Gözaltında Cinsel Şiddete Son*" başlığını taşımaktadır. Bu raporda ise; "Kadınlara karşı ayrımcılık ile cinsel saldırı birbirlerine bağlantılıdır." görüşü vurgulanmaktadır. (Türkiye / Kadınlara Yönelik Gözaltında Cinsel Şiddete Son Raporu)

Oysa Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin yasa önünde eşitliği güvence altına alınmaktadır. Ancak bu hükmün kadınlara haksızlık yapılmasını önleyemediği olgusu, yeni anayasa tasarılarında devletin kadın ve erkeklerin haklar bakımından eşitliğinin fiilen gerçekleşmesini sağlama yükümlülüğünün açıkça öngörülmesi sonucunu doğurmaktadır.

Öte yandan Türkiye, 1985 yılında "*Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi*" ne katılmış ve Bakanlar Kurulu kararıyla bu katılma onaylanmıştır. Bu sözleşmeye göre taraf devletler; her iki cinsten birinin üstünlüğü veya aşağılığı düşüncesinin, kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı önyargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla

kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek konusunda önlemler almakla yükümlüdür. (Vural Dinçkol, 2003: 73)

Türk hukukunda kadına karşı şiddetin önlenmesi için yapılan düzenlemelerin başlıcalarına gelince; “*Ailenin Korunmasına Dair Kanun*”, Türk Ceza Kanunu’nda yer almaktadır. Acaba bu yasalarla hem kadın – erkek ayrımcılığını, hem de kadına yönelik şiddeti yok etmeye yönelik hükümler hayat geçirilmiş midir? İşte asıl da tam sorun buradadır !!! (Vural Dinçkol, 2003: 74)

Her şeyi bir tarafa bırakalım; en basitinden bu tespitler, Türk kadınlarının ceza hukuku alanında bir hukuk devletinden beklendiği biçimde insan haklarından ve insan haklarının gereği olan eşitlikten tam anlamıyla yararlandığını söylemenin mümkün olmadığı yolundadır. Eşitlik söz konusu olsa dahi, kadınların bundan tam anlamıyla yararlanamadığı görülmektedir. Halbuki; herkes daha en baştan eşit olarak yaratılmıştır. Kendisini üstün görmeye çalışmak, ego tatmininden başka bir şey değildir.

O halde; şimdi önce kısaca kadının aile içi şiddete karşı korunmasına yönelik düzenlemelere, daha sonra da Türk ceza kanunu ile Türk ceza kanunu tasarisına bir göz atmak gerekmektedir.

4.1.2. Aile İçi Şiddete Karşı, Özel Yasayla Sağlanan Koruma

Bu yasaya dâhilinde; kadını aile içindeki şiddete karşı etkili biçimde korumak amacıyla “*Ailenin Korunmasına Dair Kanun*” hazırlanarak, yürürlüğe konulmuştur. Yani şiddet uygulayan eşe karşı tedbir uygulanacak ve tedbire uymayan eş, eylem başka bir suçu oluştursa bile 3 aydan 6 aya kadar hapis cezasına çarptırılacaktır.

Elbette bu yasanın çıkartılması olumlu bir gelişmedir. Çünkü kadınlar, aile içinde çok sık şiddete maruz kalmaktadır ve bu konuda en kısa sürede etkili önlemler

alınmasına olanak sağlayacak yasal düzenlemeler bulunması zorunludur. Yoksa erkekler, kaba tabir ile meydanı boş bulmaktadırlar. Bu ise; şiddeti tetiklemektedir.

“Yalnız hemen belirtmek gerekir ki; aile içindeki şiddet en çok fiziki olmakta ve bunu sözel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddet takip etmektedir. Gerçi şiddete ilişkin sayıların tamamını bilinmemektedir maalesef. Ancak kadına karşı evde şiddet konusunda geniş bir siyah sayılar alanı bulunmaktadır.” (Vural Dinçkol, 2003: 74) Örneğin Almanya’da yılda 100 bin – 4 milyon kadına kocası tarafından şiddet uygulandığı, her 3 evli kadından 1’inin şiddete maruz kaldığı tahmin edilmektedir. Fakat resmi makamlara göre; Almanya’da yılda ortalama sadece 40 bin kadın çocuklarıyla birlikte 320 dolayındaki kadın evine yerleştirilmektedir. Demek ki; ortada çok ciddi bir hata vardır.

Ülkemizde yapılan araştırmalarda ise; evli kadınların tamamının kocası ya da babasından şiddet gördüğü, kadınların % 49,4’ünün çocukluğunda anne – babasından dayak yediği ve % 67,2’sinin de kendi çocuklarını dövdüğü ileri sürülmektedir. Eşinden şiddet gören kadınların % 77,8’i de hiç kimseden yardım istememektedir.

“Kadına karşı şiddet, fiziksel güç kullanılarak veya bıçak, tabanca, sopa, piknik tüpü, el bombası, zehir, yakma ve kaynar su gibi araçlara başvurularda gerçekleştirilmektedir. Şiddet istatistiklerinde hakaret etme ve cinsel yönden huzursuzluk çıkartma da önemli bir yer tutmaktadır.” (Tekeli, 1988: 26)

Peki, bütün bunları düşününce ne dememiz gerekiyor? 1998 yılında yürürlüğe giren “*Ailenin Korunmasına Dair Kanun*” hükümleri hayata geçirilebilmiş midir?

Hiç öyle mutluluk pozları vermeye gerek yok. Kabul edelim ki; 5 yıllık uygulamaya karşın, 4320 sayılı yasanın varlığından haberdar olmayan çok sayıda mağdur vardır. Lakin kararlar bağlamaya da gerek yok. Çünkü uygulama giderek yaygınlaşmaktadır. (Aykut, 1999: 73) Her şey, insanın kendi elindedir. İnsan ister ise; her şey olur.

Örneğin Bolu’da eve içkili gelen, aile içi şiddete neden olan ve eşini döven 64 kişiye Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından 6 ay eve yaklaşmama cezası verildiğini basından öğrenmekteyiz. Bu tedbire uygulanmaması halinde dava açılarak, ceza verilmekte ve tedbirlerin ihlalinin mağdur olan eş tarafından telefonda bildirilmesini mümkün kılmak amacıyla mağdurlara ilgili karakolun telefon numarası söylenmektedir. Bu yasa belki de, aile içi şiddet mağdurlarının korunması konusunda önemli bir kilometre taşı olmuştur. En azından topluma, bu tür şiddetin hoş görülmediği ve onaylanmadığı mesajının verilmesine yaramıştır. Şimdi önemli olan; kolluğun bu yasayı benimsemesi ve evli kadının kocasının malı olduğuna ilişkin geleneksel bakış açısından kurtularak, yasanın etkin uygulamasında rol almasıdır.

4.1.3. Cinsel Tecavüz Suçuna Karşı, Türk Hukuk Sistemi

Kadına karşı şiddetin bir türü de cinsel şiddettir. Cinsel şiddet, Türk Ceza Yasası’nda ırza tasaddi ve ırza geçme suçları olarak cezalandırılmıştır. Bu ayrımlar yapaydır ve hangi eylemin, hangi suçun kapsamında görüleceği sorun oluşturmaktadır. Irza tasaddi ya da ırza geçme sayılan eylemler fiziksel yanı bir tarafa, çoğu kadında aynı ağırlıkta ruhsal travmaya sebebiyet vermektedir. Üstelik kadının ruh sağlığı da aynı şekilde bozulmaktadır.

Türk Ceza Yasası’nda ırza geçme suçu açısından cebir ve şiddet veya tehdite başvurma veya suçu, akıl ya da beden hastalığından veya hileli vasıtalar kullanılmasından dolayı fiile karşı koyamayacak halde bulunan kişiye karşı işleme unsurları verilmiştir. Uluslararası Af Örgütü ise; bu konuda farklı bir tanım önermektedir. Uluslararası Af Örgütü’nün “*Türkiye / Kadınlara Yönelik Gözaltında Cinsel Şiddete Son*” başlıklı raporunda tecavüz, Uluslararası Raunda ceza Mahkemesi’nin tanımıyla şöyle çerçeveslendirilmektedir: “*Zorlama içeren koşullar altında bir kişiye yapılan cinsel nitelikte fiziksel saldırı...*” (Türkiye / Kadınlara Yönelik Gözaltında Cinsel Şiddete Son Raporu)

Raporda Türk Ceza Yasası'nda yer alan tecavüz tanımının dar olduğu belirtilerek, daha kapsamlı bir tecavüz tanımında kadının rızasının olmadığı iddiasını doğrulama hedeflenirken; psikolojik baskıyla zorlama unsurlarının göz ardı edilememesi gerektiğine dikkat çekilmektedir. Aynı raporda kadının gözü altında soyularak aranmasına, erkek polis memurları tarafından aranmasına son verilmesi de istenilmektedir.

Burada yeri gelmişken kısaca değinmek gerekirse; ülkemizde cinsel şiddet içeren suçların soruşturulmasında da eleştirilecek çok yön vardır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bile, Türkiye aleyhine verdiği birçok kararda ırza geçme iddialarında yapılan hekim muayenelerinin yetersizliğine değinmektedir. Onun için önemli olan; laf olsun tarzı iş yapmak değil, yaptığın işi hakkıyla yapmaktır.

Cinsel özgürlüğe yönelik suçlar, insan hayatını çok fazla etkilemektedir. Bu suçlar, Türk Ceza Yasası'nın 8. babında yer almaktadır. Bu babın başlığı ise; "*Adab-ı Umumiye ve Nizamı Aile Aleyhine Cürümler*" 'dir. Böyle bir başlık altında toplanan suçlarda korunan hukuki yarar, cinsel özgürlüğe yönelik suçlarla korunması gereken hukuki yararlar aynı olamaz. Çünkü genel adap belirsiz bir kavramdır. Belirsiz bir kavramı korumak uğruna, fiziksel ve ruhsal bir bütün olan kişinin cinsel yaşamını ve cinsel özgürlüğünü koruma arka plana itilmiştir. Bu suçların düzenlenmesinde genel adap ve aile düzeni değil, insan onurunu ve bireyin kendisini koruma amacı güdülmelidir. Burada yapılması gereken üçlü bir ayırmadır. Bunlar (Vural Dinçkol, 2003: 79):

- 1) Cinsel özgürlüğe karşı suçlar...
- 2) Aileye karşı suçlar...
- 3) Genel ahlak ve adaba karşı suçlar...

Tıpkı genel adap gibi edep töreleri kavramı da, kadına karşı ayrımcılığı meşrulaştıran değer yargılarının bir başka ifadesi olmaktadır. Türkiye, "*Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi*" ile bu gelenek kalıplarını değiştirmek yükümlülüğü altında bulunmaktadır.

Nitekim bu konudaki talepler cinsel özgürlüğün toplum ve aile düzeninden ziyade, kişi özgürlüğü ve kişinin vücudunu ilgilendirdiği, dolayısıyla bu suçların cinsel bütünlüğe karşı suçlar başlığı altında ve kişilere karşı suçlar arasında yer alması gerektiği yolundadır. Kadının şiddete karşı korunmasına yönelik tasarı hükümlerini gözden geçiren komisyon çalışmalarında da ilgili bölüm başlığının cinsel bütünlüğe ve edep törelerine karşı suçlar yerine, sadece cinsel bütünlüğe karşı suçlar olması kabul edilmiş ve cinsel bütünlüğe karşı suçlar, topluma karşı suçlar arasından alınarak kişilere karşı suçlar arasına altıncı bölüm olarak sunulmuştur.

Cinsel tecavüz suçu hakkında, Türk Ceza Kanunu 2001 Tasarısı'nda: "*Cebir ve şiddet veya tehdit kullanmak suretiyle veya akıl veya beden hastalığından veya kendi fiilinden başka bir nedenden veya kullandığı hileli vasıtalarla dolayı fiile karşı koyamayacağı bir halde bulunan kimsenin ırzına geçen kimseye 5 yıldan 8 yıla kadar hapis cezası verilir.*" denilmektedir. Türk Ceza Yasası'nda söz konusu araçlar ve haller 15 yaşından küçükler açısından, suçu ağırlatıcı hal olarak gösterilmekte; 15 yaşından büyükler için ise, suç unsurunu teşkil etmektedir. (Türk Ceza Kanunu 2001 Tasarısı)

Bununla birlikte Adalet Bakanlığı'na yapılan öneride psikolojik baskının da cebir, şiddet ve tehdide eklenmesi istenmiştir. Bu öneri de, kadının şiddete karşı korunmasına yönelik tasarı hükümlerini gözden geçirmekle görevli komisyonca kabul edilmiştir.

Yeni metinde: "*Cebir ve şiddet, tehdit veya psikolojik baskı kullanmak suretiyle veya akıl veya beden hastalığından veya kendi fiilinden başka bir nedenden veya kullandığı hileli vasıtalarla dolayı fiile karşı koyamayacak bir halde bulunan kişinin ırzına geçen kimseye 5 yıldan 8 yıla kadar hapis cezası verilir.*" denilmektedir. (Adalet Bakanlığı)

Öte yandan 2001 Tasarısı'na göre: "*Irza geçme, hangi nitelikte olursa olsun; bir kişiye cinsiyet uzvunun ithalidir.*" şeklinde tanımlanmıştır. Bakanlığa yapılan öneride ise tanım: "*Cinsel tecavüz, vajinal, anal, hangi nitelikte olursa olsun; bir kişiye cinsiyet*

uzvunun veya başka bir vasıtanın zorla ithalidir.” biçiminde geçmektedir. (Türk Ceza Kanunu 2001 Tasarısı)

Yine Türk Ceza Kanunu 2001 Tasarısı’nda cebir ve şiddet veya tehdit kullanmak suretiyle veya beden hastalığından veya kendi fiilinden başka bir nedenden veya kullandığı hileli vasıtalardan dolayı fiile karşı koyamayacak bir halde bulunan bir kimsenin ırzına tasaddi eden kimsenin cezalandırılacağı öngörülmüş ve bu suç, reşit kişiler hakkında işlendiğinde şikâyete bağlanmıştır. (Türk Ceza Kanunu 2001 Tasarısı) Ancak şikâyetten vazgeçilemez. Buna kimsenin hakkı yoktur. Bu maddede de cinsel tecavüz suçunda olduğu gibi, psikolojik baskı kullanılmasının da suçun oluşması açısından yeterli olacağı maddeye eklenmiştir. Bunun dışında madde metni aynen korunmuştur.

Türk Ceza Kanunu’nda ve Türk Ceza Kanunu 2001 Tasarısı’nda, ırza tasaddi ve ırza geçme suçunun failinin mağdurun yakın akrabası olması hali genel bir ağırlatıcı neden sayılmamıştır. Sadece failin üst soydan biri olması cezanın yarı oranında arttırılmasını gerektiren bir neden olmaktadır. Ki bu da aslında demokratik eşitliğe ters bir durumdur. Çünkü aslolan sınıfsal farklılıklar değildir; aslolan kanun önünde herkesin eşit olmasıdır. (Türk Ceza Kanunu 2001 Tasarısı)

Ayrıca evlenmeleri yasak olan yakın akrabaların yaşları küçük değilse; kendi rızalarıyla birbirleriyle cinsel ilişkide bulunmalarının yani ensestin (fücür) yasada suç olarak düzenlenmemesi yerindedir. Fakat ırza tasaddi ve ırza geçme suçunun failinin usul dışındaki yakın akrabadan biri olması hali de ağırlatıcı sebep olarak öngörülmelidir. Zira suç suçtur. Kişiye göre, muamele yapılamaz.

Unutmadan tasarıda “*Üst soydan biri veya veli veya vasi veya mürebbi veya öğretmenler veya hizmetkârlar veya terbiye ve gözetim veya muhafıza ile yükümlü bulunanlar sağlık ve tedavi kurumları ve ceza infaz kurumları ve tutukevleri görevlileri ve bunların benzerleri gibi olup da mağdur üzerinde hüküm ve nüfuzu bulunanlar tarafından işlenirse ceza yarısı oranında arttırılır.*” denilmektedir. (Türk Ceza Kanunu 2001 Tasarısı)

Son olarak; kadının şiddete karşı korunmasına yönelik tasarı hükümlerini gözden geçirmekle görevli komisyon, failin sıfatı yönünden öngörülen bu ağırlaştırıcı nedenler arasına kolluk görevlilerini de katmıştır.

4.1.4. Evlilik İçi Irza Geçme

Kadınlar evlilik birliği içerisinde de, cinsel tecavüze maruz kalmaktadırlar. Bu gibi durumlar, kadınlara çok büyük zararlar vermektedir. Zira kadınların onurunu zedelemektedir. Örneğin; Peru'daki bütün yetişkin kadınların % 33'ünün istemedikleri halde cinsel ilişkiye zorlandıkları tespit edilmiştir. Aynı şekilde Ankara'da 155 kadınla yapılan bir araştırmada kadınlardan % 15'i en az bir kere eşleri tarafından cinsel birleşmeye zorlandıklarını söylemişlerdir. (Yıldırım, 1998: 43)

Türk hukukunda ırza geçme suçunun tanımında karı – koca olmama gibi bir koşul yer almadığı halde, kocanın bu suçun faili olamayacağı ve aile ilişkilerine müdahalenin doğru bulunmayacağı düşüncesi hâkimdir. Yargıtay'a göre; zorla veya anormal cinsel ilişki TCK m. 478'de öngörülen aile bireylerinden birine rahim ve şefkatle bağdaşmayacak biçimde fena muamele suçunu oluşturmaktadır. Bir de, toplum zihniyeti vardır. Ki kocaya her türlü hakkı tanımaktadır. Koca her ne yaparsa yapsın; hiç kimsenin müdahale etmemesi gerektiğine inanılmaktadır.

Bu noktada, kadınların korunmaları ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Gelgelelim bu koruma, kadın için yeterli değildir. Gerçi geleneksel anlayış kadının kocanın adeta malı olduğu yolundadır. Kadın evlenmekle kocasıyla her koşulda cinsel ilişkiyi kabul konusunda geri alınmaz bir irade beyanında bulunmuş sayılmaktadır. Sanki evli kadının vücut bütünlüğü yokmuş gibi... Lakin bu anlayış günümüzde değişmiştir.

İngiliz, İrlanda, İskoç, Almanya, Avustralya, Kanada, Yeni Zelanda hukuk sistemlerinde ırza geçme suçları açısından kocanın evlilikten doğan bir muafiyetinin bulunmadığı artık kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra, Türkiye'nin de katıldığı ve Haziran 2000'de New York'da "*Kadının İnsan Hakları Projesi*" çerçevesinde yapılan

özel oturumda kararlaştırılan “*Birleşmiş Milletler Pekin – 5 Sonuç Belgesi*” ’nde evlilik içi tecavüzün kadına karşı şiddet kapsamı içine alınmasına yer verilmiştir. O halde bu uluslararası taahhüt, ulusal çerçevede yasalara yansıtılmalı ve evli kadın da bekar kadın kadar cinsel tecavüze karşı korunmalıdır. (Birleşmiş Milletler Pekin – 5 Sonuç Belgesi)

“Tabi evlilik içi ırza geçme suçuna ceza yasasında yer verilse de, evli kadınların çoğunluğunun eylemin gizli kalmasını tercih edeceği ya da kırsal kesim aile yapısına söz konusu suçun ters düşeceği inancı yaygındır.” (Vural Dinçkol, 2003, s.80) Ancak yasada bu suça yer verilmesi, en azından bu tür davranışların toplumca onaylanmadığının sembolik de olsa bir ifadesini teşkil edecek ve potansiyel suçlular açısından caydırıcı olabilecektir.

Zaten evlilik içi ırza geçmenin suç olması önerisi, Adalet Bakanlığı’na da yapılmış ve kadını şiddete karşı korumayı amaçlayan suçları gözden geçiren komisyonca evlilik içi ırza geçme suçu tasarıya alınarak, şikâyete bağlı suç biçiminde düzenlenmiştir. (Adalet Bakanlığı)

4.1.5. Irza Geçme Sonucunda Evlenme

Kaçırma, alıkoyma, cinsel tecavüz ve cinsel bütünlüğe tasaddi suçlarında birden fazla fail varsa; bunlardan birinin mağdure ile evlenmesi halinde koca hakkındaki dava ve cezanın çektirilmesi ertelenir. Suça katılanlar hakkında ise; dava ve ceza düşer. Bu maddenin amacı; mağdureyi korumaktır. Peki, korumaktan anladığımız gerçekten bu mudur? Tecavüzcün ile evlenmek (!!!) Üstelik bu madde bir taraftan, mağdurenin iradesinin baskı altına alınmasına fırsat vermekte; diğer taraftan ise, asli failin değil, faillerden herhangi birinin mağdure ile evlenmesinin yeterli görülmesinin onur kırıcılığı ile sanıkların tümüne ceza verilmemesi gibi bir çelişkiyi içermektedir.

Türk Ceza Kanunu 2001 Tasarısı’nda da, bu düzenleme aynen korunmuştur. Ama bu madde artık kaldırılmalıdır. Keza şiddete karşı kadınların korunmasına yönelik hükümleri gözden geçiren komisyon da, bu maddenin kaldırılması yolunda eğilim

belirmiştir. Fakat bu madde daha sonra, Adalet Bakanı'nın müdahalesi ile şöyle ifade edilmiştir (Adalet Bakanlığı):

“Kaçırılan veya alıkonulan ile sanık veya hükümlülerden biri evlendiğinde mahkemece fail hakkındaki kamu davası ve hüküm verilmiş ise cezanın çektirilmesi ertelenir. Ancak evlenme akdi yapılmadan önce, serbest evlenme iradesinin bulunup - bulunmadığını belirlemek için, soruşturma aşamasına Sulh Ceza Hâkimi tarafından sonraki aşamalarda davanın görüldüğü mahkemece mağdur veya mağdure dinlenir. Serbest iradenin mevcut olmadığı belirlenir veya dinlenmeden önce evlilik yapılır ise; erteleme kararı verilemez.

4.1.6. Evli Kadınları Kaçırma

Ülkemizde konuyla ilgili hukuksal çerçeveye bakıldığı zaman; aile kurumunun oluşturulması ve işleyişi ile ilgili düzenlenmiş olması bakımından; Türk Medeni Kanunu'nun çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Ancak Türk Medeni Kanunu'nun kadın – erkek eşitliğini hukuki olarak somutlaştıran çeşitli maddeleri, özellikle de evli kadınların birey olma haklarını ve karar vericiliklerini çok büyük bir oranda sınırlandırmaktadır.

“Kocanın aile reisi sayılması, ailenin ikamet yerini kocanın belirlemesi, kocanın soyadını alma zorunluluğu, evlilik süresince edinilen malların evliliğin sona ermesi halinde eşit paylaşılmaması, velayet vs. gibi... hükümler kadınlara karşı erkekleri üstün ve baskın bir konuma getirmektedir.” (Yıldırım, 1998: 46)

Mağdur kadınlar arasında bekâr ya da evli olmalarına göre; farklı uygulamalar ortaya koyan bir hüküm TCK m. 429'da yer almaktadır. Buna bağlamda, şehvet hissi veya evlenme maksadıyla kaçırılan kadın evli ise; fail daha ağır ceza alacaktır. Türk Ceza Kanunu 2001 Tasarısı'nda da, bu ağırlaştırıcı sebep aynen korunmuştur. (Türk Ceza Kanunu 2001 Tasarısı) Yalnız bu madde yasa koyucunun bu suçlarda korunan

hukuki değeri kadının cinsel özgürlüğü değil, ailenin ve kocanın şerefi olarak kabul etmesi gibi bir yanlış anlayışın ürünüdür. Bu nedenle de yerinde değildir.

Nitekim kaçırılan kadının bekâr olmasının hafifletici neden sayılması gibi bir görünüme de sebebiyet veren bu hüküm eleştirilmiş ve kadının şiddete karşı korunmasına yönelik tasarı hükümlerini gözden geçirmekle görevli komisyonca tasarıdan çıkartılmıştır.

4.1.7. Kadınların Namus Cinayetlerine Karşı Korunmaları

“Türk Ceza Yasası’na göre; zina halinde ya da gayrimeşru cinsi münasebette bulunurken yakalanma halinde, karı veya koca yahut kız kardeş veya alt soydan biri yahut bunların müşterek faili veya her ikisi aleyhinde karı veya koca yahut üst soydan biri veya erkek veya kız kardeş tarafından öldürme ve müessir fiil suçları işlenmiş olursa cezanın indirilmesi öngörülmektedir.” (Vural Dinçkol, 2003: 84)

Tabi bu madde ile hem zina halinde yakalanmaların öldürülmeyi hak ettikleri gibi bir anlayış sergilenmekte, hem de failler arasında kadınlar açısından ayrımcılık yapılmaktadır. Şöyle ki; kız kardeşini zina halinde yakalayıp öldüren erkek kardeş ise, cezası azaltılmaktadır. Ancak kız kardeş ise, azaltılmamaktadır. Dolayısıyla bu madde hükmü kaldırılmalıdır. Çünkü kadın – erkek eşitliğinden bahseden koskocaman hukuk sistemine, böylesine eşitsizlik aşıl原因 bu madde yakışmaz. Kanun önünde eşitlikten bahsedildiğine göre, bunun gerçeğe de taşınması gerekmektedir. Ki insanlar için, bir faydası olsun. Yoksa lafta kalırsa; o kanunun hiçbir manası olmaz.

Kaldı ki, zaten Türk Ceza Kanunu 2001 Tasarısı’nda bu hükme yer verilmemiştir. Öte yandan aynı uygulamanın devamına imkân sağlayacak olan ve haksız tahrike ilişkin madde gerekçesinde daha önce yer almış olan şu cümle de, Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne sunulan tasarıdan isabetli olarak çıkartılmıştır: “*Başkasıyla cinsel ilişkide bulunan veya cinsel ilişkide bulunmak üzere olan veya cinsel ilişkide bulunmuş olduğundan şüphe edilmeyecek surette görülen bir karı veya koca tarafından*

birbirine karşı veya adı geçenlerce bunların suç ortaklarına veya her ikisine karşı suç işlenmesi halinde bu hal tahrik nedeni olarak kabul edilecektir. (Türk Ceza Kanunu 2001 Tasarısı)

Gerçi halen uygulamada TCK m. 462. maddeye başvurulamayan hallerde namus uğruna (!!!) işlenen suçlarda genel haksız tahrik hükmü uygulanarak ceza indirimi yapılmaya çalışılmaktadır. Hâlbuki burada haksız tahrikin varlığının kabulü yerinde değildir. Üstelik bu cinayetlere adeta meşruluk kazandırılmak istenircesine medyada namus cinayeti olarak adlandırılan, bazen de aile meclisinin kararı diye yansıtılan bu gibi olaylarda haksız tahrik hükmünün uygulanması çok büyük bir suçtur. (Vural Dinçkol, 2003: 86) İnsanlar bu uygulamalar aracılığıyla, şiddete destek olmaktadır. Farkında olarak ya da olmayarak, insan hayatını söndürmektedirler. Bir insanın canına mal olmaktadır.

4.1.8. Şiddete İlişkin Yasal Durum

Aile içindeki şiddetin önlenmesi amacıyla 1998 yılında çıkartılan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, şiddete karşı çok önemli bir güvence sistemi getirmiştir. Bu düzenleme ile Türkiye’de ilk kez, aile içi şiddet kavramı hukuksal metinde tanımlanmış ve aile içi şiddetin vuku bulduğu durumlarda mağdurun şikâyeti olmaksızın (üçüncü şahısların bildirim ile) polis ve adalet mekanizmasının harekete geçmesi sağlanmıştır. Bu kanunun uygulanmasına yönelik olarak İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı tarafından genelgeler çıkartılmış ve bu konuda çeşitli eğitim programları uygulanmıştır.

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un uygulanmasındaki aksaklıkların giderilmesini teminen “Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)” ’nün koordinatörlüğünde ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin hukukçu temsilcileri ile yapılan bir dizi toplantı sonucunda bir Değişiklik Tasarısı hazırlanmıştır. 4320 sayılı kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun ise; 4 Mayıs 2007 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu kanun ile şiddet kavramı geniş yorumlanarak evli olmalarına rağmen, fiilen ayrı yaşayan, mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan aile bireyleri ve çocuklar da koruma altına alınmaktadır. “*Kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin*” ifadesinin kullanılması ile aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireyleri hakkında da tedbir kararına hükmedilmesine olanak sağlanmaktadır. Ayrıca kanunda öngörülen tedbirler arasına aile mahkemesi hâkiminin uygun görmesi halinde, şiddet uygulayan bireyin rehabilitasyonu amacıyla “*Bir sağlık kuruluşunda, muayene veya tedavi için başvurusu*” tedbiri eklenmiştir.

Bütün bunlara ek olarak, değişiklik ile kanundan yararlanmak için yapılacak başvuruların ve infazı için yapılan icrai işlemlerin harca tabi olmayacağı da hükme bağlanmıştır. Söz konusu kanundaki eksikliklerin giderilmesi amacıyla, bir Tasarı Taslağı hazırlanmıştır. Bu Tasarı Taslağı da, Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı'nın imzası ile Bakanlar Kurulunda görüşülmek üzere 12.01.2011 tarihinde Başbakanlığa iletilmiştir.

Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik ise; yine “*Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)*” ’nün koordinatörlüğünde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının ve sivil toplum örgütlerinin hukukçu temsilcilerinin katılımlarıyla hazırlanmış; 1 Mart 2008 tarih ve 26803 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu yönetmelik ile 4320 sayılı kanunda yer alan tedbirler ayrıntılı olarak düzenlenmiş; aile içi şiddet, ihbar ve şikâyet gibi kavramlara açıklık getirilmiş; nafaka ve tedbir kararlarının yerine getirilmesi ve usul işlemleri de kanun uygulayıcılara ve vatandaşlara yol gösterecek şekilde ele alınmıştır.

Konuya ilişkin en temel yasal düzenlemelerden bir tanesi ise; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’dur. 1 Haziran 2005’te yürürlüğe giren bu yasada da, yine reform niteliğinde düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemelerden en önemlisi ise; yasada kız ve kadın ayrımının kaldırılmış olmasıdır. Sonuçta; herkes bir bireydir. Herkesin teker teker bir değeri vardır. Birisinin bir başkası üzerinde, kendini tatmin etmesine gerek yoktur.

Eski Türk Ceza Kanunu'nda, kadının mağdur olduğu birçok suç topluma karşı işlenen suçlar olarak düzenlenmişken; Yeni Türk Ceza Kanunu ile bu anlayış terk edilmiş ve bu suçlar bireye karşı işlenen suçlar kapsamına alınmıştır. Eski Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmemiş olan evlilik içi tecavüz, işyerinde cinsel taciz gibi suçlar da ilk kez bu yasada düzenlenmiş bulunmaktadır. Yine Yeni Türk Ceza Kanunu'nda evlilik vaadiyle kızlık bozma suçunun kaldırılmış olması, önemli yenilikler arasındadır.

Bir önceki Türk Ceza Kanunu'nun töre cinayetlerinde indirime yol açan maddesi, 2000 yılında yasa kapsamından çıkarılmış olmakla beraber; Yeni Türk Ceza Kanunu ile töre saikiyle öldürme, kasten öldürme suçunun nitelikli halleri arasında düzenlenmiş; faillerinin yasada öngörülen en ağır ceza olan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılması hükmü getirilmiştir.

“Belediye Kanunu ile şiddete uğrayan kadınlara hizmet vermek üzere, belediyeler de yetkili kılınmıştır. Bu kanunla Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 50.000’ni geçen belediyelere kadınlar ve çocuklar için, koruma evleri açma görevi verilmiştir. Böylece şiddete uğrayan kadınlara verilen koruyucu ve önleyici hizmetlerin geliştirilmesi mümkün olacaktır.” (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2011: 36).

4.2. KADINLAR ŞİDDET KARŞISINDA, NELER YAPABİLİRLER?

4.2.1. Kadınların İstismar Karşısındaki Tepkileri

Şiddet gören kadınlar genellikle konuşmaktan çekinen, bir şekilde korkutulmuş, kendine güveni olamayan kadınlardır. Fakat şöyle de bir durum vardır: İstismar edilen çoğu kadın, pasif kurban durumunda olmak zorunda değildir. Kadınlar kendilerinin ve çocuklarının güvenliği maksimum düzeye çıkartabilmek için, aktif stratejiler kullanmaktadırlar. (Aziz, 1994: 14) Evet, belki bunu açık açık belli edemezler. Aksi takdirde şiddetin boyutu artar.

Kadınlar da, kendilerince direnç göstermek zorundadırlar. Uyguladıkları yöntemler doğrudur ya da yanlıştır, orası tartışılır elbette. Yalnız kadınlar da, birtakım çözüm arayışları içerisindeyler. Örneğin; kimisi polise gider, kimisi evden kaçar, kimisi eşlerinin taleplerine teslim olarak huzur ortamını korumaya çalışır... Tabi rastgele bulunan bu çözümler, her zaman mantıklı sonuçlar vermeyebilir.

Dışarıdan bakan birine, her şey çok kolaymış gibi gözükebilmektedir. Kaba tabir ile “Bekara, karı boşamak kolaydır.” denilmektedir. Yani işin iç yüzünü bilmeyen için, sorunun çözümü kolaymış gibi algılanabilmektedir. Hâlbuki şiddetle yaşamaya karşı kadının herhangi bir tepki vermemesi gibi görünen durum, aslında kadın için evlilikte hayatta kalma ve çocuğunu korumak için bir mücadele yöntemi olabilmektedir. (Vural Dinçkol, 2003: 91).

Kadınlar genellikle susarlar. Gelgelelim, bunu her zaman korktukları için yapmazlar. Bazen de, mecbur oldukları için yaparlar. Zira şiddet uygulayan erkeğin, zaten gözü dönmüştür. Ortada hiçbir bahane yokken bile, kadına şiddet uygulamaktan çekinmez. Bu aşamada eğer kadın doğru hamleler yapamazsa; maalesef olayın sonu ölümlere kadar uzanabilmektedir. Bunun içindir ki; doğru zamanda, doğru atılımlar yapmak gerekmektedir. Tabi bunun için de, bilinçli olmak...

Kadınların istismar karşısındaki tepkileri, çoğunlukla mevcut seçenekler ile sınırlıdır. Kadınlar istismarın yer aldığı ilişkilerini hala devam ettirmelerine ilişkin olarak, devamlı benzer nedenleri gündeme getirmektedirler: Kendilerine yapıldığına karşı ceza verme korkusu, başka ekonomik kaynak olmayışı, çocuklar için endişelenme, duygusal bağımlılık, aile ve arkadaş desteğinin bulunmayışı, sabırla değişeceğini umut etmek... İşte bütün bu nedenler, kadınların özgürlüklerini ellerinden almaktadır.

Ayrıca gelişmekte olan ülkelerdeki kadınlar evlilikleri yıkıcı dahi olsa, onu devam ettirmeleri gerektiğini düşünmektedirler. Çünkü boşanmış olmak, toplumda kabul gören bir olgu değildir. Boşanan kadın için, haya çok zo olacaktır. Hatta çoğu zaman, kadının yardım talep edeceği kimsesi de bulunmamaktadır. Ailesi bile, kadına

destek olmamaktadır bazen. Hal böyle olunca, mecburen kocaya boyun eğilmektedir. Şiddet de uygulasa; işkence de etse; kadının tek dayanağı, yine kendi kocasıdır.

Ne var ki; her insanın bir dayanma sınırı vardır. İnsan bir yerden sonra, şiddete katlanamaz hale gelmektedir. Ki aslında başından itibaren, şiddete müsamaha göstermemek gerekmektedir. Yoksa bir kere olursa; devamı da gelmektedir. Kısacası; öyle ya da böyle, bazen boşanmaktan başka çare kalmaz. Keza araştırmalar bir kadını istismar yaşadığı bir ilişkiyi bırakmaya iten ve birbirleriyle tutarlılık gösteren bir dizi etken ortaya koymaktadır. Bunlar, genel olarak şöyledir (Vural Dinçkol, 2003: 92):

Şiddetin daha ciddi bir hal alması, istismarcı eşin değişmeyeceğine kanaat getirilmesi, şiddetin çocuklara da yönelmesi... Üstelik kadınların partnerlerinden ayrılma kararlarındaki temel etken, aile ya da arkadaşlarının duygusal ve lojistik destekleri olmaktadır. Bu destek olduktan sonra; hiçbir kadın o şiddete katlanmaz. Bu destek, pek çok durumda sağlanmamaktadır tabi. Oysa en önemlisi de, budur !!! Kadının, yanında birilerinin olduğunu bilmeye ihtiyacı vardır.

Hem ne yazık ki; ayrılmış olmak da, kesin bir çözüm sağlayamamaktadır. Kadının güvenliğinin garanti altında olup – olmadığı belli değildir. Şiddet bazen kadının ayrılmasından sonra da devam etmekte ve hatta daha büyük boyutlara ulaşabilmektedir. Ki gerçekten de kadının hemen ayrıldıktan sonra, cinayete kurban gitme riski en fazladır. Çünkü erkek, istenmemiş olmayı gururuna yedirememektedir. Sanki buna hakkı varmış gibi... (Toplum Hekimliği Bülteni, 1999: 4)

4.2.2. Kadınların Yaşadıkları Şiddeti Açığa Vurmak İstememeleri

Kadınlara yaşadıkları şiddet hakkında doğrudan doğruya sorular sorulmadıkça, pek çoğu kendiliklerinden bilgi vermezler. Hatta kadınların 3'te 1'i bundan söz etmezler. Kadınların % 57'sinin fiziksel yaralar almasına rağmen, bunlardan sadece % 13'ü tıbbi bakım almıştır. Bu durumda dahi kadınların çoğu, vücutlarındaki yara –

berelerin nedenlerini açığa vurmamışlardır. Kadınların yalnızca % 7'si yaşadıkları şiddet sonucunda yardım almak için bir sağlık merkezine ya da bir hastaneye başvurmuştur. (Yıldırım, 1998: 27)

Bunun en önemli sebebi ise; utanmaktır. Bir kadın şunları söylemiştir: “Kendimden başka bu gibi bir şey yaşayan, çok az kişi olduğunu sanıyordum.” Pek çok kadın yaşadığı şiddetten söz etmek istemez. Çünkü bu durumda kendisinin de rolü olduğunu düşüneceklerinden korkmaktadır.

İstismarcıların misilleme yapacağı korkusu, kadınların söz konusu durumu sır olarak saklama nedenlerindedir. Aksi takdirde, erkekler yeniden harekete geçecek ve şiddet yeniden başlayacaktır. Kadınlar ise; doğal olarak bu durumdan çok korkmaktadırlar. Bu sebeple, şiddet gördüklerini kolay kolay söyleyemezler.

Dünyanın çok büyük bir kısmında kadınlar, eşlerinin ya da ailenin diğer erkeklerinin izni olmaksızın doktora gidememektedirler. İstismarın mevcut olduğu bir ilişkiyi yaşama durumunda olan kadınlar, tipik olarak hareketleri açısından çok sıkı bir kontrol altındadırlar ve istismarcı kocalar eşlerinin yardım almasının önüne geçmek için ellerinden geleni yapmaktadırlar. “Çoğunlukla kocalar, eşlerinin hastaneye gitmelerini istememektedirler. Özellikle de bunun nedeni; eşlerinin aldığı yara – bereler ise... Yoksa kendi gaddarlıkları ortaya çıkacaktır.” (Yıldırım, 1998: 28)

Gerçi birazcık utanmaları olsa, zaten böylesine saçma – sapan güç gösterilerine kalkışmazlardı ya... Fakat buna rağmen, eşlerinin tedaviye gitmelerine izin vermezler. Çünkü hapis cezası gibi, kanun tarafından belirlenmiş yaptırımlar mevcuttur. Eğer kadınların illa ki hastaneye gitmeleri gerekiyorsa; ancak bir yakınlarıyla gidebilmektedirler. Bu sayede kadınlar, kontrol altında tutulacaklardır. Ki ağızlarından bir şey kaçırmazlar... (Dinçkol, 2003: 107)

Hadi hadi, yakın akraba ve arkadaşların da varlıkları bir yere kadardır. Kadınlar isterler ise; şiddet gördüklerini onlardan çekinmeden doktora anlatabilirler. Gelgelelim;

kadınları hastaneye ya bizzat şiddet uygulayan kocaları ötürüyorsa? İşte asıl ürkütücü olan da budur! Kadınlar bu saatten sonra, yaşadıkları istismarı hiç anlatamayacaklardır.

4.2.3. Yaşadığı İstismarı Açığa Vuran Kadınları Desteklemek

Bir kere en başından sağlık çalışanları, bir kadın yaşadığı istismarı açığa vurursa; çoğunlukla yapabilecekleri fazla bir şeyin olmadığına inanmaktadırlar. Karı – koca arasına girmemenin gerekliliğine inanılmaktadır. Özellikle de, geleneksel toplumlarda bu duruma fazlaca rastlanılmaktadır. Ancak bu kişilerin ne dedikleri ve ne yaptıklarının kadınların nasıl hareket edeceği üzerinde önemli bir etkisi vardır. Şiddet hakkındaki soruların soruluşu bile, titizlikle yürütülmelidir.

Kadınların yaşadıkları şiddetin kendi hataları değil de, önemli bir tıbbi problem olarak algılanması sağlanmalıdır. Aynı şekilde, bu da kadınlara hissettirilmelidir. Çünkü bu bir teselli, rahatlama, tohum atma ve tekerlekleri döndürmeye başlama aşamasıdır. (Yıldırım, 1998: 39) Kadınlar kendilerini güvende hissetmezler ise; hiçbir açıklama yapmak istemeyeceklerdir.

İstismara uğramış bir kadın, genellikle sağlık kuruluşuna ilk gidişinde bunu açığa vurmayacaktır. Fakat onun hakkında sorular sormak, doktorun durumu ile ilgilendiğini göstermektedir. Böylece kadınlar, daha sonraki gidişlerinde de ondan söz etmeye karar verebilmektedirler. Sağlık çalışanları ideal olarak çalışmalarını bölgenin kadın grubu gibi yaşanan bölgeye ilişkin hizmetler ile koordine etmeleri durumunda daha iyi sonuçlar alsalar dahi, hastanın kliniğe gelişleri sırasında anında çok önemli adımlar atılabilmektedir. Bu adımlar, şu şekildedir (Vural Dinçkol, 2003: 111):

- ✓ Kadınlar ve çocukları için, acil bir tehlike olup – olmadığının ölçümünü yapın! Kadınların kendileri ya da çocukları için acil bir tehlike olduğunu düşünüp – düşünmediğini belirleyin! Eğer bir tehlike olduğunu düşünüyorlarsa; bunun için yapılacak bazı şeyler bulmalarına yardım edin! Onlara yardım edebilecek bir

akrabası ya da arkadaşı var mıdır? Eğer böyle bir kadın sığınma evi ya da kriz merkezi varsa; buralarla bağlantıya geçmelerini önerin! Bazı hastaneler ve kliniklerin kadınlar için evde kalmaları güvenli değil ise; hemen kabul edilmelerine ilişkin kabul ettikleri bazı politikaları vardır. Bununla birlikte şiddet uygulayan partneri geçici bir süre için terk etmek, şiddet problemini gerçekte çözmez. İstismar uygulayan bir partneri olan bir kadın için en tehlikeli anlar, onun ilk terk edildiği anların ya da terk edilmeye karar verilen anların hemen sonrasındır.

- ✓ Kadınlar rahat edebilecekleri, uygun bakımı sağlayın! Klinisyenler, istismarcı bir partner ile yaşamını sürdüren kadınlara gerekliliği açıkça belli olmadıkça ruh durumunu değiştiren ilaçlar vermemelidirler. Çünkü bunlar söz konusu kişinin saldırılarını önceden tahmin edip, bunlara reaksiyon gösterme becerilerini ellerinden almaktadır.
- ✓ Kadınların içinde bulunduğu durumu kayda geçirin! Çünkü kadınlara uygulanan istismar olgularının çok azı kayıtlara geçirilmektedir. Kadınların istismar sonucu ortaya çıkan fiziksel ve psikolojik belirtileri ile maruz kaldığı istismar hikâyesinin dikkatlice kaydını yapmak tıbbi takibi için bir gerekliliktir. Kadınların masrafların ödenmesini ya da çocuklarının vesayetlerini talep etmesi durumunda, bu kayıtların önemi bir kere daha ortaya çıkmaktadır. Konunun kayıtlara geçmesi işlemi mümkün olduğu kadar kapsamlı olmalı, saldırganın kimliğini ve kurbanla olan ilişkisi açıkça belirtilmelidir.
- ✓ Kadınların hayatta kalmalarını sağlayabilmek amacıyla, bir güvenlik planı geliştirin! Kadınlar maruz kaldıkları şiddetin önüne geçemeseler de ve partnerlerini polise şikâyet etmeye hazır durumda olmasalar da, kendilerini ve çocuklarını koruyabilmeleri için başvuracakları yollar vardır. Bunlar arasında önemli evrakların, anahtarların, birkaç giysinin içinde bulunduğu çantayı hazır bulundurmak ya da çocukların komşulardan yardım isteme zamanları geldiğini kendisine belirtecek bir işaret belirlemek yer almaktadır. Sağlık görevlileri kadınlara birlikte, bir güvenlik planı üzerinden geçmeli ve söz konusu durumda, nelerin daha etkili olacağına

birlikte karar verilmelidirler. Güvenlik planı örnekleri, kadınların sıkılmadan okumaları için kliniğin muayene odasının ve lavabosunun duvarlarına asılmalıdır.

- ✓ Kadınları, hakları konusunda bilgilendirin! Kadınlar içinde buldukları durumu açığa vurma kararı alma adımını attıkları zaman, doktorlar yaşadığı şiddetin suçlusunun kendilerinin olmadığı ve kimsenin dayak yemek ile ırzına geçilmesini hak etmediği konusu vurgulamalıdır. Zira ülkelerin pek çoğunda aile içi şiddete karşı belirli kanunlar olmasa dahi, fiziksel saldırı ve ırza geçme suç teşkil etmektedir. Sağlık personeli istismar kurbanları için, yasalarca ne gibi bir korumalar sağlandığını, kadınların ve çocukların haklarını nerede arayabileceklerini bilmek ve bildirmek durumundadırlar.
- ✓ Kadınları kendi bölgelerindeki kurumlara yönlendirin! Sağlık hizmetleri çalışanları, istismar kurbanlarının durumlarını erken safhada belirleyerek ve onları kendi bölgelerindeki kurumlara yönlendirerek, onlara yardım edebilmektedirler. Çünkü kurbanların ihtiyaçları, genellikle sağlık sektörünün verdiklerinin ötesine geçmektedir. Bu nedenle sağlık hizmetleri çalışanları, istismar kurbanları için mevcut diğer kaynakların neler olduğunu önceden tespit etmelidirler.

Görüldüğü üzere, şiddetin önüne geçebilmek için atılması gereken pek çok adım vardır. Bunu da hiç kimse, tek başına başaramaz. Dolayısıyla buradaki temel nokta, hep birlikte hareket etmek olacaktır. Çünkü şiddet, ancak ve ancak bu şekilde ortadan kaldırılabilecektir. (Bihterin Vural Dinçkol, 2003: 112)

4.2.4. Kızları ve Kadınları Güçlendirmek

Kadınlar, elbette en fazla erkeklerden şiddet görmemişlerdir. Bunun pek çok nedeni vardır. Kadınlar, erkeklere finansal olarak bağımlı oldukları ve sosyal değerlerini de sadece bir anne ya da eş rolüne dayandırdıkları sürece, maalesef bu şiddetten kurtulamayacaklardır. Dünyanın pek çok bölgesindeki gelenekler ve kanunlar, hala kadına ikinci sınıf vatandaş muamelesi yapmaktadır.

Kadınlar, erkeklere hizmet etmek için vardır gibi inanışlar hakimdir. Bu uygulamalar da, kadınlara çoğu zaman mal – mülk edinme, serbestçe seyahat etme, ekonomi ve üretime ilişkin kaynaklara erişim hakkını vermemektedir. Neredeyse bütün ülkelerde liderlik pozisyonunda olan kadınlar azdır ve belirli ihtiyaçları da kamu politikası olarak çok az ele alınmıştır. Sonuç olarak ise; kadınlar kendi sağlıkları ve cinsellikleri konusundaki temel kararları alacak güçten yoksun olmaktadır.

Güçlendirme; genellikle ulusal, uluslararası, bireysel düzeyde ve yaşanan toplum düzeyinde de gerçekleşmesi gereken uzun vadeli bir süreç olarak görülmektedir. Bu süreç içerisinde de, amaçlananlar şunlardır (Dinçkol, 2003: 113):

- ✓ Kadınlara ve çocuklara karşı ayrımcılık içeren kanunları ortadan kaldırmak.
- ✓ Kadınları karar alma ve liderlik konularında güçlendirmek.
- ✓ Kadınların ekonomik kaynaklar üzerindeki kontrollerini arttırmak.
- ✓ Kadınların sağlık bilgilerine erişimini ve kendi vücutları üzerindeki kontrollerini sağlamak.
- ✓ Kadınların kendilerine olan güvenlerini tazelemek.
- ✓ Kadınlara güçlü oldukları hissini vermek.

Türkiye’de Prof. Dr. Oğuz Polat ve Dr. Hülya Batuk tarafından Bakırköy Bölgesi’nde ve 2002 yılında yapılan bir araştırmaya göre; partnerlerinden şiddet gördükleri için adli tıp raporu almaya giden 100 kadının yaşadıkları şiddet dehşet verici bulunmuştur. Bu çalışma şiddetin dünyadaki duruma paralel olarak, bizim ülkemizde de var olduğunu ve kadınlarımızı etkilediğini bir kere daha gözler önüne sermiştir. (Polat ve Batuk, 2002)

Bu çalışmanın sonuçlarına göre; araştırmaya dâhil olan kadınların % 63’ü en az haftada 2 gün şiddete maruz kalmaktadır. Bunun % 97’si duygusal, % 64’ü cinsel, % 30’u ekonomik şiddettir. Olguların % 34’ündeki şiddet de, hiçbir nedene bağlı değildir. Bunun dışında % 18’inde ise; alkollüyen şiddet uygulandığı saptanmıştır.

Aynı zamanda erkeklerin % 68'i, kadınların ise % 43'ü çocuklarına fiziksel şiddet uygulamışlardır. Burada ilk bakışta aykırı gelen bir durum olabilmektedir. Şiddet gören kadının benzer bir davranışı, kendi çocuğunu da göstermesi ilginç gelebilmektedir. Üstelik bu sürekli olarak tekrarlanmaktadır. Yalnız buradaki asıl sorun şudur: Şiddet, şiddeti doğurmaktadır !!!

Şiddete maruz kalan kadınlarla ilgili yapılan çalışmada, kadınların % 59'u 30 yaş altında şiddete maruz kalmışlardır. % 69'u ortaokul ve daha alt düzeyde eğitim görmüşlerdir. % 65'inin de, ücretli bir işte çalışmadığı görülmektedir. Olgulardan % 68'i ise; gebelik döneminde şiddete maruz kalmıştır.

Şiddet uygulayan erkeklerin profil çalışmalarına gelince; Bu çalışmadan da şu sonuçlar elde edilmiştir (Amargi Kadın Akademisi, 2010):

Erkeklerin % 74'ünün öğrenim düzeyi ortaokul ve daha alt düzeydedir. % 73'ünün de düzenli bir işi bulunmamaktadır. Sadece % 6'sının bir psikiyatrik bir rahatsızlığı bulunmaktadır. Başka bir deyişle, bu şiddet uygulayan erkeklerin % 93'ü normal olarak kabul edilen yapıdadırlar. Olguların % 59'unun ise; kendi ailelerinde şiddete maruz kalmış oldukları ya da en azından bu tip bir olaylara tanık oldukları saptanmıştır.

Bu çalışma da göstermektedir ki; kadına yönelik şiddet, her tip kadında ve her tür durumda görülebilen bir olgudur. Hatta hamilelik döneminde bile yaşanabilmektedir. Şiddet uygulayan erkeklerin de, aramızda yaşayan herhangi birisinden farklı olmadığı da aşikârdır.

Her türlü şiddet olgusunda olduğu gibi, kadına yönelik şiddet ve istismarda da bilinç işi en önemli kriterdir. Bunun için ise; ilk öncelikle şu tedbirler alınmalıdır (Vural Dinçkol, 2003: 113):

- ✓ Bireyler, insanlar arası ilişkiler konusunda eğitilmelilerdir.
- ✓ Toplum kadın – erkek eşitliği konusunda artık birleşmelidir.

- ✓ Kadınlara saygı kavramı işlenmelidir.
- ✓ Dayak yemiş kadınlara sığınacak yerler gösterilmelidir.
- ✓ Kadınlara kriz anlarında yardım sağlanmalıdır.
- ✓ Kadınlara danışmanlık hizmetleri verilmelidir.
- ✓ Saldırgan erkekler de tedavi görmeye teşvik edilmelilerdir.

unutmayalım ki; şiddete yer olmayan ilişkilerin yaşanmasını sağlayabilmek için, herkesin yapabileceği bir şeyler vardır !!!

4.3. ŞİDDET İLE MÜCADELEDE SAĞLIK HİZMETLERİ ÇALIŞANLARI

4.3.1. Türkiye'nin Eylem Planı

Türkiye; kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi konusunda çok uzun süredir yol almaktadır. Öyle ki; 1980'li yılların başında dillendirileceğinin hayal bile edilmediği konular, bugün devlet görevlilerinin sözlerinde ve hazırlanan metinlerde yer almaktadır. Çünkü Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra, ikinci bir kadın hakları tartışması olmuştur. Bunun en önemli özelliği ise; Cumhuriyet'in kazanımları ile belirli konum ve eğitim düzeyinde, dünya stratejilerine yön veren bilgi ve donanımı olan kadınların bir türlü işin içinde olmasından kaynaklanmaktadır. Zaten sürecin hızlanmasını bu akademisyen ve bürokrat kadınlar sağlamıştır. Süreç bir anlamda devlet mekanizmasına, "*Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Bertaraf Edilmesi Sözleşmesi (CEDAW)*" ile 1981'de geçmiştir. (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Bertaraf Edilmesi Sözleşmesi, 1981)

Günlük yaşam pratiklerinde pek de farkına varılmayan bu yapısal model, çağdaşımız olan ülkelerden temel haklar konusunda geride durmamızla çelişmekte ve çok daha fazla kafa karıştırmaktadır. Zira değişim, bir çırpıda olabilecek bir olgu değildir. Örneğin; kız, kadın ve çocuk ticaretleri ile namus adına kadınlara karşı işlenen suçların ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar BM Genel Kurulu'nun 57.

oturumunda ancak karara bağlanabilmiştir. Eylem basamaklarının belirlenmesi ise; 2003 yılını bulmuştur. Ya da Avrupa Konseyi, kadın - erkek eşitliği yönündeki çalışmalarını 6. Bakanlar Toplantısı'nda rayına oturtabilmiştir. Bu ise; 2006 yılına tekabül etmektedir.

İşte tam da burada kadına yönelik şiddet, yeni bir konum daha kazanmıştır. Şiddetin varlığı, yaygınlığı ve türlerinin bu göstergeleri izleyerek ortaya konması beklenilmektedir. Konu ile ilgili daha sağlıklı verilere ulaşılması, çözümlemede yetkinliği sağlayacaktır. Çünkü hali hazırda, toplumsal cinsiyete duyarlı göstergeleri elde etmeye uygun olmayan kayıt sistemleri yaygın olarak kullanılmaktadır.

Bütün bu eylem planlarında, her düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bireyler yetiştirmek amacıyla müfredat programlarının yapılandırılması benimsenmiştir. Yine aynı şekilde; bütün bakanlıkların her türlü kayıt ve iş akışlarında toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı göstergeler ile kayıtların sürdürülmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bütçeleme hedeflerine uygun işler yürütülmesi gibi kararlardan söz edilmiştir. (Salaçin ve Diğerleri, 2003: 96)

Keza kadının fiziksel, sözel, duygusal, ekonomik ya da cinsel şiddete uğraması halinde durumunun değerlendirilmesinde günümüzde öne çıkan temel konu; bu durumun kadının sağlığı için öncelikli bir sağlık sorunu olmasıdır. Bu nedenle de değerlendirme ve muayeneler, sağlık kurum ve kuruluşlarında özel olarak hazırlanmış alanlarda ve gerekli dalların uzmanlık bilgileri ile değerlendirilmek durumundadır.

Kısacası temel nokta; insanların bilinçli olmasının gerekliliğidir. İnsan bir şeyin farkına varırsa; çözüm yoluna da bir adım daha yaklaşmış demektir. Ya da bazı şeylerin kabul edilmesi gerekmektedir. Ki tedavinin bir faydası olabilsin. Her şey, insanın kendisine bağlıdır. Bu tür hastaların gerekli tedavi, rehabilitasyon ve adli tıbbi değerlendirilmeleri yapılmak zorundadır. Çünkü eldeki hasta muayene rehberlerine göre; muayeneleri gerçekleştirmeyenler için, kötü hekimlik uygulaması sorunu ortaya çıkacaktır. Ki bunu da, hiçbir kadın hak etmez !!! (Salaçin ve Arkadaşları, 2003: 97).

4.3.2. Dünya Sağlık Örgütü (WHO)

“Dünya Sağlık Örgütü (WHO) - Kadın Sağlığı Gelişimi Bölümü” ’nün (1998) kuruluşunun ardından büyük ölçekli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Birçok ülkeyi kapsayan, çok merkezli çalışmalarda elde edilen veriler hiç şüphesiz ki; kadına yönelik şiddet kavramına yeni bir konum ve açılım kazandırmıştır. Toplumda, iş yerinde, askeri çatışmalarda, savaşlarda, doğal afetlerde, ortak yaşam alanlarında, eğitim kurumlarında, aile içinde, ev içinde gerçekleşen kadına yönelik şiddet sağlık göstergeleri ile incelenmiştir. Sağlık alanında çalışanlar, ilk kez bu konuda alışageldikleri yöntemler ile yapılmış çalışma bulgularını görme şansı elde etmişlerdir. (Dünya Sağlık Örgütü - Kadın Sağlığı Gelişimi Bölümü, 1998)

2002 yılına gelindiğinde; “Dünya Sağlık Örgütü (WHO)” kadına yönelik şiddeti, bir sağlık sorunu olarak tanımlamıştır. Hatta bununla da yetinmemiş, kadına yönelik şiddetin öncelikli bir sağlık sorunu olduğunu eldeki verilere dayanarak göstermiş ve bildirmiştir. Bu veriler ile kadına yönelik şiddet sağlık alanında, ilk kez yeni bir söylem ve yeni bir boyut kazanmıştır. (Dünya Sağlık Örgütü, 2002)

Sağlık çalışanlarının mezuniyet öncesi ve sonrası eğitim programlarında şiddete uğrayan hastaya tanı koyma, tedavi planlama ve destek olmalarının öğretilmesinin önemi vurgulanmıştır. Sağlık çalışanlarının bireysel ön yargılarını sorgulayarak, bilimsel yaklaşımlarla bu hastaları ele almalarını öğretecek tutum ve davranış değişikliğini hazırlayacak eğitimler tavsiye edilmiştir. Bu öncelikli sağlık sorununun bertaraf edilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Kadına yönelik şiddetin tanısı, delillerin kaydı ve bu tür hastaların durumunun yönetimi ile ilgili öneriler ve yaklaşımlar 1970’li yılların kadın söylemlerini anımsatır nitelikteydi. Ancak bu umut verici gelişme, sağlığın diğer alanlarındaki gelişmeler kadar hekimler arasında ilgilenecek taraftar bulamamıştır. Kısa sürede tıp alanında duyulup, hızla ve uyumlu takip edilen “Dünya Sağlık Örgütü (WHO)” tavsiyelerine hiç de benzemeyen “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Sağlık Çalışanlarının

Görevleri” gibi başlıklarla çıkan bu “*Dünya Sağlık Örgütü (WHO)*” tavsiyeleri, önerileri ve kararları kolayca göz ardı edilmiştir. Kapsamlı ve büyük ölçekli bazı araştırma projeleri dışında, tıp alanında kayda değer atıf dahi almamıştır. (Dünya Sağlık Örgütü, 1970)

Tabi o günlerden günümüze “*Dünya Sağlık Örgütü (WHO)*” ve onun ilgili bölümleri, büyük ölçekli çok uluslu çalışmalarını sürdürmektedir. Fakat konunun sağlık çalışanlarının kadına yönelik şiddet ile ilgili ön yargıları ile örtüşmeyen ele alınış biçimi nedeni ile günlük hekimlik uygulamalarında göz ardı edildiği, önerilen muayene yöntemlerinin günlük uygulamaya yansımalarının birçok ülkede on yıldan fazla bir zamanı gerektirdiği izlenmiştir. Ne yazık ki; Türkiye’de konunun hala aile içinde çözümlenmesi gereken özel bir sorun olduğu tartışmaları, farkındalık ve duyarlılık için yapılan eğitim programlarının uygulanması sırasında dahi talihsiz bir şekilde sürüp gitmektedir. (Salaçin ve Diğerleri, 2003: 95)

Hâlbuki kadına yönelik şiddet kadın yaşamının her evresinde farklı türler olarak kadınların ve sağlıklarını, hatta yaşamlarını etkilemektedir. Kadınlar hemen hemen her yerde, ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmektedirler. Kendi söz hakları dahi yoktur. Kocalarının boyunduruğu altındadırlar. Nitekim savaş ve doğal afetler dışında, dünyanın her yerinde ve ülkesinde kadınların en çok tanıdıkları, yaşamlarında bulunan erkeklerin şiddetine uğradığı, geniş ölçekli çalışma bulgularında ortaya konmuştur. Bu niteliği, şiddetin neden olduğu bedensel, ruhsal ve sosyal zararları daha yıkıcı ve zararlı kılmaktadır.

Şiddeti uygulayanın yakın, güvenilmesi gereken biri ya da kadının özel yaşamındaki özel biri olması etkilenmeyi arttırmaktadır. Zira böylesi bir durum, kadınların canını daha fazla yakmaktadır. Asıl destek olmaları gereken kişiler, köstek olmaktadır. Diğer bir taraftan ise; uygulayıcının bu özelliği kadının sorunla başa çıkmasını ve uzun süreli sağlıklı kalmasını da zorlaştırmaktadır. Günümüzde ise bu bilginin en önemli yansıması; ulusal ve uluslararası birçok yasa metninde kadına yöneltilen her türlü şiddet olayının önemli bir sağlık sorunu olarak yer alması olarak geçmesi olmuştur.

4.3.3. Sağlık Hizmetleri Sağlayanlar, Nasıl Yardım Edebilirler?

Şiddet olgularında tedavi edici hekimlik kadar, hatta uzun dönemde ele alındığında daha da önem taşıyan grup; adli tıp uzmanlarıdır. Adli tıp uzmanlarının yaklaşımı, kadınlar açısından son derece önemlidir. Çünkü bu tip olaylara maruz kalan bir kadının daha sonraki aşamalarda kanunu başvurduğu zaman, onun dayak yediğini ve kendisine şiddet uygulandığını gösterecek temel belge; olaydan hemen sonra aldığı adli tıp raporudur.

Bu rapor sayesinde, kadınlar kendi haklarını savunabileceklerdir. İş görmezlik raporu, şiddete maruz kalan kişinin şiddetten ne denli fiziksel zarar gördüğünü resmi olarak ispatlayan belge demektir. Şiddet kurbanı olan kişilere yardım etmek için, çok şeyler yapılabilir. Ancak sağlık hizmetleri verenler haberleri olmadığı, kayıtsız kaldıkları ya da yargılar şeklinde yaklaştıkları için bunu yerine getirmemektedirler.

Buradaki temel eksiklik; bu noktada sağlık personelinin eğitim almamış olmasındandır. Bu bilgisizlik, kadınlara yanlış yaklaşımlarına neden olmaktadır. Sağlık bakımı sistemlerinden alınacak eğitim ve destek ile bu uzmanlar istismar edilmiş kızların ve kadınların fiziksel, duygusal ve güvenlik ihtiyaçlarına cevap vermek için daha fazla şeyler yapabilirler. (Toplum Hekimliği Bülteni, 1999: 4)

Sağlık hizmeti verenler, bu noktada çok önemlidir. İlk olarak sağlık hizmetleri verenler, kadınlara yaşadıkları şiddet hakkında yararlı bulacakları şekilde nasıl soru soracaklarını öğrenebilirler. Kadınlarla empati kurabilir ve onlara destek olabilirler. Tıbbi tedavi sağlayabilir, yaralanmaları belgeler ile ispat edebilir ve destek hizmetlerine yönlendirebilirler.

Söz konusu hizmeti verenler, şiddetin kabul edilemez olduğu ve hiçbir kadının dövülmeyi, cinsel istismara uğramayı ya da duygusal olarak örselenmeyi hak etmediği konusunda güvenlerini tazelemek ile görevlidirler. Çünkü temel nokta, kadını

bilinçlendirmek olmaktadır. Yoksa gelip – geçici uygulamaların hiç kimseye, hiçbir yararı olamaz. Bu şiddet ile nasıl baş edilir, bunun öğretilmesi hedeflenmek zorundadır.

Bununla birlikte elbette sağlık çalışanları, yalnız başlarına kadına karşı şiddete yol açan ve göz yuman sosyal, kültürel ve yasal ortamın niteliğini değiştiremezler. Fiziksel ve cinsel şiddeti sona erdirmek, uzun dönemli bir çaba ve toplumun bütün bölümlerini işin içine katan stratejiler gerektirmektedir. Pek çok hükümet, kadına karşı şiddeti ortadan kaldırmak için kadının yasal haklarını teminat altına alan yasalar çıkartarak ve istismarcıları cezalandırarak büyük bir kararlık sergilemiştir. “Kadınlar ancak toplumun eşit statüdeki üyeleri olarak yerlerini kazandıklarında, kadına karşı şiddet artık geçerli bir norm olmaktan çıkıp tepki duyulması gereken bir boyut kazanacaktır.” (Vahip ve Doğanavşargil, 2006: 2)

“Sağlık hizmetleri verenler, kadına karşı şiddet açısından anahtar bir rol oynayabilmektedirler. Zira onlar bizim ülkemiz de dâhil olmak üzere, çoğu ülkede yaşamlarının bir noktasında hemen hemen her kadınla etkileşime geçen tek kurumdur.” (Vural Dinçkol, 2003: 101) Bu nedenle sağlık hizmetleri verenler, şiddet kurbanlarını tanımak ve onlara yardım etmek için oldukça elverişlidirler. Ayrıca şiddet kadınlar açısından başka sağlık problemleri riskini de arttırdığı için, erken müdahale şiddete maruz kalma sonucu ortaya çıkabilecek ciddi durumların önlenmesine de yardım edebilecek kapasitededir.

4.3.4. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Muayeneleri

“Şiddete maruz kalan kadınların muayenesinde hem şiddete bağlı oluşan lezyonların tespiti, hem de şiddetin tanı ile tedavisi önemlidir. Bu açıdan şiddet mağdurunun ilk aşamada, adli rapor için adli tıp uzmanını; tanı ve tedavi için de, acil doktorunu görmesi gerekmektedir. Çünkü adli rapor, daha sonraki adli prosedürün yürütülebilmesi için çok önemli bir belgedir.” (Yıldırım, 1998: 205) Bu nedenle şiddetin tespit edilmesinde adli tıp uzmanları ve doktorlar, çok büyük bir ehemmiyet teşkil etmektedirler. Cinsel şiddetin uygulandığı durumlarda özellikle kadın doğumcular, bu

konuda bilgi almayı ihmal etmemeleri gereken grubu oluşturmaktadırlar. Çünkü adli tıp ve diğer dalların çoğu, ancak kadın olayı yaşandıktan sonra olayı açığa çıkartabilmektedir. Hatta kadınla görüşülmesine karşın, bazen alınan sonuçlar yeterli olamamaktadır.

İşte bütün bu olumsuzların önüne geçilebilmesi için, çok dikkatli davranmak gerekmektedir. Tabi bunun için de, bilinçli olmak... Bir vaka karşısında, hangi aşamalardan geçileceğinin önceden analiz edilmesinde yarar vardır. Şöyle ki; şiddet mağdurlarının yaşadıkları şiddeti anlatmaları için, güvenli bir ortam sağlanmalıdır. Özellikle de, bu noktada şiddet mağdurlarına yönlendirilebilecek sorular ve onları konuşmaya teşvik edici cümleler çok önemlidir. Şöyle ki (Vural Dinçkol, 2003: 102)

Görüşme Öncesi Söyleşi:

- Şiddet kadının hayatında sıkça yaşadığı bir durum olduğu için, görüşmemize bütün hastalarımıza istismar hakkında soru sorarak başlıyoruz.
- Doğum kontrolü yöntemlerini konuşmadan önce, partnerleriniz ile olan ilişkiniz hakkında biraz daha bilgi vermeniz iyi bir fikir olabilir.
- Bunun sizin için bir problem olup – olmadığını bilmiyorum. Ancak bana gelen hastaların çoğu evinde gerginlikler yaşıyor. Bazıları konuyu kendileri ortaya çıkartmaya korkuyorlar ve bundan rahatsızlık duyuyorlar. Ben de gelen her hastaya bu konu hakkında soru soruyorum.

Soruyu Dolaylı Yollardan Sormak:

- Bu şikâyetleriniz stres sonucunda ortaya çıkmış olabilir. Partneriniz ile sık sık kavga eder misiniz? Hiç dayak sonucu bir yeriniz incindi mi?
- Kocanızın alkol, narkotik ilaç ya da kumar problemi var mı? Bu size ve çocuklarınıza olan davranışını nasıl etkiliyor?
- Siz istemediğiniz halde partnerinizin sizinle olmak istediği oluyor mu? Bu gibi zamanlarda neler oluyor?

- Hangi doğum kontrol yönteminin sizin için uygun olduğuna karar verirken, üzerinde durulması gereken önemli bir faktör; ne zamanlar cinsel ilişki yaşayacağınızı önceden bilip – bilmediğinizdir. Genelde ne zaman cinsel ilişkide bulunacağınız üzerinde bir kontrolünüz var mı?

Soruyu Doğrudan Doğruya Sormak:

- Bekli bilirsiniz; bu günlerde kişiler için hayatlarının bir döneminde fiziksel, duygusal ya da cinsel yönden istismara uğrama sık rastladığımız bir durum... Ayrıca bu yaşantı, kurbanın sağlığı üzerinde etkisini yıllar sonra ortaya çıkartabiliyor. Sizin de başınızdan böyle bir olay geçti mi?
- Bazen sizdeki gibi yara – bere görüyorum ve bu birinin vurması sonucu oluşuyor. Size de böyle bir şey mi oldu?
- Partneriniz size hiç vurdu ya da vücudunuza herhangi bir zarar verdi mi?
- Partneriniz istemediğiniz halde, sizi cinsel ilişkiye girmeye zorladı mı?

Klinik Hikâyeler Alınırken Ya Da Hasta Kabullerinde Sorulabilecek Sorular:

- Öncekilerde ya da şimdiki ilişkinizde hiç dövüldüğünüz, tehdit edildiğiniz ya da korkutulduğunuz oldu mu?
- Başınızdan hiç tecavüz olayı geçti mi ya da istemediğiniz halde cinsel ilişkiye girmeye zorlandığınız oldu mu?
- Çocukken başınızdan üzüntü verici bir cinsel deneyim geçti mi?
- Partnerinizin sizi hiç beklemediğiniz bir zamanda cinsel ilişkiye zorladığı oluyor mu?

Görüldüğü üzere, bilinçli olmaktan söz edilen budur! İnsanın haklarının farkına varması gerekmektedir. Aksi takdirde, mağduru korkutma ihtimali çok yüksektir. Bir şekilde, kadınlar zor durumda bırakılmaya çalışılmaktadırlar. Kaldı ki; kadınların zaten birtakım çekinceleri vardır. Evde şiddet gördükleri aşikârdır. Bu artık günümüzde bilinen bir gerçektir. Bunun için, onların dilinden konuşmak gerekmektedir. Ancak bu sayede, onlara ulaşabilme imkânına sahip olabiliriz.

4.3.5. Adli Tıp Raporları

Şiddet kurbanının tanısını koymak, olayın gerçekleşip – gerçekleşmediğini belirlemeye çalışmak, gerçekleşme biçimi ve zamanını bulmak, olayın mağdurunun zarar boyutu bildirmek, olayın zanlı ya da zanlılarının kim olduğunu yönünde yapılacak araştırmalara katkıda bulunmak vb... basamaklar adli tıp uzmanlarınca yürütülmektedir.

Bu uygulamalar bizim ülkemizde de, kadına yönelik şiddetin uluslararası çevrelerde ele alınma biçimine çok yakın bakış açısı ve yaklaşımlarla ele alınmıştır. Güncel bilimsel kaynaklar takip edilmiştir. Hastaların değerlendirmeleri, titizlikle ve bilimsel yöntemlere uyularak gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Elde edilen veriler, farklı göstergeler kullanılarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Edinilen bilgiler ile yaşanan kısıtlılıklar alan çalışmaları ile araştırılarak değerlendirmelere başvurulmuştur. Mahkemelere yansımış olan şiddet olgularında zarar gören kadının travma sonrası fiziksel, ruhsal ve cinsel sağlığı hekim olarak değerlendirilmiştir. Böylece azımsanmayacak sayıda mağdura ait bir profil elde edilmiştir. Ki bununla birlikte uluslararası bilimsel toplantılarda çalışmalar sunulmuştur. (Salaçin ve Diğerleri: 96)

Yine araştırma projeleri ile akademisyenlerin, tıp fakültesi öğrencilerinin, diğer sağlık çalışanlarının, diğer meslektaşların ve hukukçuların genel tutum ve davranışları incelenmeye çalışılmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı profesyoneller hedefi için, çok ortaklı projeler yürütülmüştür. Bu süreçte gündemde olan yeni yasa düzenlemelerinin kadına yönelik her türlü şiddet ile ilgili maddelerinin yapısının oluşturulmasına akademik katkılarda bulunulmuştur.

Türkiye dışında benzeşen modeline pek de rastlanmayan bir üslup ve yaklaşımla kadına yönelik şiddet, adli tıp uzmanlarınca ele alınmıştır. Ancak ülkemizde “*Adli Tıp Kurumu*” çatısı altında ülkenin her noktasında çoğu mahkeme binaları içerisinde ya da yeterince uygun olmayan fiziksel koşullarda, bu hastaların değerlendirilmesi çelişkinin

bir başka boyutudur. Bu yöneltlen yoğun ilgi ve gönüllü olarak harcanan emeğe karşın, yayımlanan çalışmaların tıp ve adli tıp alanı dışındakilerin çok da dikkatini çekmediği anlaşılmaktadır. Yapısal çelişkinin daha görünür olmasının bu göz ardı edilme ile ilgili olması muhtemel görünmektedir. (Yıldırım, 1998: 205)

Adli tıp alanında yapılan çalışmalarla diğer tıp alanları ve sosyal bilimler alanlarının çalışmalarında benzeşmez olarak nitelendirilebilecek hipotezler ve araştırma evrenlerinin farklılığı da, diğer nedenler olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer bir taraftan ise; adi tıp alanında birkaç kural dışı bireyin sorulu katkıları dışındakilerin kadına yönelik şiddetin Türkiye'deki boyutunun anlaşılması ve görünür kılınmasında dikkate değer nitelikte olduğu ortadadır.

Türkiye'de adli tıp alanında yapılan aile içi şiddet konusundaki çalışmalara biraz daha yakından baktığımızda; olgu sunumları, olguların bazı özelliklerinin ele alınarak tartışıldığı çalışmalar, olguların değerlendirilmesi ile ilgili özelliklerin tartışıldığı çalışmalar, derleme türünde yayınlar ve tez çalışmaları olduğu görülmektedir. Kadına yönelik şiddet ile ilgili çalışmaların bir bölümü, ülkemizde önlemeye yönelik yasal düzenlemelerin yetersiz olduğu 1990'lı yılların başındaki dönemlerde yapılmıştır.

Yasal düzenlemelerin toplumların sahip olduğu kültürün etkisinde oluşu, var olan sistemi korumayı amaçladığı belirtilmiştir. Yasaların zamana, kültür ve sosyal koşullarda oluşan değişikliklere bağlı değişimi gerektiği, suç sayılan cinsel amaçlı davranışlar ile ilgili yasal düzenlemelerin ataerkil yapıyı koruduğu belirtilmiştir. Uluslararası yasal düzenlemelerin ulusal yasalarımıza girmesi ile sorun boyut değiştirmiştir. Ancak bu kez de, bu yeni yasal düzenlemelerden habercilik ve yasaların uygulanmasında yaşanan sorunlar tartışılmaya başlanmıştır. (Salaçin ve Diğerleri: 97)

Kaynaklar gözden geçirildiğinde; bazı çalışmalarda şiddetin özelliği, uygulayıcısı, türleri, şiddet döngüsü, aile içi şiddetin tanımı, türleri (fiziksel, sözel, duygusal, ekonomik ve cinsel), kadına yönelik aile içi şiddet, risk etkenleri ve ileri sürülen nedenlerinin ele alındığı gözlenmektedir. Bazı çalışmalarda kadına yönelik aile

içi şiddet olgularının muayene amacı, koşulları, lezyonların değerlendirilmesi, adli olgu bildirim ve Türk Ceza Yasası'ndaki yeri tartışılmıştır.

Kadına yönelik aile içi şiddetin sıklığı ve dünyadaki yaygınlığını da göz önüne alınarak ülkemizde ciddi sağlık sonuçları doğuran, hatta ölüm ile sonuçlanan olguların tartışıldığı çalışmalar yer almaktadır. Aile içinde kadına yönelik cinsel şiddet kavramının konu edildiği bir çalışmada hukukçuların % 45'inin ve toplumdan katılanların % 71'inin evlilikte zorla cinsel ilişkinin suç olduğunu belirttiği ortaya konmuştur.

Evlilik içi zorla cinsel ilişkinin ceza yasasında suç olarak tanımlanmasından önceki yıllarda yapılmış olan bu çalışmada bu konunun tabu olduğu vurgulanmıştır. Şiddetin yenilerde konuşulur hale gelmesinin nedenleri üzerinde durulmuştur. Özellikle de, aile içi şiddetin toplumsal değerler nedeniyle yüksek sesle gündeme getirilmesinde sorunlar yaşandığı da belirtilmiştir. Kadına karşı şiddetin sık rastlanan toplumsal bir sorun olduğu, her toplumda her çeşit şiddetin görüldüğü ve sağlık çalışanlarının şiddete uğrayanlarla sık karşılaşan meslek grubu olduğu üzerinde durulmuştur. (Toplum Hekimliği Bülteni, 1999: 6)

Sağlık çalışanlarının, özellikle de hekimlerin aile içinde şiddete uğrayan kadın hastalarının tanısını koymakta zorlandığı ve bu olguların değerlendirilmesinde sorunlar yaşandığı dünyada bilinen bir gerçektir. Ülkemizde hekimlerin aile içi şiddete yaklaşımlarını ortaya koymak amacıyla bir ön çalışma niteliğinde hazırlanan anket uygulamasında katılımcıların çoğunun, aile içi şiddete uğrayan hastalarının olduğunu belirtmesi ancak hasta kayıtları üzerinden yapılan bir başka çalışmada aile içi şiddet tanısının bulunmaması çelişmesine dikkat çekilmiştir.

Aile içi şiddete uğrayan kadın hastaların muayenesini ve değerlendirmesini yapan hekimler ve onların haklarını mahkemelerde savunan hukukçular, ülkemizde de dünyada olduğu gibi bu sorunla en yakından ilgili meslek gruplarıdır. Tıp fakültesi ve hukuk fakültesinde yapılan çalışmalarda bu meslek grubu üyeleri ve öğrencilerinin konu

hakkındaki haberlilikleri, duyarlılıkları ve yaklaşımları değerlendirilmeye çalışılmıştır. (Vahip ve Doğanavşargil, 2006: 17)

Bir proje kapsamında ülkemizin çeşitli illerinde çalışan hekimlere, akademisyenlere aile içi şiddete uğrayan hastalarına yaklaşım konusunda eğitim çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar öncesi ve sonrası hekimlere konu ile ilgili haberlilik anketleri uygulanmıştır.

Akademisyen hekimlerin, uzman hekimlerin aile içi şiddet konusundaki mesleki ve öz yaşam deneyimlerini araştıran bu çalışmalarda ayrıca hekimlerin bu sorun için çözüm önerileri de yer almaktadır. Adli tıp alanının toplumsal yapıyı yansıtır nitelikteki günlük pratiği, kadına yönelik şiddet konusunda da öne çıkmaktadır. Yaşanan sürece olumlu ivme kazandırılmasında olumlu etkiler yer almıştır.

Konunun sağlık çalışanları tarafından ele alınış biçimlerinden değerlendirilme yöntemlerine, toplumun konuya yaklaşımından yasa metinlerinde ele alınış biçimlerine kadar geniş bir yelpazede çalışılmıştır. Bu ise; ülkenin adli tıp uzmanlarının model aldığı genel bir toplumsal sorumluluk bilinci yüksek birey olma serüveninin yansıması gibi görünmektedir. (Vahip ve Doğanavşargil, 2006: 18)

4.3.6. Bir Güvenlik Planı Geliştirmek

Her 3 kadından 1 tanesinin şiddet gördüğü, artık kanıtlanmış bir gerçektir. Bakıldığı zaman, bu çok yüksek bir orandır. Her geçen gün ise; bu şiddet rakamları artış göstermektedir. Bununla birlikte korktukları ya da çekindikleri için, çoğunluğunun sustuğu da... Tam da bu aşamada farklı kişiler ve kurumlara, farklı roller düşmektedir. Şöyle ki; sağlık hizmetleri çalışanları, kadınları bilinçlendirmek ile görevlilerdir.

Hatta mecbur kaldıkları takdirde, kadınları evden ayrılmaya ikna edebilecek kadar sağduyulu olabilmelilerdir. Ya da kadının erkek karşısında boyun eğmesinin de, önüne geçebilmelilerdir. “Yaşadıkları istismarı ilgili makamlara bildirmeye hazır

olmasalar dahi, kadınları ikna edebilmelilerdir. Çünkü ancak bu şekilde, kadınlar kendilerini aile içi şiddetten koruyabilirler. Üstelik istismara maruz kalan kadınların kişisel güvenlik planı olursa; şiddete maruz kaldıklarında bu durumla daha iyi baş edebilirler.” (Yıldırım, 1998: 184)

En basitinden, sağlık çalışanlarının atabileceği birtakım adımlar vardır. Özellikle sağlık çalışanları aşağıdaki noktaların üzerinde durarak, kadınların kendi güvenlik planlarını geliştirmelerinde yardımcı olabilirler. Tabii bunun için, öncelik kadınlara düşmektedir. Yoksa bu bilinç sağlanmadan, bu şiddetin önüne geçilemez. Kadınlar ise; şu şekilde bilinçlendirilebilirler (Vural Dinçkol, 2003: 105):

- ✓ Yaşadığımız şiddetten söz edebileceğiniz birkaç komşu belirleyin!
- ✓ Evinizde bir kargaşa hissettiğinizde, sizin adınıza yardım isteyebilecek birilerini bulun!
- ✓ Eğer münakaşa kaçınılmazsa; bunu oradan kolayca ayrılabilceğiniz bir yerde yapın!
- ✓ İçinde silahların olabileceği odalardan uzak durun!
- ✓ Evden zarar görmeden ayrılma yollarını belirleyip, bu konuda egzersiz yapın!
- ✓ Hangi kapıların, pencerelerin, asansör ve merdivenlerin kullanıma en uygun olduğunu tespit edin!
- ✓ İçinde para, anahtar, önemli evrak ve giysilerin olduğu bir çantayı hazır bulundurun!
- ✓ Evden telaşla çıkmanız gerekebileceğini göz önünde bulundurarak, bu çantayı bir akraba ya da arkadaşınızın evine bırakın!
- ✓ Çocuklarınız, akrabalarınız, arkadaşlarınız ve komşularınızla birlikte acil yardım gerektiğinde kullanmak üzere bazı şifre kelimeleri geliştirin!
- ✓ Evden ayrılmanız durumunda nereye gideceğinizi kararlaştırın ve oraya nasıl gideceğinizin bir planını yapın! (Evden ayrılmanız gerekeceğine pek ihtimal vermeseniz bile...)
- ✓ Mantığınızı kullanın! Eğer durum tehlikeli ise; istismarcı eşinizi yatıştırmak için, onun istediğini yapın!

Çünkü kendinizi ve çocuklarınızı korumaya hakkınız var! Şunu unutmayın: Hiçbir şekilde, hiçbir şiddeti hak etmiyorsunuz !!!

4.4. ŞİDDETİN ÖNÜNE GEÇMEK MÜMKÜN MÜDÜR?

4.4.1. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

Kadın hareketinde 1987 yılının ayrı bir önemi vardır. Türkiye'de kadınların erkek şiddetine karşı ilk başkaldırısı, bir grup feminist tarafından örgütlenmiştir. Çankırı'da bir yargıç: "Kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmemek gerekir." diyerek, bir kadının boşanma talebini reddetmişti. İşte bu karar, bir dizi eylemin de başlangıcı olmuştur. Çünkü "*Dayağa Karşı Kadın Dayanışması Kampanyası*" ile Türkiye'de egemen zihniyeti derinden etkileyen eylemler gündeme getirilmeye başlanmıştır. (Yıldırım, 1998: 54).

Bu eylemlerin ilk habercisi ise; 1980'li yılların başında ilk kez feminist talepler etrafında bir araya gelmiş olmasıdır. 1981 - 1984 yılları arasındaki dönemde "*Yazko Bünyesi*" 'nde kadınlar feminizmi tartışmışlar ve "*Somut Dergisi*" için bir sayfa hazırlamışlardır.

1984 yılının Nisan ayında, "*Kadın Çevresi*" kurulmuş ve feminist yazarların kitapları Türkçe'ye kazandırılmıştır. Bütün bunların ardından kampanyalara başlanmıştır. 1986 yılının Mart ayında da, "*Birleşmiş Milletler*" 'in kadınlara karşı ayrımcılıkla ilgili sözleşmesinin Türkiye tarafından imzalanması yönünde kadınların açtıkları kampanya, 1989 yılında "*Mor İğne Kampanyası*", 1990 yılında "*Bedenimiz Bizimdir !!!*" ve boşanma eylemleri, tabi ki de "*Dayağa Karşı Kadın Dayanışması Kampanyası*" kadınların kurtuluşları için mücadelenin o dönemlerdeki yapı taşlarını oluşturmuştur.

"*Dayağa Karşı Kadın Dayanışması Kampanyası*" 'nı başlatan Çankırı'daki yargıcın verdiği karar, adalet sisteminin de erkek egemenliğinin yaygınlığını açıkça

ortaya koymaktaydı. Kadınlar erkek şiddetinin toplumda nasıl meşru görüldüğünü örnekleyen bu karara karşı, ilk öncelikle protesto telgrafları çekmişler, adliyeye gitmişler ve dava dilekçeleri vermişlerdir. Üstelik hukuk sistemi bu karara karşı, ayaklanan kadınları muhattap dahi saymamaktaydı. Tabi bütün bunlara rağmen; karara ve dayacağı meşru sayan sisteme karşı, verilen mücadeleler giderek genişletilmiştir.

Bu bağlamda 1989 yılının Ocak ayında, şiddete maruz kalan kadınların hukuksal ve pratik destek alabilecekleri bir telefon ağı oluşturulmuştur. Ancak bir süre sonra, dayanışma ağlarının da yetmeyeceği ve bir sığınağın gerekli olduğu fikri, somut bir biçimde ortaya çıkmıştır. Kısacası; şiddet ile yüz yüze olan kadınlarla dayanışmayı sürdürmek ve aile içerisindeki şiddete karşı mücadeleyi yaygınlaştırmak amacıyla 1990 yılında “*Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı*” kurulmuştur.

“*Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı*” ’nda erkek şiddetine karşı verilen mücadeleler, feminist yöntemlere dayalı olarak yürütülmektedir. Erkek şiddetinin toplumda kadınlarla erkekler arasında var olan eşitsizliklerden kaynaklandığı ve kadın dayanışmasını güçlendirerek eşitsizliklere karşı mücadele etmenin gerekli olduğu düşünülmektedir. Kadınlara destek verirken; onun adına karar vermemek ön planda tutulmaktadır. Ayrıca karar verme sürecinde baskı yapmak yerine, kendi kararı ne olursa olsun; destek vermek esastır. Zira kararlarından dolayı, kadınlar yargılanamazlar. İşte temel felsefe budur !!!

Bütün bunların dışında, aşağıdaki amaçlara da bakmakta fayda vardır (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı):

- ✓ Kararlar kolektif bir işleyiş sonucunda alınmaktadır.
- ✓ Hiyerarşik mekanizmalar bulunmamakta ve farklılıklar aracılığıyla hiyerarşi oluşturulmamasına çalışılmaktadır.
- ✓ Yetki ve sorumluluklar konusunda rotasyon uygulanmaktadır. Böylece bilginin belirli kişilerde yoğunlaşmaması dikkat edilmektedir.

- ✓ Çalışmalar gönüllülük temelinde sürdürülmekte; ancak gönüllülerden sorumluluklarını kendi belirledikleri sınırlar içerisinde yerine getirmeleri beklenilmektedir.
- ✓ Karar alıp uygularken; hedefe ulaşma kadar, bu süreçlerin nasıl gerçekleştiğine de çok büyük bir önem verilmektedir. Bu nedenle oylama yapılmamaktadır. Tartışmalarda ortak bir sonuca varabilmek hedeflenmektedir.

Vakfın “Evet” Dedikleri: Herkesin konuşmaya cesaretlendirilmesi, eleştiriye tahammül, toplantıların rotasyonla değişen bir kolaylaştırıcı tarafından yürütülmesi, duygularımızı da dikkate almak ve dile getirmek vs. gibi... etmenlerdir.

Vakfın “Hayır” Dedikleri: Önyargılı davranmak, yaftalamak, yargılamak, suçlamak, cezalandırmak, ayrımcılık, eksik bilgi ile karar vermek, ne söylendiğine değil de kimin söylediğine önem vermek vs. gibi... etmenlerdir.

Tabii şiddete maruz kalan kadınlarla görüşmeleri sürdürecektir kadınların, kendi inanç ve değer sistemlerini görüşme sürecinde göz önünde bulundurmamaları gerekmektedir. Görüşme sırasında temel olan; kadınların şiddete maruz kalmış olmalarıdır. “*Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı*” ’nda hiç kimse, hiçbir kadının şiddeti hak ettiğini ya da provoke ettiğini düşünemez.

Kadına yönelik şiddeti besleyen toplumsal önyargıların ve değer sistemlerinin sorgulanması amaçlanmaktadır. Bu ilk adımdan sonra; dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta da, şiddet nedeni ile başvuran kadınların kendi hayatları hakkında verecekleri kararlar her ne olursa olsun; onlara hiçbir şekilde müdahale edilmemesidir. Kadınlar şiddet ile mücadele yollarını bildiği sürece, eşlerine yani şiddet ortamına geri dönme kararı alsalar dahi, aynı kadınlar olmadıklarından şiddete karşı durabileceklerdir. Keza önemli olan da, kadınların bireysel olarak güçlenmelerinde ne kadar yol kat edildiğidir.

“*Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı*” ’ndan danışmanlık almak isteyen kadınlarla, ilk önce telefonda görüşülmektedir. Kadınlar “*Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı*” ’nın telefonuna, “*Bilinmeyen Numaralar*” hattından kolaylıkla ulaşabilmektedirler. Hatta

kimi zaman karakol, kaymakamlık vb. kurumlar tarafından da, kuruma yönlendirildikleri görülmektedir. Ya da adresine arkadaşları, broşürler ve basın yoluyla ulaşan kadınlar, telefon etmeden de merkeze gelebilmektedirler. Yüz yüze yapılan görüşmelerin ardından, seçenekler birlikte gözden geçirilmektedir. Kadınlar talepleri doğrultusunda sığınağa yönlendirilebilecekleri gibi; dayanışma merkezinden sosyal, psikolojik, hukuki vb. destekler almayı da sürdürebilmektedirler.

4.4.2. Kadınlara Hukuki Destek Merkezi (KAHDEM)

Bu derneğin kurulma sebebi; adından da anlaşılacağı üzere, kadınlara hukuken destek olmaktır. Derneğin merkezi ise; İstanbul'dur. Çünkü kadına yönelik şiddetin yaygın ve sürekli olarak devam etmesi karşısında, yeni ve daha kapsamlı bir yasa yapma ihtiyacı bulunmaktadır. Yeni yasa yapma sürecinde yol gösterici olarak da, uluslararası standartları belirleyen sözleşmeler dikkate alınmaktadır. Türkiye, "*Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi*" 'nin ilk imzalayıcısıdır. Tabi, sadece sözleşmenin ilk imzalayıcısı olmak yetmez. Önemli olan; sözleşmedeki standartların yasaya ve uygulamaya yansımalarıdır.

Sözleşmeler ve uluslar arası deneyimler göstermektedir ki (Kadınlara Hukuki Destek Merkezi):

Şiddetin bataklığı, kadın - erkek arasındaki yasal ve fiili eşitlik ve ayrımcılıktır. Şiddetin önlenmesi için, eşitsizliği ve şiddeti derinleştiren sosyal ve kültürel davranış kalıplarının değiştirilmesi bir zorunluluktur. Elbette bu değişiklikleri meydana getirmek, çok zordur. Lakin bir yerden başlamak gerekir. Ayrıca bütün toplumun, özellikle de erkeklerin ve erkek çocuklarının bütün şiddet biçimlerinin önlenmesine aktif bir şekilde katkıda bulunmaları için, teşvik edilmeleri gerekmektedir. Zira her gerçek ve tüzel kişinin, şiddetten korunmasına ihtiyaç vardır.

Kadınların bağımsız bir birey olarak güçlenmesi amacı; her aşamada gözetilmeli, bütün şiddet biçimlerinin çocuklar üzerindeki sonuçlarının önlenmesi

gerektiğinin toplum içerisinde anlaşılması ve bu konuda farkındalığın artırılması sağlanmalıdır. Çünkü kadın olmak demek, sadece anne ya da eş olmak demek değildir. Bunların da ötesinde, ilk öncelikle insan olmak demektir. Nasıl ki; her bireyin bir toplumda belirli bir konumu vardır. İşte kadınların da, kendilerine ait toplumda bir konumları vardır.

“Kadınlara Hukuki Destek Merkezi (KAHDEM)” ’in en temel amacı da; şu şekildedir: Kadınların insan haklarının fiilen gerçekleşmesi, geliştirilmesi, araştırılması ve değerlendirilmesi, hak ihlallerinden korunması, ihlalin önlenmesi, ihlallerin tespiti, ihlal gerçekleştiğinde ve gerekli diğer hallerde hukuki destek ve yardımda bulunmak için her türlü faaliyeti gerçekleştirmektir.

Bu amaçları gerçekleştirmek için ise; aşağıdaki faaliyetlerde bulunmaktadır (Kadınlara Hukuki Destek Merkezi):

- ✓ Kadına yönelik şiddet, aile hukuku ve kadının yasal statüsü ve gerekli diğer hallerde adalete erişimini kolaylaştırmak; adaletin tesisi için taraf olmak; hukuki destek ve danışma hizmeti vermek;
- ✓ Kadın haklarında, cinsiyete dayalı ayrımcılığa karşı savunuculuk yapmak; ulusal ve uluslararası karar mekanizmalarını etkilemek; denetlemek; raporlamak; lobcilik yapmak ve konu ile ilgili diğer faaliyetleri yürütmek;
- ✓ Ulusal ve uluslararası mevzuat ve sözleşmelerin tespiti ve geliştirilmesi, uygulanması karşılaştırılması, izleme, inceleme ve değerlendirme yapmak;
- ✓ Kadınlara sosyal, psikolojik danışmanlık hizmetleri sunmak;
- ✓ Hak ihlallerinin önlenmesi için koruyucu, eğitici ve farkındalık oluşturuvcu çalışmalar yapmak;
- ✓ “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)” de dahil olmak üzere, uluslararası sözleşmelerin doğrudan uygulanmasını sağlamak; kadın hakları ve sorunlarını ilgilendiren konularda açılmış / açılacak davalara katılma talebinde bulunmak; gerekli görüldüğü takdirde dava açmak;
- ✓ Koruyucu hukuk konusunda etkin bir mekanizma sağlamak;

- ✓ Şiddete uğrayan kadınların ulaşabileceği acil yardım hattı ve ekibi oluşturmak; niteliği ve işleyişi kadın bakış açısı ile uyumlu, ihtiyacı karşılayacak kadar ve ulaşılabilir sığınaklar açılmasını sağlamak; hizmete sunmak; sorun yaşayanları veya yaşama ihtimali olan kadınların her zaman ulaşabileceği iletişim ortamları oluşturmak ve sürekliliğini sağlamak;
- ✓ Sağlık, adalet, eğitim, yasama, yürütme ve yargının diğer birimler vb. mekanizmalarda çalışanların kadın hakları konusunda bilgilendirilmesi, eğitilmesi ve politikalar üretilmesini sağlamak,
- ✓ Projeler yapmak ve yürütmek;
- ✓ Kadınlara hukuki ve psikolojik destek vermek üzere web sayfaları, telefon hatları ve irtibat büroları oluşturmak;
- ✓ Sosyal çalışmacı, psikolog, pedagog, doktor, avukat, idari personel vs. istihdam etmek; bu kişilerin uzmanlık alanlarına dayalı konularda hizmet vermek;
- ✓ Kamu kurumları, üniversiteler, hastaneler, ulusal ve uluslararası alanda kadın konusunda çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşu veya oluşumları ve diğer kurum ve kuruluşlar ile işbirliği, dayanışma, ortak çalışmalar yürütmek ve gerekli diğer faaliyetleri gerçekleştirmek;
- ✓ Ulusal ve uluslararası bilimsel araştırmalar ve incelemeler yapmak;
- ✓ Kadınlar ve kadın hakları savunucuları arasında bir iletişim ağı kurmak;
- ✓ Bildiri, bülten, kitap, gazete, dergi, katalog, broşür, afiş, elektronik vs. ortamlarında süreli / süresiz yayın yapmak; radyo, televizyon vs. programları yapmak ya da bu programlara katılmak;
- ✓ Ulusal ve uluslararası gerekli organizasyonları yapmak; kongre, kurultay, konferans, panel, seminer, kurs, sertifika programı, toplantı vs. çalışmalar düzenlemek; katılmak; örgütlemek; yardımcı olmak; burs vermek; kaynak temini sağlamak;
- ✓ Okul, derslik, akademi, yurt, konukevi, pansiyon, kitaplık, okuma odaları, kültür, sanat evleri vs. açmak ya da açtırmak;
- ✓ Gerekli taşınmaz mallar satın almak; kiralamak ve satmak; bu mallar üzerinde her türlü hakları şerh etmek; korumak ve her türlü inşaatı yaptırmak;
- ✓ Federasyon kurmak ve kurulu bir federasyona katılmak; yurtiçi ve yurtdışında şubeler açmak; temsilcilikler vermek;
- ✓ Hizmet ve projelerinin yürütülmesi amacıyla çalışan istihdam etmek;

- ✓ Gelir sağlama amacıyla ticari işletme açmak; işletmek ve devretmek;
- ✓ Yukarıda belirtilen amaç, hizmet ve faaliyetler için yurtiçi ve yurtdışı kaynaklardan fon temin etmek; devletin bütçesinden kadın sorunlarının çözümüne tahsis edilmek ve bu alanda çalışan “*Sivil Toplum Kuruluşları (STK)*” ’na destek için fon ayrılmasını sağlamak; gerekli girişimlerde bulunmak vs. gibi... faaliyetlerde bulunmaktadır.

Ayrıca dernek bu faaliyetlerini gerçekleştirirken; her türlü ayrımcılık ve şiddeti reddeden düşünsel ve örgütsel anlamıyla bütün siyasal yapılardan, örgütlerden, kişi ve kurumlardan bağımsız bir şekilde davranmayı gözetmektedir.

4.4.3. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)

Bu kurumun genel amacı; kadının insan haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak, kadınların sosyal – ekonomik - kültürel ve siyasal yaşamdaki konumlarını güçlendirmek, hak - fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak üzere Başbakanlık’a bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün kurulması ile teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasları düzenlemektir. Başbakan, Genel Müdürlük’ün yönetimi ile ilgili yetkilerini gerekli gördüğü takdirde bir Bakan vasıtasıyla kullanabilmektedir. (Yıldırım, 1998: 58)

Genel Müdürlük’ün belli – başlı görevleri ise şunlardır (Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü):

- ✓ Kadına karşı her türlü ayrımcılığı önlemek, kadının insan haklarını geliştirmek, kadını ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda etkin hale getirmek ve eğitim düzeyini yükseltmek amacıyla yapılacak her türlü çalışmaya destek vermek, bu konularda stratejiler geliştirmek, plan ve programları oluşturmak ve temel politikaların belirlenmesine katkıda bulunmak;
- ✓ Kanunları ve idari düzenlemeleri görev alanı çerçevesinde izleyerek; kadınların eşit hak ve fırsatlara ulaşmasını sağlayacak çalışmalar yapmak;

- ✓ Kadına yönelik her türlü şiddet, taciz ve istismarın önlenmesi için çalışmalarda bulunmak; kadının aile ve sosyal yaşamdan kaynaklanan sorunlarının çözümüne destek oluşturmak;
- ✓ Kadınlara kanunlarla verilen hakların tam ve eşit kullanılabilmesi ve kadın - erkek eşitliğinin toplumsal kalkınma sorunu olarak algılanması amacıyla kamuoyunu bilgilendirmek;
- ✓ Sağlık, eğitim, kültür, çalışma ve sosyal güvenlik başta olmak üzere; bütün alanlarda kadınların ilerlemesini sağlayıcı ve karar mekanizmalarına katılımını artırıcı çalışmalarda bulunmak;
- ✓ Görev alanına giren konularda bilgi sistemleri, kütüphane ya da dokümantasyon merkezi kurmak, istatistikleri derlemek, görsel ve basılı yayınlar yapmak ya da yaptırmak; eğitim amaçlı faaliyetlerde bulunmak, yurt içi ve yurt dışı kongre, seminer, toplantı vb. etkinlikler düzenlemek;
- ✓ Görev alanına giren konularda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile işbirliği yapmak; koordinasyonu sağlamak;
- ✓ İnceleme, araştırma ile uluslararası girişimlerden elde edilen bilgileri kamu politikalarının oluşumuna katkıda bulunması amacıyla uygulayıcı kurum ve kuruluşlara aktararak kuruluşların hizmetlerinin geliştirilmesine ve yeni hizmet modelleri oluşturulmasına katkıda bulunmak;
- ✓ 05.05.1969 tarihli ve 1173 sayılı kanun çerçevesinde, görev alanı ile ilgili kuruluş ve organizasyonlara üye olmak, gerçekleştirilecek her türlü çalışma ve etkinliğe katılmak; uluslararası sözleşmeler ile kararların getirdiği yükümlülükler doğrultusunda faaliyette bulunmak ve bu konuda gerekli raporları hazırlamak; kanunî düzenlemelerin yapılmasını sağlamaya yönelik çalışmalar yapmak;
- ✓ Görev alanına giren konularda çalışmalarda bulunan uluslararası kuruluşların faaliyetlerini izlemek, alınan kararları ilgili kuruluşlara iletme;
- ✓ Çalışma alanı ile ilgili konularda yurt içi ve yurt dışında bilimsel araştırmalar yapmak ve yaptırmak, projeler geliştirmek, desteklemek, bunların uygulamaya konulmasını sağlamak ve uluslararası kuruluşlarla ortak projeler yürütmek vs. gibi... faaliyetlerde bulunmaktadır.

4.4.4. Kadın Dayanışma Vakfı

Kadın Dayanışma Vakfı her türlü şiddete, özellikle de aile içi şiddete uğramış kadınlara destek vermek amacıyla kurulmuştur. Bu amacı gerçekleştirmek için, Kadın Dayanışma Merkezi ile kadın sığınma evi açmayı, toplumda kadına yönelik şiddetin önlenmesini, kadın haklarının insan hakları olduğunun bilincinin yükseltilmesini hedeflemektedir.

Kadın Dayanışma Vakfı bağımsız bir sivil toplum kuruluşu olup, çeşitli kurum ve kuruluşlardan sağlanan bağışlar ve üye katkılarıyla parasal kaynak oluşturmakta, çalışanların desteği ile hizmetlerini sürdürmektedir. Vakfa bağlı Kadın Dayanışma Merkezi ise; Ekim 1991'de Altındağ'da faaliyete geçmiştir. Danışma merkezine başvuran kadınlara psikolojik ve hukuksal danışma hizmetleri verilmektedir. (Yıldırım, 1998: 55)

Kadın Dayanışma Vakfı, Türkiye'de ilk ve tek bağımsız Sığınmaevi'ni de Mayıs 1993 tarihinde açmıştır. 10 kadın ve anneleriyle birlikte gelen 12 yaşın altındaki erkek çocuklar ile her yaştaki kız çocukları, en çok 3 aya kadar Sığınmaevi'nde kalabilmektedirler. Bu süre içinde kadınlara kendi ayakları üzerinde durabilmeleri, yeni bir yaşam kurabilmeleri için gerekli destek verilmekte, iş bulmalarına ve kendilerine bir ev kurmalarına yarımı olunmaktadır.

Kadın Dayanışma Vakfı kadına yönelik şiddetin önlenmesi, bireysel ve toplumsal bilinçlenmeyi yükseltmek amacıyla şu faaliyetleri yürütmektedir (Kadın Dayanışma Vakfı):

- ✓ Panel ve toplantılar düzenlemekte, kampanyalara katılmaktadır.
- ✓ Kadının aile içindeki ve toplumdaki statüsünü saptamak, şiddete karşı bilinçlendirmek amacıyla araştırma faaliyetleri yürütmekte, broşürler yayınlamaktadır.

- ✓ Nisan 1996'da Avrupa Birliği ile birlikte “*Kadının İnsan Hakları Projesi*” kapsamında bir uluslararası konferans düzenlenmiştir.
- ✓ Yazarların bağışları ile sağlanan kitaplarla kitap kampanyası oluşturulmuştur.
- ✓ AB'nin katkısıyla “*Kadının İnsan Hakları Projesi*” çerçevesinde “*Şiddete Uğrayan Kadınlara Yasal Haklar, Fırsatlar ve Bunları Kullanma Amaçlı Bilgilendirme / Bilinçlendirme Eğitimi Projesi*” yürütölmüştür.
- ✓ “*Şiddete Karşı Somut Bir Adım: Ankara Gecekondularında Yaşayan ve Şiddete Karşı Eğitim Alan Kadınların Eşlerarası Şiddet Açısından Konumları*” adlı kitaplar yayınlanmıştır.
- ✓ Yine AB'nin katkısıyla yürütölen “*Orta ve Üst Düzeydeki Gelir Gruplarındaki ve Lise Üstü Eğitim Görmüş Kadınlara Yönelik Aile İçi Şiddet*” konulu proje 14-15 Aralık 1996 tarihinde, Ankara'da yapılan ve Avrupa ölkelerinden kadın sığınma evlerinde görev yapan 20 uzmanın da katıldığı uluslararası bir toplantıda kamuoyuna sunulmuş ve kitap olarak yayınlanmıştır.

Bütün bunlara ilave olarak, aşığıdaki sonuçlara da ulaşılmıştır (Demirbulak, 1999: 78):

Ölkemizde Halen:

- Aile içi şiddet, hala yaygın ve meşru bir olgudur.
- Buna karşılıksa; kadını destekleyen sosyal yardım kuruluşları ve sosyal yardım programları yeterli değildir. Oysa İngiltere'de her 7500 nüfuslu yerde bir kadın sığınma evi bulunmaktadır.
- Evlilik kadınlarımızın asli ve en yaygın geçinme yoludur. Yaklaşık 9 milyon ev kadınıımız vardır. Bu ekonomik güçsüzlük, kadını geri plana atmaktadır. Aile içi karar sürecinde etkili olması bir tarafa, bazı bölgelerde varlığı dahi yok sayılmaktadır.
- Bilimsel ve teknolojik gelişmeler sonucunda birçok toplumsal değişmelerle birlikte geleneksel aile yapısının yerini, anne-baba ve çocuklardan oluşun çekirdek aile almaya başlamıştır. Ancak bütün bu değişmelere rağmen, töreler toplumda önemli

bir rol oynamaktadır. Başlık geleneğinin ve töre cinayetlerinin günümüzde halen var olması, bunun en somut örnekleridir.

4.4.5. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği Çalışmaları

Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği'nin kadınlara yönelik olarak yürüttüğü faaliyetler şu şekildedir (Majob ve Abdo, 2006: 95)

- 1) *Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Deklarasyonu*: BM Genel Kurulu'nun 20 Aralık 1993'te verdiği 48-104 nolu karar.
- 2) *Namus Adına Kadınlara ve Kızlara Karşı İşlenen Suçların Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışma*: Genel Meclis'in 30 Ocak 2003'teki kararı.
- 3) *Kadınlar, Barış ve Güvenlik*: Güvenlik Konseyi'nin 1325 nolu kararı.
- 4) *Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)*
- 5) *Sözde Namus Suçları*: Avrupa Konseyi ve Parlamenter Meclisi'nin 2003 yılındaki 1327 nolu kararı.

Özellikle BM'nin iki ana belgesi, namus cinayetlerinin ortadan kaldırılması çağrısında bulunmaktadır. Ortadan kaldırma kavramına 1993 tarihli “*Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Deklarasyonu*” nda ve 2003 yılının başlarında yayınlanan “*Namus Adına Kadına Karşı İşlenen Suçların Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışma*” dâhilinde yer verilmiştir.

Yine Birleşmiş Milletler, “Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Deklarasyonu” nda şu sözlere yer vermiştir (Birleşmiş Milletler - Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Deklarasyonu):

“*Kadına yönelik şiddet, erkek ve kadın arasında tarihsel olarak eşitliğe dayanmayan güç ilişkilerinin bir göstergesidir. Erkekler iki cinsiyet arasındaki bu eşitsizlikten cesaret alarak kadınlar üzerinde hâkimiyet kurmuşlar, onlara karşı ayrımcılık uygulamışlar ve onların gerçek anlamda ilerlemesini engellemeye*

çalışmışlardır. Kadına yönelik şiddet, kadınları erkeklere göre daha aşağı bir statüde var olmaya zorlayan en önemli sosyal mekanizmalardan birisidir.”

4.4.6. Zordur Kadın Olmak !!!

Siz bu yazıyı okuyup bitirinceye kadar geçecek sürede, dünyanın çeşitli yerlerinde 12 milyon kadın kocasından, abisinden, babasından, sevgilisinden dayak yiyecek. Bunlardan 1 milyonu, yediği dayağın izlerini en az bir hafta bedenlerinde taşıyacak. 10 bini, o izlerden hayat boyu kurtulamayacak. Ve 120'si hayatını kaybedecek. İyi haber: Bu rakamlar gerçek değil... Ben uydurdum. Kötü haber ise: Bu rakamlar çok daha yüksek olabilir. Çünkü aile içi şiddette çoğu kez kol değil, kafa bile kırılabilir; yen içinde kalıyor. Çünkü bu öylesine büyük bir ayıp, öylesine ağır bir insanlık suçu ki; kadınlar utanıyor. Bazen kendileri için, bazen kendilerini dövenler için... Oysa utanmamalıyız, saklamamalıyız. Deşifre etmeliyiz, teşhis etmeliyiz... 16 erkek Hürriyet'in yılbaşı ekinde bunu başlattı. Kadın kılığına girmediler. Kadın ruhuna girmeye çalıştılar. Yumrukla gözü karartılmış kadının asıl karartılan yanının ruhu olduğunu, insanlığı, şahsiyeti olduğunu anlatmaya çalıştılar. Onlar birkaç iyi insan, birkaç cesur erkek... Kırılan kolun içinde saklandığı yeni çıkarıp attılar. “Bakın işte, tam buraya vurdular!” dediler. Çünkü anlamaya çalışmak, anlamamanın yarısından ilerisidir. (Doğan Sabancı, Hürriyet Gazetesi – Yılbaşı Eki).

BEŞİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KIRIKKALE ÖRNEĞİ

5.1. KIRIKKALE HABERLERİ

5.1.1. Şiddete Uğramanın Nedeni:

Sadece ve Sadece, Kadın Olmak !!!

CHP Kırıkkale Kadın Kolları Başkanı Zübeyde Şeran, dünyadaki kadınların kadın oldukları için şiddete uğradıklarını savundu. Şeran düzenlediği basın toplantısında dünyada her 3 kadından 1 tanesinin fiziksel şiddete uğradığını belirterek; kadına ve çocuğa yönelik şiddetin dünyanın en yaygın insan hakları ihlali olduğunu kaydetti. Çünkü şiddet, en büyük insanlık suçlarından bir tanesidir. İnsanların hayatlarını yaşanmaz kılmaktadır.

Dünyada her 6 dakikada 1 tane kadına tecavüz edildiğini bildiren Kara ise; şunları ifade etti: "Ülkemizde kadına yönelik şiddet yaygın ve günlük gerçeklerimizden bir tanesi... Binbir gerekçe ile öldürülenler, fiziksel ve cinsel şiddete uğrayanlar, uzun yıllar gazetelerin üçüncü sayfa haberi oldular. Şiddet kadınları yaşamdan, siyasal alanlardan uzaklaştırmanın, onlara eşit olmadıklarını öğretmenin ve öyle yaşatmanın en önemli aracıdır. Ne var ki; kadına yönelik şiddetten, sadece şiddete uğrayan kadın değil; çocuklarından başlayarak herkes, bütün kurumlar ve bütün toplum zarar görür.

Kadına şiddet sorunu, sadece belediye sorumluluğuna bırakılmaması gerekir. Bunlar, yalnızca belediye sorumluluğuna bırakılarak altından kalkılabilecek türden sorunlar değildir. Tüm bakanlıklar görevlerini yerine getirirken; bu mücadeleyi görev alanlarının bir parçası olarak içselleştirmelidir. Devlet, yasamadan yargı ve yürütmeye kadar, bütün organlarıyla harekete geçmelidir. Dünyada kadınlar, kadın oldukları için şiddete uğruyorlar." (Haber Kaynağı: Kırıkkale / Pusula Gazetesi Haber Merkezi, 23 Kasım 2011 – Çarşamba)

5.1.2. Ailenin Değil; Kadının Korunması

“Kırkkale / Eğitim – Sen Merkez Kurulu” ’nun “Ailenin Değil; Kadının Korunması İçin, Daha Kaç Cinayet Gerekiyor?” başlıklı basın açıklamasıdır:

Her gün en az 3 üç kadının öldürüldüğü ölkemizde, bu katliama son verecek etkili önlemler alınamıyor, alınmıyor. Kadınlar, çoğunlukla resmi düzlemdeki kişi ve kurumların sorumluluklarını yerine getirdiği takdirde önlenebilecekken önlenmeyen cinayetlerle yaşamlarını yitirmeye devam ediyorlar.

Katillerin çoğu da, aileden... Eş, eski eş, abi, amca ya da dayı... En son 29 Temmuz 2011 - Cuma günü İstanbul’un Sultanbeyli ilçesinde Müzeyyen Yanıkbaş, eski eşi tarafından sokak ortasında öldürüldü. Gazeteler katilin: “Ahlaksızlık yaptı; öldürdüm (!!!)” cümlesine yer vermişti. Anlaşılan katil eski koca, katlettiği kadının ahlaksızlık yaptığını söyleyerek; toplum nezdinde, hatta kanun nezdinde de suçunu mazur göstermeye çalışıyordu. Toplumun ve devletin kadınlara çizdiği bir ahlak sınırından medet umuyordu.

Gazetelerde bu haberin altında yer alan başka bir kadına yönelik şiddet haberinin başlığı ise: “Seviyordum; işkence yaptım (!!!)” şeklindeydi. Bu da karısının burnunu kıran, üzerine kaynar su döken kocanın, yaptığı işkenceyi mazur gösterecek mazeretiydi.

Kadına yönelik şiddet noktasında, en son “kelepçe” konusunu gündeme getirildi. Hatırlanacağı gibi bundan önce de, taciz ve tecavüz suçları konusunda “hadımlaştırma” önerisini gündeme getirmiş ve gelen tepkiler üzerine, bu konu gündemden kaldırılmıştı.

Peki, özüm “kelepçe” ya da “hadımlaştırma” da mı; yoksa zihniyetlerde mi? şu son 2 şiddet olayı bile, kadına yönelik şiddetin gerisindeki değerleri, algıları ve yargıları açıkça ortaya koymaya yetmektedir. Kadına yönelik şiddetin gerisinde kontrol edilemeyen dürtüler ya da kelepçelenerek engellenecek davranışlar değil; kadınlığa ve

erkekliğe yüklenen farklı ve eşitsiz roller, kadınlar ve erkekler arasında eşitsiz güç ilişkileri bulunmaktadır. Bu, çok açıktır !!!

Katil: “Ahlaksızlık yaptı; öldürdüm (!!!)” diyor. Çünkü toplumun ve devletin geneline egemen olan toplumsal cinsiyet ideolojisinin kadına biçtiği bir ahlak sınırı olduğunu ve bu sınırın da kadının bedeninin, cinselliğinin ve davranışlarının aile, erkek, baba, koca, devlet, ahlak ve din tarafından belirlenerek denetlendiğini biliyor.

İşkenceci koca: “Seviyordum; işkence yaptım (!!!)” diyor. Çünkü babanın, kocanın, devletin vs... her türlü muktedirin şiddetinin “Döver de, sever de (!!!)” yaklaşımıyla meşrulaştırılabileceğini biliyor.

Aslolan mevcut eşitsiz cinsiyet ilişkilerini, bu ilişkilerin yeniden üretildiği aileyi korumaksa; aslolan babanın, kocanın ve devletin kadınların, çocukların ve toplumun bütün güçsüzleştirilenlerinin üzerindeki mutlak hâkimiyetlerini garantiye almaksa; kadınların bedenleri ve hayatları kaçınılmaz olarak önemsiz hale geliyor.

Bugün her kadın cinayetinin ardından “kelepçe” ya da “hadımlaştırma” gibi yeni bir uygulamaya gidilmesi, bu nedenle hiçbir anlam taşıyor. Kadın bir birey olarak değil; sadece ailenin bir ferdi olarak görülüyor. İşte bunun içindir ki; bu zihniyet ile kadına yönelik şiddetin önlenmesi de mümkün olamaz. Dolayısıyla kadına yönelik şiddeti engellemek için, ya da “kelepçe” ya da “hadımlaştırma” değil; kadını insan olarak görmeyi sağlayacak ve aileyi değil; kadını korumayı esas alacak bir zihniyet değişimi gerekiyor. (Kırıkkale / Eğitim – Sen Dergisi, 30 Temmuz 2011 – Cumartesi).

5.1.3. Kırıkkale İl Müftülüğü

Kadına Yönelik Şiddet Seminerleri

Kırıkkale İl Müftüsü Bekir Gerek bir toplum kadına ne kadar değer verirse; hürmet ve saygı gösterirse; o toplumun geleceğe o denli iyi bakacağını ve dimdik ayakta duracağını söyledi. Gerek, müftülük olarak bir proje yaptıklarını belirterek: “ *Kadına*

ve *Çocuğa Şiddet, Kul Hakkıdır Projesi*” ile işe başladık. Umuyoruz ki; faydalı olacaktır.” dedi.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kadına şiddete yönelik şiddete yönelik geliştirdiği proje kapsamında Kırıkkale İl Müftülüğü tarafından din görevlilerine eğitim semineri düzenledi. Gerek seminerde yaptığı konuşmada Kırıkkale'de kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede ilk olarak, müftülüğe bağlı 4 din görevlisinin Diyanet İşleri Başkanlığı'nda eğitim seminerine katıldığını ve aldıkları eğitim semineri sonrasında il genelinde bulunan din görevlilerine birer günlük seminer verilmeye başlanıldığını belirtti.

Eğitim seminerlerine cami imamları, Kur'an kursu görevlileri ve kadın vaizelerin katıldığını ifade eden Gerek; kadına şiddet konusunda olumsuz gelişmelerin yaşanması karşısında Diyanet İşleri Başkanlığı'nın üzerine düşen vazifeyi yerine getirmek üzere *“Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)”* arasında kadına şiddeti önlemeyle ilgili bir protokol imzaladığını, bu protokol çerçevesinde Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı bütün imamların, müezzinlerin ve Kur'an kursu öğretmenlerinin eğitimden geçirilerek, kadına şiddetin ne olduğunu bunun nasıl önlenebileceğine dair bilgilendirmenin yapıldığını bildirdi.

Bu çerçevede seminere alınanların 12 - 27 Eylül tarihleri arasında her grup 30 kişi olmak üzere toplam 14 grupta 152 imam, 45 Kur'an Kursu öğretmeni ve ilçelerde de 193 müezzin imam ve hatip olmak üzere kentte bulunan görevlilerin tamamının, bu formatörler tarafından kadına şiddetin önlenmesi amacıyla birer günlük seminere tabi tutulacağını anlatan Gerek şöyle konuştu: "Din görevlisi arkadaşlarımız aldıkları bu seminerler doğrultusunda Kur'an kursuna gelen hanımlarımıza kurslarda, beylere de imamlarımız camide ve çeşitli vesilelerle halkı ziyaretlerde bu konuyu gündeme getirerek halkı aydınlatmaya çalışacaklar. Ayrıca biz müftülük olarak bir proje yaptık. *“Kadına ve Çocuğa Şiddet, Kul Hakkıdır’ Projesi”* ... Bu proje doğrultusunda da biz din görevlilerimize mahallelerinde ve değişik mekânlarda, gerektiğinde diğer kurumlarla işbirliği yaparak bu konuda din görevlilerimize destek vereceğiz. Toplumda kadına

şiddetin azalması konusunda müftülük olarak, din görevlileri olarak ve Diyanet İşleri Başkanlığı olarak üzerimize düşen görevi yerine getirmeye çalışacağız.”

Ayrıca geleceğe güvenle bakabilmek için, bazı faktörlerin önemine dikkat çekti: “Şunu vurgulamak istiyorum: Bir toplum için, kadın çok önemlidir. Peygamberimiz (S.A.V.) 3defa anneye iyilik yapılmasını sonra, babaya iyilik yapılmasını istemiştir. Demek ki; kadının hakkı erkeğe göre; 3 kat daha fazladır. Dolayısıyla kadına saygı, kadına hürmet ve kadına şefkat daha önemlidir. Bir toplum kadını ne kadar iyi eğitirse; ona hak ettiği değeri verirse; hürmet ve saygı gösterirse; o toplum dimdik ayakta durur ve geleceğe daha emin bakar. Bu bakımdan, kadına şiddetin önlenmesi önemli bir projedir. Bu projenin hayata geçmesi için de, herkesin elini taşın altına koyması ve üzerine düşen vazifeyi yapması gerekmektedir. ”

Eğitim seminerlerine konuşmacı olarak katılan Din Hizmetleri Uzmanı Fatma Zeynep Belen ise; seminerler boyunca din görevlilerine: “Şiddet nedir, şiddetle karşılaşan mağdura ne gibi yönlendirmeler yapılması gerekmektedir?” gibi konularda bilgiler verdiklerini söyledi. Belen: "Şiddetin cinsiyeti yok, şiddet sadece kadına da uygulanmıyor. Genel olarak baktığımızda kadına, çocuğa, yaşlılara, dezavantajlı grupların hepsine şiddet uygulandığını görüyoruz. Toplumda artan şiddet konusunun çözümü noktasında din görevlilerinin üzerine neler düştüğünü ve vatandaşlarımıza nasıl yardım etmeleri gerektiğini anlattık." dedi. Seminerler ise; 27 Eylül 2011 Tarihi'ne kadar, devam etmiştir. (Haber Kaynağı: Kırıkkale / Pusula Gazetesi Haber Merkezi, 15 Eylül 2011 – Perşembe)

5.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET KIRIKKALE ARAŞTIRMASI

5.2.1. Araştırma Yöntemi ve Bulguları

Yapılan bu araştırma, kadınların şiddete maruz kalıp – kalmadıklarına dair bir araştırmadır. Bu doğrultuda Kırıkkale’de yaşayan 160 kadınla çalışmalar yürütülmeye

çalışılmıştır. Çalışmada 160 adet olmak üzere, anket tekniği uygulanmıştır. Aslında ilk başlarda kadınlar, böyle bir çalışmaya katılmayı pek uygun bulmamışlardır. Çünkü konu gereği, şiddete dair bilgi vermekten kaçınmışlardır. Zira şiddet, aile içi bir mesele olarak görülmektedir. Üstelik şiddete uğrasalar dahi, bunun çevrece bilinmesinden çekinmektedirler. Bu doğrultuda kadınlarımızı ikna etmek biraz zor olmuştur. Ancak elde edilen verilerin genel profil yansıttığını düşünmekteyiz. Kırıkkale küçük bir şehir olduğu için, özellikle mahallevari kesimlerde insanların düşünceleri büyük oranda benzerlik taşımaktadır. Bu noktada araştırma bulgularına geçmemiz gerekirse; ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Kaş Yaşındasınız?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
18 - 23 Yaş	20	12,5	12,5	12,5
24 - 29 Yaş	36	22,5	22,5	35,0
30 - 35 Yaş	36	22,5	22,5	57,5
36 - 41 Yaş	20	12,5	12,5	70,0
42 - 47 Yaş	16	10,0	10,0	80,0
48 - 53 Yaş	15	9,4	9,4	89,4
54 - 59 Yaş	6	3,8	3,8	93,1
60 - 65 Yaş	6	3,8	3,8	96,9
66 - 71 Yaş	3	1,9	1,9	98,8
72 - 77 Yaş	2	1,3	1,3	100,0
<u>Toplam</u>	160	100,0	100,0	

Araştırmada çeşitli yaş gruplarına yer verilmiştir. 18 yaşından 77 yaşına kadar, geniş bir yelpaze sunulmaya çalışılmıştır. Çünkü kadınların şiddet görme oranları yaşa göre; çok büyük oranda farklılık arz etmektedir. Keza yaşanan olaylar ve tecrübe denilen kavramların bunda etkisi mevcuttur. Burada genellikle genç kesim üzerine yoğunlaşıldığı dikkat çekmektedir. Çünkü yaşı ilerlemiş bayanlar soruları tam manasıyla anlamakta zorlanabilmektedir. Ayrıca geleneksel bir tarzda yetiştikleri için, şiddetin ne olduğunu ya da boyutunu tam olarak kestirememektedirler. Yani araştırmada

20 – 50 yaş arasındaki kadınlar daha ön planda tutulmuştur. Tabii bu demek değildir ki; yaşlı kadınlar anket yüzdesine alınmamıştır. Tam tersine onların fikirleri de önemsenmiştir. Sadece bu sayı biraz daha az yer edinmiştir.

Eğitim durumunuz nedir?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Okur - Yazar Değil	22	13,8	13,8	13,8
İlkokul	25	15,6	15,7	29,6
Ortaokul	17	10,6	10,7	40,3
Lise	35	21,9	22,0	62,3
Yüksekokul	15	9,4	9,4	71,7
Üniversite	41	25,6	25,8	97,5
Yüksek Lisans	3	1,9	1,9	99,4
Doktora	1	,6	,6	100,0
<u>Toplam</u>	159	99,4	100,0	
Cevaplanmamış	1	,6		
<u>Toplam</u>	160	100,0		

Eğitim durumuna bakıldığı zaman; çoğunlukla dengeli bir dağılım gözlemlenmektedir. Örneğin okur – yazar olmayan kesim kadar, üniversite mezunu kadınlarla da inceleme yapılmaya dikkat edilmiştir. Yine ilkokul, ortaokul ve lise gibi eğitim kurumlarından da yararlanılmıştır. Yalnızca yüksek lisans ve doktora gibi daha üst eğitim düzeyine sahip kadınlarda bir eksiklik hissedilmektedir. Bunda da araştırmanın Kırıkkale’de yapılmasının rolünün büyük olduğu düşünülmektedir.

Zira Kırıkkale küçük bir ildir ve daha çok geleneksel bir yapıyla şekillenmektedir. İnsanlar aşağı – yukarı aynı görüşü paylaşmaktadırlar. Elbette bu durum bütün ülkede, hatta bütün dünyada görülebilmektedir. Sadece Kırıkkale’ye has olduğu söylenilemez. Ancak büyük kentler ile kıyaslandığı takdirde, bu durumun küçük şehirlerde daha dikkat çekici olmadığı doğaldır. Küçük şehirlerde eğitim durumları birbiri ile benzeşmektedir.

Mesleğiniz nedir?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
	4	2,5	2,5	2,5
Aşçı	1	,6	,6	3,1
Avukat	1	,6	,6	3,8
Bakıcı Anne	6	3,8	3,8	7,5
Doktor	4	2,5	2,5	10,0
Eczacı	3	1,9	1,9	11,9
Esnaf	6	3,8	3,8	15,6
Ev Hanımı	57	35,6	35,6	51,3
Garson	2	1,3	1,3	52,5
Güvenlik Görevlisi	2	1,3	1,3	53,8
Hasta Bakıcı	2	1,3	1,3	55,0
Hemşire	7	4,4	4,4	59,4
İşçi	1	,6	,6	60,0
İşsiz	1	,6	,6	60,6
Kasiyer	5	3,1	3,1	63,8
Kuaför	5	3,1	3,1	66,9
Laborant	3	1,9	1,9	68,8
Memur	8	5,0	5,0	73,8
Müdür	1	,6	,6	74,4
Müdür Yardımcısı	1	,6	,6	75,0
Müfettiş	1	,6	,6	75,6
Öğrenci	12	7,5	7,5	83,1
Öğretmen	11	6,9	6,9	90,0
Pazarcı	2	1,3	1,3	91,3
Polis	3	1,9	1,9	93,1
Sekreter	4	2,5	2,5	95,6
Temizlik Görevlisi	2	1,3	1,3	96,9

Terzi	3	1,9	1,9	98,8
Tezgâhtar	2	1,3	1,3	100,0
Toplam	160	100,0	100,0	

Eğitim durumuna bağlı olarak; mesleklerin de aynı çizgiyi takip ettiğini söyleyebiliriz. Okuma – yazma oranının düşüklüğü sebebiyle kadınlar ev hanımlığıyla öne çıkmaktadırlar. Yine yaşanan coğrafya ve iş sahasının azlığı gibi gerekçelerle ev hanımlığında bir artış yaşanmaktadır. Memur, esnaf, hemşire, bakıcı anne vs. gibi çeşitli meslek gruplarıyla da irtibat geçilmeye özen gösterilmiştir. Üst düzey diyebileceğimiz doktor, avukat vs. gibi kesimlere ise; çok fazla olmamak kaydıyla yer verilmiştir. Lakin genel profil ev hanımlığı ya da daha düşük gelirli mesleklere yoğunlaşmıştır.

Medeni durumunuz nedir?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Evli	94	58,8	59,1	59,1
Nişanlı - Sözlü	17	10,6	10,7	69,8
Bekar	37	23,1	23,3	93,1
Dul	11	6,9	6,9	100,0
<u>Toplam</u>	159	99,4	100,0	
Cevaplanmamış	1	,6		
Toplam	160	100,0		

Araştırmada en fazla evli kadınlar yer almaktadır. Bu sırayı bekârlar, nişanlılar ve sözlüler ile dullar takip etmektedir. Çünkü meslek sahibi olamayan kadınlar evliliğe yönelmektedirler. Hem aile, hem de çevre etkisiyle evliliği tercih etmektedirler. Zaten bekâr kadınların pek çoğunun yaşının küçük olduğu görülmektedir.

Burada belki dul kadınlar dikkat çekebilir. Onların eşlerinin vefat ettiğini söyleyebiliriz. Çünkü Kırıkkale gibi küçük bir şehirde boşanmak hoş karşılanmamaktadır. Üstelik dul kalmış bayanların yaşları daha ileridedir. Onlar da

yetiştirildikleri çevre dolayısıyla kadınların alttan almalarının gerektiğine inanmaktadırlar. Ya da şiddet deyince, illa ki eşlerden şiddet görmek anlamı çıkmamalıdır. İnsanlar anne ve babalarından, çocuklarından, hatta komşularından dahi şiddet görebilmektedirler.

Evliyseniz; kaç yıldır evlisiniz?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
2 - 8 Yıl	26	16,3	27,1	27,1
9 – 15 Yıl	19	11,9	19,8	46,9
16 - 22 Yıl	14	8,8	14,6	61,5
23 - 29 Yıl	16	10,0	16,7	78,1
30 - 36 Yıl	9	5,6	9,4	87,5
37 - 43 Yıl	4	2,5	4,2	91,7
44 - 50 Yıl	6	3,8	6,3	97,9
51 - 57 Yıl	1	,6	1,0	99,0
58 ve Üstü	1	,6	1,0	100,0
Toplam	96	60,0	100,0	
Cevaplanmamış	64	40,0		
Toplam	160	100,0		

Ne kadar süredir evli oldukları sorulduğunda, yine farklı cevaplar alınmıştır. 2 yılından 58 yılına kadar, evlilik müessesini sürdüren veya sürdürmekte olan çift bulunmaktadır. Kolay kolay hiçbir kadın evliliğini bitirmeyi göze alamamaktadır. Ekonomik bağımsızlığın yoksunluğu, kadın olarak tek başına yaşamının zorluğu ve ailenin sahip çıkmaması gibi faktörler bu kararda etkilidir.

Ortalama 25 – 30 yıldır insanlar evliliklerini devam ettirmektedirler. 2 – 3 yıl diyen kesim, zaten yaşı genç olan kesimi kapsamaktadır. Yani insanlar evliliklerini her halükarda ayakta tutmaya çalışmaktadırlar. Dayak da yeseler, maddi baskı da görseler buna katlanmayı ya mecburiyetten ya da korkudan kabul etmektedirler. Çünkü bunu bir zorunluluk olarak görmektedirler.

Ataerkil yapıda böyle yetişmişlerdir. Her ne olursa olsun; boşanmamak gerekmektedir. Geleneksel toplumlara göre; boşanmak çok büyük bir suçtur. Daha doğrusu, kadın açısından... Bu nedenle boşanmaktan kaçınmaktadırlar. Mutsuz dahi olsalar; evliliklerini devam ettirmektedirler. Çünkü başka şansları yoktur. Toplumsal baskı gereği, buna mecburdurlar. Kendi özgür iradeleri ellerinden alınmıştır. Boyun eğmeye mahkûm edilmişlerdir.

Nasıl evlendiniz?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Severek	28	17,5	28,0	28,0
Görücü Usulü	72	45,0	72,0	100,0
<u>Toplam</u>	100	62,5	100,0	
Cevaplanmamış	60	37,5		
<u>Toplam</u>	160	100,0		

Evliliğin nasıl gerçekleştiğine dikkat çekmek gerekirse; % 45 gibi büyük bir kesimin görücü usulüne bağlı kaldığı görülmektedir. Severek evlenenler ise; daha eğitilmiş ve meslek sahibi gruptan oluşmaktadır. Özellikle yaşı daha büyük bayanlarda görücü usulü tartışılmaz bir konudur. Çünkü onlar öyle görmüşlerdir.

Kendilerinin söz hakları yoktur. Fikirlerini beyan edemezler. Buna itiraz da etmezler zaten. Anne – babaları ne derse; onu kabul ederler. Daha doğrusu, sadece babaları... Bu durum günümüzde yavaş yavaş değişmeye başlamıştır. Yoksa gelin ve damadın birbirlerini düğünden önce görmedikleri bir dönemden geçmiştir.

Şimdi böyle bir durumdan elbette söz edemeyiz. Fakat anne – babaların kızlarının erkek arkadaşlarını onaylayacakları bir dönemde de değiliz. Tabii toplumdan topluma, kişiden kişiye bakış açıları değişebilir. Ama bizim yaptığımız araştırmanın Kırıkkale’yi göz önüne aldığı unutulmamalıdır. Birbirlerini severek evlenenlerin bile çekinceleri vardır.

Çocuğunuz var mı? Varsa kaç tane?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
1	17	10,6	17,9	17,9
2	32	20,0	33,7	51,6
3	21	13,1	22,1	73,7
4	7	4,4	7,4	81,1
5	9	5,6	9,5	90,5
6	6	3,8	6,3	96,8
7	2	1,3	2,1	98,9
8	1	,6	1,1	100,0
Toplam	95	59,4	100,0	
Cevaplanmamış	65	40,6		
Toplam	160	100,0		

Evli olanların yoğun olarak 3 – 4 tane çocukları bulunmaktadır. Hatta bu sayı 7'ye 8'e kadar da yükselmektedir. Bunda geleneksel yapının şekillendirici olduğu düşünülmektedir. Aile deyince, çocuk olmazsa olmazların başında gelmektedir. Ki bunda şaşılacak bir durum da yoktur. Fakat çocuk sayısının fazlalığı noktasına bakmak gerekmektedir.

Kırıkkale gibi küçük kentlerde hala erkek çocuk modası gözlemlenmektedir. İnsanlar erkek çocukları olana kadar, durmak ve bıkmak bilmeden çocuk sahibi olmaya çalışmaktadırlar. Bu durum ancak yeni nesil ile yavaş yavaş aşılmaya başlanılmıştır. Yoksa erkek çocukları olsa dahi, eskinin gelenek – görenekleri ile yetişenler çok sayıda çocuğun gerekliliğine inanmaktadırlar. Kalabalık aile iyidir, yaşlanınca bize bakarlar umuduyla...

Burada yine geleneksel yapının izlerini görebilmek mümkündür. Fazla çocuk, mutluluk olarak algılanmaktadır. Tabi kısmen doğru da sayılabilir. Ama eğer o çocuklara bakabileceksek... Yoksa sadece çocuk sahibi olmak, bir fayda getirmemektedir. Önemli olan; onları iyi bir şekilde yetiştirebilmektir. Ki hem kendilerine, hem de topluma bir katkı getirebilsinler.

Sizce şiddet nedir?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
	4	2,5	2,5	2,5
Aklıma bir şey gelmiyor.	1	,6	,6	3,1
Aklıma bir şey gelmiyor. Çok bilmiyorum.	1	,6	,6	3,8
Anlamıyorum, ben bilmem onları.	1	,6	,6	4,4
Aslında erkeklerin başlarının altından çıkıyor. Ancak kendilerini küçük düşürüyorlar. Demek ki; kadınlara söz ile güçleri yetmiyor.	1	,6	,6	5,0
Bazen görüyoruz. Sokakta bile yaşanıyor. Erkekler çıkartıyor çoğunlukla.	1	,6	,6	5,6
Bazen şiddet gören kadınlarla karşılaşıyoruz. Aile içerisinde yaşandığı için fazla müdahale edemiyoruz. Çok ayıp bir olay...	1	,6	,6	6,3
Ben anlamam, bilmiyorum. Herhâlde kadını dövme oluyor.	1	,6	,6	6,9
Ben artık yaşlandım. Bir şey diyemem. Gençlere sormak lazım... Bizim zamanımız farklıydı. Şimdiki gibi değildi.	1	,6	,6	7,5
Ben daha çok küçüğüm. Ama korkar oldum. Kadınların şiddet görmelerinden bıktım. Büyüyünce ne olacağımı bilemiyorum.	1	,6	,6	8,1
Ben nerden bileyim? Şiddetten anlamam.	1	,6	,6	8,8

Ben onu bilemem.	1	,6	,6	9,4
Ben şiddete katılmıyorum. Hepimiz insanız. Konuşmamız gerekir. Kadınlar güçsüz diye, erkeklerden dayak mı yememelidir.	1	,6	,6	10,0
Ben yaşıyım anlamam onlardan.	1	,6	,6	10,6
Bende eskiden yaşıyordum. Ama sesim çıkmazdı. Zaten arkamızda ailemizde durmazdı. Mecburen katlanırdık.	1	,6	,6	11,3
Benim aklım ermez.	1	,6	,6	11,9
Benim başıma gelsin istemem. Kadınlar her gün ölüyorlar. Çözüm bulunmasını istiyorum	1	,6	,6	12,5
Bilmiyorum, ben şiddet nedir anlamam.	1	,6	,6	13,1
Bilmiyorum.	1	,6	,6	13,8
Bilmiyorum. Her gün bir şeyler oluyor zaten. Ben cevap veremem.	1	,6	,6	14,4
Bir kişiye yapılan hakaret veya uygulanan şiddet.	1	,6	,6	15,0
Bireye yapılan bedensel ve düşünsel saldırılardır.	1	,6	,6	15,6
Birileri birilerinin üzerinde egemenlik kurmaya çalışıyor. Herkesin kendi iradesi var. Kaba kuvvet ile hiçbir sorun çözülmez. Şiddete de gerek yok.	1	,6	,6	16,3
Birilerinin güçsüz gördüklerini ezmeye çalışmasıdır. Kaba	1	,6	,6	16,9

kuvvete de başvurularındır.				
Birine karşı uygulanan dayak	1	,6	,6	17,5
Birine zarar verecek her şey	1	,6	,6	18,1
Birisine işkence yapmak, kızmak, dövmek ve sövmek	1	,6	,6	18,8
Birisini dövmek dayak atmak	1	,6	,6	19,4
Bütün öldürmeler, dayaklar ve maddi imkânsızlıklardır.	1	,6	,6	20,0
Çare bulamayınca, dayağa başvuruluyor. Ama ben karşıyım	1	,6	,6	20,6
Çok birşey bilmiyorum. Fakat herkes şiddet görüyor.	1	,6	,6	21,3
Çok fazla bilmiyorum kadınlar kurban gidiyorlar.	1	,6	,6	21,9
Çok fazla tanımlayamam. Herkes kendince birilerine ceza vermeye çalışıyor. Yanlış bir yöntemdir.	1	,6	,6	22,5
Dayak atmak ve dövmektir.	1	,6	,6	23,1
Dayak ve hakaret...	1	,6	,6	23,8
Dayak ve kadını dövmektir.	1	,6	,6	24,4
Dayak yemek ve hakarettir.	1	,6	,6	25,0
Dayak, kızgınlık ve kavga etmektir.	1	,6	,6	25,6
Dayak, vurmak, öldürmek...	1	,6	,6	26,3
Dayaktır.	1	,6	,6	26,9
Dayaktır, kadınların dövülmesidir.	1	,6	,6	27,5
Dövmek, dayak atmak... Sürekli çevreden görüyoruz zaten.	1	,6	,6	28,1
Dövmek, kızmak, dayak atmak	1	,6	,6	28,8
Dövmek, üzme, acıtmaktır. Kadınları çaresiz bırakmaktır.	1	,6	,6	29,4

Dövülmek ve dayak yemektir.	1	,6	,6	30,0
Dünyanın en çirkin olayıdır. Çünkü aciz insanların başvurduğu bir yoldur.	1	,6	,6	30,6
Erkeklerin dayak atmasıdır.	1	,6	,6	31,3
Erkeklerin kendilerine hâkim olamamasından kaynaklıdır. Bence çok yanlış...	1	,6	,6	31,9
Erkeklerin kendilerini güçlü zannetmeleridir. Kadınları kendi malları sanıyorlar. Dövmeye kalkıyorlar.	1	,6	,6	32,5
Eskiden de oluyordu. Bende yaşadım. Kadınların hepsi yaşıyor. Şimdikiler hemen boşanıyor.	1	,6	,6	33,1
Etrafımda yaşıyor. Herhâlde bütün kadınlar görmüştür. Erkekler baskı yapıyorlar.	1	,6	,6	33,8
Ezilmek ve kadınların üzülmesidir.	1	,6	,6	34,4
Fiziksellikten de öte sözel şiddet daha ağırdır. İnsanın onurunu zedeler. Hiç yaşanmasa keşke...	1	,6	,6	35,0
Genelde kadınlar dayak yiyor.	1	,6	,6	35,6
Genellikle kadınların başları yanıyor. Ben karşıyım. Hepimiz insan değil miyiz? Kocaman insanlar dövülmemelidir.	1	,6	,6	36,3
Gücü yetenin güçsüzü dövmesidir.	1	,6	,6	36,9
Gücümüzün yetmemesidir.	1	,6	,6	37,5
Güçlü olanın güçsüzü	1	,6	,6	38,1

korkutmasıdır. Bunu maalesef dayakla yapmasıdır.				
Günümüzde maalesef arttı. Dayakla da kalmıyor. Ölümlere bile sebep olabiliyor.	1	,6	,6	38,8
Günümüzde olağanlaştı. Artık her gün yaşanıyor. Ama onaylamıyorum elbette.	1	,6	,6	39,4
Hakaret, dayak, bağırma ve çağırma.	1	,6	,6	40,0
Hakarete uğramaktır.	1	,6	,6	40,6
Haksız yere cezalandırılmaktır.	1	,6	,6	41,3
Hastanede bu tür vakalarla karşılaşıyoruz. Elbet de istemediğimiz türden olaylar. Çünkü dayak bir terbiye aracı değildir.	1	,6	,6	41,9
Hastanede karşılaşıyoruz. Kadın yiyor. Ama kocasının yüzünden yine de suçlu konumuna düşüyor.	1	,6	,6	42,5
Her türlü dayak, maddi kısıtlamadır.	1	,6	,6	43,1
Her türlü kötülüktür. Dayak, tokat olmakla bitmiyor. Kadını aşağılamak bir şeylerden mahrum etmektir.	1	,6	,6	43,8
Her yerde karşımıza çıkıyor. Evde, okulda, sokakta... Önüne geçilmesi gerekiyor. Yoksa çok kişi mağdur olacak.	1	,6	,6	44,4
Herkesin başına gelebiliyor. Kadın	1	,6	,6	45,0

olduğumuz için galiba.				
Her türlü baskı, hakaret ve hırpalanmaktır.	1	,6	,6	45,6
Her türlü zorbalıktır. Kadınların ezilmesidir.	1	,6	,6	46,3
Her türlü kötüdür. Kimsenin kimseyi dövmeye hakkı yoktur.	1	,6	,6	46,9
Her türlüüne karşıyım şiddetin bir katkısı olmaz.	1	,6	,6	47,5
Hiç hoş bir şey değil. Boş yere kadınlar ölüyorlar.	1	,6	,6	48,1
Hiç katılmıyorum. İnsanları dövmekle sorunlar çözülüyor.	1	,6	,6	48,8
Hoş bir olay değil. Ben yaşamak istemem.	1	,6	,6	49,4
Hoş karşılamıyorum. Hiç kimseye yakışmıyor.	1	,6	,6	50,0
İnsana zarar vermeyi kapsayan davranışların hepsidir...	1	,6	,6	50,6
İnsanı insanlıktan çıkaran davranışlar.	1	,6	,6	51,3
İnsanın başına gelecek en kötü şey	1	,6	,6	51,9
İnsanın dövülmesidir.	1	,6	,6	52,5
İnsanlar güçlerini şiddet ile göstermeye çalışıyorlar. Ama bir işe yaramıyor. Şiddetin yararı olmaz. Çözüm değil...	1	,6	,6	53,1
İnsanlar için utanç verici bir durum. Karşılıklı konuşmak varken erkekler şiddeti tercih ediyorlar genellikle.	1	,6	,6	53,8

İnsanları dövme, tokat atmak, vurmak, öldürmek ezmek kötü davranmaktır.	1	,6	,6	54,4
İnsanların birbirlerini ezmesi ve yok etmeye çalışmasıdır.	1	,6	,6	55,0
İnsanların canlarını kaybetmelerine neden oluyor.	1	,6	,6	55,6
İnsanların dövülmesidir.	1	,6	,6	56,3
İnsanların güçleri yettiğini düşündüğünde başkalarına saldırmasıdır.	1	,6	,6	56,9
İnsanların güçlerini göstermek amacıyla bir başkasına zarar vermesidir.	1	,6	,6	57,5
İnsanların haksız yere birilerini dövmesidir.	1	,6	,6	58,1
İnsanların hayatlarını mahvediyor. Hiç kimse dayağı hak etmez.	1	,6	,6	58,8
İnsanların karşısındakinin canını yakması, dayak ve işkence yapmasıdır.	1	,6	,6	59,4
İnsanların kendilerini kaybederek, haksız yere saldırıda bulunmalarıdır.	1	,6	,6	60,0
İnsanların kendilerini ört-bas etmek adına bir başkasına saldırmasıdır.	1	,6	,6	60,6
İnsanların yanlış anlamasından kaynaklıdır. Çünkü bir çare üretmiyor. Sadece kayıplara yol açıyor.	1	,6	,6	61,3

İnsanlık dışı davranışlar.	1	,6	,6	61,9
İşkence	1	,6	,6	62,5
İşkence, dayak, zorla bir yerlere götürmek.	1	,6	,6	63,1
İtilip kakılmaktır.	2	1,3	1,3	64,4
Kaba kuvvet kullanma ile isteklerini yaptırmaya çalışmaktır.	1	,6	,6	65,0
Kadın ve çocuğu dövmek...	1	,6	,6	65,6
Kadına uygulanan dayaktır.	1	,6	,6	66,3
Kadının dövülmesi, dayak yemesidir.	1	,6	,6	66,9
Kadınlar çekiyorlar. Olan onlara oluyor.	1	,6	,6	67,5
Kadınlar hep öldürülüyor. Bundan daha büyük bir şiddet olamaz.	1	,6	,6	68,1
Kadınların aşağılanması, dayak yemesi, güçlünün güçsüzü ezmesi...	1	,6	,6	68,8
Kadınların başına gelmedik kalmıyor. Artık bıktık. Her gün şiddet haberleri çıkıyor.	1	,6	,6	69,4
Kadınların başlarına gelen, çok çirkin olaylardır.	1	,6	,6	70,0
Kadınların dövülmesi ve cezalandırılmasıdır. Ama kötü bir şeydir.	1	,6	,6	70,6
Kadınların dövülmesidir.	1	,6	,6	71,3
Kadınların erkekler tarafından aciz bırakılmasıdır. Halbuki; asıl acizlik şiddeti uygulayanların yaptıklarıdır.	1	,6	,6	71,9

Kadınların erkeklerden çektikleridir.	1	,6	,6	72,5
Kadınların etkilendiği bütün olaylardır.	1	,6	,6	73,1
Kadınların hırpalanması ezilmesi birilerine bağımlı olmasıdır.	1	,6	,6	73,8
Kadınların hırpalanması ve sömürülmesidir.	1	,6	,6	74,4
Kadınların yaşadıkları olaylardır. Kadınların gücü erkeklere yetmiyor.	1	,6	,6	75,0
Karşı taraftan işkence görmektir.	1	,6	,6	75,6
Karşılıklı anlaşmazlıklar yaşanıyor. Bunlar çözülmez ise, farklı yollara başvuruluyor.	1	,6	,6	76,3
Karşısındaki insanı yok saymaktır.	1	,6	,6	76,9
Kavga, öldürmek, dövmek...	1	,6	,6	77,5
Keşke yaşanmasa. Bu çağda ki insanlara yakışmıyor.	1	,6	,6	78,1
Kol - bacak kırarak, kafa - göz yararak, insanların karşı tarafa saldırmalarıdır.	1	,6	,6	78,8
Kötü davranışlardır.	1	,6	,6	79,4
Kötülüktür.	1	,6	,6	80,0
Mağdur edilmek, işkence görmek...	1	,6	,6	80,6
Maalesef başıma geldi. Bu nedenle boşandım. En çirkin olaylardan bir tanesi... Hiç kimse hak etmez.	1	,6	,6	81,3
Maalesef oluyor böyle olaylar. Tabi hiç güzel değil. Kadınlar da	1	,6	,6	81,9

bir insandır.				
Ne bileyim? Her gün TV’de çıkıyor. Herkes herkesi öldürüyor. Bıktık artık. Kadınlar her gün ölüyorlar...	1	,6	,6	82,5
Ne olacak? Kadınları ezdikçe eziyorlar. Bu işte...	1	,6	,6	83,1
Ne olduğu belli... Ama bir türlü çözüm bulunamıyor.	1	,6	,6	83,8
Olan kadınlara oluyor ne şiddeti? Gelen vuruyor, giden vuruyor.	1	,6	,6	84,4
Olmaması gerekir aslında Kadınların dövülmesinin çok yanlış olarak görüyorum.	1	,6	,6	85,0
Olmaması gerekir modern bir çağda yaşıyoruz.	1	,6	,6	85,6
Onları düşünecek vaktim kalmıyor. Herkes şiddet görüyor zaten. Sabah, akşam çalışıyoruz. Bu da şiddet sayılmaz mı?	1	,6	,6	86,3
Öfke, dayak, tokat, vurup kırmak...	1	,6	,6	86,9
Öldürmek, kadınların dışarıya çıkmasını yasaklamaktır.	1	,6	,6	87,5
Öldürmek, kavga etmek ve baskıdır.	1	,6	,6	88,1
Özellikle eşler tarafından uygulanıyor. Kadınlar mağdur ediliyorlar.	1	,6	,6	88,8
Özellikle kadınlarımızı etkiliyor. Her gün yaşanan olaylar	1	,6	,6	89,4

maalesef kadının onurunun kırılması dahi bir şiddettir.				
Özellikle kadınların başına geldiğini görüyoruz. Dayak, şiddet, öfke, hırpalama her şeydir.	1	,6	,6	90,0
Özellikle kadınların yaşadıkları bir olay olduğunu görüyoruz. Fiziki bir müdahalenin olması gerekmez. Cinsel yada ekonomik de olabiliyor. Kadınların pasif konuma düşürmesi...	1	,6	,6	90,6
Sadece fiziksel olması gerekmez. En ufak hakaret dahi bence şiddet sayılır. Çünkü karşı tarafın onurunu zedeliyor. Bir insan bunları hak etmez.	1	,6	,6	91,3
Sözlü veya Bedensel saldırılardır.	1	,6	,6	91,9
Sürekli kadınlar öldürülüyor. TV'den izliyoruz. Şiddet budur.	1	,6	,6	92,5
Şiddet görmeyen yoktur. Kadınların erkeklere gücü yetmez.	1	,6	,6	93,1
Şiddet olmayan yer mi var? Dayak kavga hepsi şiddettir.	1	,6	,6	93,8
Şiddet, her yerde zaten... En çokta kadınlar eziliyorlar.	1	,6	,6	94,4
Şiddet; sadece dayaktan ibaret değil, maddi anlamda da kısıtlanması da bir şiddettir.	1	,6	,6	95,0
Şiddetin her türlü çok kötüdür.	1	,6	,6	95,6
Şiddetin olmadığı yer kalmadı. Güçlerini sergilemek için dayağı	1	,6	,6	96,3

tercih ediyorlar.				
Şiddetin olmadığı yer kalmadı. Her gün karşımıza çıkıyor. Bir an önce çözülmesi gerekiyor.	1	,6	,6	96,9
Şiddetin yaşanmasını istemem. Ama olabiliyor. Cahil insanların tercih ettiği bir yöntemdir.	1	,6	,6	97,5
TV'deki haberleri izleyince çok sinirleniyorum. Kadınlar insandan sayılmıyor sanki. Sürekli şiddet haberleri çıkıyor.	1	,6	,6	98,1
Umarım hiç kimse şiddet görmez. Bu bir insanlık ayıbıdır. İnsanların konuşma özelliği yok mu? İnsan gibi yaşamak lazım...	1	,6	,6	98,8
Zaten TV'den izliyoruz. Çevreden de görüyoruz. Dayak yiyen kadınlar var.	1	,6	,6	99,4
Zorbalıktır.	1	,6	,6	100,0
Toplam	160	100,0	100,0	

Araştırmadaki en can alıcı sorulardan bir tanesi “Şiddet nedir?” sorusudur. Zira şiddet basit bir kavram gibi gözükse de, yine üzerine en çok tartışma yapılan konulardan birisini oluşturmaktadır. Hatta maalesef pek çok kişi ufak – tefek vurmaları, kırmaları, tokat atmaları vb. şiddetten saymamaktadır. Ya da aklına hiçbir şey gelmeyen kadınlar dahi mevcuttur.

Halbuki; fiziki anlamdaki yıpratmalar bir tarafa, şiddetin görünmeyen boyutları belki de çok daha ağırdır. Ancak eğitim seviyesi düşük olan kesim, bunun pek fazla farkında değildir. Yapılan çalışmada da görüldüğü üzere, şiddetin genellikle fiziki bir darbeden ibaret olduğu zannedilmektedir.

Şiddetin sözel, duygusal, ekonomik ve cinsel boyutlarının olabileceğinin ayırtına varabilen çok az bir grup vardır. Özellikle bizim araştırmamızda bunu idrak edebilenlerin sayısı ne yazık ki; 10 parmağın 10'unu dahi geçmemektedir. Hatta kadınların şiddet görmesinin normal olduğunu söyleyen de vardır. Doğanın bir kanunu olduğuna inanmaktadırlar.

Sizce kadınlara şiddet uygulanmalı mıdır?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Bazen	14	8,8	8,8	8,8
Hiçbir zaman	146	91,3	91,3	100,0
<u>Toplam</u>	160	100,0	100,0	

% 91,3 oranındaki geniş bir grup karşı çıkmaktadır. Her ne sebeple olursa olsun; asla ve asla hiç kimseye şiddet uygulanmamasının gerektiğini savunmaktadırlar. Nitekim insanların yaşama hakları bunu da gerektirmektedir. Ancak çok küçük bir kesim de, bazı kadınların şiddeti hak ettiklerini belirtmektedir. Ki ataerkil yapıyla büyütülmüşlerdir.

Kocasını aldatan, çocuğuna bakmayan, sorumluluklarını yerine getirmeyenlerin dayacağı hak ettiklerine inanmaktadırlar. Nitekim 60 – 70 yaşları arasındaki kadınlar, gençlerin hemen boşanmalarını şaşkınlıkla karşılamaktadırlar. Çünkü kendileri şiddetle büyümüşlerdir, acılar çekerek bugünlere gelmişlerdir. Bu nedenle şiddeti mazur görmektedirler. Yani koca hem döver, hem de sever anlayışı hakimdir.

Günümüzde ise; genç kadınların taviz vermemelerine anlam verememektedirler. Onlara göre; kadınların seslerinin çıkmaması gerekmektedir. Kafa – göz parçalansa dahi, şiddet aile içerisinde kalmalıdır. Bu doğrultuda mesela; bir tokat yüzünden boşanmayı hoş görmemektedirler. Çünkü bir – iki tokattan bir şey olmaz, anlayışı hâkimdir. Bunlar için, evlilikler yıkılmaz. Yoksa ayıp karşılanır.

Evet diyorsanız; sizce hangi durumlarda kadınlar şiddeti hak ederler?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Eşlerini aldattıkları zaman	9	5,6	64,3	64,3
Çocuklarına bakmadıkları zaman	2	1,3	14,3	78,6
Gelen misafirlerle ilgilenmedikleri zaman	1	,6	7,1	85,7
Ev işlerini yapmadıkları zaman	2	1,3	14,3	100,0
<u>Toplam</u>	14	8,8	100,0	
Cevaplanmamış	146	91,3		
<u>Toplam</u>	160	100,0		

Genel kanı hiç kimseye şiddet uygulamamak gerektiği yönündeydi. Lakin bunun tam aksini düşünenler de bulunmaktadır. Şöyle ki; bazı kadınların şiddeti hak ettiklerine inanılmaktadır. Maalesef bu inancı taşıyan da, yine kadınların kendi hemcinsleridir. Zira ataerkil bir toplumda yetişen kadınlar, kendilerini eşlerinin bir parçası olarak görmektedirler. Yani kendilerine ait bir kimlikleri yoktur.

Bu bağlamda yapmaları gereken tek şey, eşlerini ve çocuklarını mutlu etmektir. Kendi tercihlerinin bir değeri yoktur. Hatta bunu dile getirmeleri bile ayıp karşılanmaktadır. Özetle belirli bir kesime göre; kadınlık görevlerini yerine getirmeyenler her türlü şiddeti hak etmektedirler. Hele hele kocalarını aldatmalarının affedilir hiçbir tarafı olamaz.

Elbette yukarıda da görüleceği üzere, büyük bir grup şiddete karşı çıkmaktadır. Keza şiddetin çözüm yolu olmadığı bilincindedirler. Zira şiddet, şiddeti doğurmaktadır. Şiddetin hiçbir olayı çözmediği, gün gibi aşikârdır. Tam tersine, daha çok yıpratmaktadır. Sorunların daha fazla büyümesine neden olmaktadır. Ama şiddeti mazur gören bir kitle de mevcuttur. Öyle yetiştirildikleri için, şiddete ses çıkartmamaktadırlar.

Çocukluğunuzda şiddete maruz kaldınız mı?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet	33	20,6	20,9	20,9
Hayır	82	51,3	51,9	72,8
Hatırlamıyorum	43	26,9	27,2	100,0
<u>Toplam</u>	158	98,8	100,0	
Cevaplanmamış	2	1,3		
<u>Toplam</u>	160	100,0		

Şiddeti yalnızca günümüz ile sınırlandırmak doğru olmamaktadır. Çünkü şiddetin arkasında yatan temel etkenlerin anlaşılabilmesi için, geçmişe de bakmakta fayda vardır. Bu bilgiler ışığında, çocukluk büyük bir önem arz etmektedir. Çünkü her şey, geçmişten itibaren başlamaktadır.

Kadınlar açısından ise; çocukluğunda anne – babasının baskısına maruz kalan kadınlar, yetişkinliklerinde de kocalarıyla baş etmek zorunda kalmaktadırlar. Tabii şiddetin varlığını her zaman ortaya çıkartmak mümkün olmamaktadır. İnsanlar bunu kendi kabahatleriymiş gibi algıladıkları için, sessiz kalmayı tercih etmektedirler. Veyahut da hiçbir şekilde cevap vermek istememektedirler. En kolay yol, hatırlamamak olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yakın zamanlarda şiddete maruz kaldınız mı?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet	10	6,3	6,3	6,3
Hayır	149	93,1	93,7	100,0
<u>Toplam</u>	159	99,4	100,0	
Cevaplanmamış	1	,6		
<u>Toplam</u>	160	100,0		

Yakın zamanda şiddete maruz kalanların sayısı 10 kişiden oluşmaktadır. Aslında sayının bu kadar az olması, sevindirici bir durumdur. Ne var ki; bu durum gerçeklik taşıyorsa... Çünkü son zamanlarda şiddet olaylarında çok hızlı bir artış meydana gelmiştir. Hemen hemen her gün ekranlarda karısını döven, öldüren vb. kocalar boy göstermektedirler.

Nitekim yapılan araştırmalar da bunu yansıtmaktadır. Elbette bizim yaptığımız çalışma Kırıkkale'yi kapsamaktadır. Ancak Kırıkkale'nin de genel durumdan çok fazla farklılık arz ettiği söylenilemez. Buradaki esas sorun, insanların şiddete uğradıklarını söylemeye çekinmeleridir. Bunun ayıbını kendilerinde hissettikleri için, susmayı bir kaçış olarak görmektedirler. Ayrıca bir ya da birkaç tokadı şiddetten saymamaktadırlar. İlla ki; kafanın kırılması, gözün patlatılması gerekmektedir.

Bu noktada yaşadıkları ekonomik baskıları, gördükleri cinsel istismarları vs. şiddet olarak kabul etmek akıllarının ucundan dahi geçmemektedir. Zaten onlara göre; kadınlar her zaman daha acizdirler. Kadın olmak, böyle bir şeydir. İtiraz etmek, hakkını aramak, boşanmak gibi eylemler kadınları küçük düşürür. Karı – koca arasındaki meseleler, aile içerisinde kalmalıdır. Çünkü bunu kolay kolay hiç kimseye itiraf edemezler. Başkaları bir kenara, kendilerine bile itiraf edemezler ya...

Size en çok şiddet uygulayan kimdir?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Aile	26	16,3	55,3	55,3
Eş	12	7,5	25,5	80,9
Akraba	2	1,3	4,3	85,1
Çocuklarım	5	3,1	10,6	95,7
Diğer...	2	1,3	4,3	100,0
<u>Toplam</u>	47	29,4	100,0	
Cevaplanmamış	113	70,6		
<u>Toplam</u>	160	100,0		

En çok kim tarafından şiddet gördükleri sorusunda birinci sırayı, aileleri almaktadır. Bu sırayı ise daha sonra; eşleri takip etmektedir. Aslında ailenin ilk sırada gelmesinin temel nedeni; bizce yetişkinliklerinde şiddete uğradıklarını daha zor kabul etmelerinden kaynaklanmaktadır.

Oysa ki; çocukluğunda şiddet görmek çok da abartılacak bir durum değildir. Çünkü neredeyse her anne – babanın çocuklarına bir - iki tokat attığı düşünülmektedir. Ama bu durum, yetişkinlikte çok zordur. Bunu dile getirmek, çok zordur. Çocuklukta kadar, kolay itiraf edilememektedir.

Bunun saklanılacak bir yönü yoktur. Yalnız evlendikleri zaman, eşlerinden gördükleri şiddeti itiraf etmeleri hiç de kolay olmayacaktır. Yetişkin bireyler için, bu durum onur kırıcıdır. Her ne kadar bunun sorumlusu kendileri olmasa da, bu durumdan söz etmek istememektedirler. Bu bağlamda çocukluğunda şiddet görenlerin oranı daha fazla olmaktadır.

Bugüne kadar, cinsel şiddet gördünüz mü?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet	4	2,5	2,5	2,5
Hayır	90	56,3	57,3	59,9
Hatırlamıyorum	63	39,4	40,1	100,0
Toplam	157	98,1	100,0	
Cevaplanmamış	3	1,9		
Toplam	160	100,0		

Açıkçası cinsel şiddetin varlığından haberdar olanların sayısı, başlı başına çok azdı zaten. Üstelik bu soru, iki kişinin en mahrem alanını yansıtmaktaydı. Bu nedenle soruyu yanıtlamak istemediler. “Hayır, Hatırlamıyorum, Bilmiyorum...” diyerek; geçiştirmeye çalışmışlardır.

Nitekim cinsellik, çok gizli bir alandır. Özellikle de, geleneksel toplumlarda... Ki Kırıkkale gibi şehirlerde, halen gelenekselliğin izlerini bulabilmek mümkündür. Hem de, fazlasıyla...

Dolayısıyla kadınlar, cinsel konular hakkında konuşmaktan kaçınmaktadırlar. Üstelik bu durum, erkekler açısından da aynı olmaktadır. Elbette buradaki cinsellik, şiddet görüp – görmemek ile ilgilidir. Ne var ki; yine de kulağa korkutucu gelmektedir. Kadınlar en özel alanlarını paylaşmak istememektedirler.

Siz istemediğiniz halde, eşiniz sizinle birlikte olmak istediği oluyor mu?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Bazen	36	22,5	36,4	36,4
Hiçbir zaman	63	39,4	63,6	100,0
<u>Toplam</u>	99	61,9	100,0	
Cevaplanmamış	61	38,1		
<u>Toplam</u>	160	100,0		

Yine burada da kişilerin mahremiyet alanlarına yönelik, bir soru yöneltmiştir. Elbette insanların burada gönül rahatlığıyla konuşmaları beklenilemez. Fakat araştırmanın doğru bir biçimde yürütülebilmesi için, bu soruya yer verme ihtiyacı duyulmuştur.

Çoğu kadın, böyle bir durumun var olmadığını ifade etmiştir. Hatta böyle bir sorunun yöneltmesini bile ayıp olarak algılamışlardır. Çünkü bu tarz konular, Türk toplumunda konuşulmaz. Namahrem denilen alandır. Hele hele bir başkasına, asla anlatılmaz. Hatta insanlar, bunu en yakınlarına dahi söyleyemezler.

Zaten bu meseleler, hiçkimseyi ilgilendirmez. Böyle bir anlayış hâkimdir. Çünkü yatak odası, en özel alanlardan bir tanesidir. Daha doğrusu, en özel alandır. Bunun başkasına anlatılması, çok büyük bir ayıptır.

Oluyorsa; bu gibi durumlarda siz ne yapıyorsunuz?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
	127	79,4	79,4	79,4
Bazen onun istediği oluyor. Bazen de benimki.	1	,6	,6	80,0
Ben bir şey demiyorum. Yoksa kavga ederiz.	1	,6	,6	80,6
Ben kadını. Bir şey yapamam. Zaten istesem de bana soran olmaz.	1	,6	,6	81,3
Ben ne yapabilirim hiç sormayın	1	,6	,6	81,9
Ben yok diyorum. Fakat her zaman benim dememle olmuyor.	1	,6	,6	82,5
Benim kararım sorulmuyor ki.	1	,6	,6	83,1
Bilmiyorum, hatırlamıyorum ve bir şey yapmıyorum.	1	,6	,6	83,8
Bilmiyorum, hatırlamıyorum.	1	,6	,6	84,4
Bir fikrim yok. Bunu konuşamam.	1	,6	,6	85,0
Bir şekilde istemediğimi dile getiriyorum	1	,6	,6	85,6
Bir şey yapamıyorum. Sanki benim elimde mi?	1	,6	,6	86,3
Bizim söz hakkımız var mı ki?	1	,6	,6	86,9
Bunlar sorulur mu? Ayıp olur.	1	,6	,6	87,5
Bunlar söylenmez iki kişi arasında kalmalıdır.	1	,6	,6	88,1
Cevap veremem. Ne diyeyim ki?	1	,6	,6	88,8
Cevap vermeyeceğim.	1	,6	,6	89,4
Erkeğin dediği oluyor. İtiraz edemiyorum.	1	,6	,6	90,0
Erkekler böyleler zaten. Kendi	1	,6	,6	90,6

istekleri olsun istiyorlar. Ben her şeye çocuklarım için katlanıyorum.				
Hiçbir şey	1	,6	,6	91,3
İstemediğimi söylüyorum	1	,6	,6	91,9
İstemediğimi söylüyorum. Çünkü ben de bir bireyim.	1	,6	,6	92,5
Kadınımı ne yapayım? Erkeklerin dedikleri oluyor.	1	,6	,6	93,1
Kadınların elinden bir şey gelmez. Erkeklerin sözü geçer.	1	,6	,6	93,8
Kavga ediyoruz. Hep kendi istekleri olsun istiyorlar.	1	,6	,6	94,4
Mecburen kabul ederim, bir şey diyemem	1	,6	,6	95,0
Mecburen kabul ediyorum.	1	,6	,6	95,6
Mecburen razı oluyorum.	1	,6	,6	96,3
Nasıl diyeyim. Bir şey yapamıyorum işte..	1	,6	,6	96,9
Ne yapabilirim ki kabul ediyorum.	1	,6	,6	97,5
Olmuyor. Eğer olsaydı da tavrımı koyardım. Benim isteklerim önemlidir.	1	,6	,6	98,1
Onlar söylenmez.	1	,6	,6	98,8
Yok desem, daha çok kavga ederiz. Zaten benimi dinleyecek?	1	,6	,6	99,4
Zaten yeni evliyiz. Kavga çıksın istemiyorum. Yıllarca evli kalmak için kadınların alttan alması gerekiyor.	1	,6	,6	100,0
Toplam	160	100,0	100,0	

Araştırmaya göre; pek çok kadın, kocalarının cinsel isteklerine boyun eğmektedir. Kendilerinin söz haklarının olmadığını belirtmektedirler. Çünkü onlara göre; güçlü olan taraf erkeklerdir. İtiraz etmek boşunadır. Buna gerek de yoktur. Nasıl olsa; erkeklerin dedikleri olacaktır. Yani çoğunlukla mecburiyetten dolayı bir kabul ediş hâkimdir. Üstelik azımsanmayacak bir kesim, bu soruya yanıt vermek istememiştir. Zira özel hayatlarını anlatıyormuş gibi bir hisse kapılmışlardır.

Üstelik Türkiye gibi toplumlarda, cinsel hayat hakkında konuşmak çok sakıncalı bulunmaktadır. Tıpkı Kırıkkale örneğine olduğu üzere... Tabii bu noktada, kadınlara çok fazla baskı yapmamak gerekir. Zira zaten zorlu bir yaşam sürdürmektedirler. Kocalarının ne düşündükleri az – çok bilmektedirler.

Eşleri, hanımlarının böyle konuları dillendirmelerini kesinlikle istememektedir. Eğer ki bir şey söyleyecek olursa; evde çok büyük kavgalar çıkabilecektir. Bu nedenle kadınlar, yine susmayı tercih etmektedirler. Kaldı ki; yaşanabilecek herhangi bir sorun karşısında, kendilerini sorumlu hissetmektedirler. Her türlü hatayı kendilerinde bulmaktadırlar. Çünkü aileleri tarafından, böyle yetiştirilmişlerdir. Kadın olmak, bunu gerektirmektedir.

Maddi anlamdaki ihtiyaçlarınızı tam olarak, karşılayabildiğinize inanıyor musunuz?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet	47	29,4	29,6	29,6
Hayır	13	8,1	8,2	37,7
Kısmen	99	61,9	62,3	100,0
<u>Toplam</u>	159	99,4	100,0	
Cevaplanmamış	1	,6		
<u>Toplam</u>	160	100,0		

Araştırmamızda yer alan kadınlar, genellikle maddi anlamdaki ihtiyaçlarını karşılayabildiklerini düşünmektedirler. Kaldı ki; Kırıkkale Anadolu kültürü ile yetişmiş

bir şehirdir. “Bir lokma, bir hırka.” felsefesini taşımaktadır. Özellikle de ev hanımlarının çok büyük beklentileri yoktur. Eşlerinin ve çocuklarının mutlulukları, onlar için yeterlidir. Başlarını sokabilecekleri bir evleri olsun, kocaları evlerine baksın kâfidir.

Eşiniz size kızdığı zaman, maddi anlamda sizi kısıtlıyor mu?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Her zaman	2	1,3	2,1	2,1
Ara – Sıra	13	8,1	13,4	15,5
Bazen	36	22,5	37,1	52,6
Nadiren	28	17,5	28,9	81,4
Hiçbir zaman	18	11,3	18,6	100,0
<u>Toplam</u>	97	60,6	100,0	
Cevaplanmamış	63	39,4		
<u>Toplam</u>	160	100,0		

Ekonomik şiddet noktasında, büyük bir oranla karşılaşmaktayız. Eşlerine kızan kocalar, onları maddi yetersizlik ile cezalandırmak istemektedirler. Bunu bir çareymiş gibi değerlendirmektedirler. Bu şekilde, eşlerine isteklerini yaptırmaya çalışmaktadırlar.

Nitekim kadınların pek çoğu, maalesef kocalarına bağımlıdırlar. En azından, ekonomik anlamda... Kocaları da, bunun pekala bilincindedir. Ne yazık ki; bunu bazen çıkar amacıyla kullanabilmektedirler. Bu sayede, eşlerine istediklerini yaptırmayı hedeflemektedirler.

Gelgelelim zaten ev hanımları, eşlerine maddi anlamda bağımlıdırlar. Hatta çalışan bayanlar da... Kazandıkları parayı, kocalarına teslim etmektedirler. Ya da kocarlı zorla almaktadır. Bunlar yaşanan gerçeklerdir. Kadınlar her anlamda, özgürlükten yoksundurlar. Kendi paralarına dahi, egemen olamamaktadırlar.

Sizce şiddet aile içerisinde mi kalmalıdır; yoksa gerekli kurumlara haber vermek mi gerekir?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Aile içerisinde kalmalıdır.	85	53,1	54,1	54,1
Gerekli kurumlara haber vermek gerekir.	72	45,0	45,9	100,0
<u>Toplam</u>	157	98,1	100,0	
Cevaplanmamış	3	1,9		
<u>Toplam</u>	160	100,0		

Şiddetin saklı mı tutulacağı; yoksa gerekli mercilere mi haber verilmesinin gerekliliği her zaman tartışılmıştır. Keza Türkiye gibi geleneksel yapıdan beslenen toplumlarda, bu durum çok daha dikkatle incelenmektedir. Yine bizim çalışmamızda da, böyle bir durum karşımıza çıkmaktadır.

Aile içerisindeki gizlilikten yana olanların sayısı daha fazla olarak karşımıza çıkmaktadır. Onlar ise; çoğunlukla eğitim seviyesi düşük olan kesimdir. Lakin doktor, avukat vs. gibi daha fazla okumuş – yazmış kitle gerekli kurumlardan destek almanın yararına inanmaktadırlar.

Aslında şiddetin gizli kalması gerektiğini savunanlar da, şiddetin hoş olmadığı bilincindedirler. Yalnızca bu durumu dillendirmekten utanmaktadırlar. Eğer ki polise ya da başka bir yere başvururlarsa; aile mutsuzluklarının ön plana çıkmasından korkmaktadırlar.

Kırıkkale gibi küçük kentlerde bu durum çok daha can yakıcı olmaktadır. Çünkü çevre baskısı daha yoğun bir şekilde hissedilmektedir. Bundan kaçmanın yolu da, yaşanan şiddeti gizli tutmaktır diye bir düşünce baş göstermektedir. Yoksa çevre tarafından, hor görülebilirler. Ya da kendilerine acınmasını istememektedirler. En doğrusunu; gizlemekte bulmaktadırlar.

Varsayalım ki şiddete uğradınız; size yardım edebilecek birileri var mı?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet	98	61,3	61,6	61,6
Hayır	2	1,3	1,3	62,9
Bilmiyorum	59	36,9	37,1	100,0
<u>Toplam</u>	159	99,4	100,0	
Cevaplamamış	1	,6		
<u>Toplam</u>	160	100,0		

Kadınlar ailelerinden çekinseler de, yine kendilerini onların çatısı altında görmektedirler. Ya da dışarıya karşı, öyle bir izlenim oluşturmaya çalışmaktadırlar. Yaşantıları kötü de olsa, sahipsiz imajı çizmekten kaçınmaktadırlar. Kendilerini dışarıda bu şekilde, yansıtmak istememektedirler.

Tabi genel olarak, şiddeti saklı tutmaktan yanadırlar. Bunu açığa vururlarsa; yine kendileri suçlanacaklardır. Kocaların hem dövme, hem de sövme yetkisinin olduğuna inanılmaktadır. Yani kadınlara söz hakkı düşmemektedir.

Bu noktada size kim ya da kimler destek olabilir ya da oldu?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Aile	105	65,6	86,1	86,1
Akraba	5	3,1	4,1	90,2
Arkadaş	11	6,9	9,0	99,2
Diğer	1	,6	,8	100,0
<u>Toplam</u>	122	76,3	100,0	
Cevaplamamış	38	23,8		
<u>Toplam</u>	160	100,0		

Şiddet olaylarının önüne geçmek için, en büyük destekçi aileler olmaktadır. Kızlarının boşanmalarına gönülleri razı olmasa dahi, yine kendileri sahip çıkmaktadırlar. Bu sırayı ise; arkadaşlar ve akrabalar izlemektedir. Ancak buna rağmen; en fazla destek verenler elbette ailelerdir.

Yalnız destek olunmak, yine de çözüm değildir. Çünkü pek çok kişi, bu evliliklerin devam etmesi taraftarıdır. Boşanmayı kabul etmemektedirler. Bu çok büyük bir ayıptır. Hiç hoş karşılanmamaktadır. Dul olmak, damgalanmış olmaktır. Tabii geleneksel bakış açısına göre... Yoksa her insanın mutlu olamaya hakkı vardır.

Şiddet görüyorsanız; buna katlanma nedeniniz nedir?				
	Sayı	Yüzde	Yüzde	Birikimli Yüzde
Ailemin bana sahip çıkmaması	8	5,0	11,3	11,3
Ekonomik gücümüm olmaması	35	21,9	49,3	60,6
Çocuklarımı tek başıma büyütmek istememem	18	11,3	25,4	85,9
Çevre Baskısı	10	6,3	14,1	100,0
<u>Toplam</u>	71	44,4	100,0	
Cevaplamamış	89	55,6		
<u>Toplam</u>	160	100,0		

Kadınların şiddete katlanmalarının temel sebebi; ekonomik özgürlük denilen kavrama sahip olamayışlarından kaynaklanmaktadır. Çünkü şiddet gören kadınların çoğunluğu, herhangi bir işte çalışmamaktadır. Kendi tabirleriyle eşlerinin ellerine bakmaktadırlar. Boşanınca maddi anlamda sıkıntı çekeceklerinin bilincindedirler.

Bununla birlikte, elbette sadece maddi yetersizliğin şiddete katlanma sebebi olduğu söylenilemez. Eli ekmek tutan denilen kesim de, şiddete maruz kalabilmekte ve buna boyun eğmektedir. Maddi eksikliğin dışında, kadınlar çocuklarını düşünmektedirler. Kavga gürültü ortamında da olsa, bir babanın varlığından yanadırlar. Veyahut da çevreden görecekları tepkileri düşünerek; seslerini çıkartmamaktadırlar.

Yani kadınlar, boşanmaktan yana değillerdir. Elbette hiçkimse boşanmak istemez. Burada boşanma olsun diye diretmek, zaten saçmalık olur. Ama aile, mutlu olmak için kurulmaktadır. Herkes birbirine destek olsun diye... Eğer ortada aşılamayacak sorunlar varsa; bazen de boşanmak en doğrusudur.

Özellikle de şiddet, asla mazur görülemez. Her insan, tek ve biriciktir. Bir eşi ve benzeri yoktur. Kendi kararlarını, pekâlâ kendisi verebilecek yetidedir. Şiddet uygulamak, bir çözüm yolu değildir. Tam tersine, daha çok can yakmaktadır.

Vakıfların ya da derneklerin şiddeti önlemeye yönelik olarak, yürüttükleri çalışmalardan haberiniz var mı?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet	31	19,4	19,4	19,4
Hayır	129	80,6	80,6	100,0
Total	160	100,0	100,0	

Pek çok kadının şiddet ile mücadele eden kurumların varlığından haberi yoktur. Zaten şiddetin aile içerisinde kalmasının gerektiğine inanların sayısı çok fazladır. Bu doğrultuda, herhangi bir kurumla ilgilenmemektedirler. Kendi sorunlarını, kendi dört duvarları arasında saklı tutmaya çalışmaktadırlar.

Zaten geleneksel yapı, bunu gerektirmektedir. Kadınların ezilmeleri, normal olarak algılanmaktadır. Kadınlar her zaman için, erkeklerden geri planda tutulmuşlardır. Buna itiraz etmek, pek çok kadının aklına dahi gelmemektedir. Madem böyle bir yapı var; buna boyun eğmeyi tercih etmektedirler.

Hem kocaları da, eşlerinin bilinçli olmalarını istememektedirler. Kendilerine karşı çıkmasınlar diye... Yoksa söz geçiremeyeceklerini düşünmektedirler. Aslında birisine söz geçirmeye gerek de yoktur. Sonuçta herkes, kendi kişiliğinden sorumludur. Lakin ataerkil toplumlarda bu durum olamaz. Erkekler, kadınları himaye etmeye çalışmaktadırlar.

Varsa; faydalanıyor musunuz?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet	4	2,5	2,5	2,5
Hayır	154	96,3	97,5	100,0
<u>Toplam</u>	158	98,8	100,0	
Cevaplanmamış	2	1,3		
<u>Toplam</u>	160	100,0		

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, kadınların şiddeti önlemeye çalışan kurumların varlığından haberleri bile yoktur. Bu noktada bilgileri olmayan kurumlardan, faydalanmaları da beklenilemez. Sadece % 2,5’lik bir oran, verilen hizmetlerin farkındadır. Zaten farkında olsalar dahi, sonuç pek farklı olmazdı. Böyle bir şiddetin bilinmesini istememektedirler. Bunu kendi içlerinde yaşamak, en kolayı gelmektedir. Yoksa sorunlar daha fazla büyüyeceğine inanılmaktadır.

Sizce kadın olmak nasıldır?				
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Çok Kolay	3	1,9	1,9	1,9
Kolay	5	3,1	3,1	5,0
Zor	84	52,5	52,5	57,5
Çok Zor	53	33,1	33,1	90,6
Fikrim Yok	15	9,4	9,4	100,0
<u>Toplam</u>	160	100,0	100,0	

Öyle ya da böyle, doğanın kanunu deseler de demeseler de, şiddet gördüklerini kabul etseler de etmeseler de, son soru her şeyi yansıtır esasen. Çünkü kadınlar, kadın olmanın çok zor olduğunu dile getirmektedir. Nitekim her şey yolunda gitmiş olsaydı; galiba böyle bir söylemde bulunmazlardı. İdare ederek, alttan alarak hayatlarını devam ettirmeye çalışmaktadırlar.

Eğitim durumunuz nedir? * Şiddet gryrsanız; buna katlanma nedeniniz nedir?							
		Şiddet gryrsanız; buna katlanma nedeniniz nedir?				TOPLAM	
		Ailemin Bana Sahip ıkması	Ekonomik Gcmm Olmaması	ocuklarımı Tek Başıma Büyütmek İstememem	evre Baskısı		
Eğitim durumunuz nedir?	Okur - Yazar Değil	Sayı	2	9	1	4	16
		Yüzde	25,0%	25,7%	5,6%	44,4%	22,9%
	İlkokul	Sayı	2	16	3	4	25
		Yüzde	25,0%	45,7%	16,7%	44,4%	35,7%
	Ortaokul	Sayı	3	7	5	0	15
		Yüzde	37,5%	20,0%	27,8%	,0%	21,4%
	Lise	Sayı	0	2	5	1	8
		Yüzde	,0%	5,7%	27,8%	11,1%	11,4%
	Yüksekokul	Sayı	0	0	2	0	2
		Yüzde	,0%	,0%	11,1%	,0%	2,9%
	niversite	Sayı	1	0	2	0	3
		Yüzde	12,5%	,0%	11,1%	,0%	4,3%
	Doktora	Sayı	0	1	0	0	1
		Yüzde	,0%	2,9%	,0%	,0%	1,4%
TOPLAM		Sayı	8	35	18	9	70
		Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Eğitim durumu ile Şiddete katlanma nedeni arasında, yüksek bir ilişki bulunmaktadır. Kadınlar genellikle boyun eğmektedirler. Çünkü kendilerini ve çocuklarını geçindirebilecek ekonomik gten yoksundurlar. Zaten geleneksel toplumlarda kadınlara pek fazla değer verilmemektedir. Dolayısıyla kadınlar eğitim hayatından mahrum bırakılmaktadır.

Bu noktada bir meslek sahibi olamayan kadınlar, eşlerine bağımlı bir hayat tarzı sürdürmektedirler. Tabi bu bağımlılık, kadınlara zarar vermektedir. Zira bağımlılık, bağlılık kadar olumlu bir nitelik değildir. Bu bağımlılık, kadınların bir yere saplanıp kalmalarına sebep olmaktadır. Kendi imkânları olmadığı için, kocalarından gelecek her türlü muameleye razı olmaktadır. Bir nevi, bu Şiddete ses çıkartmamaya mecbur kalmaktadırlar. Çünkü gidebilecek başka yerleri yoktur.

Hâlbuki ellerinde mesleği olan kadınlar, ev kadınlarına oranla daha iyi bir konumdadırlar. Tabii burada ekonomik özgürlük denilen kavramı kast etmekteyiz. Yoksa hiçkimse, okumuş – yazmış kadınların asla şiddet görmediklerini söyleyemez. Yapılan araştırmalara göre; maalesef her yaşta ve her kesimden kadınlar şiddet riski altındadır. Bununla birlikte kadınlar, çocuklarını tek başlarına büyütme istememektedirler. Eğitimin bu duruma etkisi, biraz zayıf kalmaktadır.

Kadınlar yetiştirilme tarzları gereğince, kendilerine destek olabilecek bir erkeğe ihtiyaç duymaktadırlar. Bu kendileri için koca, çocukları için de baba pozisyonundaki kişi olmaktadır. Bu sayede kendilerini daha güçlü hissetmektedirler. En azından, baba otoritesi denilen bir kavramın olduğuna inanılmaktadır. Aynı çatı altında yaşayan bir erkeğin varlığı, kendilerine yardımcı olmaktadır. Tabii şiddet görmedikleri müddetçe...

Mesleğiniz nedir? * Sizce kadın olmak nasıldır?								
			Sizce kadın olmak nasıldır?					TOPLAM
			Çok Kolay	Kolay	Zor	Çok Zor	Fikrim Yok	
Mesleğiniz nedir?		Sayı	1	0	2	0	1	4
		Yüzde	33,3%	,0%	2,4%	,0%	6,7%	2,5%
	Aşçı	Sayı	0	0	0	1	0	1
		Yüzde	,0%	,0%	,0%	1,9%	,0%	,6%
	Avukat	Sayı	0	0	0	0	1	1
		Yüzde	,0%	,0%	,0%	,0%	6,7%	,6%
	Bakıcı Anne	Sayı	0	1	4	1	0	6
		Yüzde	,0%	20,0%	4,8%	1,9%	,0%	3,8%
	Doktor	Sayı	0	0	3	1	0	4
		Yüzde	,0%	,0%	3,6%	1,9%	,0%	2,5%
	Eczacı	Sayı	0	0	1	1	1	3
		Yüzde	,0%	,0%	1,2%	1,9%	6,7%	1,9%
	Esnaf	Sayı	0	0	4	2	0	6
		Yüzde	,0%	,0%	4,8%	3,8%	,0%	3,8%
	Ev Hanımı	Sayı	1	1	22	26	7	57
		Yüzde	33,3%	20,0%	26,2%	49,1%	46,7%	35,6%
	Garson	Sayı	0	0	1	1	0	2
		Yüzde	,0%	,0%	1,2%	1,9%	,0%	1,3%
	Güvenlik Görevlisi	Sayı	0	0	1	1	0	2
		Yüzde	,0%	,0%	1,2%	1,9%	,0%	1,3%

Hasta Bakıcı	Sayı	0	0	2	0	0	2
	Yüzde	,0%	,0%	2,4%	,0%	,0%	1,3%
Hemşire	Sayı	0	0	5	1	1	7
	Yüzde	,0%	,0%	6,0%	1,9%	6,7%	4,4%
İşçi	Sayı	0	0	1	0	0	1
	Yüzde	,0%	,0%	1,2%	,0%	,0%	,6%
İşsiz	Sayı	0	0	0	1	0	1
	Yüzde	,0%	,0%	,0%	1,9%	,0%	,6%
Kasiyer	Sayı	0	0	3	2	0	5
	Yüzde	,0%	,0%	3,6%	3,8%	,0%	3,1%
Kuaför	Sayı	0	0	4	1	0	5
	Yüzde	,0%	,0%	4,8%	1,9%	,0%	3,1%
Laborant	Sayı	0	0	3	0	0	3
	Yüzde	,0%	,0%	3,6%	,0%	,0%	1,9%
Memur	Sayı	1	0	5	2	0	8
	Yüzde	33,3%	,0%	6,0%	3,8%	,0%	5,0%
Müdür	Sayı	0	0	1	0	0	1
	Yüzde	,0%	,0%	1,2%	,0%	,0%	,6%
Müdür Yardımcısı	Sayı	0	0	1	0	0	1
	Yüzde	,0%	,0%	1,2%	,0%	,0%	,6%
Müfettiş	Sayı	0	0	1	0	0	1
	Yüzde	,0%	,0%	1,2%	,0%	,0%	,6%
Öğrenci	Sayı	0	2	5	4	1	12
	Yüzde	,0%	40,0%	6,0%	7,5%	6,7%	7,5%
Öğretmen	Sayı	0	0	7	3	1	11
	Yüzde	,0%	,0%	8,3%	5,7%	6,7%	6,9%
Pazarıcı	Sayı	0	0	0	1	1	2
	Yüzde	,0%	,0%	,0%	1,9%	6,7%	1,3%
Polis	Sayı	0	0	2	1	0	3
	Yüzde	,0%	,0%	2,4%	1,9%	,0%	1,9%
Sekreter	Sayı	0	0	3	1	0	4
	Yüzde	,0%	,0%	3,6%	1,9%	,0%	2,5%
Temizlik Görevlisi	Sayı	0	0	1	1	0	2
	Yüzde	,0%	,0%	1,2%	1,9%	,0%	1,3%
Terzi	Sayı	0	0	1	1	1	3
	Yüzde	,0%	,0%	1,2%	1,9%	6,7%	1,9%
Tezgâhtar	Sayı	0	1	1	0	0	2
	Yüzde	,0%	20,0%	1,2%	,0%	,0%	1,3%
TOPLAM	Sayı	3	5	84	53	15	160
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kadınlara göre; kadın olmak zordur. Hatta kimisine göre; çok zordur. Çünkü bu durumla kendileri bizzat karşı karşıya kalmaktadırlar. Keza hemcinsleri için de, aynı duyguları beslemektedirler. Onlarla aynı kaderi paylaşmaktadırlar. Aslında biz yukarıda meslek analizi dâhilinde, bir veri elde etmeye çalışmıştık.

Kadın olmanın nasıl algılandığını, bu noktada değerlendirmek istemiştik. Gelgelelim ortaya çıkan sonuç, çok da farklı olmadı. Kadınlar eğitim durumlarına bakılmaksızın, kendi durumlarını zor olarak görmektedirler. Tabi bunda kendi yaşadıklarının da rolü vardır. Kadınlığın çok kolay olduğunu söyleyen 3, kolay olduğunu söyleyen ise 5 kadın bulunmaktadır. Nitekim kadınların birçoğuna göre; kadın olmak zor zanaattir. Fikri olmayan kesim ise; yaşı ilerlemiş olan kadınlardan oluşmaktadır.

Kadınlara zor gelen, belki de taşımak zorunda oldukları yüküdür. Hem kocalarına, hem de çocuklarına bakmak zorundadırlar. Evin her türlü sorumluluğu üzerlerindedir. Üstelik herhangi bir işte çalışıp – çalışmamaları da fark etmemektedir. Kadınlar mesai bitiminden sonra, eve gelince ev işi yapmak zorundadırlar.

Hatta Türkiye gibi ülkelerde, çok meşhur bir meslek grubu vardır: Öğretmenlik !!! Oğlunu evlendirmek üzere kız bakan anneler, ilk tercihlerini öğretmenlikten yana kullanmaktadırlar. Çünkü yarım gün evde kalır, evini temizler, yemeğini yapar, çocuklarına bakar vs. gibi düşünceler taşımaktadırlar. Bütün bu sorumluluklar bir araya gelince de, kadın olmanın zor olması kaçınılmaz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

SONUÇLAR VE TAVSİYELER

Türkiye’de dinamik bir kadın hakları hareketi bulunmaktadır ve pek çok kadın, yaşamın bütün alanlarında yüksek bir performans sergilemektedir. Ancak bu potansiyel formel siyaset alanından dışlanmış durumdadır. Kadınların gelişim göstergeleri, ülkenin emelleri, yasal ve anayasal hükümleri, uluslararası alandaki taahhütleriyle taban tabana zıtlık göstermektedir. Özel alanda kadına yönelik şiddet sistematik ve yaygın bir biçimde yaşanmaktadır. Vaatlerin gerçeğe dönüştürülmesi için, kadınların ilerlemesi yönünde acilen ulusal bir seferberlik oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. (Ertürk, 2006: 217)

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nde meydana gelen intiharlar, kadının ülkedeki statüsünü çevreleyen bütün parametrelerin, bölgelerin sosyo - kültürel özelliklerinin ve genel anlamıyla az gelişmişliklerinin; dolayısıyla da, bütün bunların neticesinde bölgeleri bir kargaşa alanı haline getiren siyasi / etnik gerilimlerin içerisinde gömülü halde bulunan toplumsal cinsiyet temelli şiddetle yakından bağlantılıdır. Bölge kadınlarının durumları aşiretçilik, etnik politikalar, ataerkillik ve ulusal entegrasyon politikalarının karmaşık bağlarıyla sabitlenmiş durumdadır. Yani bölgelerdeki yüksek kadın intihar oranları, birbirlerinden bağımsız ve münferit olaylar olarak görülemez. (Başbakanlık – GAP İdaresi, 1994: 46)

Eğitim, istihdam, bilgi edinme, sağlık hizmetleri ve adalet alanlarında bölgedeki kadınlara sağlanan sınırlı imkânlar ve kadınların bu alanlara sınırlı erişimi, kadınların vatandaşlık haklarına, potansiyel siyasi güçlerine, varlık koşullarını müzakere edebilme ve sorunlarına çözüm bulma imkânlarına yönelik temel kısıtlılıklar oluşturmaktadır. Bu kadınların haklarını ve korunmalarını güvence altına alan güvenilir niteliğe sahip hukuksal ve kurumsal bir çerçeve olmaksızın; kadınların bireysel ve toplu direnişleri ölümcül sonuçlar doğurabilmektedir. (Ertürk, 2006: 218)

Daha belirgin bir biçimde ifade etmek gerekirse; kayıtlı intihar vakalarının bir kısmının ya kurbanın intihara zorlanmış olması, ya da bir cinayete intihar süsü verilmiş olması nedeniyle aslında ağır şiddet teşkil ettiğini düşündüren makul gerekçeler

mevcuttur. Kendisini namus, erken evlilik, zorla evlendirme, cinsel taciz ve ensest ile alakalı şiddeti de içeren çeşitli şiddet biçimleriyle ortaya koyan ataerkil baskı, genellikle intiharların altında yatan bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu noktada hükümetlere, çok büyük görevler düşmektedir. Hükümetlerin yürütmeleri gereken, belli – başlı çalışmalar şunlardır (Ertürk, 2006: 220):

Kadınların İlerlemesini Desteklemeli ve Onaylamalıdır:

- ✓ Bütün sosyal, ekonomik ve siyasi alanlarda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak için ulusal bir kampanya başlatmak, bütçeden yeterli pay ayırmak ve süreli hedefler geliştirmek;
- ✓ Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 28. maddesi tarafından öngörüldüğü üzere; bütün kız çocuklarının ilkokulu bitirmesini sağlamak, ortaöğretimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak ve bu amaçla eğitim için ayrılan harcama ve kaynak tahsisini artırmak ve bölgede kız çocuklarının eğitimine öncelik vermek;
- ✓ Bütün okullardaki eğitim kalitesini ve sonuçlarını izlemek için, toplumsal cinsiyet eşitliğinin kilit göstergelerden biri olarak kullanıldığı bir gösterge sistemi oluşturmak;
- ✓ Devletin ve sivil toplum kuruluşlarının, kadınların ve genç kızların aile çevresi dışında bir araya gelmelerine ve güçlendirici faaliyetler içerisinde bulunmalarına imkân sağlayacak girişimlerine (Örneğin; kadınlara yönelik sosyal merkezler açmak vs. gibi...) yeterli kaynaklarla destek sunmak;
- ✓ İnsan haklarıyla ve toplumsal cinsiyet eşitliği kurallarıyla uyumlu, erkek imgesinin hâkimiyet kavramından ve şiddet yüklü güç ifadelerinden kopartılmasını da içeren toplumsal cinsiyet rollerini ve ilişkilerini, kamuoyuna yönelik kampanyalar aracılığıyla teşvik etmek vs. gibi... faaliyetlerde bulunabilirler.

Yasal ve Kurumsal Çerçeveyi Güçlendirmelidir:

- ✓ Anayasa'nın 10. maddesini, kökleri derinlerde yatan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini gidermek için geçici pozitif tedbirler içerecek şekilde değiştirmek;

- ✓ “*Türk Ceza Kanunu (TCK)*” ’nda, belirli koşullar altında kadının rızası bulunmaksızın bekâret testi yapılmasına imkân tanıyan 287. madde ve 15 ila 17 yaşları arasındaki gençlerin kendi rızalarıyla girdikleri cinsel ilişkileri cezalandırır şekilde yorumlanabilecek olan 104. madde gibi halen mevcut olan ayrımcı hükümleri değiştirmek,
- ✓ “*Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)*” bünyesinde, kadın haklarının geliştirilmesi için yasa teklifleri sunma ve devletin kadın haklarını hayata geçirme yönünde üzerine düşen anayasal sorumluluğu yerine getirecek mekanizmalar oluşturma yetkisiyle donatılmış bir “*Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu*” kurulmasını desteklemek;
- ✓ “*Kadına Yönelik Şiddet*” konusundaki 2006 / 17 sayılı “*Başbakanlık Genelgesi*” ’nin uygulanması için gerekli yasal, kurumsal ve bütçeye ilişkin şartların karşılanmasını sağlamak;
- ✓ Siyasi partileri, kotaları da içeren yöntemler aracılığıyla siyaset içerisinde kadınların temsilini artırma yönünde teşvik etmek vs. gibi... faaliyetlerde bulunabilirler.

Kadına Yönelik Şiddetin Her Türüne Karşı, Sıfır Hoşgörü Politikası Uygulanmalıdır:

- ✓ Kadın intiharlarının kökeninde yatan nedenleri ele alan bütüncül bir strateji benimsemek ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ile diğer toplumsal cinsiyet ayrımcılığı biçimleri arasındaki bağlantılara özel önem atfetmek;
- ✓ Kadına yönelik her türlü şiddet eyleminin özenli bir şekilde kaydedilmesi, soruşturulması ve kovuşturulması için kolluk kuvvetlerine yetki vermek;
- ✓ Hâkimleri, savcılarını ve kolluk kuvvetlerini yeni Ceza Kanunu’nun toplumsal cinsiyete ilişkin tarafları konusunda eğitmek ve hukukçuların, kolluk kuvvetlerinin ve güvenlik güçlerinin eğitim müfredatlarına toplumsal cinsiyet perspektifi getirmek;
- ✓ Kadına yönelik tüm şiddet biçimlerini aleni ve net bir biçimde ifşa etmek ve bu şiddet türlerini haklı veya mazur göstermek için herhangi bir gelenek, adet veya dini kanaati ileri sürmemek vs. gibi... faaliyetlerde bulunabilirler.

Kadına Yönelik Şiddet, Sebepleri ve Sonuçlarına İlişkin Veri Tabanları Geliştirmelidirler:

- ✓ “*Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)*” ile birlikte ve diğer ilgili makamlarla işbirliği içerisinde hareket ederek, Türkiye’de yaygın olarak görülen kadına yönelik şiddet biçimlerine ilişkin olarak resmi makamlara bildirilmiş olaylar hakkında kapsamlı istatistikler hazırlamak ve bunları “*İstatistik Yıllığı*” ’na dâhil etmek;
- ✓ “*Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)*” ile birlikte ve diğer ilgili uluslararası teşkilatlarla işbirliği içerisinde hareket ederek, kadın nüfusunun temsili bir modeline dayanarak kadına yönelik şiddet konusunda bir ulusal anket gerçekleştirmek;
- ✓ “*Sağlık Bakanlığı*”, “*Dünya Sağlık Örgütü (WHO)*” ile birlikte ve işbirliği içerisinde hareket ederek, Türkiye’deki kadın ve erkek intiharlarının temelinde yatan nedenlere ilişkin olarak, şiddet ile ayrımcılık arasındaki bağlantıları da içeren bir çalışma yürütmek;
- ✓ Kadınlara yönelik olarak işlenen ve şüpheli intiharları ve namusla alakalı işlenen cinayetleri de içeren suçlarla ilgili mahkeme dosyalarının incelenmesi için bölgedeki barolarla birlikte çalışmalar yürütmek, toplum dışına itilmiş gruplara mensup olanlar başta olmak üzere kadınların durumu hakkında veri toplamak ve rapor hazırlamak ve bu sorunların çözümüne yönelik eylem planları geliştirmek;
- ✓ Güvenlik güçleri (polis ve jandarma) ile birlikte, kadınlara yönelik olarak işlenen ve intiharları da içeren suçlara ilişkin kayıtlı vakaların belirli aralıklarla analizini yapmak ve ortaya çıkan sonuçların yaygın bir şekilde dağıtımını sağlamak vs. gibi... faaliyetlerde bulunabilirler.

İntiharların Önlenmesine Dair Ek Tedbirler Almalıdırlar:

- ✓ “*Sağlık Bakanlığı*” ’nın “*Krize Müdahale Merkezleri*” ’nin kapasitesini artırmak ve intihar riski altında bulunan kişilerle yakın temas içerisinde bulunan öğretmenleri, sağlık personelinin ve diğer meslek mensuplarını eğitmek;
- ✓ Ulusal niteliği olan intiharları önleme stratejisi hazırlamak için, “*Dünya Sağlık Örgütü (WHO)*” ’nün “*İntihar Önleme Programı*” ’nın sunduğu teknik destekten yararlanmak;

- ✓ İntihar etmek için kullanılan ve ateşli silahlar ile yüksek oranda zehir içeren tarım ilaçlarını da içeren öldürücü araçların üzerindeki denetimi artırmak;
- ✓ Kadın haklarının geliştirilmesi için çalışan yerel kadın gruplarıyla işbirliğinde bulunmak ve bu gruplara destek sunmak vs. gibi... faaliyetlerde bulunabilirler.

Şiddet, öyle ya da böyle, bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Maalesef bu kavram hayatımıza yerleşmiştir. Tabii bu demek değildir ki; şiddete boyun eğmek gerekir. Özellikle geleneksel toplumlarda şiddeti mazur gösteren yaptırımlar vardır. Töreler gibi, örfler gibi... Sözde bu kurallar, insan hayatını düzene koymak için oluşturulmuştur. Elbette gelenekselci yapının bazı olumlu tarafları da vardır. Hiçbir şey, salt kötü diye adlandırılmaz. Yalnız bizim temel çıkış noktamız, şiddet olgusudur. Bu nedenle diğer konuları, şimdilik bir tarafa bırakmak gerekmektedir.

Nitekim şiddet, insan hayatını yok etmektedir. Halbuki; insan canlıların en üstünü olarak kabul edilmektedir. İnsanı insan yapanın onun akli denilmektedir. Gelgelelim yaşanan olaylar, bu tezi pek de doğrulamamaktadır. Madem insanlara akıllı olmak gibi bir özellik bahsedilmiş, insanların bunu kullanması gerekmektedir. Yoksa bir anlık öfkesine yenik düşenler hem kendilerine, hem de çevresine zarar vermektedirler.

Ataerkil toplumlarda doğal olarak, erkekler baskındır. Kadınlar her zaman alttan almak zorundadırlar. Erkek ne derse; kadın onu yapmalıdır. Eğer aksi bir durum söz konusu olursa; şiddet kaçınılmazdır. Keza artan şiddet olayları, bunun bir göstergesidir. Tabii istisnai örnekler olabilir. Ama biz burada, genel bir değerlendirmeden bahsediyoruz. Her insanın aynı olması zaten beklenilemez.

İnsanlar kendilerini ne kadar haklı göstermeye çalışırlarsa çalışsınlar; şiddetin hiçbir haklı gerekçesi olamaz. Hiçkimse başkasının üzerinde egemen değildir. Yasalarda da belirtildiği üzere, her insanın kendi geleceğine karar vermeye hakkı vardır. Temel hak ve özgürlükler, bu noktadan şekillenmektedir. Yalnız yasalar, insanların onlara uyacakları ölçüde yararlı olabilir. Her şey, aslında insanın kendisinde başlayıp, yine kendisinde bitmektedir.

İnsan doğası gereği, belki de şiddete meyillidir. Geçmişten bugüne değin verilen mücadeleler, hep bu yönde olmuştur. Ancak bunu tölere etmek de, insanın kendi elindedir. Suçu başkasından aramaktansa; insanın ilk önce kendisini sorgulaması gerekmektedir.

Türkiye gibi toplumlarda, maalesef erkekler üstün tutulmaktadır. Kadın – erkek eşitliği denilse de, bu eşitlik gerçek hayata yansıyamamaktadır. Anne karnındaki çocuk, erkek olsun diye beklenilmektedir. Yani kız çocuğu daha dünyaya gelmeden, hayat 1 – 0 yenik başlamaktadır. Ya da çocuklar doğdu diyelim; yetiştirilme tarzına bakalım.

Erkek çocuklarına nedendir bilinmez; küfür etmek, silah tutmak vs. gibi davranışlar öğretilmeye çalışılmaktadır. Üstelik bununla da, gurur duyulmaktadır. Neden? Çünkü bu davranışlar, sözde erkekliğin göstergesi kabul edilmekteymiş. Yine erkekler pembe giymez, erkek adam ağlamaz denilerek; erkeklere sert roller biçilmeye çalışılmaktadır. Bütün bunlar, kötü niyetle yapılıyor diyemeyiz. Ancak ortaya çıkan sonuçlar, hiç de iç acıcı değildir. Aileler bilmeyerek, bazen kendi çocuğuna zarar vermektedirler.

Şiddetin önüne geçmek istiyorsak; önce zihniyetleri değiştirmekten başlamalıyız işte. Yoksa yasalar, yasaklar bir yere kadar faydalı olabilir. İnsanların ruhunda o şiddet eğilimi varsa; kolay kolay bunu bastıramamaktadırlar. Hatta o derece ki; sokak ortasında cinayetler işlenilmektedir.

Gerçi bu kanunların tamamen yok sayılmasını anlamını, asla taşımaz. Yasalar caydırıcı olmalıdır ki; insanların önünde bir engel oluşsun. Kadınlarımız yetiştirilme tarzları dolayısıyla, kendilerini ikinci sınıf vatandaş olarak görmektedirler zaten. Lakin burada sadece erkeklere görev düşmemektedir. Aynı zamanda, kadınların da aktif bir rol üstlenmesi gerekmektedir. Zira dünyayı yaşanmaz kılan, kötü insanların varlığı değilmiş. İyi insanların, bu duruma sessiz kalmasıymış.

Dünyada iyi – kötü, doğru – yanlış, güzel – çirkin vb. her şey yaşanabiliyor. Eğer biz buna göz yumarsak; dövünmeye hakkımız yok demektir. Kendi kabuğumuzdan

çıkıp, etrafta neler olup – bitiyor bakmamız gerekmektedir. Kadınlar şiddet görüyor, evet. Ama bunu dile getiremiyorlar bile. Çünkü korkuyorlar, çünkü utanıyorlar. Hatta şiddet gördüklerinde, kendilerini suçlamayı tercih ediyorlar. Oysa ki; asıl yüzleri kızarması gereken kendileri değil, onlara bunu yaşatanlar...

Çocuk anne – babasından ne görürse; onu uygulamaya çalışmaktadır. Keza bütün çocuklar, dünyaya tertemiz gelmektedirler. Neyin doğru, neyin yanlış olduğunun ayırtına varamazlar. Bu nedenle bir şeyleri söz ile ifade etmek yerine, davranış kalıplarına dökmekte yarar vardır. Babası ananesine şiddet uyguluyorsa; o çocuk da hırçın bir birey olacaktır ileride. Yapma, etme diye sözler, çocuğun dikkatini çekememektedir. En iyi öğrenme, model alma yoluyla öğrenmedir.

Kısacası; daha en başından, insanların bilinçli olması sağlanılmalıdır. Çünkü atalarımızın da dediği üzere, ağaç yaşken eğilirmiş. Bizim malzememiz insandır. Herhangi bir eşya değil... Burada bir insanın hayatı söz konusudur. Olmadı, hadi baştan demek gibi bir lükse sahip değiliz. Her ebeveyn elbette çocuklarına en güzelini öğretmek ister. Ancak bunu istemek yetmez. Bunun için, çabalamak da gerekir.

Şiddet önlenemeyecek bir olgu değildir. Yeter ki; bunu gerçekten isteyelim. İnsanlık tarihine baktığımız zaman, insanın neler başardığına şahitlik etmekteyiz. Demek ki; olabiliyormuş, yapılabiliyormuş. Her şey, insanın kendi elindedir. Yapmak da, yıkmak da...

Ebette hiçbir şey, laftaki kadar kolay olmayacaktır. Bu uğurda belki de, yıllarca mücadele vermek gerekecektir. Ama insan hayatı için, değmez mi? Zaten kadınlar için, bu mücadeleler çoktan başlatıldı. Kadınlara destek olabilecek, dayanışma vakıfları oluşturuldu. Bize düşen ise; sadece destek vermek! Bana olmaz, ben yaşamam demek yersiz... Çünkü hayatta hiçkimse, başına kötü bir olay geleceğini düşünmemektedir. Çok geç olmadan, taşın altına elimizi koymak vakti gelmiştir.

KAYNAKLAR

Töre Cinayetleri: Kadın, Mevzuat ve Töre Paneli, (1999), Gazi Üniversitesi, Eylül

ALANER Bülent, Gerede Habercilik, Kaynak: Samanyolu

ARMUTÇU Emel, (2007), **Medya ve Aile İçi Şiddet / Aile İçi Şiddete Son! – Konferans 2007**, Hürriyet Kurumsal İletişim Müdürlüğü, İstanbul

ATMAN Ümit Cihan, (2003), “Kadına Yönelik Şiddet / Cinsel Taciz - Irza Geçme”, Cilt: 12, Sayı: 9, s: 333 - 335

ARIKAN Çiğdem, (1987), “Sosyal Hizmetler Açısından Şiddet ve Bir Türü Olarak, Evlilikte Kadına Yönelik Şiddet”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi, Sayı: 5

ASLAN H. – AVCI A., (1994), “Kadınların Eşleri Tarafından Fiziksel İstismarı”, 3P Dergisi, Sayı: 2, s: 354 - 360

AYAR Sezer, (2010), **Aile ve Şiddet**, Ankara – Kızılay, Ütopya Yayınevi, Şubat

AYRANCI Ünal - KÖŞGEROĞLU Nedime - GÜNAY Yasemin, (2004), “Televizyonda Çocukların En Çok Seyrettikleri Saatlerde Gösterilen Filmlerdeki Şiddet Düzeyi”, Anadolu Psikiyatri Dergisi, Sayı: 5, s: 133 - 140

AZİZ Aysel (1994), ”Kadın, Şiddet ve İletişim: Dünya’da ve Türkiye’de Güncel Sosyolojik Gelişmeler”, Ankara, Sosyoloji Derneği Yayınları

BİÇER Ü. – TIRTİL L., (2011), “Şiddet ve Adli Tıp”, Türkiye Klinikleri Psikiyatri Özel Dergisi, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Cilt: 4, Sayı: 2, s. 66 - 78

BİLİCAN GÖKKAYA Veda, (2009), “Türkiye’de Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri”, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 2, s: 167 - 178

BROWN MILLER Susan, (1984), **Cinsel Zorbalık**, Çeviren: Suğra Öncü, İstanbul, Cep Kitapları

CAN GÜRKAN Özlem - COŞAR Fatma, (2009), “Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri”, Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 3, s: 124 - 129

ÇABUK KAYA Nilay, “Şiddetin Sosyal Dinamikleri / Yoksulluk, İşsizlik ve Göç”, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, s: 105 - 120

CENGİZ ÖZYURT Beyhan – DEVECİ Artuner, (2011), “Manisa’da Kırsal Bir Bölgedeki 15 - 49 Yaş Evli Kadınlarda Depresif Belirti Yaygınlığı ve Aile İçi Şiddetle İlişkisi”, Sayı: 22 (1), s: 10 - 16

DEMİR Ümran, (2000), “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet”, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, Sayı: 3 (1), s: 57 - 61

DEMİRBULAK Dilara, “Her Kesimden Kadına Eğitim, Sağlık, Kanun ve İş Hayatında Uygun Görülen Roller”, Çankaya Üniversitesi, Ankara, s: 1 - 27

DURSUN Yücel, (2011), “Şiddetin İzini Sürmek: Şiddet Nedir?”, Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi, Güz Sayısı - Sayı: 12, s: 1 - 18

EKEN Ahmet (1996), “Bir Olgu Olarak Türkiye’de Şiddet”, Kış - Bahar Dergisi, Sayı: 6 – 7, s: 407 - 410

ERDOĞAN S., A. AKTAŞ, G. ONAT BAYRAM, (2009), “Sığınma Evinde Yaşayan Bir Grup Kadının Şiddet Deneyimleri ve Baş Etme Yolları: Niteliksel Bir Çalışma”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 1, s: 808 - 822

ERGİL Doğu (2001),”Şiddetin Kültürel Kökenleri”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı: 399, Şubat 2011, s: 40 - 41

ERTEN Yavuz - ARDALI Cahit (1996), “Saldırganlık Şiddet ve Terörün Psiko – Sosyal Yapıları”, Kış – Bahar Dergisi, Sayı: 6 – 7, s: 143 - 164

ERTÜRK Yakın, (2006), “Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Şiddet - Sebepleri ve Sonuçları Özel Raportörü”, “Yakın Ertürk’ün Türkiye Ziyaretine İlişkin Raporu”, 15 Mart, s: 198 - 221

FAWOLE O. I., (2008), “Economic violence to women and girls. Is it receiving the necessary attention?”, Travma, Violence & Abuse, Cilt: 9, Sayı: 3, s: 167 - 177

GÜLER Nuran - TEL Hatice - ÖZKAN TUNCAY Fatma, (2005), “Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı”, Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, Sayı: 27 (2), s: 51 - 56

HİSLİ Nesrin, (1989), “BECK Depresyon Envanterinin Geçerliliği Üzerine Bir Çalışma”, Psikoloji Dergisi, Ağustos, Cilt: 6, Sayı: 22, s: 118 - 126

KAĞITÇIBAŞI Çiğdem, (1990), **İnsan, Aile ve Kültür**, İstanbul

KARDAM Filiz, **Türkiye’de Namus Cinayetlerinin Dinamikleri**, Nüfus Bilim Derneği

KELEŞ Ruşen - ÜNSAL Artun, (1996), “Kent ve Siyasal Şiddet”, Kış - Bahar Dergisi, Sayı: 6 – 7, s: 91 - 104

KIZMAZ Zahir, (2006), “Şiddetin Sosyo – Kültürel Kaynakları Üzerine, Sosyolojik Bir Yaklaşım”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 2, Elazığ, s: 247 - 267

KOCACIK Faruk, (2000), “Şiddet Olgusu Üzerine”, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1, Doç. Dr. Feramuz AYDOĞAN’ın Anısına, s: 1 - 7

KÖSE Aslı – BEŞER Ayşe, (2007), “Kadının Değiştirilebilir Yazgısı: Şiddet”, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 10: 4, s: 114 - 121

MOJAB Shahrzad – ABDO Nahla, (2006), **Namus Adına Şiddet / Kuramsal ve Siyasal Yaklaşımlar**, İşveç Örneği, Eylül

NURİ Celal, (1993), **Kadınlarımız**, T.C. Kültür Bakanlığı İnsanlık Tarihi, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara

ORAL Zeynep, (1996), **Kadın Olmak**, 12. Baskı, İstanbul, Aktüel Kitaplar Dizisi

PAGE Ayten Zara – İNCE Merve, (2008), “Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme”, Türk Psikoloji Yazıları, Cilt: 11, Sayı: 22, Aralık, s: 81 - 94

SALAÇİN Serpil - TOPRAK ERGÖNEN Akça - DEMİROĞLU UYANIKER Zehra, (2003), “Kadına Yönelik Şiddet”, Klinik Gelişim Dergisi, Dokuz Eylül Üniversitesi - Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı, İzmir, s: 95 - 100

SUBAŞI Nüket – AKIN Ayşe, (2001), “Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları”, s: 1 - 13

TEKELİ Şirin, (1988), **Kadınlar İçin**, İstanbul, Alan Yayıncılık

TEZCAN Mahmut, (1996), ”Bir Şiddet Ortamı Olarak Okul”, Kış - Bahar Dergisi, Sayı: 6 – 7, s: 105 - 108

TOPALOĞLU Mahir, (2009), “Töre Saiki ile İnsan Öldürme Suçu”, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 83, Sayı: 1, s: 132 - 135

ÜNSAL Artun (1996), “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”, Kış - Bahar Dergisi, Sayı: 6 – 7, s: 29 - 36

VAHİP Işıl, (2002), “Evdeki Şiddet ve Gelişimsel Boyutu: Farklı Bir Açıdan Bakış”, Türk Psikiyatri Dergisi, Sayı: 13 (4), s: 312 - 319

VAHİP Işıl - DOĞANAVŞARGİL Özge, (2006), “Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız”, Türk Psikiyatri Dergisi, Sayı: 17 (2), s: 107 - 114

VURAL DİNÇKOL Bihterin, (2003), **İnsan Hakları Hukuku ve Kadın**, İstanbul Ticaret Üniversitesi

YILDIRIM Aysel, (1998), **Sıradan Şiddet - Türkiye’ye Özgü Olmayan Bir Sorun: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları**, Boyut Kitapları, İstanbul

YETİM Dilek – ŞAHİN Erkan Melih, (2005), “Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım”, Aile Hekimliği Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, s: 48 - 53

YURDAKUL M., (1996), “Kadın İstismarı, Şiddet ve Hemşirelik”, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, Sayı: 3 (1), s: 52 - 60

YÜKSEL Şahika, (1988), “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Irza Geçme”, Kaktüs Dergisi, Sayı: 1, İstanbul, K Yayınları, s: 1 - 71

Devlet Planlama Teşkilatı – DPT (1993), “Şiddet ve Kadın Çalışma Grubu Raporu”, Kadın, Çocuk ve Gençlik Özel İhtisas Komisyonu, Ankara

Başbakanlık Araştırma Kurumu Aile Raporu, (2001)

Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2009), **Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet**, Ankara, Elma Teknik Basım Matbaacılık

Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2011), “Türkiye’de Kadının Durumu”, Temmuz, Ankara

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı – Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED), (2008), “Medyada Töre ve Namus Cinayetlerinin Yansımaları, Veliler ve Öğrenciler Üzerindeki Etkileri”, Ankara, s: 1 - 127

Toplum Hekimliği Bülteni, Ağustos 1999

Dünya Sağlık Örgütü – WHO Şiddet Tanımları

Amargi Kadın Akademisi

Kırıkkale / Türk Eğitim – Sen Dergisi

Kırıkkale / Eğitim – Sen Dergisi

Kırıkkale / Pusula Gazetesi Haber Merkezi

ANKET SORULARI

1. Kaç yaşındasınız?

.....

2. Eğitim durumunuz nedir?

A) Okur-Yazar Değil

B) İlkokul

C) Ortaokul

D) Lise

E) Yüksekokul

F) Üniversite

G) Yüksek Lisans

H) Doktora

3. Mesleğiniz nedir?

.....

4. Medeni durumunuz nedir?

A) Evli

B) Nişanlı / Sözlü

C) Bekar

D) Dul

5. Evliyseniz; kaç yıldır evlisiniz?

.....

6. Nasıl evlendiniz?

A) Severek

B) Görücü Usulü

7. Çocuğunuz var mı? Varsa kaç tane?

.....

8. Sizce şiddet nedir?

.....

9. Sizce kadınlara şiddet uygulanmalı mıdır?

A) Her Zaman   B) Bazen   C) Hiçbir Zaman

10. Evet diyorsanız; sizce hangi durumlarda kadınlar şiddeti hak ederler?

A) Eşlerini Aldattıkları Zaman
B) Çocuklarına Bakmadıkları Zaman
C) Gelen Misafirler İle İlgilenmedikleri Zaman
D) Ev İşlerini Yapmadıkları Zaman
E) Diğer

11. Çocukluğunuzda şiddete maruz kaldınız mı?

A) Evet   B) Hayır   C) Hatırlamıyorum

12. Yakın zamanlarda şiddete maruz kaldınız mı?

A) Evet   B) Hayır

13. Size en çok şiddet uygulayan kimdir?

A) Aile   B) Eş   C) Akraba   D) Çocuklarım   E) Diğer

14. Bugüne kadar cinsel şiddet gördünüz mü?

A) Evet   B) Hayır   C) Hatırlamıyorum

15. Siz istemediğiniz halde eşiniz sizinle birlikte olmak istediği oluyor mu?

A) Her Zaman   B) Bazen   C) Hiçbir Zaman

16. Oluyorsa; bu gibi durumlarda siz ne yapıyorsunuz?

.....

17. Maddi anlamdaki ihtiyaçlarınızı tam olarak karşılayabildiğinize inanıyor musunuz?

A) Evet   B) Hayır   C) Kısmen

18. Eşiniz size kızdığı zaman, maddi anlamda sizi kısıtlıyor mu?

A) Her Zaman   B) Arada-Sırada   C) Bazen   D) Nadiren   E) Hiçbir Zaman

19. Sizce şiddet aile içerisinde mi kalmalıdır; yoksa gerekli kurumlara haber vermek mi gerekir?

A) Aile İçerisinde Kalmalıdır.
B) Gerekli Kurumlara Haber Vermek Gerekir.

20. Var sayalım ki şiddete uğradınız; size yardım edebilecek birileri var mı?

A) Evet   B) Hayır   C) Bilmiyorum

21. Bu noktada size kim ya da kimler destek olabilir ya da oldu?

A) Aile   B) Akraba   C) Arkadaş   D) Diğer

22. Şiddet görüyorsanız; buna katlanma nedeniniz nedir?

A) Ailemin Bana Sahip Çıkmaması
B) Ekonomik Gücümün Olmaması

- C) Çocuklarımı Tek Başıma Büyütmek İstememem
- D) Çevre Baskısı
- E) Diğer

23. Vakıfların ya da derneklerin şiddeti önlemeye yönelik olarak, yürüttükleri çalışmalardan haberiniz var mı?

- A) Evet
- B) Hayır

24. Varsa; faydalaniyor musunuz?

- A) Evet
- B) Hayır

25. Sizce kadın olmak nasıldır?

- A) Çok Kolay
- B) Kolay
- C) Zor
- D) Çok Zor
- E) Fikrim Yok